MİHMANDAR

İskender Pala

İSKENDER PALA KİMDİR?

1958, Uşak doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fa kültesi'ni bitirdi (1979). Divan edebiyatı dalında doktor (1983), doçent (1993) ve profesör (1998) oldu. Divan edebiyatının halk kitlelerince yeniden sevilip anlaşılabilmesi için klasik şiirden ilham alan makaleler, denemeler, hikâyeler ve gazete yazılan yazdı. Düzenlediği Divan Edebiyatı seminerleri ve konferanslan geniş kitleler tarafından takip edildi.

"Divan Şiirini Sevdiren Adam" olarak da tanınan İskender Pala, Türkiye Yazarlar Birliği Dil ödülü'nü (1989), AKDTYK Türk Dil Kurumu ödülü'nü (1990), Türkiye Yazarlar Birliği inceleme ödülü'nü (1996) aldı. Hemşehrileri tarafından "Uşak Halk Kahramanı" seçildi. Babil'de ölüm İstanbul'da Aşk, Katrei Matem, Şah&Sultan, OD ve Efsane adlı romanlarının baskıları yüz binlere ulaştı, pek çok ödül aldı. Türk Patent Enstitüsü tarafından marka ödülüne layık görüldü ve adı tescillendi. 2013 Cumhurbaşkanlığı Büyük ödülü'ne Edebiyat dalında layık görülen yazar evli ve üç çocuk babasıdır ve halen İstanbul Kültür Üniversitesi öğretim üyesidir.

MİHMANDAR
BİR EYÜP SULTAN ROMANI
İSKENDER PALA

Kapı Yayınlan 395
İskender Pala Bütün Eserleri 60
MİHMANDAR Bir Eyüp Sultan Romanı
İSKENDER PALA
1. Basım: Ocak 2014
ISBN: 9786055107352 Sertifika No: 10905
Kapak Tasanmı: Utku Lomlu Mizanpaj: M. Atahan Sıralar
© 2014, tskender Pala
C 2014; bu kitabın yayın haklan Kapı Yayınlan'na aittir.
Kapı Yayınları
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu / İstanbul Tel: (212) 513 34 2021 Faks: (212) 512 33 76
eposta: bilgi@kapiyayinlari.com www.kapiyayinlari.com
Baskı ve Cilt Melisa Matbaacılık Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa / İstanbul Tel: (212) 674 97 23 Fax: (212) 674 97 29
Genel Dağıtım
Alfa Basım Yayım Dağıtım San.Tic. Ltd. Şti.
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu / İstanbul Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00
Kapı Yayınlan, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

TEŞEKKÜR

Bu kitaba İlham veren rahmetli dostum Sargon Erdem'e; yatdıklanmızı Bizans ve Islâm tarihi açısından İnceleyen Prof Dr Ahduîkerim Otaydın, Prof Dr Muşlara Küçükeşçı, Doç. Dr. Birsel Kûçüksipahloğlu, Doç. Dr. Caslm Avcı ve Doç Dr Kamil Yssaroglu'ya, öneri va tashihleriyle biti yönlendiren değerli dostlarım Prof Dr. Mustafa İsen, Ömer Erdem. İrfan Çalışan, BetÜl Küçük, Aliye Akan, Meltem Kara ve Kaan Murat Yanık'n; Kbû Kyyûb el Ensarl'nln İtinde yaptığının Mekke ve Medine seyahatini bizim İçin kolaylaştıran Naci Koru'ya, Ferhat Şelll ve ailesine, Fatih Karabuğa ve Mahmut Mİskin'e; muhuür!.ıl!"!ır: rahmetli Cemal öğüt'e, Prof Dr, Çiğdem Dürüşken, Prof, Dr. Faruk Beşer, Dr, Nursol Uyanıkor, İsmail Kavuncu ve Hilmi Şonolp'e; kitabın mutfağını yöneten Hifat özçöllti'ye, son okumaları yapan Fatih YÛcel'e, kapak tasarımını gerçekleştiren Utku Lomlu'ya, İç tasarımı yapan Âta han Sıralar'a, her kitabımda olduğu gibi yine özenilmiş bir kitap yayımlayan Kapı Yayınlan yetkili ve çalışanlarına, İlk ön okumayı yapan sevgili kızım Hilye Bonn GÜlaeren ile her zamanki ilk okuyucum sevgili eşime teşekkür ediyorum.

MENKİBE

"Yemen'da. Tûba Duru İsminde, zengin, adaletli ve İhtişamlı bir melik yaşarmış. Har gün Allah'a yüs kerre tövbe ettiği ve hastalık gelince tabirle katlandığı için halk ona 'Eyyûb' laka bını vermişler. Zebûr İle amel eder ve Devud Nebi'ye İnanırmış, lea Peygam ber'dım yüz alil yahut iki yüz alil yıl kadar sonra hükümdar olmuş. Pek çok sayıda askeri va dokuz lana de bilge veziri ver İmiş Biri hariç diğer sekiz bilgesinin adını bizzat o koymuş, öyle ki, hiçbirinin adı bir diğerinin adındı

yer elen harflerle yazılmasın diye, elifba dizgesindeki harf İare küçükten büyüğe rakamsal karşılıklar icat ederek en genç vezirinden en yaşlıya doğru bir birinden eyn, benzersiz isimler bulabilmiş. Eski zamanın kayıtlarını tutanlar ve eski hikâyeleri coşkuyla anlatanlar bu isimleri şöyle saymışlar: Ebced (abcd), Hevvez (hevz), Huttî (hatıy), Kelemen (kelmn), Sa'fes (sea'fsa), Karaşet (kar şt), Sehaz (sehıze) ve Dazığ (dazığ). Yemen'de kullanılan İbranî ve Arap elifbasındaki her bir harfin ancak bir defa geçtiği bu sekiz ismin dokuzuncusu Semul'e gelince o, aslında melikin babasının da adıymış. Yemen'in bu adaletli hükümdan Tiibba Dürü bir gün İsa dinini öğrenmek

için Kudüs'e gitmeye karar vermiş. Yolu üzerindeki Mekke'ye uğramış. Kabe'yi tavaf ve ziyaret etmek istiyormuş. On iki bin asker ve vezirleri ile birlikte çadırlarını kurmuşlar. Fakat buraya geldikleri zaman Mekke'nin ileri gelenleri bunlan karşılamamış, izzet ü ikramda bulunmamışlar. Bunun üzerine Melik Tübba'ınn emirleri, araya nifak sokmuşlar ve meliki gazaba getirip Mekke'nin ileri gelenlerinin mallarını yağma ettirmeyi, hatta bazılarının başlannı kestirmeyi düşündürtmüşler. Bilge vezirler ise bu fikre karşı çıkmış. İçlerinden Semul, Ahir Zaman Nebisinin Mekke'de doğmasının yaklaştığını, eğer Mekke halkı yok edilirse muhtemelen onun atalarının da bundan zarar göreceği yahut doğumun geri kalma ihtimali bulunduğunu, bunun ise Allah'ın gazabını çekeceğini söylemiş. Melik o gece Mekke lilere öfke duya duya yatağına girmiş. Fakat uykusunda ona bir hastalık gelmiş ve bütün vücudu şişmiş. Hekimleri derdine bir türlü çare bulamamışlar. Ertesi gün ve daha ertesi gün, şişme gittikçe ilerlemiş. Nihayet dili ağzını kaplayıp nefes almasını zorlaştırmış. O sırada bir kâhin, içindeki fesatlık nedeniyle bu hâle geldiğini, bilge Semul'ün bahsettiği Ahir Zaman Nebisinin bak olduğunu, taşıdığı kötü fikirlerden vazgeçerse iyileşebileceğini söylemiş.

Melik Tübba kâhini dinleyip yavaş yavaş öfkesini yenmiş ve kötü niyetlerinden vazgeçip tövbe etmiş. Bedeni de evvelkinden sağlıklı hâle gelmiş.

10

Bu minval üzere Mekke'den kalkıp kendi yoluna gidecek olmuş. Çölü ve kara tepeleri aşmış. Sonunda yolu Yesrib diye bir kasabaya uğramış. Dağların arasında, ova gibi bir arazide kurulan bir kasabaymış burası ve çok zaman önce haraba yüz tutmuş. Münbit arazisi var iken ot bitmez, kervan geçmez bir yer olmuş. Tübba burada konaklamak bile istememiş. Çünkü her yer pek kötü kokuyormuş. Hekimleri ve bilge vezirleri kötü kokunun sebebini bir türlü anlayamamışlar. Nihayet konacak menzil ararken yollan bir mahalle uğramış. Burada nedense o kötü koku yokmuş. Bilakis burunlarına çok güzel bir koku geliyormuş. Melik bunun sebebini sorduğunda yine bilge Semul, Kâbe'de doğacağını söylediği peygamberin bir müddet sonra buraya geleceğinden, burada yaşayacağı ve sonunda bu güzel kokulu küçük yere defnolunacağından, duydukları kokunun belki de ona ait olma ihtimali bulunduğundan bahsetmiş. "Ol Nebinin gelme zamanı yaklaşmaktadır" demeyi de unutmamış. Bunun üzerine Melik Tübba anılan yerde

toy kurdurup şölenler tertiplemiş. Günlerce çevredeki halka iyilik ve hayırlar yaparak uzunca müddet, ol cennet kokulu ravzada konaklamış. Amma sayılı günlerin tükendiği, uzun vakitlerin kısaldığı sırada melikin emrindeki âlimler, kendisinden bir istekte bulunmuşlar:

"Ey Meliki muazzam! Sizin emrinizde yeterli sayıda ulemâ ve tebaa vardır, bizi burada bırakınız ve bizim her birimiz için birer hane yaptırınız. Ümit ederiz ki, o Nebinin dönemine erişir ve kendisine kavuşuruz. Eğer, kendilerine kavuşabilir sek sizi de haberdâr ederiz."

Bunun üzerine Melik, âlimlerinden kırkı için birer ev yaptırmış ve her birine birer de cariye vererek birçok mal bağışlamış. Temelini taş ile ördürdüğü bir ev de, gelecek olan Nebi için yaptırıp şöyle vasiyette bulunmuş:

"O muhterem zât Mekke'de peygamber olup da bu memlekete hicret buyurduğu vakit, bu hanede ikamet eylesin."

Ol vakitlerde yazı tuğlalara yazılır, mektuplar böyle gönderilirmiş. Melik Tübba, pişmiş tuğladan bir tablet hazırlatmış. Üzerini kendi eliyle yazdıktan sonra bilge veziri Semul'e vasiyet etmiş ki:

"Şayet, beklenen o son peygamber benim zamanımda gelecek olursa pek âlâ; eğer benden sonra gelecek olursa o muhterem zât namına sana bu mektubu veriyorum. Emanetimi elden ele, babadan oğula teslim ederek bizzat eline ulaşıncaya kadar devrettiresin."

Meğer Melik Tübba, mektubun üzerine İbranî harfleriyle şu ibareyi yazmışmış:

"Evvel ve âhir, her şey, her emir ve takdir Allah Taalâ'nın dır."

Erte vakitte melik, ordusunu alarak önce Kudüs'e varmış, ardından memleketi olan Yemen'e dönmüş. Semul, melikin mektubunu bir sandıkçeye koyup mühürlemiş. Ta ki emanet sahibini bulunca açılsın.

Zamanlar akmış, doğanlar ölmüş. Hazrec kabilesinden olan Semul, Kutlu Peygamber'e erişememiş. Gel zaman, git zaman, Semul'ün yedi veya on iki göbek sonraki torunu Zeyd bu evde otururken adı güzel Muhammed doğmuş. Ol Ahir Zaman Nebisinin kutlu doğumundan yirmi yıl sonra da Zeyd'in bir oğlu olmuş. Adını Hâlid koymuşlar. Bu Hâlid, arkadaşı Reva ha'nm telkiniyle Müslümanlığa meyledip 'Eşhedü en lâİlâhe illa'llah ve eşhedü enne Mühammeden abduhû ve rasûluhû' diyerek imana gelmiş ve ikinci Akabe Biatı'nda Nebi'nin ümmeti olmayı kabul ederek onu cam pahasına

korumak üzere and içenler arasına katılmış. Hâlid yirmi iki yaşındayken evlenmiş ve bir oğlu doğunca, çok tövbe edenlerden ve hasta
lık gelirse sabır gösterenlerden olsun diye ona büyük büyük dedesi Semul'e imkân tanıyan Melik Tübba Düru'nun lakabı Eyyûb'u ad diye koymuş. Ol sebepten Yesribliler Hâlid'e Ebû Eyyûb demişler. Zanaatı çulhalık olan ve bez dokuyarak geçinen Hâlid, nâmı diğer Ebû Eyyûb elEnsarî, meğer adından dolayı bilge SemuTün hikmetini taşırmış. Ve onun zamanında olmuş hep olanlar."

(Hikâyei Ebû Eyyûb, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü, nr. 4032, yazılışı: H.1300/M.1882, v.l5ab. Kısmen sadeleştirilmiştir.)

13

İBRANî HİLKAT YILI, 6098 (12 6YLÜL 622 ?)

"Önce müşriklerden ayrılmak, sonra Müslümanlara katılmak..." Herkesten istediği işte buydu. Görü nüşte birincisi vatandan ayrılmak, İkincisi ise gurbette yaşamak demek ti ama o tam tersini söylüyor, "İslâm her yerde bizim vatanımız olacak!" diyordu. On üç yıllık sabrın meyvesi ni, yıllarca süren baskı ve eziyetlerin sonunu bekliyorduk. Ona inananlar Habeşistan'dan bu yana durmadan bir yerlere göçmüşler, herkes kendi

hicretini yaşamıştı. Bu sefer bir arada olacağımız için heyecanlıy dık. Yesrib bunun için bize kucak açmıştı. Ve Mekke'den
çıkıp Yesrib'e giderken kötü lüklerden iyiliğe, çirkin huy ve alışkanlıklardan insaniyete; yalpalayan şahsiyetlerimizden
dosdoğru olmaya göç ettiğimizi düşünüyorduk. "Gerçek bir muhacir" diyordu, "vatanından ziyade Allah'ın yasakladıklarından ayrılabilendir."Yeni dinin mensuplan, bunu bilmenin hazzı ve ihlâsıyla göçmen oluyor ama önce İslâm'ın yasaklarından göç ediyorlardı. Göç, Muharrem ve Safer aylarında iyiden iyiye yoğunlaşmıştı. 0 evden, bu evden, müminler buruk kalplerle çıkıp çıkıp gitmişler, geride savrulmuş acılar bırakmışlardı. Gidenler kalanlar için, kalanlar gidenler için ağlıyordu. Umutlar hep Yesrib yollanna dökülmüştü. "Yesrib" diyordu, "insanlığın sancılanna çare bulmak üzere, yaratılışta kardeş, dünyada eşit ve eş olduğunu bilenlerin şehri olacak; kendi nefisleri için istediklerini başkaları için de isteyenlerin, kan davasına kapılmış düşmanlar iken can ciğer dostluk kurabilenlerin, ayrı şehirlerde hiç tanışmadan yaşarken birbirlerine vâris olacak derecede kardeş olanların, hak ve hakikati, iyiyi ve güzeli yaymada ölümü göze

alanların, birbirlerine yalnızca Allah için yaklaşan, kaynaşan ve öylece birleşenlerin, iyilikte yarışanlar ve örnek hayatlar sürenlerin şehri olacak."

Dediklerine inanıyor, bunu bir dava adamından ziyade, Allah'tan vahiy alan bir peygamber olarak savunuyordu. Evet, o peygamberdi ve benim dostum, arkadaşımdı. Peygamber olarak yüksek vahiylerin sözcüsü; arkadaş ve kul olarak da herkesten daha mütevazı bir yaratılışın temsilcisiydi. Kuşça yüreğinin her ayrılıkta nasıl titrediğini, Mekke'den giden her mümin için âdeta serçe kanatlarıyla çırpındığını görebiliyordum. Sevr Mağarası'nda geçirdiğimiz üç gün boyunca, gözünde yaşlarla dönüp dönüp geride bıraktığı şehrine bakışı ve Yesrib'i bir umudun adı olarak tekrarlayıp durması yüreğimi burkmuştu. Biliyordum, içi kavruluyordu, ama yine

16

de geleceğe dair güvenli sözler etmeye, müjde dolu cümleler kurmaya devam ediyordu. Bunları duymanın beni teselli edeceğini düşünüyordu zahir. Mağaradaki son gecenin seherinde, hatıralarımızı bıraktığımız şehrin puslu görüntüsüne dalarak kendi kendimize konuşurken, birbirimizden gizlemeye çalıştığımız

gözyaşları arasmda, birden benim de işiteceğim şekilde mırıldanmaya başladı:

*Vallahi ey Mekke, sen benim için yeryüzünün en güzel şehrisin. Eğer beni senden ayırmasalardı ben asla gidenlerden olmazdım. Bir gün sana tekrar döneceğim, bekle beni!" Sevdiğim şehre son bir kez baktım. Evler üzerine kasvet gökmüşçesine belli belirsizdi. Orada görmeye çalıştığım şey aslında çocukluğum, gençliğim ve belki de bütün hayatimdi. Son birkaç yılım gözlerimin önünden geçiverdi. Müşriklerin eziyetleri ve zor şartlar, benim gibi İslâm'ı kabul eden herkesi Mekke'den çıkmaya zorluyordu. İnananların tartaklanmadıkları, işkenceye maruz kalmadıkları, aşağılanıp alay edilmedikleri bir gün bile yoktu. Maddi ve manevi baskılara dayanmak gitgide imkânsızlaşıyordu. Günler, aylar ve yıllar herkesin gözünde yaş, kalbinde hüzün oluyor, durmadan akıyor, akıyordu. Güvenli ve tarafsız bir beldede toplanmamızı bu yüzden istemişti. Yoksa Mekke'yi bırakıp gitmek ve hatıralarımızı unutmak, istediğimiz son şeydi. Hiç kimse bu karan kolayca alabilmiş değildi. "Gitme"nin, varacağımız yerde "bu luşmak"tan önemli ve hayatî olduğuna inanmasak belki yine gitmezdik. Doğduğumuz toprak bizi kendine bağlıyordu. Gidişimiz

için ilk adınım, vanşımızdaki son adımdan daha değerli olması bu yüzdendi. Son adım hayal bile olsa, ilk adımı fedakârlıkla atanlar, kurtulanlardan olmaya başlamıştı. Gel gelelim her kurtuluştan ve her kurtulandan sonra Mekke'de kargaşa artmış, işler gitgide sarpa sarmıştı. Önceleri bizi git17

memiz için zorlayanlar, artık giderken eziyete başvuruyorlar; mallarımıza, mülklerimize musallat oluyorlar; hatta göndermemek için baskı uyguluyorlardı. Şehirden gidenlerin, yok, yok, evvelce gönderdiklerinin bile geri getirilmesini murat edinmeye başladılar. Gelsinler ve şirkte kendilerine itaat etsinler istiyorlardı. İşte bu yüzden, her gidenden sonra geride kalanların can güvenliği biraz daha azalmış; durumları biraz daha sıkıntılı hâle gelmişti. Gizli gizli gidişler başladı. Ka çarcasma gidişler... ilk adımı bir umutla atanlar, son adımlarında korkudan kurtulacaklarına dair şüphelerle gitmeye başladılar. Bir tek cesur ve yiğit Ömer, Mekke'nin dünyaya armağan ettiği o kahraman, ilk adımını atmak için Kâbe'ye varmış, yayım ve kılıcını omzunda sallayarak, "Ey Allah'tan başka ilâh edinenler!" demişti, "Bu şehirden gizlice kaçacağımı mı sanıyordunuz; hayır, bunu yapmayacağım. Bilin ki şimdi yola çıktım, işte Yesrib'e gidiyorum. Aranızda

çocuklarım yetim, eşlerini dul bırakmak isteyen varsa gelsin peşimden!" Ömer'in gidişinden sonra inananlar için hayat daha da zorlaştı. Kutlu Nebi'nin her adımı kontrol ediliyordu artık. Damadı Osman ile kızı Rukiyye de gidince, neredeyse nefes almasına bile karışılır oldu. 0 sabrediyor, herkese sabrı tavsiye ediyordu. Hiçbir şiddete şiddet ile karşılık vermiyordu. Bütün yaptığı cemaat direnişinden ibaretti. Buna rağmen müşriklerin planlan daha da korkunç olmaya başladı. Birkaçı hariç bütün inananlan ve arkadaşlan gitmişken onu kolayca ortadan kaldırabileceklerini düşünüyorlardı. Bunun için yedi kabileden yedi genç seçip fırsat kolladıklanm duyduk. Bu yedi adam aynı anda kılıç üşürecek, böylece Haşimoğullan kan davası gütmek yerine birkaç deve bedeli tutanndaki diyete razı olacak, iş kapanıp gidecekti. Çember daralıyor, müşriklerin kötü planlan anbean şiddetleniyordu.

18

Her zaman metanetli biri olmuşumdur, ama bunca baskıya dayanmanın yükü, artık beni de kara kara düşündürüyordu. Mekke'de saflar ayrışmış, akrabalar düşman olmuş, babalar oğullarından veya kızlar analarından kaçar duruma gelmişti. Şirkin nefesini ensemizde hissetmediğimiz bir an yoktu. Her dakika

yeni bir kötülük icat ediyor, her saat yeni bir plan kuruyorlardı. Ve bir akşam, biz de bir plan kurduk. Geride kalan üç azâde arkadaş... Ben, Ali ve o. Hayatımı değiştiren o birkaç saatte kendi hakikatime erdim diyebilirim, iki ay evvel çoluk çocuğumla Yesrib'e gitmeye niyet edip de kendisinden izin istediğimde, "Sabret aziz dostum," demişti, "azıcık sabret, Allah belki sana bir yol arkadaşı ihsan eder, hele sabret!" Ben hep Ali'yi ona yoldaş olarak düşünmüştüm, ama o akşam plan yaparken ikinin İkincisi olacağımı söylediğinde, önce çok sevindim, ama sonra dehşetli bir korkuya kapıldım. Ya onu gerektiği şekilde koruyamazsam, ya bir kusur edersem?!.. Bu korku, geride korumasız bırakacağım ailem ve çocuklarımı düşünmemi bile gölgelemişti. Ve onun bırakıp gideceği Ümmügülsüm ile Fâtıma'nın korkusunu da. Ama karar verilmişti; sıcakların şiddetine bakmayacak, pazartesi günü yola çıkacaktık.

Yesrib'in tam aksi istikametindeki Sevr Mağarası'nda geçirdiğimiz müteakip üç günde ki bana üç yüz yıl kadar uzun gelmişti planımız tıkır tıkır işledi. Mekkeliler bizi hep Yesrib yolunda arayacaklardı, oysa kaldığımız mağara tam tersi istikametteydi. Yiğitler yiğidi Ali, müşrikleri yanıltmak için Kutlu Nebi'nin

yatağına yatmıştı. Oğlum Abdullah'a üç gün boyunca gizlice gelip Mekke'de neler olup bittiğini bize bildirmesini tembih ettik. Onun izlerini silmek için de sadakatli çobanım Amir bin Füheyre, koyunlan Sevr Dağı'mn eteklerine sürecekti. Üstelik böylece bize süt ve azık da ulaştırmış olacaklardı.

19

Dedim ya, kutlu yoldaşım o gece benimle yolculuk edeceğini söylediğinde çok heyecanlandım. Oysa daha aynı gecenin ikindisinde, müşriklerin yedi genç adam ile evini kuşattıkları haberini almış ve çok korkmuştum. Buluştuğumuzda onu da tedirgin görmem bu yüzdendi. Muhtemelen evini kuşatanları fark etmiş, camna kastedeceklerini kestirmiş ve kendi canı için değil, Allah'ın insanlara tebliği yanm kalacağı için, ümmeti için üzülmüştü.

O geceden sonra her şey çok hızlı gelişti. Sabah olur olmaz Ali'ye kendisindeki emanetleri bir bir teslim etti. Bunların bir kısmı canına kasteden düşmanlarının emanetleriydi üstelik. O "Emin" idi. O kadar ki düşmanlan bile ona emanet ettikleri şeyi bir daha dert etmezlerdi. Emanet teslimi bitince Ali'ye yeşil hırkasını giyindirip yatağına yatmasını söylemiş ve dediğine göre, eline bir avuç toprak alıp kapıda pusu kuran yedi

kişinin üzerine serperek aralarından süzülüp gelmiş. Her biri bakar körler gibi öylece kalakalmışlar.

Ağzından çıkan her şeye inanırdım, buna da inandım elbette. O söylüyorsa öyle olmuştur. Oğlum Abdullah'ın getirdiği haber de onu doğruluyordu zaten. Dediğine göre, ertesi sabah müşrikler, üstleri başları toprağa bulanmış yedi genç adam görünce alay bile etmişler:

"Hayrola, burada ne bekliyorsunuz?"

"Muhammed'i elbette!"

"Üzerinizdeki şu topraklara bakılırsa siz bütün gece hiç kıpırdamamışsınız tosunlar? Sakın Muhammed gitmiş olmasın? Ha!.."

Yedi genç adam, başlarına geleni ancak o vakit anlamışlar. Derhâl eve koşup yatağa saldırmışlar ama iş işten geçmiş. Yatakta Ali varmış. Yiğitler yiğidi Ali. Onu hapsedip sorguya çekmişler ama nafile. Ali'dir bu, ser verir, sır vermez.

Avlarını elden kaçırmak, müşriklere elbette çok ağır gelmiş ve Ebû Cehil hemen bir tellal çığırtmış:

"Duyduk duymadık demeyin!.. Her kim Muhammed'i bulursa yüz deve ile ödüllendirilecektir! ödül Dârunnedve'nin teminatındadır."

Sevr Mağarası'nda ilk sabahımızdı. Mekke'de puta tapınan ne kadar katil, hırsız, hayırsız ve uğursuz var

ise ödülü almak için silahlanıp atlanarak peşimize düşmüşler. "Bereket versin," demişti oğlum Abdullah, "hemen hepsi sizi Yesrib istikametinde, Dımaşk yoluna paralel güzergâhlarda arıyorlar. Şimdi yola koyulursanız, tam zamanıdır."

Kutlu yoldaşım, Abdullah'ın dediğini yapmadı. "Bekleyelim, sadık dostum, bekleyelim." dedi, sonra da müşriklerden ikisinin, şu çok akıllı Ümeyye ile Mekke'nin azgın zengini Ebû Cehil'in adım anarak, "Bu ikisi farklı düşünecek, bizim şaşırtmacamızı mutlaka akıl edeceklerdir." diye ilave etti. Bu kararın doğruluğunu, o iki zeki adamın akıllarının bir örümcek ağına takılıp kaldığını görünce anladım.

Mağarada ikinci günümüzdü. İkindi sonrasında dışarıdan sesler duyuldu. Kutlu Nebi dizime başım koymuş, dalar gibi olmuştu. Uyandırmaya kıyamadım. Gelenleri seslerinden tanımaya çalışarak kulağımı azıcık dışarıya vereyim derken uyanıverdi. Birlikte usulca ilerleyip dışanya baktık. Bir önünde, bir arkasında duruyor, tıpkı yolda yaptığım gibi onu her yakadan korumaya çalışıyordum. Bir an durakaldım. Hayretler içindeydim. Fısıltıyla sordum:

"HabîbîL Benim gördüğümü siz de görüyor musunuz?"

"örümcekten mi bahsediyorsun?"

"Ve dahi güvercin yuvasından ve dahi içindeki üç yumurtadan! Sabah Füheyre'nin oğlu süt getirdiğinde olmayan yuvadan, olmayan yumurtalardan."

"Üzülme demiştim ya sana, Rabb'im '011' deyince her şey oluyor, görüyorsun, ben dahi görüyorum. Hatta Rabb'im bana ötesini de gösteriyor, Cebrail'in şurda duran kanadını."

"Yaklaşıyorlar habîbî, sekiz kişiler, başa çıkamazsam diye korkuyorum."

"Korkma! Allah bizimle beraberdir!"

"Kendim için korkmuyorum habîbî..."

"Bak!,. Yuvaya güvercin de geldi."

"Siz, ne olur, şöyle geride durun, ben hepsine..."

"Sss!.. Oturalım ve Allah adı anarak bekleyelim!.."

Gelenler geldiler. Ebû Cehil ile Ümeyye başı çekiyor, iz süren adamın talimatlarıyla ilerliyorlardı. Kalbim yerinden fırlayacak gibiydi. Tırmanılacak son kaya parçası da ayakları altında kaldığında artık neredeyse karşı karşıya duruyorduk. Nefesimi tuttum. Allah'ı kalbimde hiç bu kadar güçlü hissetmemiştim. Korkmam gerekiyordu ama artık korkmuyordum. Yalnızca olacakları bekliyordum. îşte hepsi oradaydılar. Elleri kılıçlı tam sekiz kişi. Mağaranın içi karanlık olmasa onlar da beni görebilirlerdi, onu görebilirlerdi.

Bu adamlarla çarpışarak ölmek istiyordum, ölmek, öldükten sonra yeniden, yeniden dirilip vuruşarak yeniden, yeniden ölmek. Ama kutlu yoldaşım için yaşamak zorundaydım, onu korumak için yaşamak. İçimde hangi duygunun galip geldiğini bilmeden öylece bekledim. Nihayet Ümeyye öfkeyle iz süren kâife bağırdı:

"Ahmak herif! Sen ne biçim kılavuzsun? îz sürüyorum diye buraya kadar tırmandırdın bizi. Yukarıda mağara var dediğin bu muydu yani?"

“Dur hele Ümeyye, mağaraya da bakalım!"

"Ebû Cehil! Ben senin yalnızca adının cehaleti anlattığını sanıyordum, böyle cahilce konuşacağını düşünmezdim."

22

"Neden böyle diyorsun Ümeyye?"

"Neden mi diyorum Ebû Cehil? Acayip! Hubel hakkınızdan gelsin sizin, aklınızı kurtlar yesin!"

Dışarıda onlar bağrışırken içeride ben baygınlık geçirecek hâllere gelmiştim. Kutlu yoldaşım benim hâlimi anlamış ol malıydı, elini elimin üzerine bastırdı.

"Habîbîi Şu adamlardan herhangi birisi eğilip örümcek ağının kenanndan içeriye baksa bizi görecek."

Bu sefer elimi sıktı, yüzüme bakıp gülümsedi:

"Hak yolda iki yoldaş... Allah onlara üçüncü olsa endişe edilir mi?"

Bu sözden sonra içime tamamen ferahlık yayıldı. O gülüm süyordu. Titremem o anda durdu. Huzurlu bir bekleyiş başla dı. Beraber dışarıda olup biteni izlemeye koyulduk. Ümeyye diğerlerini iknaya çalışıyordu:

"Şu örümcek, görmüyor musu nuz, ağını Muhammed doğmadan kurmuş buraya. Şu kalınlığına bir bakın. Hem siz hangi güvercinin, işleyen bir mağara kapısına yuva yapacağmı düşünüyorsunuz ki? Atalarınız utanır sizden!"

"Doğru dersin Ümeyye, şehre varınca bu şarlatan iz sürücüye elli kırbaç vurdurayım da işini doğru yapmayı öğrensin."

Ebû Cehil ve arkadaşları gidince sevincimizi birbirimize sarılarak kutladık. Ve o, gül kokuyordu.

23

Ben Ebû Kuhâfe'nin oğlu Abdulkâbe'yim. Kutlu yoldaşım, Müslüman olduğum gün adımı değiştirip Abdullah dedi. Mekkeliler ise Ebûbekir diye bilirler, Esma'nın ve Ayşe'nin babası Ebûbekir. Ben ona inandım, güvendim, her dediğini tasdik ettim. Herkes onu yalanlarken ben doğruladım ve hep yamnda oldum. Bu yüzden bana "Sıddîk" dedi ve müminler o

günden sonra beni "Sıddîk" diye çağırdılar. Sevr Mağara sı'nda uykusuz geçirdiğim üç gece ise bana daha sonra "Yâri Gâr" lakabım kazandırmıştı. "Deve yavrusunun babası" olan Ebûbekir; o günden sonra "Mağara Arkadaşı" diye çağınldım ve bu unvanı diğer bütün isim ve sıfatlarımdan daha sevimli buldum. Öyle hoşuma gitti ki beni "Yâri Gânm" diye çağırdıkça tazelendiğimi hisseder oldum.

O benim çocukluk arkadaşımdı. Gençliğimizde bir gün hesap ettik, benden bir yaş büyük çıkmıştı. Her sözüyle bana ağabeylik yapmasının ise yaşıyla değil, olgun ruhuyla ilişkili olduğunu düşündüm hep. Mekkeli gençlerin aksine onunla aynı şeylerden hoşlanır, aynı şekilde yaşardık. Mesela o da, ben de ağzımıza hiç içki koymamış, Kâbe'yi ziyaret ederken bir gün olsun putlara tapmamıştık. Başından beri Mekke'deki en güvendiğim dostum olmasından gurur duyuşum bu benzerliklerden kaynaklanıyordu. Kureyş'in asillerinden olan babam Ebû Kuhâfe'ye göre onunla arkadaşlığım benim için bir nimet imiş.

Bir gün gelip bana Cebrail isimli bir melek ile konuştuğunu, Allah'tan vahiyler aldığını ve elçilikle görevlendirildiğini heyecanla söyledi. Ona "Ne gibi vahiyler?" dediğimde arka arkaya saydı:

24

"Yaratan Rabb'inin adıyla oku. O, insanı alakJtan yarattı. Oku, kalemle (yazmayı) öğreten, insana bilmediğini belleten Rabb'in sonsuz kerem sahibidir."

Okuma yazması olmayan birinin okumak ve yazmakla ilgili bir şey uydurmayacağı ortadaydı. Üstelik insana bilmediğini öğreten bir Rab olduğunu gençliğimden beri hep düşünürdüm. Ama ona inanışım bunlan söylediği için değildi; hayır, o Muhammed olduğu için ona inandım. Bu yeterdi.

1 Embriyo, damla.

25

Dehşet Saçmaya Gelen

Dehşete Düşünce

M ′ Sabahın ilk ışıklarında buluşmak için sözleşmiştik: Vardığımda beni beklediklerini gördüm. Ebûbekir'in gözleri kan çanağına dönmüştü. Yoldaşım mağaradaki akrepler ve yılanlardan korumak için uyanık kalmaya çalışmaktan bu hâle geldiğini anla r dun. Belli ki üç gündür gözünü kırpmıyordu. Üstelik dün bu zamanlarda Ümeyye ile Ebû Cehil'in takibinden zor kurtulmuşlardı.

Güneş Mekke'yi aydınlatmaya başladığı sırada asıl yolcunun yüzünü gördüm ve kâhinlerden duydu . ğum gibi dikkatle inceledim.

^ Peygamber olduğunu söylüyordu ama herkes gibi bir insandı işte. Omuzlarına dökülen dalgalı uzun saçları, uzun ve ince hilal kaşları,

siyah uzun kirpikleriyle yakışıklı birine benziyordu. Yüzüne bakınca içimi nedense bir ferahlık kapladı. Buğday renkli açık alnının ortasında bir nur parlıyor gibiydi ve değirmi yü zünün yanakları açık pembeye çalıyordu. Çehresinde öfkesi ve sevinci hemen yansıyıverecek bir berraklık vardı. Gözlerine baktım. Ezelden sürmeliydi sanki. Beyazı katı beyaz, karası kapkaraydı. Burnunun iki kaşına yakın olan kısmını hafif bir kemer süslüyordu. Ağzı ne çok büyük; ne de çok küçüktü. Beyaz ve bakımlı dişleri muntazam dizilmişti ve konuşurken aralarından dolu taneleri çıkar gibi parıltılar görünüyordu. Yahut bana öyle geldi, bilemiyorum. Sonra başımı yere eğdim, yüzüne daha fazla bakamadım.

Ebûbekir'in seçerek satın aldığı iki deve getirmiştim. Yolculuk sonunda ikisini de bana vereceğini söylemişti. Besili ve güçlü iki deve. Birinin yularını yolcumuzun

eline teslim ettim. Devenin önce başını okşadı, sonra kulağına fısıldadı:

"Gel bakalım Kusvâ, yol arkadaşım!.. Sevr Dağı üç gündür nasıl sahiplendiyse bundan böyle de sen sahiplen ve şirkin olduğu yere götürme bizi."

Dine inanmıyordum. îlk andan itibaren onu izlemeye başladım. Bir deveyle konuşması ve kulağına Kusvâ kelimesini tekrar tekrar fısıldamasına hayret etmiştim. Develerin başlarının okşanmasından ve kulaklarına aynı kelimenin tekrarlanmasından hoşlandıklarını, sahiplerine böyle alıştıklarını biliyor olmalıydı. Mekke'de başına ödüller konulan peygamber, Ebûbekir gibi, benim gibi bir adamdı; ama devem onu sanki uzun yıllardır elinden yemlenmiş gibi kabullenivermiş ti. Taşıyacağı yolcuyu tanıyordu sanki.

Mekkelilerin bu adamdan ne istediklerini bilmiyordum; ama başına koydukları ödül benim alacağım ücretin neredeyse yirmi katı idi. Eskiden beri tanıdığım Ebûbekir'i bu

28

yüzden çok tedirgin görmüştüm. Yola çıktığımız sırada kulağıma eğilip fısıldadı:

"Bu hizmetin karşılığında sana daha çok para vereceğim."

Böyle düşünmesine üzülmüştüm. Yüzümü ekşiterek cevapladım:

"Asla Ebû Kuhâfe, asla!... Her şey anlaştığımız gibi olacak. Sizi ele vermeyeceğim ve gideceğiniz yere ulaştıracağım. Bunun için fazladan bir tek metelik dahi kabul edemem."

Yolcu, Ebûbekir kadar telaşlı görünmüyordu. Düşünceliydi, kederliydi ama yoldan ve yolculuktan emin gibiydi. Bir tanrıya inanmak insanı rahatlatıyorsa, işte bu yolcu o rahatlığı taşıyor ve teslimiyetin huzuruyla ilerliyordu.

Sevr Dağı'ndan ayrılırken mesafenin sekiz gün süreceğini asla tahmin etmemiştim. Güzergâhımızı, konaklarımızı, yiyeceğimizi, develerin dinlenmesine kadar her şeyi tek tek hesap etmiş, dört günlük yol ve bir gün de aksama payı vermiştim. Ama öyle olmadı. Yüz deve ödüle konmak için peşimize düşenlerin haddi hesabı yoktu. Bu yüzden yolumuzu dosdoğru değil, zikzaklar çizerek gitmek zorunda kaldık.

Ebûbekir bir türlü sakinleşemiyor, endişeli ve kuşkulu tavırlarla ilerliyordu. Bana hâlâ güvenmediğini hissediyordum. Bereket versin, çobanı Amir bin Füheyre'nin gelip bize yetiştiği üçüncü günden itibaren rahatladı. Hâlbuki ben ta başından beri her yaptığım

şeyi, neden ve niçiniyle kendilerine anlatıyor, maksadımın ne olduğunu açıklama ihtiyacı duyuyordum. Yesrib'e nasıl gidildiğini, neden zikzaklar çizdiğimizi, yollan belirlerken neyi amaçladığımı teferruatıyla açıklıyor ve develerinin üzerinde rahat etmelerini sağlamaya çalışıyordum. Yolcu, bir kere olsun rehberliğime itiraz etmedi. Ben de asla işimin haricinde konuşmadım, onu izlemekle yetindim. Zaten çok geçmeden, saygı duyulacak birisi olduğuna tamamen inanmıştım.

29

Yol boyunca Ebûbekir ile çok şey konuştular, kâh hüzünlü, kâh umutlu, bazen tedirgin, bazen ferah. Amir bin Füheyre ise bir gölge kadar sessiz ilerliyordu. Gidilecek yerde neler yapacaklarını anlatırken, Allah'tan alman vahiylerden o adına Kur'an diyordu okurken hep bir hasretle sesleri titrer gibiydi. İçlerinin yandığı belliydi. Kendimi onların yerine koydum; benim de yüreğim yandı.

Güneşin durumuna göre gündüz çok dinlenmeye, gece çok yol almaya çalışıyorduk. Dördüncü gün azığımız ve suyumuz bitiverdi. Yolumuz kara taşlarla kaplı tepeciklerin arasına sarmıştı ve taşlar keskin birer bıçak gibi ayaklan parçalıyordu, Azıksız kaldığımızı

onlara hissettirmek istemiyordum. Çevreme bakınarak gidiyor, yiyecek veya su bulabileceğimiz bazı işaretler kolluyordum. Ebûbekir işin farkındaydı ve öğün vaktinde yüzüme baktı. Çaresizliğimi anlayınca bir parça rahatladım. Bir yandan da yolcumuz su veya ekmek istedi

ği vakit vereceğim cevaba hazırlanıyordum. Acaba tedbirsiz davrandığımı düşünür müydü? İyi bir rehber böyle bir hata yapmamahydı. Bu tedirginlikle bir gün bir gece, yalnızca su ve bir avuç hurma ile ilerledik. Ne ekmek, ne yiyecek istedi. Hiç sesini çıkarmamasına bakarak işin farkında olduğunu anladım. Ertesi gün akşam vakti yolumuz ıssız vadilere uğradı. Zemin yine keskin taşlarla doluydu. Develerimizden inip yürüyerek ilerlemeyi teklif ettim. Razı olduğunda Kusvâ'nm bir bebek gibi inlediğini işittim. Sanki onu sırtından indirmek istemiyordu. Ama inmesinde yarar vardı. Tehlikeli bir bölgedeydik ve hedef küçültmek gerekiyordu. Buralarda bir tuzak hazırlansa geri kaçmak da, ileri geçmek de imkânsız olurdu. Saklanacak bir yer de bulunmuyordu.

Hiçbir yolcuyu yolda bırakmamış, hiçbirini gideceği yere ulaştırmadan yanlarından ayrılmamış olan ben, işte bu sefer korkuyordum. Peşimizdeki ödül avcıları

acımasız olacaklardı. Vadiyi kuşatan siyah tepeciklerde mevzilenmiş bir gözcü bizi pekâlâ fark edebilirdi. Böyle durumlarda çöl kamımı binekten inmeyi ve batta ön bacaklarına yakın yürümeyi emniyetli sayardı. Ben tam da bunları düşünürken uzaktan bir ses işittik, ilk aklıma gelen şey, elbette ki peşimize düşen bir ödül avcısı oldu. Dinledik. Her ikisine de yere çömelmelerini söyledim. Develeri ıhıtrdım. Kulağımı önce yere, sonra kayalara dayayıp yeniden dinledim. Uzaktan uzağa bir çıngırak sesi vardı sanki. Anlaşılan bir çobana rastlamıştık. Bu sevindiriciydi. Yolcularım için yiyecek bir şeyler de temin edebilirdim. Ebûbekir sessizce başını kaldırıp baktı. Emniyetliydi. Sesin geldiği yöne ilerlemeyi teklif ettim. İtiraz etmediler. Çok ihtiyatlı olmalı, adımlarımızı sessizce atmalıydık. Gide gide sesler yakınlaştı. Gerçekten de bir çobana rastlamıştık. Genç bir adam, yolumuzun üzerinde deve malakları güdüyordu. Ya31

nınca bir köpek ile iki de keçisi vardı. Yaklaştığımızı görünce hayvanlarını tepelere doğru sürüp bize yol açtı. Selam verip yaklaştım:

"Menziller aşmaya azimli dört yolcu, yiyecek birkaç lokmayla içecek birkaç yudum arıyor olsa, çölün misafirperverliği onları geri çevirmez değil mi?"

"Evinden uzağa düşmüş yoksul bir çoban, tam da çıkını ve kırbası boşaldığı vakit çıkıp gelen misafire cömertlik göste remese, cezalandırılmaz değil mi?"

Gerçekten de çoban pek yoksul görünüyordu. Malakları ye derken kayalara vurduğu çubuğun tutamacına bağladığı boş kırbadan başka eşya da taşımıyordu. Çöl çobanlan kendisine zarar verecek birinden korkarlarsa önce azıklarını kumların veya kayalann araşma gizlerlerdi. Bunun öyle bir hâli de yoktu. Yine de Ebûbekir, belinden bir para kesesi çıkanp salladı: "Malaklardan birini satıp zengin olmak istemez misin?" "Ben başkalanmn mallanm güderim, size satacak bir mal veya cana sahip değilim.*

"O hâlde keçilerinden veya sütünden biraz satın alalım!" "Hay hay, güzel olurdu!.. Lâkin bilmelisiniz ki ben yeni evlendim, keçiler eşimin çeyizidir. Birinin teke olduğunu görüyorsunuz. Diğeri de gebe, sütü çekildi, inanmazsanız bakın." "Peki, süt verecek olsa, sütünü bize satar miydin?"

Bu soruyu gün boyunca hiç konuşmayan yolcumuz sormuştu. Ebûbekir ile birlikte ben de şaşırdım. Çoban kendisinden izin isteyen kişiye gülmemek için kendini zor tutuyordu. Çölde, sütü kesilen gebe bir keçiden süt

sağılamayacağmı bilmeyen bir insan, onun da garibine gitmiş olmalıydı, işi şakaya vurdurup cevap verdi:

"Eşimin para kazanmasını elbette isterdim. Amma ki...M 32

Yolcumuz çobanın şakasına gülümseyerek keçiye yaklaşıp çömeldi. Ellerini önce göğe açıp birkaç cümle sürecek kadar dua etti. Sonra keçinin memelerini birkaç kez sıvazladı. Parmaklan açılıp kapandıkça keçinin memesi dolgunlaşıyordu. Hepimiz hayretle onu izliyorduk. Ebûbekir, olup bitene fazla şaşırmış gibi görünmüyordu. Belli ki daha önce de ondan buna benzer hâller sadır olduğunu görmüştü. İşin ciddiye bindiğini anlayınca derhâl koşup su kırbamı keçinin altına tuttum. O sağdıkça keçi sütlendi. Elleri keçinin memesini sıvazladıkça keçi gürbüzleşip meliyor, süt aktıkça akıyordu. Hepimiz kırbalarımızı süt ile doldurduk. Çoban dayanamadı:

"İlâhlar aşkına sen kimsin? Şunca yıl çöllerde dolandım, senin gibisine rastlamadım."

"Kim olduğumu söylersem gördüğünü ve duyduğunu saklamaya söz verir misin?"

"Yüce atalarımın ruhlan şahit olsun ki gördüklerimi eşime bile söylemeyeceğim."

"Ben her şeyin sahibi olan Allah'ın elçisi Muhammed'im."

"Demek Kureyşlilerin 'yolunu sapıttı' dediği kişi sensin, öyle mi?"

"Onlar böyle diyorlar."

"Vallahi şu gördüğümden sonra ben onlar gibi düşünmüyorum. Sen muhakkak hak peygambersin, ben buna şehâdet ederim."

"Önce Allah'a şehâdet etmeyi istemez misin? Seni ve beni yaratan, açığı ve gizliyi bilen, aydınlığı ve karanlığı gören, niyetleri ve fısıltıları işiten Allah'a!"

"Vallahi isterim yâ Muhammedi Senin yaptığım ancak bir peygamber yapar. Ben şu andan itibaren sana uydum ve Allah'a inandım! Senin yanmca gelmek, sana yakın olmak isterim."

33

“Malakların ve keçilerin başıboş mu kalsın?"

“Obam, sizin gittiğiniz istikamettedir. Sizi yolunuzdan alıkoymam. Malakları sahiplerine teslim eder, eşimi yanıma alır, size yetişirim."

“Hayır, hayır, bunu yapmanın zamanı değil, ileride benim muvaffak olduğumu ve Allah adının yayıldığını işittiğinde, gelip bize katıl.”

Bütün bedenimin titrediğini hissediyordum ve dizlerimin dermanı kesilmişti. Az evvel gördüklerimi başkalarına anlatsam çıldırdığımı düşünürlerdi. Muhammed'in yaptığına karşılık çoban gibi teslim olup olmama konusunda içimden binlerce yıldırım yalımlanıyordu. Mühammed hak peygamber olabilirdi veya büyük bir sihirbaz; ama işte sıcacık süt elimdeydi. Bunun sihirle alakası olamazdı. Üstelik çobana dini tebliğ ederken onun gözlerinden sevinç gözyaşları dökülüyordu. Ebübekir de duygulanmıştı. Yıllar önce, Müslüman olduğu ilk günü hatırladığım söyledi bana. Kendimi yeniden yokladım. Gözlerim ve zihnim beni yanıltmıyordu, içimde sorular birbirine sarılıyor ve cevaplar büyük bir yumağın içinde kayboluyordu. Hâlbuki görevim inanıp inanmamak değil, yolcularımı menzile eriştirip eriştirememek üzerineydi. Kendimi toparlayıp develeri sürdüm. Aklımı, görevimi başarmaya harcamalıydım. Üzerimdeki etkiden kurtulmak adına, çobandan yolumuzun üzerindeki geçitleri, mesafeleri, duraklan ve vahalan yeniden sordum. Sıradan şeyler konuşunca belki kendime gelebilirdim. Ayın görünmediği bir geceydi ve karanlıkta başımıza bir iş gelmesini istemezdim.

Kırbalanmızın süt dolu oluşu yolculuğu daha güvenli hâle getirmişti. Ertesi sabah onlara, çölün en korumasız ve çıplak yerinde ilerlediğimizi ve daha temkinli yol almamız gerektiğini söyledim. Ne bir çakıl, ne bir ot. Göz alabildiğine kum.

34

Savrulan, tepecikler yapan, sonra bozan ve başka yere tepecikler konduran kum. Ayaklan âdeta yakalayan ve içine çeken kum... Böyle bir yerde kumun altı binbir tehlikeyle doludur. Tıslayan yılanlar, saldırmayı bekleyen çıyanlar ve akrepler... En kötüsü de alev alev yüzünüzü kesen savruntular ve susamış dudaklar için seraplar. Kumların ummanlar gibi uzanıp gittiği bölgelerden biri daha.

Öğlen olmuş, güneş tam tepemizden kavurmaya başlamıştı. Her gün bu vakitte iki saat kadar uyuyarak dinlenegelmiş tik. Ama bu sefer uyuyabileceğimiz ne bir gölge, ne bir kuytu, ne bir yüksek kum tepesi bulabildik. Dizlerimizin dermanı kesilmiş, develerimiz adım atamaz hâle gelmişti. Kirpik altlarındaki sürmeler etkisini kaybetmiş, parlak ışık gözlerimizi de yakmaya başlamıştı. Nihayet geceki sert rüzgârların savurduğu kum dalgasının kuzey eğimine develerimizi ıhtırıp yularlarını ellerimize bağlayarak kıvrılmayı denedik.

Büzülerek hedef küçültmüştük ama nafile; ortalıkta ve açıktaydık.

Zeval vaktinde kumlar güneşten daha fazla ateş saçmaya; bedenlerimizin develerimize yaslanan kısımları hariç her yanı pişmeye başladı. Eğer yolcularım burada dermansız kalır, hastalanır, bayılır veya başlarına başka bir hâl gelirse itibarım kaybolur; rehberler zincirinin birinci halkası olma şerefime leke sürülürdü. Ben ki her şeyimi bu şöhret üzerine bina etmiştim. Rehber olduğum hiç kimsenin kılına zarar gelsin istemezdim. Ama şu hâldeki şartlar beni perişan etmeye yetmişti. İlerlesek kötü, dursak kötüydü. Çölün en büyük avcısı, canlar, bedenler avlayan güneş, işte kollarım açmış bizi kendine çekmek üzereydi. Ne yapabilirdim ki! Demek her şey buraya kadardı. Ama o da ne? Bu serinlik de nereden geliyor böyle? Olamazdı. Bu sıcakta bu bulutun tepemizde ne işi vardı? Üstelik hiç kıpırdamadan öylece duruyordu. Yolcu35

muzla göz göze geldik. Şükrediyor ve bana da ellerimi açap şükretmemi işaret ediyordu. Dediğini yaptım ve içimi yemden yokladım. Gördüklerim aslında ona inanmamı gerektirirdi, ama ben çöl adamıydım, çölde zihnimin beni kaç kereler yanılttığını biliyordum. Bu da bir yanılmaca olabilirdi Daha izlemeliydim.

Nöbet sırası Ebübekir'deydi. Gölgelendik diye ödül avcılarım aklımdan çıkarmamalıydım. Üstelik içimde bir huzursuzluk vardı. Yolcumuzla Amir, ellerini başlarının altına yastık yapıp sağ yanlarına kıvnlıvermiş, sükûnetle gözlerini yummuşlardı. Ama benim uykum yakaza, düşüncem birsam gibiydi Ebûbekir'in fısıltısıyla doğnılduğumda henüz gözlerimi bile yummamıştım:

"Yaklaşan biri var galiba!"

ilk anda bunu iyi mânâda mı, kötü mânâda mı söylediğini sormak geçti içimden. Ama sormadım tabii. Ebûbekir'e onu uyandırmasını söyledim. "Azıcık dinlensin, çok yoruldu!* deyip kıyamadı. 0 kadar ki o uyanacak diye kendisi bile neredeyse kıpırdamayacak!!. Zihnimden, Ebûbekir'in ona gösterdiği bu hürmet ve itinayı alıp verirken ayağıma bir şey dokundu. Titreyerek sıçradım. Akrep veya yılan olabilirdi. Ama hayır, Muhammed'in eliydi. Kendisi uyuyordu ama parmağı sanki bana uzakta bir gölgeyi işaret ediyordu. Önce önemsemedim. Ama yanan gözlerimi ışığa alıştırıp dikkatle baktığımda parlak güneşin kırdığı seraplar arasında bir gölge görür gibi oldum. Göz kapaklarımı ovuşturdum. Kumlardan yükselen buharlar neredeyse kaynayan bir tencereden tüter gibiydi. Görürken bile kumların sizi yaktığını

hissediyordunuz. Ve o yangının içinden belli belirsiz iki gölge yaklaşıyor du. Henüz belirmiş iki gölge. Ne veya kim olduğunu anlamak için kıpırdamadan dikkatle bakarken Ebûbekir'e fısıldadım

'Güneşin beyinleri kaynattığı şu vakitte birileri yüz deve ödül kazanmak için ölümü hiçe sayıyor olabilir mi sence?" "Belki de ödülü beş yüz deveye çıkarmışlardır!"

"İki gölge görüyorum, öyle değil miT

"Ben de bir adam görüyorum, bekleyelim ve izleyelim!"

"Saklanmayacak mıyız?"

'Hareket edersek o da bizi görür. Henüz bizi görmüyor. Hem belki de yolunu şaşırmış bir avaredir!"

Yaklaşanın çok hızlı ilerlediği anlaşılıyordu. Bu sıcakta, bu süratte ilerleyen birinin sıradan bir yolcu olamayacağını herkes bilebilirdi. Ebübekir ile göz göze geldik. Peşimize düşen kişi veya kişiler olduğundan adımız gibi emindik ama yine de öyle olmamasını temenni ederek birbirimizi teselliye çalıştık. Hayır için mi geliniyor, şer için mi kestirmek zoıdı. Hazırlıklı olmak için kılıçlarımızı kınından çıkarıp kumun içine yatırdık. Kırbalarımızı kuma gömüp kıbçlann uçlanm üzerine bindirerek kumlarla örttük. Böylece yere eğilmeye gerek kalmadan, ayağımızın bir hareketiyle kılıcın ucuna bastığımızda kabzası elimize geliverecekti.

Ebübekir istemeye istemeye yolcumuzu uyandırdı. Gülümseyerek açtı gözlerini ve ufukta hızla yaklaşan gölgelere bakıp mırıldandı:

"Işığı kaybolmuş bir ateş geliyor!"

"Yangına hazırlanalım o hâlde!'

Gölgeler kısa sürede belirgin]eşiverdi ve biz, yedeğinde at taşıyan bir süvariye baktığımızı anladık. Çölün bu noktasında, üstelik bu mevsimde, deve üzerinde değil de at üzerinde hayata dörtnala meydan okuyan birisini görmek çok şaşırtıcıydı. Her kim ise, niyeti veya ilticası ölüm kalım üzerine olmalıydı. Sanki çöl sıcağı ona işlemiyordu. Yaklaştıkça yaklaştı. Hiç de yorgun görünmeyen, heybetli bir adam olduğunu seçebiliyorduk artık. Çift at ile seyahat eden bir adam...

37

Savaşacak askerler gibi giyinmişti üstelik, işini iyi bilen birisi olduğu belliydi. Ne yaptığından, nereye doğru gittiğinden, aradığım nerede bulacağını bildiğinden emin, yaman bir savaşçı ile karşı karşıyaydık. Bindiği atın kuyruğu bir cenk için örülmüş gibi kalkık duruyordu üstelik. Çölde iz sürücüler çok olurdu ama bir savaşçıya pek rastlanmazdı. ikisini aynı kişide görmek ise pek nadirdi. Yolcularıma fısıldadım:

"Galiba tamdım. Sürâka olmalı bu, en iyi öğrencim Ku deydli Sürâka. Arap yurtlarındaki iz sürücülerin yüz akı. Gömüş kabzah parlak kılıcıyla ve çift atıyla dörtnala gelişine bakılırsa."

"Ödül avcısı Sürâka ha?" dedi Ebûbekir, ayağının ucuyla kuma gömdüğü kılıcı yoklarken, sonra cesurca haykırdı, "Geleceği varsa göreceği de var!"

Amir, kılıcım yoklarken mırıldandı:

"Peki ama nasıl buldu bizi? Kudeyd'de ödülden nasıl haberi oldu? Belki de o değildir, ha?"

Yaklaşan süvari bizi görmüştü. Hiç duraksamadan ve hızım azaltmadan üzerimize gelmeye devam etti. Hiç telaş göstermiyor, kararlı dokunuşlarla atım mahmuzluyordu. O sırada hiç telaş göstermeyen biri de Muhammed idi. Kırbasında kalan birkaç yudumluk suyu neredeyse damla damla avucuna döküyor, sonra yüzüne, kollarına sürüyor, kendince dualar mırıldanıyordu. Ebûbekir "Abdest," diye açıkladı bana, "ibadetten önce bir tür temizlik. ."Yol boyunca suyu hep iktisatlı kullanmasının sebebini o vakit daha iyi anladım. Demek daima abdestli olmayı istiyordu. Belki de abdestli olmak kendisine bir tür güven veriyordu ve şimdi de abdest alarak yaklaşan düşmanına karşı zırhını kuşandığım düşünüyordu görünmeyen manevi

zırhım. Ayağına sürdüğü son damlalar da avcunda eridiği vakit önce bize, sonra yaklaşan süvari'

38

ye baktı. Duasını bitirdi. Dördümüz de yüzlerimizi peçeledik. Süvari bir ok mesafesi kadar yakınırdaydı artık. Atının solumasını duyabiliyorduk. Ebübekir ile ikimiz ayağa kalktık "Korkma habîbî, size zarar vermek isterse kılıcımı boynunda..."

Ebûbekir'in sözünü kestim:

"Hayır, asla böyle bir şeye cüret edemeyecek!"

Söylediğimi yapardım. Hiçbir yolcumu menzile varmadan terk etmemiş, hiçbir gün onu korumakta ihmal göstermemiştim. Sür âka da olsa bu düsturumu çiğne yemezdim. Can verirdim, ama yolcumu vermezdim. Yolcumun kim olduğu önemli değildi. Ayağımı kırbamın üzerine, tam da kılıcımın ucuna yerleştirip beklemeye başladım. O sırada süvarinin bindiği at sendeledi ve binicisi yere atlamak zorunda kaldı. Çölde en acemi atın bile tökezlediği görülmemiştir. Üstelik böyle usta binicisi olan bir küheylan... Süvari de şaşırmış olmalı ki atına küfretti. Dizgininden yakalayıp sağrısına bir şaplak vurarak yeniden üstüne sıçradı. Çevik birisine benziyordu. Evet, evet, bu Sür âka olmalıydı. İlerlemeyi denedi Bu sefer

de yedeğindeki at huysuzlandı ve uzaklaşıp ayrı istikamete koşmaya başladı. Süvari buna biç aldırmadı ve atını üzerimize sürmeye devam etti Gözü dönmüş gibiydi. Biz dört kişiydik ve yine de şecaat gösteriyor, korkusuzca ilerliyordu. Badiye de böyle yiğitler az bulunurdu. Birkaç kulaç kala yüzündeki peçeyi açtığında yanılmadığımı gördüm. Evet, Sürâka'ydı bu. Hepimiz tanıdık. Emrederek bağırdım:

"Dur orada Kudeydli!.."

Sürâka sesimi tanımıştı. Atının dizginlerini çekerken bağırdı:

"Hübel aşkına!.. Hah ha!.. Nihayet seni buldum; ustaların ustası!"

39

Peçemi açarken sordum. "Nasıl buldun peki?"

"Bana iz sürmeyi kim öğretti?! Bütün ödül avcılarının Mu hammed'i arayacağını biliyordum; ama ben seni aramam gerektiğini düşündüm. Mekke'ye koşup seni bulamayınca, anladım ki onu sen kaçırdın. Sonrası çok kolay oldu. Kendimi senin yerine koydum ve bana öğrettiğin her şeyi tek tek hatırlayıp senin gibi düşünmeye başladım. Bütün iz sürücülerin sizi yanlış yerde aradığını anlamam hiç zor olmadı, iki yüz deve, çoktan çok..."

"Ustalık hakkını çiğnemeye yetecek kadar çok, öyle mi?"
"Mekke'de seni bulabilseydim, değerli ustam, aramaya beraber çıkar, yansından ziyadesini hakkın olarak ayırdım, ama şimdi sen oradasın, ben burada! Mekke'de iki yüz deve beni bekliyor, işte kılıcım, işte atım. Muhammed'i alıp götürmek üzere yanımza geliyorum. Karşı koymaya kalkarsanız..."
Sürâka cümlesinin gerisini getiremedi. Atı birden duruverdi. Yürümesi için sağrılarını mahmuzladığı hâlde at kıpırdamıyor, bilakis onun her mahmuz vuruşunda ayaklan kuma biraz daha gömülüyordu. Ebûbekir ile ben şaşkındık. Ama yolcumuz hiç öyle görünmüyordu. Sürâka alelacele atından atladı. Başına gelen şeyin heyecan ve korkusuyla ne yapacağını bilemez hâldeydi, ilerlemek istedi. Fakat adım atamıyordu. Hareket ettirmek istediği her hamlede ayaklarının dizlerine doğru bir parça daha kuma gömüldüğünü gördü. Olanlara inanamıyordum. Muhammed mutlaka bir peygamber olmalıydı. Sürâka'nın hâline bakınca eski öğrencime acıyıp imdadına koşmak geldi içimden. Nihayet o da devinmeyi ve debelenmeyi bırakıp öylece beklemeyi akıl edebildi. Yüzümüze bakıyor, suratı renkten renge

giriyordu, öğrencimin ilk kez korktuğunu görüyordum. Muhammed'e bakarken gözle

40

rindeki merhamet talebi yüreğime dokunmuştu. Yiğit delikanlıydı, onunla iftihar ederdim. Ne oluyordu da bize olmayan ona oluyordu? Ne oluyordu da dehşet saçmaya gelmişken dehşete düşüyordu?

İnanmak ile inanmamak arasında ibretlik bir hâl idi. Mu hammed bir peygamber olmalıydı. Bir an doğru söylediğini ve gerçekten bir yüce Yaratıcı'nm var olduğunu düşündüm. Olup bitenlere sihir diyemezdim çünkü. Benim düşündüklerimi Sürâka da düşünmüş olmalıydı:

"Muhammedi Anladım ki bu başıma gelenler seni kötü niyetle takip etmemdendir. Bu da senin peygamberlikte hak olduğunu gösterir. Ne ki ben sana inandığımı söylersem Mek keliler beni alaya alır, itibarım gider."

Bu söylediğinden dolayı Sürâka'ya gücenmeli miydim? Hem başına neyin, neden geldiğini biliyor, Muhammed'in peygamberliğine inanıyor, hem de sırf itibarı için hakikati örtüyordu. O benim en iyi çırağım, hatta mirasımdı. Peki ama farkında olmadan ben de aynı şeyi mi yapıyordum? Ama en azından ben onun kadar kesin kanaate sahip olup peygamberliğine

inansaydım, hakikati en yüksek sesimle haykırırdım. Bunu düşününce Sürâka'nm sevgisi kalbimden çıkıp gitti. Yüzüne tükürmek bile istedim. Söylemek istediğim cümleyi ise o âna kadar hiç konuşmayan Amir bin Füheyre söyledi: "İnanmazsan da burada canın gidecek koca ahmak!" Muhammed, mânâlı mânâlı Amir'in yüzüne bakarak söylediklerini onaylamadığını nazikçe ifade etti. Hayret, ödülü iki yüz deveye çıkarılıp canına kastedilen oydu, ama merhameti hepimizden çok olan da yine o. Sürâka hiç orada yokmuş, hiç onunla karşılaşmamış gibi davranıp bana döndü: "Gidelim!"

Develerin yularını tutarken son bir kez Sürâka'ya baktım:

"Sana çok emek vermiş, çok güvenmiştim. Bir gün ustasının hasmı olabilecek bir öğrenci yetiştirdiğim için bu dünyadan utançla gideceğim!"

Develerimize bindiğimiz sırada Sürâka fevkalâde üzgün, yalvarmaya başladı:

"Muhammedi Beni burada bırakıp gidemezsin. Merhametin buna müsaade etmez."

"Evet, seni burada bırakıp gitmeyeceğim. Lâkin seninle bir anlaşma yapmak isterim. Kumdan kurtulduğunda peşimizi bırakacağına ve geri dönerken bizi aramaya

çıkan başkalan olursa onları geri çevireceğine dair teminat verirsen..."

"Evet, boynuma borç olsun ki geriden gelen kâifleri defedeyim, üç gün sizden kimseye bahsetmeyeyim."

"0 hâlde yolun açık olsun Sürâka! Sanki seni Kisra'nın bileziklerini takınırken görüyorum."

"Senin de Muhammed, senin de yolun açık olsun! Bu davayı senin kazanacağına inandım. İstersen seni götürmek için getirdiğim atımı da alabilirsin."

"İstemem, hiçbirimiz istemeyiz!"

Yolcumuz bu son cümleyi söylediğinde Ebûbekir'e göz kırptı. O da gülümsedi, öğrencimin ileride Müslümanlar arasına katılacağını anladım. Kisra'nın bileziklerini takınması hususu ise bir muamma gibiydi. Muhammed Yesrib'de güç bulacak da, devlet olacak da, İran fethedilecek de, Kisra'nın ganimetlerinden Sürâka'nın payına bilezikler düşecek... Bana hiç olacak bir şey gibi görünmedi. Yolcumun hayaller kurduğuna hükmedip devemi sürdüm. Son defa başımı çevirip baktığımda Sürâka geldiği gibi, çölün sıcağını hiçe sayarak yine dörtnala gidiyordu. Ama bu sefer sanki atı daha coşkulu adımlar atıyordu.

42

Ben Abdullah bin Ur ay kıt'im. Mekke'de iz sürücü kâifle rin piri, rehberlerin ustası olarak bilinirim. Herkes bilir ki Uraykıt'm oğlu demek kayıpların bulunması, kaçak kölelerin yakalanması, gidilecek yere emniyetle varılması demektir. Kervancılar, bezirganlar, tacirler ve zenginler benim adımı iftiharla anarlar. Ellime merdiven dayadığım şu günlerdeki yolcum kadar beni etkileyen hiç kimseyle karşılaşmadım. Sekiz gün boyunca Ebûbekir ile birlikte yollarda onu korumaya çalıştım. Bazen o önden yürüyor, sanki Ebûbekir'in rehberi gibi görünüyor, bazen Ebûbekir öne geçip ona rehberlik ediyordu. Yesrib yolunda geçirdiğimiz son iki günde, güven içinde, Dımaşk kervanlarının yolundan devam ettik. Bir gün doğumunda Avvam oğlu Zübeyir'in katarıyla karşılaştık. Bizans'ın ticaret merkezi Dımaşk'tan elbiseler almış Mekke'ye gidiyordu. Bize yeni urbalar hediye etti ve Muhammed'e çok yakışan beyaz bir elbise giyindirdi.

Yolun sonuna gelmiştik. Zihnimde Muhammed ile Ebûbekir hakkında yığınla soru vardı. İşkenceler, zulümler, horlanmalar ve eziyetlerden bıkmış, evlerini ve yurtlarım bırakıp bir yola çıkmışlardı. "Yalnızca Allah için," diyorlardı, "hepsi yalmzca Allah için." Daha önce Mekke'den giden bütün Müs lümanlar gibi kalpleri

kırık, gözleri yaşlıydı. Bir umuda gittiklerini düşünüyorlardı. Bense, yolcunun hayallerine bakıp bir meçhule ulaşacaklarım düşündüm. Onlara söyleyemedim ama Yesrib'de nelerle karşılaşacaklarım tahmin ettikçe içten içe onlar adına üzüldüm. Dediklerine göre Evs ve Hazrecli ler, onunla Akabe'de buluşmuş, biat edip söz vermişler, hayatı için hayatlarını ortaya koyacaklarını söylemişler. Ben sözlerinde duracaklarına inanmıyorum. înanabilsem kendisine bunu söyler, farklı davranabilirdim. Zaten yolculuğun so43

nunda onun dediklerini kabul edip Allah'a inanma fikrimden beni caydıran sebeplerden biri de bu oldu. Boş bir maceraya kapılacak avarelerden olmadığımı bir kez daha göstermek istedim.

Yolun sonu dedim ya, az sonra Yesrib görünecek. Ebûbekir, İslâm yolundaki kaderdaşlannın sığmağına geldiklerine inanıyor. Küba'nın ilk evlerine yaklaşırken beşimiz de artık tükenmek üzereydik. Beşincimiz mi? Onu Sehmoğullan yurdu olan Gamim'de tamdık. Adı Büreyde. Seksen askeriyle bizi yakalamaya gelmişken iman edip bizi konukladı ve sonraki bütün yolculuğumuzu kolaylaştırdı. O kadar ki, her vakitte tekrar abdest alabilecek kadar ona bol su bile temin etti.

Küba'da Muhammed'in ilk merak ettiği kişi, Ali oldu. Mekke'de yatağına yatırdığı Ali... Kuzeni Ah, "Şimdiye kadar arkamızdan yetişmesi lazımdı!" diyordu. İtiraz ettim ve gelmesi için daha iki güne ihtiyaç olduğunu anlattım. Aynı yollan defalarca gidip dönen Büreyde ise en geç o akşam gelebileceğini söyleyip onu teselli etti.

Büreyde, Sehmoğullan arazisini s ağının tülbendini sa ğındırmış, bir mızrağın ucuna takmış olarak geçti. "Ya Rasû lullah, Yesrib'e yanında bir sancak olmadan girmen uygun düşmez. İşte bu senin sancağın olsun ve ben de senin önünde onu taşıyan ilk sancaktann." dediğinde Muhammed'in hoşuna gitmişti. Anladım ki inananlar için hicret, bir yolculuktan öte bir devlet olmaya açılan kapıydı. Allah'ın adını ve sözünü duyurmak için vatandan gitmelerinin ne demek olduğunu, Allah nzası için yeni bir vatan edinmelerinin ne anlama geldiğini düşündüm. Baskılar altında yürüyen Müslümanlığın hürriyete kavuşması, bir bayrak altında bütünleşmesi için benim rehberliğim yetmişti. Yolcum, Allah'a inananları Yesrib'e göndermekle bunu önceden biliyormuş.

Sabah olduğunda, Ebûbekir'in bana söz verdiği develerimi alıp yanlarından ayrılmak istedim. Ne çare, Kusvâ'yı kesinlikle çöktüğü yerden kaldıramadım.

Ebûbekir ücretimi ödedikten sonra onu da benden satın almak istedi. “Hayır" dedim, "madem o gelmiyor, ben de onun ücretini istemem, eğer kabul ederse onu Muhammed'e hediye sunayım."
Hüzünlü bir veda oldu ve hatıra olarak Muhammed bana yüzüğünü verdi. Onu sevdim. Daha doğrusu o kendini sevdirdi. Yolu açık olsun.

"Geliyoooor! Beklediğiniz kişi ge liyoor!.. Muhammed geliyoor!"
öğle sıcağının bunaltıcı yorgun luğundan geçip bitkin, umutsuz, ka ramsar ve hüzünlü kabuğuna çekilen şehre taptaze bir hayat vermişti bu çığlık. Günler ve geceler boyunca, duymak için işlerimizi ve uykuları mızı böldüğümüz sesti o. İnananlar kavuşmak için, inanmayanlar merak içinde hep onu bekliyorduk. Nefesler tutulmuş, gözler yaşarmıştı. Zaman akmıyor, aktıkça da tehlike büyüyor du. Mekke'den çıktığını biliyorduk ve hesaplarımıza göre üç gün evvel gelmiş olması gere kiyordu, ama hâlâ ortalıkta gözükmüyordu. Gün doğu mundan zevale kadar şehrin dışına çıkıp yolunu gözlüyor;
gün batanında son bir kez yollara bakıp umutsuz evlerimi2e dönüyorduk. Bıkmıştık, bunalmıştık,

çaresizdik. O olmadan ne yapacağımızı bilemezdik. Bilemedik de. Gecikeceği hiç aklımıza gelmemişti. Mekke'den çıkacak, Yesrib'e geliverecekti ve biz ona kavuşacaktık, öyle zannediyorduk.

Geciktikçe Yesrib'de fısıltılar çoğaldı, hasretler katmerlen di. Hayatından endişe etmeye başladık. Akabe'de onu canımız pahasına korumaya söz vermiştik oysa. Gelmesi, hayatımız; gelememesi, öldüğümüz demekti. Onu canımızdan evla görmemiz bir yana, "Evs ve Hazrecliler sözünde durmadı." denilmesinden daha kötü ne olabilirdi? Allah'ın tebliğinin bizim yüzümüzden yarım kalmasının ayıbı kıyamete kadar peşimizi bırakmaz, lanetlerdi bizi. Nurun tamamlanması, kalplerimizdeki ışığın parlaması gerekiyordu. Ama biz ihmalkâr davranmıştık. Bu yüzden de onu beklediğimiz her günü, yeniden pişman olarak geçirdik. Yüz kişilik kahramanlar bölüğüyle Mekke'ye varmadığımız, düşmanlarına meydan okuyarak onu alıp getirmediğimiz için pişman oluyorduk. Hiç olmazsa yola çıktıktan sonra koruyucu bir müfreze göndermediğimiz için dizlerimizi dövüyorduk. İşte bu yüzden, evinin damında işlerini yapmakta olan Yahudi'nin "Geliyoooor!.. Muhammed geliyoor!" çığlığı bütün şehre bir hayat olarak yansıdı.

Günlerden pazartesiydi ve ikindi güneşi, gölgeleri uzatmaya yeni başlamıştı. Bizler, Yesribliler, her günkü gibi o gün de yeni umutlan yanna bırakarak evlerimize dönüyorduk. Eşim oğlumuzu uyutmuş, yemek hazırlıyordu. Müjdeyi duyunca ikimiz birden sokağa fırladık. Aynı zamanda dayımın kızı olan eşim Fâtıma onu hiç görmemişti. Bense iki yıl evvel, dostum Revaha'mn delaletiyle Müslüman olduktan birkaç ay sonra, otuzumu geçtiğim yılda, Akabe'de, ikisi kadın yetmiş beş kişiden biri olarak kendisiyle tamşmış, elini tutmuş ve daveti

48

ne iman etmiştim. Eve dönünce de söylediklerini ve imanımı Fâtıma'ya olduğu gibi anlatmıştım. Allah'tan âyetler aldığını, son peygamber olarak geldiğini, nurlu yüzüne bakınca bunu hemen anladığımı, Mekkelilerin ona çektirdiklerine bakarak da üzüldüğümü bir bir hikâye etmiş, toplam yetmiş dört kişiyle birlikte onu korumak için malımı, canımı feda edeceğime söz verdiğimi söylemiştim. Benim güzel ve asil eşim, bana oğlumu doğuran genç ve fedakâr kadın, lyad kabilesinin parlayan yıldızı, anlattıklarımı merakla dinlemiş, düşünmüş, ertesi sabah bana henüz beş yaşındayken kaybettiği babası Kus s bin Saide'nin

sözlerinden naklederek Müslüman olmak için ne yapması gerektiğini sormuştu. Kuss bin Saide benim dayım olurdu ve kızı Fâtıma onun cümlelerini tekrar ederken benim gözlerim yaşarmıştı. Çünkü naklettiği sözleri Mekke'deki Ukaz panayırında bir deve üzerinde Mekke'nin bütün seçkinlerinin dinlediğini bilmeyen yoktu. Beni heyecanlandıran kısmı ise aynı hitabeyi bizzat Kutlu Elçi'nin de dinlemiş olmasıydı. Saide'nin sözlerini her Yesribli gibi ben de ezberlemiş, gerdek gecesinde duvağını açmadan evvel kızı Fâtıma'ya tekrarlamıştım. Ne vakit aramızda duygusal bir an olsa, kaymbabamm cümlelerini Fâtıma söyler, ben eşlik ederim, ben söylerken onun mırıldanmalarını duyarım. İşte yine Fâtıma söylüyordu; Kutlu Elçi'nin kasabamıza gelişini kutlamak için;

"İnsanlar! Geliniz, dinleyiniz, belleyiniz, ibret alınız! İnsanlar! Yaşayan ölür, ölen fenâ bulur, olacak olur. Yağan yağmurlar ve biten otlar, nzıklar ve azıklar, babalar ve analar, diriler ve ölüler, toplular ve dağınıklar; işaret üstüne işarettir bunlar... Çocuklar doğar, anaların babaların yerini tutar. Sonra hepsi mahvolur gider. Dikkat edin, söylediklerime kulak verin! Gökte haber var; ve yerde ibret alacak şeyler! Yer49

yüzü serilmiş bir döşek, gökyüzü yüksek bir tavan. Yıldızlar yürür, denizler durur. Gelen kalmaz, giden gelmez."

Fâtıma, boğazı kurumuş gibi yutkundu. Gerisini ben ta marnladım:

"İnsanlar! Yemin ederim, Allah'ın katmda bir din var, şimdi bulundurunuz dinden daha sevgili bir din. Ve bir de gönderilme vakti çok yaklaşmış bir peygamber var. Onun gölgesi başınızın üzerine düştü. Ne mutlu onu anlayan ve ona iman edene."

O sırada kayınbabamm ağzından bu cümleleri bizzat duyan Kutlu Elçi gözümün önündeydi. Galiba bunu Fâtıma da düşünmüş olmalı ki, son cümlede nefesini nefesime, sesini de babasının sesine uydurdu:

"Vay o bedbahta ki, ona isyan ve muhalefet eyleye! Ve yazıklar olsun ömürlerini gaflet içinde geçiren ümmetlere!"

Cümleler bitince göz göze geldik. Babasının haber verdiği peygamber, işte Yesrib'e geliyordu ve benim sevgili eşim bundan fevkalâde heyecan duymuştu. "Muhammed gelıyoo or!" diyen ses bizi yıllar öncesinden bugüne taşımış, kâinatın efendisi, sevgililer sevgilisi, Refref'in süvarisi ile müjdelemişti. Gözlerimiz yeniden buluştuğunda ikimiz de ne yapacağımızı

karşılıklı soran bakışları gördük. Evimizde ne yapacağımıza genellikle Fâtıma karar verirdi. Fâtıma benim tecellim ve bahtım, bereketim ve ıhsanımdı ama ben ona "hanemin düzeni" derdim. Ev işlerine karışmam, kararlarına nza gösterirdim Ama bu sefer gözlerinde kararsızlık vardı ve ani bir hareketle küçük bahçemizdeki yaşlı hurma ağacına tırmandım. Galiba müjdenin doğru olduğunu görmek istiyordum. Yesrib'in kerpiç evlerinin ötesine, damların üzerinden görülebilen yola dikkatle baktım. Evet, ufukta beyaz bir gölge ile çevresinde karaltılar hareket ediyordu. Kuba köyünden yakın

geliyorlardı. O sırada burnuma bir koku çalındı. O güne kadar duymadığım, miskten daha güzel bir koku. Yesrib'in kütü kokusuna alışan dimağıma doya doya bu kokudan çektim. Yesrib balkı birer ikişer evlerinin damlarına çıkmaya başladılar. İnanan, inanmayan, dost ve düşman... Herkes bizim gibi tatlı bir telaşa kapılmış, onu görmek istiyordu. Az sonra çocuklar, kadınlar, genç kızlar ve erkekler sokaklara döküldüler. Yesrib'de onu özleyen bütün Müslümanlar... Ve tabii düşmanlan, gizlice kötülük yapmak isteyenler... Varlıklı birkaç inananı, atlanıp yola düşmüşlerdi bile. Bu gidiş, bencileyin pek çok kişiyi özendirmişti. İki yıl evvel

evlendiğimde biraz borç edinmiş, ödemek için de çok sevdiğim atımı satmıştım. Sonraki kazancım ile at almak üzere iken oğlum doğmuş, evimin ihtiyacı büyümüş, elimdeki mehlağı bir çulha tezgâhı almaya harcamıştım. Otuzundan sonra çulhalık öğrenmek zor oldu ama evimi de geçindirebildim. Artık bekârlık zamanlarındaki gibi atıma atlayıp serazat yolculuklara çıkmaya ihtiyaç duymuyordum. Gel gelelim bir atımın olmadığına o günkü kadar hiçbir vakit üzülmemiştim. Fâtıma'yı terkime atıp şöyle yaran saatte, henüz akşam karanlığı bastırmadan. Kutlu Nebi'nin huzuruna gidip gelivermeyi. Fâtıma'va "İşte bu o. kâinatın yüzü suyu Muhammedi* demeyi ne kadar isterdim.

Onu karşılamak için bir ata ihtiyacımız olmadığım söyledi Fâtıma. Yüzüme baktı. "Yürüyelim!" der gibiydi. Sevinmiştim. Ben "Haydi gidelim!" diyeceğim sırada, henüz iki yaşma giren oğlumuzun sesini duyduk. Ağlıyordu. Karnı acıkmış olmalıydı. Fâtıma'nın yüzü düştü, boynunu büküp mırıldandı:

"Sen git Hâlid. oğlumun babası, sen git!"

"Evet ama..."

"Git haydi... Nasibim varsa ben de onu bir gün doya doya görürüm!"

Fâtıma'nın onu görebilme hasreti sanki bütün insanlığın hasretiydi. Yok yok, bütün insanlığın hasreti birikip Fâtı ma'mn kalbine inmişti. Adımlarımı hızlandırırken fark ettim ki evlerinden dışan taşan insanların hepsi birer Fâtıma idi ve hangisi onu daha çok seviyordu, hangisinin hasreti daha büyüktü, anlaşılamıyordu. Yürüyen kalabalığa katılırken içimden dua ettim: "ilâh!!.. Yesrib'de ilk dindirdiğin hasret Fâtı ma'minki olur inşallah!"

Gün inmeye yakın coşkulu bir kalabalık hâlinde Küba'ya vardık. Ağaca tırmandığım sırada duyduğum o güzel koku yeniden genzimi yalayıp geçti. Başkaları da aynı kokuyu duyuyor muydu bilmiyordum, ama insanların sevinçleri görmeye değerdi. Hepsinin Akabe'de verdikleri sözü düşünerek bu coşkuya kapıldıklarını biliyordum. "Ey Elçi!.. Senin uğrunda ölürsek bize ne var?" diye sorduğumuzda "Cennet var!" demişti. Sonra da ellerimizi tutmuş, bize can karşılığında cennet vermişti. Bu coşku o cennetin hakikati, bu göç o günün hayali, bu koku cennetin kokuşuydu sanki. Yesribliler hayal olanı gerçekleştirip hakikate ermek üzereydiler. Bunun için yollara dökülmüş, Küba'ya kadar gelmişlerdi. Ne var ki o yorgundu. İstirahat etmesi gerekiyordu. Ebübekir ve

Amir yorgundu, İbn Uraykıt ve Büreyde yorgundu, devesi adı Kusvâ imiş yorgundu.

Dört gün boyunca Yesrib Küba'ya aktı. Ne bir hükümdar, ne bir melik idi. Herkes gibi sade giyimli, yalınkat tavırlı bir beşer idi. Lâkin bütün halk aşkma düşmüş gazel yaprak gibi üzerine titriyordu. Aşk denilen şeyin ne olduğunu anlıyordum. Yesrib'de inanan herkesin dilinde ve gönlündeydi. Artık dikişlerini onun iğnesiyle dikiyor, tarlalarını onun sabanıyla sürüyorlardı. O bir ışıktı da karanlık kalpleri aydınlatmaya

52

gelmişti. Yesrib'de çörekotundan güneşe kadar her şeyin adı o olmuştu. Bütün hayatlar toplansa ve damıtılsa, geriye o kalırdı. Konuşulan da, konu da o olmuştu. Dünya kemiğe dayanmış da o hayata atılan kement, kum fırtınaları göz kapaklarından vurulmuş da o önünde bent idi. Onsuz bahar dallarını kuru ayazlar boğacak, onsuz ana rahmindeki ceninler hayatsız doğacak sanılıyordu.

O gelmişti ya, artık şiirler hüzün dokumayacak; azarlanmış kalplere lanet okunmayacaktı. Başaklar o geldi diye yeşerecek, oğlaklar onun gelişiyle bahara erecekti sanki Yesrib'in inanan evlerinde yıldız yıldız

sevgili düşleri görülür olmuştu. Her ev bir gül bahçesi, her çehre bir gül olmaya hazırdı. Onu ilk kez görenler şaşırıyor, Allah'tan âyetler alan bir peygamberin nasıl olup da bir melek olmadığına inanmakta zorlanıyor, kendileri gibi biri olduğuna hayret ediyorlardı. Bazen ağarmış saçlarına bakarak Ebûbekir'i peygamber zannedip eline yapışanlar da olmuyor değildi. Herkes gibi bir insandı, insanlar içinde sıradan görünüyordu. Başkalarından fark edilen tarafı nuru idi. Bir nur ki başka hiç kimsede yoktu; bir nur ki onun seçilmiş ve övülmüş olduğunu göstermeye yetiyordu. Karanlık kalpli olanlar bu nurdan elbette rahatsızdı. Elbette Mekke'nin menfaatine davrananlar, elbette onun nurundan rahatsız olanlar da vardı. Bir kötülük, bir suikast, bir kasıt... Her şey olabilirdi.

Küba'da geçen dört gün herkese çok uzun gelmişti. Günler günlere eklenmeye, bu yanda hasretler azar azar dinmeye, o yanda dişler de keskin keskin bilenmeye başlıyordu. Yesrib ile Kuba arasında, tam da Veda Tepeciklerinin arasından geçen yolda, atların nallarından çıkan kıvılcımlar, müşriklerin gözlerine yıldırımlar düşürür oldu. İnanan herkes onuıı bir an

53

evvel Yesrib'e gelmesini diliyordu ama o bekliyor, gelmiyordu Anlaşılan, havayı kokluyor, bir yerde düşmanlan teftiş ettiriyor, uygun zamanı bekliyordu. Ben de Fâtıma'ya onu bir an evvel tanıtmak, nurundan istifadesini sağlamak istiyordun.

0 gelmiyor madem, biz gideriz, deyip güzel kanma huzuruna varmayı teklif ettim. "Beni götürmeni değil onu getirmeni istiyorum!" cevabım verdi, tik anda dilinin dolaştığım, aklınn başka şeyle meşgul olduğunu sandım. Ben, fakir bir Yesrihli, üstelik eşraftan da sayılmam, hangi sıfatla ve nasıl olur da onu getirebilirdim? Fâtıma'nın, bütün birYesrih'in arzusunu dillendirdiğini düşündüm. Herkes gidip onu kendisi için getirmek istiyordu çünkü. Yine de kafamda bir soru belirdi: Yesrib'e gelince nerede, İrimin evinde misafir olacaktı? Temelli olacaksa nerede kalacak, ilk kimin evinde uyuyacaktı? Adayları bir bir zihnimde sıralayıp da içinden çıkamayınca. “Bize gelecek değil ya; hem fakir bir çulhanın köhne evinde ne işi olabilir?!" diye mırıldanıp suali zihnimden attım.

Küba'da sevinçler harmanlandı, kutlamalar yapıldı, o da kısmen bu sevince ortak oldu. Akimın bir yansı Yesrih'deki gelişmelerde iken diğer yansının hep Mekke'de, yatağında bıraktığı Ali'de olduğunu sonradan

öğrendik. O gelince "Haydi Yesrib'e gidelim!" buyurmuşlar çünkü. Yola çıktıklarım duyduğumda kuşluk vaktiydi. Derhâl hazırlandım. Kapıdan çıkarken Fâtıma yine "Haydi git, onu getir bize!" demesin mi?

Bereketli Ranûnâ Vadisi'nde Kusvâ'dan inmiş abdest alırken huzuruna kavuştum. Yanında Müslümanlardan yüzü aşkın arkadaşı vardı ve artık Büreyde, sınğının ucunda sancağım taşıyordu. Güneş zevali geçince hepimizi oturtup kendisi ayakta durarak bize hitap etti. Sonra da cemaat olup iki rekat namaz kıldık. Bunun, Müslümanların ilk Cuma namazı ol54

duğunu söyledi. Ondan öğrendiğim ilk öğütler, ona uymuş olmanın heyecanıyla içimde yer etsin istiyordum. Hk Cuma hutbesinde bulunma bahtiyarlığına ermiştim madem, o gün söylediklerini aklımdan hiç çıkmayacak şekilde ezberlemem gerekirdi:

"İnsanlar! Sağlığınızda ahiretiniz için hazırlık yapınız. Uyanınız, bir yanm hurma kadar hayır işleyerek de olsa ateşten korununuz. Onu dahi bulamayan, şükretmesini bilsin."

Ne kadar nazik söylüyor, sözlerini ne derece kuşatıcı kılıyordu. Hepimiz can kulağıyla dinliyorduk. Sözleri yüreklerimizde yeni heyecanlar yaratıyordu. Sonunda

"İnsanlar!" dedi, "Unutmayınız, bir hayır için on katından yedi yüz misltne kadar sevap verilir. Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun!"

Cuma'dan sonra birazcık sıcağın geçmesini bekledi ve Kusvâ'ya hindi. Bizler birkaç adım gerisinden yürümeye haşladık. Bineği olanların binmesini söyledi. Ebûbekir ve Ali binince herkes bindi. Ben ve benim gibi bineği olmayanlar aralarda yürüyerek ilerlemeye başladık. O sırada nzaktan uzağa sesler duyuluyordu. Def sesleri eşliğinde neşeli şarkılar geliyordu kulaklarımıza Yaklaştıkça sevmem büyüklüğü hepimizin gözündeki yaşlan boşandırdı Şair Hassan hin Sâint kasideler okuyor, uzaktan uzağa Yesrib kızlara evlerin damlarına çıkmış şarkılar söylüyorlardı, tkfz Veda Tepeciklerim» arasından geçip kimin küm olduğu seçilmeye başladığında kasabanın kenar mahallesinde toplanan müminler tarafından o güne kadar duyulmamış bir ezgi tersmûm edilmeye başlandı. Kim, hangi aşk ile söylemiş, kim kafiye duşümp kim vezne koymuştu hihniyorduk. ama kalpleri sarhoş sözle re bakarak coşkun bir yüreğin eseri olduğunu anladık. Sevinç içinde sevinç idi:

Ay doğdu üzerimize Veda Tepelerinden Şükür gerekti bize Allah'ın davetinden Sen güneşsin, sen aysın; sen

nur üstüne nur Sen Süreyya yıldızısın, ey sevgili, ey Rasûl

Kafile ilerliyor, herkes onu izliyordu. Kasabanın ilk evleri geçilirken herkes benim düşündüğümü düşünmeye başladı: "Acaba kimin evine varacak?" Yediden yetmişe herkeste aynı merak, her kapmm önünden geçerken "Buyurunuz ey Allah'ın elçisi, hoş geldiniz, bizde konaklayınız." diyenler, hatta bazı bazı Kusvâ'nın yularını tutup çekiştirenler, onu evlerine doğru döndürmeye çalışanlar... Bahçe duvarlarından birkaçı geçildiğinde, onun bir planı ve bir bildiği olduğunu anlamamız uzun sürmedi. "Durun bakalım," diyordu çünkü, devesinin yularım çekiştirenlere "durun, dokunmayın, bir bildiği var bu devenin, muhtemelen Allah'ın emrettiği yere gidiyor, hele sabredin." Gerçekten de Kusvâ'nm yuları kendi boynuna dolanmış, serbest bırakılmıştı. Ama bu deve sanki biri tarafından yediliyordu. Görünürde kimse yoktu. Kimse kulağına yönünü fısıldamıyordu, ama o nerede gideceğini bilerek ilerliyor gibiydi. Ebûbekir'in ve Ali'nin develeri ise sanki ona uymuşlar, bir katar hâlinde takip ediyorlardı. Evlerin sıklaşmaya başladığı kasaba merkezine doğru ilerlerken "Yok, yok' dedim içimden, "mutlaka bu deveyi çekip götüren biri var.

Bizim görmediğimiz, göremediğimiz biri. Yoksa bunca ses, bunca yönlendirme, hatta çekiştirme arasında bu kadar kendinden emin ve kararlı gider mi hiç?"

Evimiz nesilden nesle atalarım ve dedelerimden kalma kagir bir evdi. Bu yüzden kasabanın merkezinde kalmıştı. Vaktiyle çok bakımlı imiş. Babam Zeyd ile onun babası Küleyh orda oturmuşlar. Onlardan evvel sekiz batın büyük dedem Neccar ki Kutlu Nebi ile atalarımız burada birleşir ile yit'

56

mi ikinci batından ulu dedem, adını taşıdığım Eyyûb Semul'e gelinceye kadar. Semul, Yemen meliki Tübba Dürû'nun bilge veziri imiş ve taş temeller koydurarak bu evi o melik yaptırmış. Ev ile yaşıt olan bir sandıkta buna dair bir kitabemiz bile var. Temeli taş ile örülmüş nadir Yesrib evlerinden biri iken fakirlikten harap olmaya yüz tuttu. Yine de kasabanın merkezinde olması her zaman beni sevindirmiştir. Bu yüzden şimdi de Kuba kafilesinin güzergâhında olacaktı. Tabii ben de o geçerken Fâtıma'ya, "Bak, gel, sana Allah'ın Sevgilisini getirdim, gör!" diyebilirdim. Parlak bir fikirdi bu. Kalabalık, bahçeler arasından ilerlerken koşarak eve vardım. Fâtıma, oğlumuz Eyyûb'u omzuna bindirmiş kapıda bekliyordu. Elini tuttum ve artık bir şey

söylemedim. O mübarek kadın, her zaman olduğu gibi, her şeyi anlamıştı. Öylece bekleştik. Sesler çoğalıyor, coşku, yolların tozunu kaldırarak yaklaşıyordu. Şarkılar şarkılara karışıyor, mısralar mısralan bastırıyordu:

"Allahu Ekber, Muhammed hoş geldi, hoşça geldi!"

"Allahu Ekber, Allah'ın elçisi safalar getirdi, safa geldi!"

"Gelişinle Yesrib yerin ve göğün en itibarlı toprağı oldu ey Elçil"

"Şeref buldu insanımız, yurdumuz güzel kokunla doldu ey Elçi!"

Yolun iki tarafında Yesrib'in bütün kabilelerinden, hatta Yahudilerden bile onu evine davet eden insanlar çoğaldıkça çoğalıyordu. Evimizin bulunduğu aralığın başmda, beşinci sıra komşumun bahçe duvarının köşesinde Kusvâ'nın başı göründüğünde, Hazrec'den zengin bir müminin yalvardığım işittik:

"îşte evimiz, işte malımız, işte canımız yoluna âmâde, bize buyurunuz yâ Rasûl, ailemizin gücü hem sizi korur, hem rahat ettirir!"

57

İçimi bir alev yalayıp geçti. Keşke gücümüz ve zengin]} ğimiz olsaydı da ben de onu evimize davet edebilseydim. Ne çare, yüzüne bakıp hayran kalmaktan

öte elimden bir şey gel. miyordu. Fâtıma ve Eyyûb'a sarılmaktan başka...

Kafile kasabanın merkezine yaklaşıldığının farkındaydı. Nitekim Kusvâ'nm yularını çekiştirmeler, yönlendirmeler çoğalmış, Kutlu Nebi'ye hitaben davetler sıklaşmıştı. Gel gelelim o, her teklifi nazikçe geri çeviriyor, hiç kimsenin kalbini kırmıyor, bilakis onlara iltifatlar ediyor, seçimi Kusvâ'nın yapacağım tekrarlamakla yetiniyordu. O anda istese her şeye hükmedebilir, herkes huzurunda yerlere kapanır, eski meliklerin yaptığı gibi hükümranlık gösterebilirdi. Hayır, o, davranışlarıyla ve sözleriyle herkese benziyor, böylece gönüllere hükümran oluyor, saltanatını gönüller ülkesinde sevgi ile kuruyordu. Yesrib baştan sona sevgi olmuş onu konuşuyor, Küba'ya geldiğinde açıkça aleyhinde bulunan müşrikler ve gizli gizli küfreden Yahudiler bile şimdi ona hayranlıktan kendilerini alamıyorlardı. Daha bugün, yolculuğu sırasında tonu ilk kez gören ve gördüğünü hak din adına işaret sayarak iman eden yedi kişi, alenen tekbirler getirip ardından da onun hak peygamber olduğunu ilana başlamışlar, herkesi coşturuyorlardı. Kimseyi incitmeden devesinin ilerlemesini sağlaması bile neredeyse bir mucize gibiydi. O anda anladım ki bu

gelişte asil veya avam, zengin veya fakir hiç kimsenin kalbi kırılmayacak, Kusvâ'nm yapacağı bir tercih kimseyi in citmeyecekti. O hâlde Allah'ın sevgilisi pekâlâ bizim evimize de misafir olabilirdi. Bunu düşündüğümde farkında olmadan Fâtıma'mn elini sikmişim. Umudun ne demek olduğunu o an anladım, çünkü bütün bedenim titriyordu. Fâtıma ile Eyyûb'un bile hissettiği bir titremeydi bu. Kusvâ hemen yüz kulaç kadar ilerimizde, Neccaroğullanndan uzak akrabamız Malik'in boş arsasına yönelmişti. Bir an orada durur gibi

58

oldu. Ama burası bir ev değildi. Kusvâ çevresine bakındı. Ne tarafa hareketleneceğini herkesin merak ettiği bir andı. Kutlu Nebi asla müdahale etmiyor, yularına hiç dokunmuyordu. Deve, ne tarafa gideceğine karar verir gibi değil de çevrede kimler var diye bakar gibi çevresini süzdü.

"Kusvâ!..Yalvannm bize gel!"

Fâtıma'nm fısıldaması içimi ürpertti. Ya bize gelirse? Ne yaparım, nasıl yaparım? Evimizde yalnızca üç günlük azığımız var. Hem, bir çulhanın evinde bir sultan... Olacak şey mi? Ya beklentilerini karşılayamazsak; ya bize gücenirse? Borçlanmaya razıydım, ama ya borç

bulamaz olursam? O bir peygamber idi, gerçi herkes gibi yaşıyordu ama yine de o bir peygamber idi. Evimize gelirse Allah'ın bize emaneti olacak demekti. Peki ya Allah'ın emanetine gerektiği itinayı gösteremezsek? Ya bizden hoşnut olmazsa? Gelmesini hayal etmek güzeldi de ya geldikten sonra memnun kalmazsa? O vakit halkın içine nasıl çıkar, Allah'a nasıl sadık bir kul olabilirdim?

Aklıma şaşınp kaldım. Göz yumup açmcaya kadar, binbir soruyu binbir tereddütle nasıl da arka arkaya sıralayıver mişti? Bunca soru karşısında ürkmemek elde miydi? Hatta korkmamak!.. Dizlerimin dermanı kesiliverdi. Ama hayır, işte Fâtıma yerinde duramıyor, yumruklarım sıkmış, ayak parmaklarının ucunda yükselerek yalvarıyordu:

"Canım Kusvâ, gülüm Kusvâ, bak buradayız, Eyyûb çocuk burada, gel, kurban olayım, bu yakaya gel!"

Olamaz! Kusvâ başım sallıyor, anladığım gösterir gibi Fâtıma'ya bakıyor ve geliyordu. Kararlı, sebatkâr ve bilerek... Onu bir çeken vardı, ama biz görmüyorduk. O geliyordu. Fâtı ma Kusvâ'mn binicisine çevirdi gözlerini. Gülümsüyordu: "Yoluna canlar feda ey güzeller güzeli, buyur gel, işte evimiz."

59

İnanamıyordum, Kusvâ geliyordu ve kâinatın sevgilim geliyordu. Kapımıza geliyordu, bize aşkı vermeye ve aşkını bize vermeye. Kalbimin, Yesrib'de çarpan her kalpten daha ziyade çarptığını, her çarpışta bir kere daha çarpıldığını, vurulduğunu, tutulduğunu hissediyordum. Herkesin benim gibi hissettiğini de biliyordum üstelik. O geliyordu, kapımıza I yaklaşıyordu ve gizli bir bakışma bile can atan canlan geride bırakıp geliyordu. Zamanın başkalan için durduğunu ve yalnızca benimle Fâtıma için ilerlediğini hissediyordum. I Biz ikimiz uyanık da bütün şehir uykuya dalmış gibi; herkes I bir yere koşmuş da biz tenhada onunla kalmış gibi. Diller tu I tulmuş, ağızlar susmuş, yalnızca onun sesi duyulur olmuş; I kulaklar kapanmış, gözler mühürlenmiş, yalmzca onun gelişi I gönle dolmuştu. Vicdan sesinde hareket eden bir kannca adı I mı kadar sessiz, âşıklann kalplerinde taşıdıklan özlem kadar I avâzeliydi. Gurbetin ucundaki bir serhat gibi, gurbet gurbet I dolaşan bir vuslat gibi... Güneş ve ay, nurunu onun aşkından I alırken, güneş ışığı aya vurur gibi kalpleri aydınlatırken... I Fâtıma fısıldıyordu:

"Gel ey Kutlu Sevgili, gel, sevmeyi unutan kalplere sevgiyi I hatırlatmak üzere gel!.."

Tekrarlar gibi mırıldandım:

"Gel, bir huzmecik olsun girsin asi ve kararmış kalple I rimize nurundan da, sonra orada tutuşsun, yansm, yansın, I sonra yaksın her bir zerremizi, aşkının nuru ile kavursun varlığımızı."

"Gel ey sevgili, gel, gel yeter de, her şeyim sen olsun şu dünyada ve olmasın sen olmayan dünya da..."

Fâtıma'nm hiç bu denli içten seslendiğini hatırlamıyorum. I Bu geliş, biraz da Fâtıma'nm samimiyeti ve temiz kalbiyle I alakalıydı zannederim.

60

Ben Melik Tübba'nın veziri Semul ile hekim Revaha'nın torunu Hâlid'im. Zeyd'in oğlu ve Eyyûb'un babası Hâlid. Babam Küleyb, Hazrec kabilesinin Neccaroğullan kolundan. Babaannem Hin d, ünlü şair tmrûlkays'm torunu. Abdülmut talib'in annesi olan Selma'dan dolayı Sevgilim ve Efendim olan Kutlu Nebi ile akrabalığımız var. Eşim Fâtıma. Şair Kus s bin Saide'nin kızı Fâtıma, benim için Allah'ın bir lütfü. Karanlık ve bulutlu gemlerimin ışığı...

Neccaroğullan'nın adına leke getirmeden yaşamaktan dolayı iftihar eden ben, bez dokuyarak hayatımı kazanının ve Yesrib'te herkes beni oğluma nispetle Ebû Eyyûb diye ça ğınr. Allah'tan iki erkek bir kız evlat daha

istiyorum. Dileğim kabul olursa kızıma Amre, oğullanmdan birine de kendi adımı koyacağım inşallah. Kaç yaşımda olduğumu soranlara, Akabe'de onu tanıdığım gün doğduğumu söylüyorum. Şimdi de onun gelişine sevincimden kendimi kaybetmek üzereyim. Gelişiyle Yesrib'deki her şeyin değişecek olmasını düşünüyorum. Tıpkı berbat havasının ve kötü kokusunun şimdiden değiştiği gibi... Hayatın, insanların, inancın ve şehrin değişeceğini biliyorum ama eğer o evimize gelirse en büyük değişiklik benim ve Fâtıma'nm hayatmda olacak. Evimize gelmesini çok istiyorum ama gelirse sevincine yüreğim dayanabilir mi? Ona layıkıyla hizmet edebilir, ona hizmetin şerefini taşıyabilir miyim? Peki ya gelirse?

Yok, yok, yanılıyor olmalıyım. Bunu hak etmiş sayılmam. Gördüklerim hakikat gibi... Ama... "Fâtıma, sen de görüyor musun; Kusvâ bize doğru mu yöneldi ne?" Aman Allah'ım, bana neler oluyor? Dünya dönüyor, her şey dönüyor, başım dönüyor. Fâtıma!.. Nasıl oluyor da uçabiliyorsun?

Güneş gibiydi, yüzüne bakamı yordum, gözüm kamaşıyor ve yaşa rıyordu. İçimden ağlamak geliyordu. Onun Küba'da kaldığı her gece bağ rım yanık; her gece

yansı hasret le uyanık, sayıklamış durmuştum. Şimdi evimize geliyordu ve ben ışı ğında boğulmuştum. Kusvâ evimize yöneldiğinde Ebû Eyyûb yere yığı hvermişti. Bilirdim, yüreği pek na rindi ve fazla heyecanlandığında böyle olurdu. Hemen koşup başım dizlerime aldım. Yumdum gözlerimi,

içimle söyleştim, Kusvâ başka yöne gitmesin, gelişini tamamlasın diye gözlerimi

hiç açmadım. Kıpırdamadım, nefes almadım. Yalnızca kal bimden Kutlu Nebi'yi ça ğırdım. Dünya bir sadef.

o bir inci diye çağırdım, varlığın evveli ve nebilerin hâtemi diye çağırdım. Yeryüzünün en değerli varlığı diye çağırdım; viranemde bir hazine saklamak için çağırdım. Yesribliler için çağırdım; Ebû Eyyûb için çağırdım:

'Güneyin rüzgârı! Mübarek yanağına dokun, kokulu ellerinden tut, getir onu bize. Güneyin rüzgârı, hecelerim yarım yamalak, heyecanlarım salkım saçak olsa da getir onu evimize.

Ey güneş! Ondan daha kutlu bir fâniyi hiç izlemedin sen, ve ey yer, ondan daha kıymetli bir hâzineyi hiç gizlemedin. O ki gönüller gıdası, ruhlar şifası... O ki gözlerin feri, şerefin zaferi... Dudağının değdiği bir güle bin can feda, eline değmiş bir ele cihanca cihan feda. Ey

güneş! Ebû Eyyûb'un kalbinde vuran küt küt için ve oğluma emzirdiğim helal süt için, aydınlat yolları; devecik adımım eğri basmasın âh ve evime yol bulsun Rasulullâh.

Ey gizlenen dolunay ve yıldızlar! Bilin ki onun aşkına dönmekte yerler ve gökler, ona tutulmakta burçlar ve felekler. O var iken zemin ile zaman arasmda hangi varlığa adansın ya emekler, ya hangi renkle iltica etsin dallanna çiçekler? Cemalini gören âşık, görmeyen âşık iken, gamzesine rüyada olsun dönmesin mi narin kelebekler?

Muhammedi Seni beklemekten nice kuşluklar geçti, günler geçti... Şölenler batıl oldu, düğünler geçti. Gel ki, özleminle Ebû Eyyûb can verecek Muhammed, gel ki âşıkların murada erecek Muhammed! Gel evimize, bereketini getir, sana mahsul olalım; kanat ver bize, katına vuslat bulalım. Muhammed, gel evimize de, Veda Tepelerinden savrulan ışıltılı kumlarca yoluna yol olalım, Ranûnâ'mn hurma bereketince hizmetini görüp Rabb'ine kul olalım, Muhammedi Kutlu gelişine yüz bin selamlar olsun, yağmurlar damla damla seni övecek

64

kelamlar olsun. Sen gel de aydınlık içinde aydınlık, açıklık içinde açıklık olsun... Gel de seninle sevgiler

sevgili olsun, seninle muhâlimiz hâle dursun. Sen gel de Muhammed, seni görenlerin güneş düşsün gözünden, gel de seni sevenlerin ışık yayılsın yüzünden.

Muhammedi Gel, adını anan sultanlar şehirler alsın, adını anmadan ilerleyen yol yanda kalsın. Gel ki gül yüzüne bakıp gül rüyalanna dalan Ebû Eyyûb kendine gelsin; gel ki gül cemaline karşı bülbül olsun, güle dursun, güle gelsin.

Muhammedi Yesrib'e doğan güneşi Kerem kıl, tüllenen hayallerimize; bir huzme ol ak evimize; getirdiğin kutsal emanet kadar kutsal sayalım varlığını, hele bir bak evimize. Son durakta evimize gel, ilkbahanmız ol! Şeyda bülbülün olalım, sen gülzârımız oll

Kusvâ! Gülüm Kusvâ, canım Kusvâ... Tâhâ ve Yâsîn aşkına... Getir onu bize, getir evimize..."

Daha neler söyledim bilmiyorum. Dilim açılmış, kafiyeler birbiriyle yanşmış ve yakarışım bitmişti. Gözlerimi açmaya korkuyordum. Yakınımda nefesler var gibiydi. Başıma bir şeyin dokunduğunu hissettim. O anda zaman durdu, sesler kesildi. Sanki ıssız çölün ortasında tek başıma oturmuş onu sayıklıyordum da kimsecikler beni duymuyordu. Uzayıp giden sessizlik ve boşluk içindeydim. Yalnızca onu görüyordum,

Kusvâ'nın üzerinde onu görüyordum. Kusvâ'ya yalvarıyordum ama gözlerimi açamıyordum. Başıma dokunan şey ikinci kez cilbabımı yalayıp geçti. Bir el değildi. Bir dokunuştu sadece. Ve o dokunuşla, daldığım âlemden çıktım. Sanki bir güneş idim de bulutun içinden doğuyordum. Sanki melekleş miştim de varlık âlemine geri dönüyordum. Defler, şarkılar, şiirler hâlâ coşkuyla sürüyordu ama ben ıssız zamanların dehlizlerinde tek başıma gibiydim. Gözümü açmaya cesare65
tim yoktu. Kaybetmekten, kaybolmaktan korkuyordum. Din. ledim. Muhammed geçip gitti mi diye dinledim. Sağımızda Muaz oğlu Sa'd'ın evi, solumuzda Hâzini oğlu Umare'nin evi vardı. Hemen arkamızda da Sâbit oğlu Zeyd'in bahçesi baş. lıyordu. Ya Kusvâ adımlarını yana atıp da bu evlerden birine yöneldiyse? Daha da kötüsü ya daha uzaklara yürüdüyse? Kusvâ'yı çağıran pek çok insan olduğunu biliyordum. lbn Aziz, Mansur oğlu Said ve Zeyd oğlu Haşan... Neccaroğul lan mahallesinin bütün eşrafı. Elbette onlar da çağıracaktı. Bu çağn yekdiğerini kıskanmaktan değildi, hayır, asla böyle değildi. Hepimiz güzellikte yarışmak istiyorduk, o kadar. İçimin titrediğini hissediyordum. Ya umutlarım tükeniverdiyse? Kusvâ başka bir kapıya vardıysa?

Hayır, gözlerimi açamaz* dım. Ebû Eyyûb dizlerimde hiç kımıldamadan baygın yatar bunca umudun sona erişine tek başıma yüreğim dayan ı. Orada hasretle ölmeyi, umutların tükenmesine tercih İktim. Kararımı verdim. Birisi bana müjde vermeden liflerimi açmayacaktım. O sırada başıma dokunan her ne ise bir kez daha dokundu. Ardından da bir tıslama duydum. Bir devenin nefesi gibiydi. Ya Kusvâ ise? İçime umut doldu. Birdenbire müjde alan insanlann sevincini getiren bir umut... Dikkat kesildim. Bu devecik bana sesleniyor olabilir miydi? Başıma değen şey onun yuları olabilir miydi? Heyecandan yüreğim yerinden oynamak üzereydi:

"Sana müjdeler olsun ey kadın!"

Gözlerimi açtım, Seslenen, bir sonraki devenin süvarisiy di; Ebûbekir. Kusvâ, eşiğimizin önünde, tam karşımda çökmek üzereydi ve boynunu bana doğru uzatıyor, başını sallıyordu. Birisi, görünmeyen bir el, onu yedip bize getirmiş ıhtırıyordu, Üstelik devecik bu gelişten çok memnun, gmd® getiriyor, genizden bir ses ile böğürüyordu. Artık yüzüne bak

mak istiyordum. Ebû Eyyûb'un anlattığı gibi yakuttan, inciden ve nurdan mıydı, bakmak istiyordum ama cesaret edemiyordum. Ebû Eyyûb hâlâ dizimde baygın

yatıyordu. Zeyd diye çağırdıkları sevimli bir çocuk deveyi tutuyor, bir delikanlı da inmesine yardım ediyordu. Ali bu olmalıydı.

Peşinden gelmekte olan kalabalık, yolun sona erdiğini anlamıştı; kimisi hayıflanmaya, kimisi bizi tebrik etmeye başladılar. İşte tam o sırada yüzüne dikkatle bakmak istedim. Gelişindeki tebessüm eksilmiş mi, devenin burada çökmesinden rahatsız olmuş mu anlamak istiyordum. Ve o gülümseyiverdi: "İnşallah konağımız bur asıdır I"

Gözlerim kamaştı. Başımı eğdim. Kalbim tamamen emin oldu. İki adım ilerleyip yanıma geldiğinde ise tamamen rahatladım. Diz çöküp mübarek elini Ebû Eyyûb'un başına sürdü. Ebû Eyyûb o anda gözlerini açtı, elbette gülümseyerek. Bir dostluğun başladığını anladım. Asıl sevinç ânımız işte o idi. Ebû Eyyûb Antere'nin bir şiiri eşliğinde Sevgililer Sevgi lisi'nin ellerine yapıştı. Anladım ki o da benim gibi uyanmak istememiş, gelişinden emin olmadıkça gözlerini açmamıştı. Ebû Eyyûb şiirin şah beytine geldiğinde ellerine yapıştı:

"Susamışlar suya kavuştu, bendeler efendiyi karşıladı. Sevgili gelince âşıkların dili tutuldu, kendilerinden geçtiler!'

Herkesi, ama hassaten Ebûbekir'i, Ali'yi ve Zeyd'i de onunla birlikte evimize buyur ettik. Adımını atarken "Bismil lâhirrahmânirrahîm" dedi. Ondan öğrendiğim ilk kelam buydu. Tekrar ettim. O sırada Abdüleşhel oğullarından Haris ile Saide kabilesinden Ubade oğlu Sa'd yolunu kesip kendileriyle kalması için hâlâ ısrar ediyorlar, Evs ve Hazrecliler ise zaten rekabet hâlinde, daveti yineleyip duruyorlardı. Hiçbirisine kızmadım, hiçbirisini men etmedim. Kâinatın şanı ve şerefi olan birinin rahat etmesini orada bulunan herkes isteyebitim yoktu. Kaybetmekten, kaybolmaktan korkuyordum. Dîn ledim. Muhammed geçip gitti mi diye dinledim. Sağımizda Muaz oğlu Sa'd'm evi, solumuzda Hâzim oğlu Umare'nin evi vardı. Hemen arkamızda da Sâbit oğlu Zeyd'in bahçesi baş. lıyordu. Ya Kusvâ adımlarım yana atıp da bu evlerden birine yöneldiyse? Daha da kötüsü ya daha uzaklara yürüdüyse? Kusvâ'yı çağıran pek çok insan olduğunu biliyordum. îbn Aziz, Mansur oğlu Said ve Zeyd oğlu Haşan... Neccaroğul lan mahallesinin bütün eşrafı. Elbette onlar da çağıracaktı. Bu çağn yekdiğerini kıskanmaktan değildi, hayır, asla böyle değildi. Hepimiz güzellikte yanşmak istiyorduk, o kadar. İçi. min titrediğini hissediyordum. Ya umutlanm tükeniverdiyse? Kusvâ başka bir kapıya vardıysa?

Hayır, gözlerimi açamazdım. Ebû Eyyûb dizlerimde hiç kımıldamadan baygın yatarken bunca umudun sona erişine tek başıma yüreğim dayanmazdı. Orada hasretle ölmeyi, umutlann tükenmesine tercih edecektim. Kararımı verdim. Birisi bana müjde vermeden gözlerimi açmayacaktım. O sırada başıma dolaman her ne ise bir kez daha dokundu. Ardından da bir tıslama duydum. Bir devenin nefesi gibiydi. Ya Kusvâ ise? İçime umut doldu. Birdenbire müjde alan insanların sevincini getiren bir umut... Dikkat kesildim. Bu devecik bana sesleniyor olabilir miydi? Başıma değen şey onun yulan olabilir miydi? Heyecandan yüreğim yerinden oynamak üzereydi:

'Sana müjdeler olsun ey kadın!"

Gözlerimi açtım. Seslenen, bir sonraki devenin süvarisi? di; Ebûbekir. Kusvâ, eşiğimizin önünde, tam karşımda çökmek üzereydi ve boynunu bana doğru uzatıyor, başını sallıyordu. Birisi, görünmeyen bir el, onu yedip bize getirmiş ıhtırıyordu. Üstelik devecik bu gelişten çok memnun, getiriyor, genizden bir ses ile böğürüyordu. Artık yüzüne bak

mak istiyordum. Ebû Eyyûb'un anlattığı gibi yakuttan, inciden ve nurdan mıydı, bakmak istiyordum ama cesaret edemiyordum. Ebû Eyyûb hâlâ dizimde baygın

yatıyordu. Zeyd diye çağırdıkları sevimli bir çocuk deveyi tutuyor, bir delikanlı da inmesine yardım ediyordu. Ali bu olmalıydı.

Peşinden gelmekte olan kalabalık, yolun sona erdiğini anlamıştı; kimisi hayıflanmaya, kimisi bizi tebrik etmeye başladılar. İşte tam o sırada yüzüne dikkatle bakmak istedim. Gelişindeki tebessüm eksilmiş mi, devenin burada çökmesinden rahatsız olmuş mu anlamak istiyordum. Ve o gülümseyiverdi: "İnşallah konağımız burasıdır!"

Gözlerim kamaştı. Başımı eğdim. Kalbim tamamen emin oldu. İki adım ilerleyip yanıma geldiğinde ise tamamen rahatladım. Diz çöküp mübarek elini Ebû Eyyûb'un başına sürdü. Ebû Eyyûb o anda gözlerini açtı, elbette gülümseyerek. Bir dostluğun başladığını anladım. Asıl sevinç ânımız işte o idi. Ebû Eyyûb Antere'nin bir şiiri eşliğinde Sevgililer Sevgi lisi'nin ellerine yapıştı. Anladım ki o da benim gibi uyanmak istememiş, gelişinden emin olmadıkça gözlerini açmamıştı. Ebû Eyyûb şiirin şah beytine geldiğinde ellerine yapıştı: "Susamışlar suya kavuştu, bendeler efendiyi karşıladı. Sevgili gelince âşıkların dili tutuldu, kendilerinden geçtiler Herkesi, ama hassaten Ebûbekir'i, Ali'yi ve Zeyd'i de onunla birlikte evimize

buyur ettik. Adımını atarken "Bismil lâbirrahmânirrahîm" dedi. Ondan öğrendiğim İlk kelam buydu. Tekrar ettim. O sırada Abdüleşhel oğullarından Haris ile Saide kabilesinden Ubade oğlu Sa'd yolunu kesip kendileriyle kalması için hâlâ ısrar ediyorlar, Evs ve Hazrecliler ise zaten rekabet hâlinde, daveti yineleyip duruyorlardı. Hiçbirisine kızmadım, hiçbirisini men etmedim. Kâinatın şanı ve şerefi olan birinin rahat etmesini orada bulunan herkes İsteyebilirdi. Fakat seçimi Kusvâ veya onu yeden yapmıştı. Sevgiü]er Sevgilisi de bunun farkındaydı. Israrlı davetlere verdiği ya„ tıştıncı cevaplardan bunu anlamak mümkündü:

"Bilirim ki kerem sahibi, yardımsever Yesriblilerin hayırlı bereketli ve şerefli evleri, şu NeccaroğuIIan mahallesindeki evlerdir. Sonra Abdüleşheloğullan'mn, sonra da Saideoğulla nnın evleri. Ne var ki kişinin eşyası nerede ise kendisi de orada kalmalıdır, o yüzden Kusvâ'nm tercihiyle Ebû Eyyûb'un evinde kalacağız."

"Yâ Rasûlallah! Ensar'm evlerini fazilette sıralarken bizi sona bıraktınız!"

"Sa'd! İslâm'ı seçmekte öne geçenlerden olma şerefi Saide oğullan'na yetmez mi?"

Ne kadar nazikti. Yesrib ve Mekke'nin soy sop davasında ve kabile asabiyetindeki duyarlılığına zarafetiyle son vermeye çalışıyor ve uygun cümlelerle herkesin gönlünü alıyordu. Küba'da kaldığı günlerde hep bunları düşünmüş, nasıl davranmağını, ne tür cevaplar vereceğini kendince hesap etmiş olmalıydı. Çok şükür ki düşmanlarından veya Yahudilerin onu K^rıstemeyenlerinden bir sataşma olmamıştı.

İnsanlar yavaş yavaş geri dönmeye başladıklarında artık bizim misafirimiz olacağına tamamen inandım. Ebû Eyyûb hemen koşup Kusvâ'nm sağrısında asılı duran eşyasını aldı. Küçük bir çıkındı bu. İstese kâinata sahip olurdu ama o gönüllere sahip olmayı seçmişti. Bir çıkma dünya malından ne koyabilirdi, ama bir gönle bütün dünyanın sevgilerini koysa yine de boş yer kalırdı.

Zenginlikleri birbiriyle yanşan Yesribliler tarafmdan pay laşılamamış olmak ve Yesrib'in hassas dengeleri, Evsliler ile Hazrecliler arasında en ziyade Ebû Eyyûb ile benim işimize

68

yaramış, kimsecikler kırılmadan onu evimizde misafir etme imkânı bulmuştuk. Bu geliş biraz da Ebû

Eyyûb'un samimi yeti ve temiz kalbiyle alakalıydı zannederim.

Gözüm Kusvâ'ya takıldı. Teşekkür için başını okşamak gelmişti içimden. Yolcusunu bize teslim etmişti. Emanetine hıyanet etmeyeceğimizi ve gözümüz gibi bakacağımızı ona söyleyebilmeyi çok isterdim. Ayağa kalkıp yürümeye başladığında, sanki yolcusuyla birlikte yedicisini de kaybetmenin hüznünü taşıyordu. Gözünden yaş aktığını gördüm. Kâinatın en müstesna varlığını ta Mekke'den itibaren taşıdıktan sonra ağlamasını haklı buluyordum. Ebû Eyyûb, Mekke'den bu yana onun yularım yedenin Cebrail olduğunu söylüyordu. Eğer öyle ise zavallı devenin durumu daha da vahim olmalıydı. Yerinden kalktıktan sonra yularını Zürare oğlu Esad tuttu. Uzaklaşıyorlardı.

Tamamdı. Artık gitmeyeceğine inanarak eve koştum. Güzel kokuyu sevdiğini işitmiştim. Oğlum Eyyûb doğduğu vakit Yemenli tüccarlardan alıp sakladığım birkaç çubuk amberim vardı. Hemen birini alıp kapımızın taş sövesinde yaktım. Dünyada hiçbir geliş bu kadar mübarek olamazdı, elbette kutlamak gerekirdi. Ben yirmi dört, Ebû Eyyûb otuz üç yaşındaydık ve beş yıllık evliydik; ne evlendikten evvel, ne de evlendikten sonra bu derece mübarek bir

misafirimiz olmuştu. Hatta Yesrib'de onun evimize geldiği o günkü kadar güzel, bereketli ve feyizli bir gün daha görmemiştik. Güneş o gün bizim üzerimize değil de İslâm'ın üzerine doğmuştu ve onunla birlikte şehrimize başka bir güneş gelmişti. O yaklaştığında şehrimize yayılan kokunun yanında amberin kokusu belki değersiz kalırdı, ama evime gelen kutlu misafirin şerefine bütün kokular feda olsundu.

Yaptığımdan hoşlandığını kapımızdan adımını attığı anda anladım. Rahatlayıp şükrettim. Lâkin aynı anda içimin titre, meşine de mâni olamadım. Çünkü fakir evimizde onu misafir edinecek ne eşyamız ne de azığımız vardı. Cüretimin hesap, sizliğim o anda fark ettim. Birden kendimi dinledim, kalbimi yokladım. Aman Allah'ım, biz ne yapmıştık böyle? Kusvâ'yı çağırmakla nasıl bir mahcubiyet yaşayacağımızı neden düşünmemiştik? Şimdi onu nereye oturtur, nasıl bir yemek ikram edebilirdik ki? Bu endişemi kapı aralığında Ebû Eyyüb'a fısıldadığımda yüzündeki kederi gördüm. Belli ki o da benim düşündüğümü düşünüyordu ve o da benim kadar mahcuptu, Yine de söyledikleriyle beni teselliye çalıştı:

"Endişe etme, Allah rızkımıza kefildir ve en sevdiği kulu elbette memnun edecektir."

Endişe etmemem nasıl mümkün olabilirdi ki? Üstelik yalnızca nzık konusu değildi düşündüğüm. Evimiz fevkani idi, Alt katta bir ocak odası ile yaygısız, genişçe bir sofa, üst katta ise mütevazı birkaç parça eşyanın bulunduğu iki odası vardı. Merdiven altında dokuma tezgâhı ile çıkrıklar, ocak odasında da birkaç toprak kap ile bir leğen. Elbette ki üst katın bahçe kapışma bakan odasını eşyasıyla birlikte ona tahsis edecektik. Evimizin en güzel yeri o odadaki pencere idi çünkü. Ebu Eyyûb merdiven başma kadar ilerleyip basamakları işaretle yol gösterdi:

“Ey Allah'ın elçisi, buyurunuz!"

"Teşekkür ederim, Eyyûb'un babası, müsaade edersen ben bu düzayak sofada kalayım. Böylece hem siz düzeninizi boz mayın, hem de gelen giden ziyaretçilere kolaylık olsun."

Şaşırmıştık. Bizimle birlikte Ebûbekir ve Ali de şaşırm'5' lardı. 0 bir peygamber idi. Kâinatın bütün güzel mekânl®1

70

ona feda idi. Lâkin işte o istemiyordu. İtiraz edemedik. Nutkumuz tutuldu. İtaat ettiğimizi göstermek için Ebû Eyyûb varıp merdiven altındaki tezgâhı ve çıkrıkları dışan taşıdı. Ben de hasır getirdim. Bir de kıl dokuma

yastık. İstirahat için iki şilte ile bir örtü serdik. Bunların üzerinde gece yatılabi lir, gündüz katlanarak oturulabilirdi. Dolu bir testi ile bir de toprak kupa temin ettik. O sırada evimizin içi insan kaynamaya başladı. Herkes ona "Hoş geldiniz yâ Rasûlallah!" diyor, ilk kez görenler ile hasret gidermek için gelenlerden izdiham yaşanıyordu. Huzurunda nezaket zarafetle yanşıyor, evvelce husumet ile birbirlerine güç gösterisinde bulunan insanlar burada tebessümle diz dize oturuyorlardı. İçeride ziyaretler sürerken dışarıda defler çalınıyor, delikanlılar oklarını hançer gibi kullanarak savaş oyunlan oynuyor, şairler ve hanendeler gazeller okuyor, mahallenin mini mini kızlan bülbül olmuş şakıyordu:

"Neccaroğullarmın kızlarıyız biz / Muhammed'in komşuluğu ne hoş komşuluk / Hısımlığı ne hoş hısımlıktır'

İçim içime sığmıyordu. Şükredecek kelimelerim tükenmiş gibiydi. Akşam vakti girdiğinde, Nebiler Sultanı yorgun düşmüştü. Ebû Eyyûb, istirahate çekilmesi için Ebûbekirile istişare edip misafirleri nazikçe uyardı. Ertesi gün gelmek üzere herkes gittiğinde kapısını kapatmak ve son bir arzusu var ise yerine getirmek üzere oğlumuz Eyyûb'u da yanımıza

alarak huzuruna vardık. Eyyûb'u dizine oturtup sevdi, başını okşadı ve ilk kez bize ismimizle hitap etti:

"Gelin bakalım sevgili ailem. Oturun şöyle yanıma. Akabe'deki ahdimize uyup evinizde bizi biz derken Zeyd'i işaret etmişti misafirliğe kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Anlaşılan bir müddet tahammül göstereceksiniz!"

71

"Anam babam sana feda olsun yâ Rasûlullah, o nasıl söz de ki yapalım, emret ki ölelim! Tahammül değil, sevinçtir, bahtiyarlıktır. îlla ki hatâ bizden olursa atâ sizden olsun; kusur bizden çıkarsa, lütuf sizden gelsin. Hane bizim değil, elbette sizindir."

"Hane senin de değil, bizim de değildir ey Eyyûb'un babası, hane önce Allah'ın, sonra Melik Tübba'mndır."

*?!'

Ebû Eyyûb gibi ben de şaşırmıştım. Bu evin ata, dede mirası olduğunu ve Melik Tübba'dan kaldığını nasıl biliyordu? Bu ismi aileden başka bilen olduğunu sanmıyordum. Nitekim Ebû Eyyûb kekeledi:

"Evet, ey Allah'ın elçisi. Büyük dedem Semul otursun diye Melik Tübba yaptırıp hediye etmiş!"

"O hâlde getir bakahm bize onun mektubunu."

Bu seferki şaşkınlık değil mahcubiyetti. Neyi kastettiğini bilmiyordum. Ebû Eyyûb da bir şey anlamamıştı zaten. Şaşkın, bana bakıyordu. Bir mektup? Benim bilmediğim, kocamın bana haber vermediği bir mektup? Hangi mektuptu bu? Neredeydi? Ebû Eyyûb mırıldandı:
'Hangi mektup ey Allah elçisi?"
"Melik Tübba'nın büyük dedene emanet ettiği mektup! Bize yazılmış olan mektup!"
“Aman ey Nebi, canım kurban, böyle bir mektup bilmiyorum."
"Evinizde sakladığınız bir sandıkta olması lazım."
Ebû Eyyûb hatırlar gibi oldu:
"Ey ulu Allah'ın müstesna elçisi! Evimizde nesilden nesle emanet edilen küçük bir sandık vardır, babadan oğla korur dururuz. Sülalemizin erkeklerine bir tür sorumluluktur ve oğlum Eyyûb doğduğunda, çocuğumun olması kadar, babam72
dan teslim aldığım o sandığı emanet edecek bir veliaht sahibi oluşuma da sevindim bu yüzden. Ama o sandıkta bir mektup olduğunu sanmıyorum ben. Atalarım hiç mektuptan söz etmediler. Babam bana emanet ederken içinde kil bir tablet olduğunu, tabletin üzerinde Melik Tübba’ya ve bu eve ilişirin kayıtlar bulunduğu anlatmıştı."

Ebû Eyyûb'a göz ucuyla işaret ettim. Daha ilk akşamdan misafirimize itiraz etmesini affettirmeye çalışarak sözünü kestim:

"Bahsettiğiniz o sandık evimizde efendim, anahtarı olmayan bir sandık. Nesillerdir hiç açılmadığından içinde ne olduğunu bilen yok. Müsaade ederseniz hemen getireyim!"

Yalnızca birkaç dakika sonraydı. Tozunu silip getirdiğim küçük sandığın paslanmış kilidini açmaya çakşırken Ebû Eyyûb ile Zeyd'in âdeta elleri titriyordu. Kilit bir iki zorlamadan sonra kırılarak açılabildi. İçinde kumaşlara sardı kırk altın para ile iki karışa bir kanşlık bir tablet olduğunu gördük. Sırlanıp pişirilmiş tuğladan. Elimdeki bezle tozunu silip üfledim. Gerçekten de üzerinde yazıya benzer şekiller vardı. Ebû Eyyûb okuma bilirdi. Bunların İbrani harflerine benzediğini söyledi ve Rasûlullah'a takdim ettik. Besmele çekip eline aldı.

"İşte budur ey Eyyûb'un babası, mektup budur. Zeyd onu bize okur!"

Harise oğlu Zeyd'in, o küçük yaşta, İbrani harflerini bildiğinden haberim yoktu. Belki de gerçekten bilmiyordu da o anda Rasûlullah'm sözü bir mucizeyi beraberinde getirmişti. Çünkü daha sonra hiç kimse,

Zeyd'i İbrani harflerini okurken gördüğünü söylemedi. Her neyse, Zeyd önce sandığın üzerindeki yazıyı çözmeye çalıştı. Yer yer silinmişti ama heceleyerek Çıkardı:

73

"Evvel ve âhir, her şey, her emir ve takdir Allah Taalâ 'nın dır."

Kutlu Nebi bu sözden memnun kaldı ve tasdik etti. Zeyd'e baktı. Tableti okumasını isteyen bir bakıştı bu. Zeyd denileni yaptı ve tableti eline alıp dikine tutarak sağdan sola doğru okumaya başladı:

“Melik Umeyr'in ve ondan Düru'nun ve ondan yine Umeyr'in oğlu Melik Tûbba'dan, Allah'ın peygamberi olan 'övülmüş'e;

Selamdan sonra,

Hakikat ben sana ve sana indirilen kitaba iman ettim. Bil ki senin dinin ve sünnetin üzereyim. Ve senin Rabb'ine iman ettim. Ve senin iman ve îslâm kaidelerince, Rab'dan getirdiğin şeylerin cümlesine iman ettim. Eğer senin vaktine erişebilirsem ne güzel ve ne âlâ. Yok, erişemezsem bana Allah katında şefaat eyle ve kıyamet gününde beni unutma. Zaten ben Davud'un ve senin atan İbrahim'in yolu üzereyim."

Zeyd'in okuması bittiğinde sofayı dehşetli bir sükûnet kapladı. Ebû Eyyûb'un gözlerinden yaşlar süzüldüğünü gördüm. Atalarından kaç nesil önceki bir adam, lakabını ad olarak taşıdığı büyük atası Eyyûbı Semul'ün meliki Dürü Tubba konuşuyordu ve kocam sevinçten bayılma noktalarındaydı. Misafirimiz daha hanemize adımını atar atmaz bizi hak peygamber olduğuna inandırmıştı. Sevincimizi tekbirler getirerek gösterdik. Heyecanımızı bastırmanın yoluydu bu. Mektubun okunması bitince Hz. Peygamber üç defa tekrarladı:

"Merhaba, salih kardeş Dürü, merhaba Melik Tübbal"

Sonra bize döndü:

"Melik Tübba mümin idi, îslâm idi."

Geri geri yürüyerek huzurundan çıkacağımız sırada dizlerimin dermanı kesiliverdi. Ebû Eyyûb koluma girmiş, âdeta beni sûrüklüyordu. Kulağıma fısıldadı:

74

"Alış böyle hâllere Fâtıma, bundan böyle başka bir hayatın olacak!"

Alışacaktım elbette, ama yine de heyecanımı yenemiyor dum. Tam eşikten dışarı çıkmak üzereydim. Eyyûb'u kucağıma almak için eğildim ve birden Ebû Eyyûb'un sesini duydum:

"Bizim için dua eder misiniz ey Allah'ın elçisi!"

"Allah Taâla sizi hoşlanmadığınız şeylerden muhafaza buyursun inşallah ey Hâlid, her nerede sakin olursanız, o memleket ma'mur ve bereketli olsun."

Dua pek hoşumuza gitmişti. Ebû Eyyûb gülümsüyordu. Oğlumuz Eyyûb da Zeyd'i sevmişti. Onu da alıp kapısını kapattığımızda zannederim hepimiz sarhoş idik. Yaşadığımız güzellikten ve mutluluktan...

Uzun ve ayrıcalıklı bir günün sonunda yatma vakti gelmişti. Birlikte merdivenleri çıkarken bir şeyi unutmuş veya yeni hatırlamış gibi dizlerimin bağı çözülüverdi. Zannederim Ebû Eyyûb da benim düşündüğümü düşünüyordu. Basamağa oturup kaldık. İkimiz de evimizdeki misafirin bir peygamber olduğunun farkına o anda varmıştık. Ve nasıl olur da bir peygamberin istirahat ettiği yerin üst katında yatabilirdik? Göklerden gelecek bir melek ile kutlu misafirimizin araşma girmek nasıl mümkün olabilirdi ki? Böyle bir cüret asla edebe de uygun düşmezdi. Hem, ya odanın eski döşemesini oluşturan tahtaları gıcırdarsa, ya sesimizden veya hareketimizden rahatsız olursa!?.. Odamıza çıktık çıkmasına ama...

Geceyi uyumadan, hareket etmeden, şiltemizin üstünde oturarak geçirdik. Tedirgin ve hassas... Sakınan göze çöp batarmış, bir ara susadığımı hissettim. Galiba fazla

heyecandan idi. Yavaşça köşedeki testiye uzandığım sırada testi devrildi ve su tahtaya döküldü. Tavandan Kutlu Nebi'nin üzerine

75

damlarsa diye ne yapacağımızı şaşırdık. Derhâl üzerimize örteceğimiz puşideyi suların üzerine attık. Sabaha kadar titremeyi göze alarak. Ve elbette uyumadan.

Ertesi gün ilk işimiz, Sevgili'nin üst kata taşınmasını istemek ve ısrar etmek oldu.

*

Kutlu Nebi evimizde tam yedi ay kaldı ve çok şükür, çekindiğimiz, korktuğumuz hiçbir şeye maruz kalmadık. Çünkü misafirliği süresince Yesribliler evlerinde değerli her ne var ise hediye diye evimize getirdiler; çıplak ve fakir sofamız her türlü eşyamn bir veya birkaç günlüğüne konulduğu saraylar gibi, çıplak ve fakir soframız ise sultanlara layık ziyafet sinileri kabilinden zenginleşti. Gelen hiçbir eşya sofamızda üç günden ziyade, hiçbir yemek de soframızda soğuyacak kadar beklemedi, ihtiyaç sahibi olanlara hediye gönderildi. O kadar ki, bir müddet sonra Efendiler Efendisi, artık kimseden bir şey getirmemelerini rica etti. Müminler onu dinlediler; eşya gelmedi, ama tepsi

tepsi sofraların ardı arkası hiç kesilmedi. Başlangıçtaki korkumuzun boş çıktığını anlayınca biz de birbirimize güldük. O evimize bereket olarak gelmişti. Yine de bizim eşyalarımızı kullanmasını, Ebû Eyyûb'un dokuduğunu giyip benim pişirdiklerimi yemesini tercih ettik ve bundan hep bahtiyarlık duyduk. Ve tabii evimizde İslâmiyet'in önde gelenlerini ağırlamaktan... Bilhassa Ebûbekir ve Ömer sık sık evimize uğradılar. Zeyd, ailemizden biriydi. Ebû Eyyûbı Ali'yle hemen her gün birkaç kez görüştü. Hicret'ten sonra Mekke'den her kim gelse önce bizim evimizin kapısını çaldılar. Efendimizin kızları Ümmügülsüm ile Fâtıma, Ebûbekir'i0 ailesi ve daha nice hanımlara da bizzat ben kendi odamda ikramda bulundum.

76

O geldikten sonra Yesrib'de hayatlar farklılaşmaya başladı. Zamana hükmeden kin ve öfke, zeminde barış ve esenliğe dönüştü. Ebû Eyyûb "Bu daha başlangıç..." diyor ve onun topyelcûn bütün hayatı dönüştürmeye geldiğini söylüyordu. Nitekim önce beldemizin adını değiştirmekle işe başladı. Yesrib "bozgunculuk, fesat çıkarma" gibi anlamlar içeriyordu. Kendi kokusunu verdikten sonra "Hoş, güzel" demek olan Taybe adını koydu. O gelmeden evvel sokaklarımızda da,

evlerimizde de ilişkiler karmakarışıktı. Evs ve Hazrec kabilelerinin, Kurayza, Kaynuka ve Nadir Yahudilerinin, Yemenli Amalikalıların, Kudaa veya Iranlı insanların, kadınıyla erkeği, taciriyle esnafı, zenginiyle yoksulu, efendisiyle kölesinin birbirine kaş çatarak baktıkları emniyetsiz bir kasabaydı. Yesrib denince herkesin aklına çölde yerleşik hayata tutunmuş kavgacı mekânlardan biri gelirdi. Kabile gelenekleri sürüp gider, çatışan âdet ve düşüncelerde reisler hemen ellerini kılıca atarlardı. Kan davaları almış yürümüş, mahalleler ayrışmıştı. Herkesi bıktıran bu anlayış bizi içimizden kemiriyordu. Halk bir arayış içindeydi. Akabe'de kutlu misafirimize biat edenler de öncelikle bu arayışın peşindeydiler. Bir kasabaydık ama birbiriyle kuşatılmış iç içe köyler gibi yaşıyorduk. Birinin diğeriyle anlaşıp komşusunu vurması alışıldık şeylerdendi. Evs ve Hazrec arasındaki rekabet, Mekke'deki Dârunnedve gibi bir ortak yönetimi imkânsız hâle getirmişti. Yahudiler de bu iki kabile arasındaki düşmanlığı körükleyip dururdu. Hele son yıllarda Yesrib artık can, mal ve ırz emniyetinin olmadığı bir kasabaya dönmüştü. Zengin kabileler kendilerine birer kale yaptırmış, tehlike zamanında oraya sığınıyorlar, olan sığmaksız fakirlere oluyordu. O

geldiğinde Taybe'de kötülükler sanki kasabanın dışına atılmış oldu. Evler ve mahalleler, kabalıklarından ve şirklerinden kurtulup

77

insanlık ve güzellikle dolunca, daha doğrusu sakinleri bahtiyar ve gülümseyen hayatlar sürmeye başlayınca zarafetin boyasıyla boyandı, medeniyet geldi. Hicretten evvel şiddetin yönettiği Yesrib, ruhuyla da Taybe'leşti ve bu sefer adı Medi netü'nNebi oldu. Kabileler aile putlarını meydanlara çıkarıp o vakit parçaladılar. Bazı kâhinler ve rahiplerin itirazlarına rağmen oldu bütün bunlar. O geldikten sonra, evimizde konakladığı yedi ay içinde, eğlence merkezli hayat, düşünce ve iman merkezli hayata evrildi, hayat kadınlan, bayram ve düğünlerin şarkıcılan, ağzı bozuk şairler, soytarılar ve eğlence tacirleri eskisi gibi kazanamadıklanndan şikâyete başladılar ve birer ikişer Medine'yi terk ettiler. Çok eşli yaşayan ve mirasın yalnızca savaşa katılmış bir erkeğe kaldığı akrabalık anlayışı ailelerimizi savurmuştu, onun gelişinden sonra insanlarımız birer ikişer sefaletten kurtuldular, aile olduklarını hatırladılar. Hurma yetiştiricileri, çiftçiler, tacirler, çölden getirdikleri mallan satmak isteyen pazarcılar, oduncular, terziler ve bilhassa ıtırcılar burada çok kârlı

alışverişler yapar, gel gelelim dinar veya dirhem asla bir keseye girmeden eğlence ve kumara harcanıp giderdi; Yesrib, Medine olunca her şey tersine döndü, tacirlerin hepsi kazandıklanyla mutlu oldular. Ituıcılar hariç.

Evimizden aynlıp komşumuz olduğu günlerden birinde, Ebû Eyyûb'un kandiline yağ koyduğu ikindi vakitlerinde, yine onun sesini özlemiştim. Her zaman olduğu gibi sundurmaya oturduk ve Ebû Eyyûb ile eski günleri yâd ettik. Sonra da o gelmeden önceki hayatımız ile o geldikten sonraki zamanlan karşılaştırdık. Ebû Eyyûb hadiseleri iyi tahlil eder, isabetli sonuçlar çıkanrdı. Böyle zamanlarda kocamı dinlemeye bayılırdım. Anlatıyordu:

"Görüyor musun Fâtıma, hicret, bir cemaat direnişinden bir devlet çıkarma gayesiyle müminleri coşturuverdi. Mek keliler önce sevdikleri vatanlarını terk edip Yesrib'e gelerek imanlarının kuvvet derecesini sınamışlardı, sonra burada cihadın bir 'gayret ve çabalama', bir 'başan' olduğunu hissettiler. Hicret etmeyen Müslümanları makbul saymayışlan da, birbirlerine her bakımdan güvenip sarılışları da bu sınanışın sonucu zannederim. Hicretten dönenlere neredeyse imandan dönenler gibi bakacaklar. Hicret, hepimize atılımcı bir değer kattı, müminlerin mücadele

azimlerini hasret ve gurbetle biledi. Baskı ve zulümden kurtulmuş insanlar olarak mesailerini başan ve iktidara yönelttiler. Bu da devlet olma azimlerini pekiştirdi. Şehirlerini bırakıp çıkmak elbette başlangıçta çok zor, ağır ve büyük bir fedakârlık idi ama kısa zamanda sonucu da o derece büyük bir nimete dönüştü. Hicret, sevgili Fâtı ma'm, galiba şirkten tevhide yükselen insanlığın, sabırdan cihada uzanan yolu oluyor."

Ebû Eyyûb doğru söylüyordu. Yesrib'i "Medine"leştiren cevher, onun getirdiği kardeşlik ruhundan ilham almıştı. Evimizde geçirdiği zamanların sonuna doğru, Yesrib'de herkesi toplamış ve "İkişer ikişer Allah uğrunda kardeş olunuz!" buyurmuştu. Mekke'den gelen kalbi kırık gurbetzedelere "Muhacir"; Yesrib'de onlara kalplerini, kucaklarım ve kapılanm açanlara da "Ensar" demiş ve aralannda ahret kardeşliği kurup birbirlerine bağlanmalarını sağlamıştı. Ebû Eyyûb'un dediğine göre o gün, Malik oğlu Enes'in geniş evinde, kırk beş Mekkeli ile kırk beş Medineli, birbirlerine vâris olma derecesinde kardeşlik yemini etmişler. Gelenler yoksuldular, kimsesizdiler, gurbetteydiler... Ama hicret ederek İslâm'ı en nazik ve hareketli noktasından yakalamışlar, amelsiz direnişten faal teşkilata geçmişlerdi. Bir zamanlar kız çocuklannı gö

men vahşetten bir medeniyet doğmazdı yoksa. Peygamberi koruyan ve onun varlığıyla şereflenen bir Medine ve insanlığa kıyamete kadar güzel bir hayat sunacak bir medeniyet. O medeniyete Ebûbekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Zübeyir, Abdurrahman, Ammar, Sa'lebe ve daha niceleri kimsesiz gelmişlerdi ama artık Harice, Utban, Muaz, Selem, Ka'b, Huzey fe, Bişr ve daha niceleri onların kimsesi oluyorlardı. Ebû Ey yûb'un bahtına da Umeyr oğlu Mus'ab düşmüştü. Muhacir Mus'ab, sürmeli Mus'ab, iyiler iyisi Mus'ab, doğrular doğrusu Mus'ab, kardeşim Mus'ab. O günden sonra kocama Ebû Eyyûbu Ensarî demenin lezzetini bana tattıran Mus'ab.

*

Zeyd oğlu Hâlid'in hanımıyım ben. Oğlumuz Eyyûb doğduktan sonra herkes beni Ümmü Eyyûb diye çağırdı. Ebû Eyyûb'u çok sevdim. Allah ondan razı olsun. Onun gibi imanlı, şefkatli, çalışkan, gayretli ve geçimli bir koca yeryüzünde az bulunur. Kutlu misafirimiz geldiği günden itibaren tam yedi ay onunla birlikte hizmetinde bulunduk. Gündüz gelen gidenle ilgilendik, geceleri sırayla uyuyup Akabe'de verilen söze uyduk, onu koruduk. Ebû Eyyûb her hizmetine koştu, her arzusunu canla başla yerine getirdi. O kadar ki

Melik Tûbba'nm evi bereketlendi. Civar kabilelerden bölük bölük İslâmiyet'i kabule gelenleri gördükçe melikin duasının kabul olduğunu anlardım. Kocamı o yedi aydan sonra daha çok sevdim. Çünkü geceler ve gündüzler boyunca, Sevgililer Sevgilisinin dizi dibinde, eşiği taşında, penceresi önünde ceylan ürkekliğiyle bekledi, onu korumak için nöbetini tuttu, emre âmâde oldu, yürüdü, koştu, okudu, yazdı. Bütün bunlar için gönüllü oldu, can attı. Bazen gelen âyetleri bir bir ezberledi ve ona vahiy kâtipliği yaptı; bazen sözlerini hadis diye belledi, zihnine yerleştirdi. Kimi zaman mescit inşaatında kerpiÇ
taşıdı, kimi zaman hurma dallan kesti. Sıcak gönde kırbasına su doldurdu, ayaz gecede kandiline yağ koydu. Velhâsıl o yedi ayda ömrünün en bereketli zamanlarım yaşadı ve elbette beni de o ecre ortak etti. Ebû Eyyûb, ne vakit Melik Tüb ba'mn veziri Semul'ün torunu olduğuna şükredecek olsa ben de onun eşi olduğuma şükrettim.

Ben Fâtıma'yım, şeker sözlü Kus bin Saide'nin kızı Fâtıma. Zeyd oğlu Hâlid'in eşi Fâtıma. Bir şairin kızı olmakla övünmeyeyim mi? Ensar'dan birinin eşi olduğum için övünmeyeyim mi? Cebrail sık sık evimize

geldi diye övünmeyeyim mi? Sevgililer Sevgilisi pişirdiklerimi yedi diye de övünmeyeyim mi?

81

BİZANS'IN EN ZİYADE KORKTUĞU ADAM

DİMASK. KIRK BES YIL S0NRA

(30 EKİm 667 ?)

V

"Akıllı adam dilindekini kalbine götüren; ahmak adam da kalbinde kini diline getirendir, değil mi Kal linikos. Sen benim tercümanımsm madem, akıllı adamlar gibi yapıp şu elçi Sergious'un bütün cümlelerini bana tercüme etmeli ama benim her dediğimi ona söylememelisin."

Salona giren muhafız saygıyla yaklaştı:

"Bizans elçisi Andreas, huzura kabul edilmeyi beklerler efendimiz!"

"Pekâlâ Baalbekli, elçi Sergious'a sor bakalım. Bizans elçisini kabul etmeden evvel bize söyleyeceği son bir cümle var mı?"

Kritik bir karar aş amasmdaydım ve Bizans elçisini dinlemeden evvel Armeniakon elçisi Sergious'un dilinin altındakini çözmeliydim. Mütercim Baalbekli Kallinikos'un son sorusunu ve elçinin tereddütsüz

cevabını dikkatle izledim ve tercümeye gerek kalmadan başmuhafızıma baktım:

"Diğer elçi huzura alınsın, hakikat duyulur olsun!"

Andreas, yanında genç ve yakışıklı dört muhafız eşliğinde içeri girdi. Elbette silahlan bellerinden alınarak. Çevresine bakındı. Dışandan yansıyan güneş yüzüne vurmuş, gözünü kamaştınp görmesini engellemişti. Kendisini kabul etmek için bekletmemin bu sebebe bağlı olduğunu anlasın istiyordum. Bir siyaset ustası olduğumu öğrendiğinden şüphem yoktu. Gerek yolda gelirken, gerek şehrimde karşılaştığı ve dinlediği hadiselere bakarak da bunu doğruladığından haberim vardı. Onun da tıpkı Sergious gibi çaresizliği hissetmesini ve salona girerken bu ruh hâliyle düşünmesini istemiştim. Eğer bir hüküm vereceksem taraflara eşit muamele etmeli, aralarında ayrım gözetmemeli ama hükmümü Müslümanlar dan yana vermeliydim. Andreas pencereden yansıyan güneş ışığının körlüğünde bir lahza bekledi. Tedirgin yüzündeki her çizgiyi açık seçik görebiliyordum. Şu anda kabul edildiği salonda kimlerin kendisini izlediğini merak ediyor olmalıydı ve onu meraktan kurtarmanın tam vaktiydi:

"Buyurunuz elçi hazretleri!"

Kallinikos'un tercümesine gerek bırakmayacak şekilde tok ve buyurgan bir üslupta söylemiştim bunu. Salonu dolduran sesin bana ait olduğunu anlamasını istiyordum. Nitekim anladı ve yavaşça ilerledi. Muhafızları da ardından ilerlediler. Çevresine bakınırken bulunduğu salonu Bizans'ın şatafatlı saraylarıyla kıyaslamaya başladığını anladım. Onun yaşadığı süslü duvar ve tavanlara, çevreyi kuşatan altın eşyalara, yüksek bir taht ile iki yanındaki dizi dizi asilzadelere kıyasla

84

sedirde üç adam ile arkalarındaki birkaç muhafız onu şaşırtmış olmalıydı. Üstelik üç adamın üçü de birbiriyle eşit pahada giysiler içindeydi. Bizans sarayına göre oldukça mütevazı bir salon sayılırdı. Zannederim o da tıpkı Sergious gibi benim bu salondan koca İslâm devletini yönettiğime şaşırıyor, belki siyaset bilgi ve tecrübemin fazla gelişmediğini düşünüyor ve Bizans'ın iç çekişmelerini neden böyle gösterişsiz bir sarayın halîfesiyle halletmeye gerek duyduğuna hayıflanıp duruyordu. O anda, gerçekten halîfe olup olmadığım konusunda şüpheye düştüğüne bile inanabilirdim. Akimdan "Ya Halîfe hakkında duyduklarım yalan veya ben yanlış salona getirildim." cümlesinin geçtiğine

emindim. Başını pencere istikametine çevirdiği anda doğru salonda olduğunu anladı ve yüzünü buruşturdu. Çünkü Armeniakon theması kumandam Sergious ile göz göze geldiler. Üstelik kumandan yerinden fırlayıp hürmetle eteğini öpmek istedi. Andreas bu harekete çok öfkelenmiş olmalıydı; eteğini çekmekle kalmadı, boşa giden bir de tekme savurdu. Olup biteni hayretle izledim. Benim hâkimiyetim ve huzurumda böyle bir küstahlığın nereye varacağım bekleyemezdim, imalı şekilde kesik kesik öksürdüm. O sırada Andreas içinden, "Halîfe huzurunda olmasaydım kıçım tek meleye tekmeleye seni öldürürdüm mendebur herif!", Sergious da "İnşallah bu salondan çıktığımda senin gibi kuşbaz bir hadımın eteğini öpme zilletinden kurtulacağım!" temennilerini geçiriyor olmalıydılar. Benim içimden ise yüzlerine karşı "Bizans ahırında tepiştiğiniz yetmedi mi eşek herifler!" demek geldi, sustum. Gördüğüm manzara beni şaşırtmış, îslâm öncesindeki putperest âdetlerimizin Bizans yönetiminde devam edip gelmekte olduğunu anlamama vesile olmuştu. Dostâne sordum:

85

"Elçi hazretleri, tebaanızı nasıl korkutmuşsunuz ki imparator bile değilken sizin önünüzde eğiliyorlar?"

Uzun siyaset yıllarının tecrübesine sahip olan elçi Andreas, sıradan bir kumandan olarak Bizans'ta pek çok örneğini gördüğü Sergious'un, benim huzurumda eteğine kapanmasının manevi baskısına sığınıp iktidar gücünden yararlanmak istercesine karşılık verdi. Sanki sözüne itimat edeceğimden şüphe duymuyor gibiydi:

"Bizans'ta imparatorluk geleneğidir ey Halîfe, themalann halkları benim konumumda insanlara saygılarını böyle gösterirler. Eğer bu Annenia uşağı öyle yapmazsa başına gelecek şeyin ölüm olduğunu pekâlâ bilir."

Andreas asaletine binaen böyle konuşması gerektiğini düşünüyordu ama yüreğinde kocaman bir kibir olduğunu da gizleyemiyordu. Her yaptığı bir amaca yönelik insanlann güvenine sığınmış durumdaydı. Edindiğim istihbarata göre kararlı, azimli ve başarılı bir devlet adamı imiş. Yanında devamlı yakışıklı muhafızlar ve besili güvercinler taşır, her yaptığını mutlaka bililerine bildirir, bililerinden de her olup bitenin haberini alırmış. Kendinden emin adımlar attığını ise birinden öğrenmeme gerek yoktu. Bana hitap ederken hiçbir nezaket ifadesi kullanmaması bunun ispatıydı. Burnunu sürtmeliydim:

"Elçi hazretleri, imparatorluk gelenekleri kadar siz de kendinizi bu adamdan üstün görüp hakaret edebiliyorsunuz demek?"

"Hakaret ettiğimi nereden çıkardınız ey Halîfe?"

"Armenia uşağı deyişinizden, sayın elçi. Aşağılayıcı üslubunuzdan."

Sesimin tonu bir ikaz gibiydi. Muhafızlarında bir kıpır' danma hissettim. Parmağının bir hareketiyle hepsini yönlen86

direbiliyordu. Sakin bir ortamda konuşmak istediği belliydi. Cevabından, önceki buyurgan tavrının değiştiğini anladım: "Ama yüce Halîfe, ulu imparatorumuz Herakleios devlet yönetiminde inkılaplar yapıp Bizans topraklarını themalara ayırdığında, tebaasının iç yönetimlerini teşkilatlandırmış ve hepsinin üzerine şehirler kraliçesi Konstantinopolis'i oturtmuştur. Bu sefil adamın soyundan bir yığm işe yaramaz halk, toprağı işleme karşılığında hayatlarım sürdürür. Elbette vergi verip efendilerine saygı göstereceklerdir."

Son cümleyi söylerken yumruk yaptığı sağ elinin başparmağıyla bağrına vurup kendini gösteriyordu. Daha tam istediğim kıvama gelmediğini anladım:

"Bu thema dediğin şey askerî kolordularınızın bulunduğu mıntıkalar mıydı, hı?"

"Evet yüce Halîfe, Opsikion theması ve Küçük Asya'da Ki byration..."

"Biliyorum, biliyorum, Kilikya'mn kuzey doğusunda Arme nia hududunda Armeniakon ve şarkında Anatolikon themala n. Hatta bu ikisini bize karşı teşkilatlandırdığınızı da biliyorum. Amma eğer kendinizi bu derece tanrılaştırırsanız sayın elçi, bizim Mekke'deki eski putlarımızdan ne farkınız kalır? insanlar yaratılışta eşittir ve kimseyi ırkından veya inancından dolayı aşağılamamanız gerekir, öyle değil mi?"

Kallinikos bu son cümleyi tercüme ederken ben yerimden kalkıp iki elçinin yanlarına vardım. Sergious'un elini tutarak gönlünü almak istedim ama adam titriyordu. Az evvel sakin sakin anlatan adamın, Andreas salona girdikten sonra titriyor olması beni hayrete düşürmüştü. Bunu fark edince açıklama ihtiyacı duydu:

"Korkudan değil, alışkanlıktan böyle davrandım Halîfe hazretleri. Size arz ettiğim her şeyi buna göre değerlendiriniz lütfen. Bizans bizi ikinci sınıf köleler olmaya alıştırdı. Bu yüzden önderimiz yüce Markus

Sobarious'un isyanı bir askerin değil, topyekûn Armeniakon halkının kimlik başkaldırısıdır."

Sergious'un söyledikleri haklı olabilirdi, ama kendisine izin verilmeden konuşması hoşuma gitmemişti. Parmağımla susmasını işaret ederek Andreas'a baktım. Artık o da salonda benim hâkimiyetimin varlığım iyice hissetmiş sayılırdı. Resmî bir görüşme edasıyla sordum:

"Buyurunuz elçi hazretleri, sizi dinliyorum, neden buradasınız?"

"İmparator beni, bir âsinin sizi aldatmamasını temin için gönderdi Halîfe hazretleri. Çünkü bu adam kendi efendisine ve her bakımdan kendisine iyilik eden iradeye karşı kötülük eden birisi olarak huzurunuzda duruyor. Benden evvel size söylediklerini de, ileride size karşı neler söyleyebileceğini ve ne kadarını yapabileceğini de ona göre değerlendirirsiniz diye umuyorum. Yüce İmparator Konstans size bunu söylemem için beni gönderdi."

"Yani ikiniz de diyorsunuz ki bize yardım edin, diğerinden vazgeçin. Aynı anda iki rakibe birden yardımın tek yolu barışı istemektir. Anladığım kadarıyla da siz barışı çoktan rafa kaldırmışsınız. O hâlde yapacağım şey, yedi sene evvel Dımaşk'ı İslâm'a

başkent ilan ettiğimizde, buradaki halkınıza yaptığımız şey olacak. Yani adaleti gözetip mazlumdan yana olmak. İkinizi de dinleyecek ve hanginizin davası hak ve kendisi mazlum ise ondan yana olacağım. Tabii halifeliğimi0 çıkarlarını da hesaba katarak. Bundan yedi yıl evvel, impara

88

torunuz Konstans'a bağlı birliklerin bu topraklardan çekilip giderken Hz. İsa'nın ayak izlerini ve hatıralarını taşıyan bu beldeye yaptıklarını ise asla yapmayacağım."

Elçi Andreas, Damascus'u1 savunan askerlerin, Müslü manlar kullanamasın diye şehri harap ettiklerini ve şehirde kalmak isteyen kendi insanlarını zalimce, vahşet göstererek öldürüp gittiklerini elbette biliyordu. Buna rağmen tercümanıma dönerek ben yine hatırlatmak istedim:

"Öyle değil mi Kallinikos?"

Kallinikos bunu tercüme ederken kendi başına gelenleri de göz önünde bulundurarak beni tasdik etmiş, o günleri çok iyi hatırladığını sitemle karışık açıklamıştı. O sırada Andreas'm muhafızlarından biri Kallinikos'a kinle bakmaya başladı. Güzel yüzündeki öfke, nadir rastlanan cinstendi. Andreas'm muhafızlarının ne derece serdengeçti olduklarım,

canlarım hiçe sayacak cesaret ve şecaate sahip bulunduklarını, ama bu bir tanesinin diğerlerinden farklı olarak Kallinikosü oracıkta boğmaya can atıyor veya eski bir hesabı kapatmak istiyor gibi davrandığım vehmettim ve elbette kendi muhafızlarıma baktım. Bu bakış onlara gerektiği şekilde davranmaları talimatı demekti. Andreas'a döndüm. Kendisine yöneltilen suçlamaya açıklama getirme çabası içindeydi. Hem de önümde belini saygıyla eğerek:

"Yüce Herakleios'un Damascus'ta bu tahribatı yapan komutanlarını daha sonra tek tek cezalandırıp adaleti yerine getirdiğini bildirmekten şeref duyanm haşmetmeab!"

"Görülen o ki yurdunuzda adalet henüz sağlanamamış sayın elçi. Yoksa burada, huzurumda bulunuyor olmazdınız.

1 Şam, Dımaşk

Şimdi biz Mısır, Suriye ve Kudsi Şerîf'i de fethettik. Bu demektir ki sizin adaletsizliğinizin aksine Hz. İsa'nın hatıralarını adaletle muhafaza edecek olanlar artık bizleriz. Vaktiyle akılsız imparatorunuz Herakleios bizimle savaşmak yerine anlaşmış olsaydı belki bugün huzurumda bulunuyor olmayacaktınız."

“Efendimiz, İmparatorumuz Herakleios bizim için ulu hükümdarlarımızdan sayılır. Lütfen ona hakaret edecek bir cümle sarf etmeyiniz."

"Asla!.. Bu bir hakaret değil, hakikattir. Üstelik bir Müslüman, kimse hakkında haksızlık yaparak hakaret içeren söz söylemez. İmparatorunuz Herakleios'un vaktiyle Avarlar ve Sasanilerin istilalarıyla uğraştığını, hatta başkentini Karta ca'ya taşımak istediğini de elbette biliyorduk. Böyle bir durumda iken yaptıkları akıllıca mıdır? Sizce sayın elçi, sizce aynı hatayı şimdi de torunu Konstans işlemiyor mu? Ne dersiniz, Siragusa'da ne işi var?"

"Efendimiz, yüce imparator ulu Herakleios o vakitler çok haklıydı. Çünkü Avarlar Bizans surlarının zayıf noktasını keşfetmiş ve Haliç'e girerek Kozmos Damyanos Manastın'nı yakmışlar, Blakhemai triklinosunun bulunduğu surlara bile saldırma küstahlığım göstermişlerdi. Ulu imparatorumuzun şehri nakletmek istemesi halkının güvenliği içindi."

“Şimdi Avarlann bildiği o zayıf noktayı benim bilmediğimi nasıl düşünebilirsiniz?"

"Yüce Halîfe, bunu bildiğinize göre Herakleios'un Karta ca'ya gitmek yerine triklinosa yeni bir pteron sur ile üç burç eklettiğini de biliyor olmalısınız!"

"Surlan kuvvetlendirmiş olabilirsiniz, ama ben başka zayıf noktalannızı da biliyorum. Mesela başınızda artık He rakleios gibi halkının takdirini almış bir imparator yerine

90

Konstans gibi bir zavallının bulunduğunu, yeni hükümdarınızın İran'da Sasani hanedanı bize karşı kendisinden yardım istediğinde kabuğuna çekildiğini, Kıbrıs1 gibi önemli bir adayı almamızı yalnızca seyrettiğini, Fenike'de2 donanmasını suların dibine gönderdiğimizde de çaresizlikten yalnızca ağladığını, şimdilerde ise İslâm ordularının Kuzey Afrika'daki topraklarını fethetmesine seyirci kaldığını... Daha saymama gerek var mı elçi hazretleri?"

"Yok yüce Halîfe, elbette yok!"

Andreas'm her cümlesinden sonra Kallinikos tercüme yaparken muhafızlar arasında yeni bir dalgalanma oluyordu. Yine o haşarı muhafız, Andreas'm söylediklerinden dolayı değil de sanki Kallinikos'un eski bir Bizanslı olarak benim yanımda bulunmasından rahatsızlık duyuyor gibi davranıyordu. Yine üzerinde durmadım:

"Doğru dersiniz sayın elçi, şimdi karar vermemiz gereken mesele Armeniakon themasmdaki

hareketliliğin bir isyan mı, yoksa bir özgürlük mücadelesi mi olduğudur!"

"Biz özgürlük için zırhlarımızı kuşandık Halîfe hazretleri!"

Sergious'un ikinci kez izin verilmeden konuşması sinirime dokunmuştu. Bakışımla bunu ima edip her ikisini de karşıma çağırttım. Kendime hâkim olmalıydım. Oturmaları için yer gösterdim:

"Sizler meydanlarda bizim dûşmanımızsmız ve şimdi benden yardım beklemektesiniz. Biriniz isyanınızı desteklemem, diğeriniz de o isyanı söndürmem için. O hâlde işte size teklifim: İmdadım, hak dini kabul eden tarafadır. Değilse vergiyi arttıranadır."

1 Cyprius

2 Phoenicus

91

iki elçiden birinin, velev menfaat için olsa, İslâmiyet'i s çeceğini ve Kelimei Şehâdet getireceğini düşünmüştüm. ya nılmışım, her ikisi de inatçı benî asfar kâfirler çıktılar. BU durumda üçüncü seçenek kalıyordu ki eğer Bizans'tan vergi almayı başarırsam devletime zeval gelmez, benden sonra oğlumu halîfe yapacak kadar güç kazanırdım. Cümlemi tamam ladım:

"Ve biz, Müslümanlar için harcanacak vergiyi iki misline çıkarana yardım edeceğiz."

İlk konuşan kuşbaz Andreas oldu:

"Dediğiniz makul olmakla birlikte, yüce Halîfe, bir düşmanın diğer düşmandan daha iyi olması imkânını göz ardı etmektedir. Niçin köle ile efendiyi eşit tutuyorsunuz? Efendi, devlet işlerini hür olarak en mükemmel bir şekilde idare eder; köle ise, kölelerin emri altında yaşadığı için ancak zavallı bir anlayış ve sıfatla hareket eder. Tıpkı şu Sergious gibi. Sonuçta efendinin vermeyi vaat ettiği şey, kölenin vaat etmiş olduğundan daha inandırıcı değil midir? Bir bezirgan gibi, daha fazla verdi diye köle ile pazarlığa girişmek size yakışmaz zannederim."

Adam siyaseti iyi biliyordu ve söyledikleri kendi düşüncesine göre mantıklıydı. Ama ben İslâm devleti ve hilafetimin bekası için anlaşma yapacaktım. Hazreti Peygamber düşman ile cihadı emrettiği gibi ahitleşmeyi de emretmişti.

"Müslüman olsaydınız aramızda ayrı gayrı olmayacaktı. Çünkü Allah'ın elçisi Muhammed Mustafa, Arap'm Arap olmayana, beyazın siyaha üstünlüğü olmadığını söylemiş11. Tıpkı senin de Andreas, şu köle dediğin Sergious'a üstünlü* günün bulunmaması gibi. Neden

efendinin köleye üstünlüğu olsun ki? Islâm adaleti yalnızca yapıp ettiklerimizden değ 1 düşünce ve planlarımızdan da bizi sorumlu tutar. DolayısıY^ kölelik ile efendilik bahsini geçiniz."

92

Sergious'un fikrini sorar gibi yüzüne baktım. Öfkesini bastırmaya çalışıyordu:

"Bendeniz, Halîfe hazretleri, size ancak önderimiz Sobari ous'un sözlerini tekrar edebilirim. Eğer bu hadımı dinlemek yerine bizimle birlikte olursanız, müttefikimiz olarak daima yardımımızı göreceksiniz. Belki vergimiz yüksek olmayabilir, ama bugüne kadar İslâm devletinin yaptığı fetihleri desteklediğimizi bilmenizi isteriz. Sobarious Bizans kılıcıyla kesil mektense İslâm kalkanında gölgelenmeyi tercih ediyor. Hem unutmayınız, imparator Konstans iki yıl evvel Antakya, Massi sa, İskenderiye ve Toros Dağlarındaki İslâm sınırlarına Maru nileri yerleştirirken biz Kuzeydoğu Anadolu'da kalmayı tercih ettik. Sizinle çatışmamak ve bir gün müttefik olabilmek için."

Sergious, Marunilerin İslâm devletleri sınırında bir tür muhafız görevi yaptıklarını ve savâif dediğimiz yaz seferlerinde karşımıza çıktıklarım biliyordu. Dımaşk'ta her yaz ordu toplayıp cihad için sefere çıkılması, arada

sırada da şavâtî dediğimiz kış seferleri düzenlenmesi artık bütün Müslümanların arzuladığı bir uygulama olmuştu. Hem cihad sevabı alıyor, hem ganimet elde ediyorduk. Bizans sınırlarında bu seferlerin en büyük engeli, toprağı işleyen ve bunun karşılığında işlediği toprağı savunan Bizans dışı unsurlar idi. Martiniler bunlardandı ve ileride fetihlerimiz büyüdüğünde Armeniakon themasımn insanları da aynı konumda olabilirdi. Ama şimdilik bu adamın söylediği çok da akıl dışı değildi. Daha iki sene evvelden isyanı düşünen ve buna göre tavır ahp siyaset güden bir komutan, ileride önemli bir devleti yönetiyor olabilirdi. Bu gerekçeye ne cevap vereceğini merak ederek Andreas'a baktım. Ama o bana cevap vermek yerine Sergi ous'a öfkelenmeyi yeğledi:

"Bu alçak köle sizi kandırmış anlaşılan yüce Halîfe!"

93

Aynı muhafızın gözlerini yine tercümanım Kallinikos'un üzerinde yakaladım. Garip bir şekilde tercümanıma kini var gibiydi. Ama benim muhatabım şimdilik Andreas idi. Verdiği cevabı yutturmak ve bam teline dokunmak için onu aşağılamak istedim. Lâkin benim yerime bunun daha ağırını yine geveze Sergious yaptı:

"Bir kölenin asil sözü, senin gibi yanında gezdirdiği kadın kılıklı muhafızlarından farkı olmayan zavallının yalanından yeğdir."

Sırf o muhafızı izlemek için kölenin eski efendisini ikinci kez aşağılamasına göz yumdum. Ne var ki bu söz üzerine muhafızların dördü birden ayağa fırlayıverdiler. Gariptir, dikkatimi çeken muhafız, sanki bu hakaret hiç umurunda değilmiş gibi davrandı ve soğukkanlılıkla Kallinikos'u izlemeye devam etti. Bunun derdi Kallinikos ile olmalıydı. Hepsinin dışarı çıkarılmasını emrettim. Diğer üçü emrime itaat ederken haşarı muhafız Andreas'm el işaretine rağmen çıkmamak için direndi. O da muhafızını teskin için "Ejder!" dedi, hakimiyet dolu bir tonda ve koluna girip kapıya doğru sürükleyerek devamım getirdi, "Bu alçak soysuzun hayalarını ellerimle koparmazsam Tann'nın laneti üzerime olsun!" Ortalık karışmak üzereydi. Kendi muhafızlarına işaretle elçilere müdahale etmelerini emrettim. Huzurumda iki elçinin boğazlaşmasına müsaade edemezdim. Bir taraftan da keyiflenmiştim. Çünkü onların birbirlerine düşmeleri benim hâkimiyetimi kuvvetlendirirdi. Bu yüzden ağız dalaşı yapmaları işime yarardı, ama iş terbiye sınırlarım aşma noktasına geldiğinde otoritem sarsılırdı. Her ikisini de

susturup bir müddet bekledim Salonda derin bir sessizlik olmasını istiyordum. Bacakları titremeli ve benim ağzımdan çıkacak kelimelerin önemi® kavramalıydılar. İstediğime erişmek için fazla beklememi?"

94

tim. Andreas'a hitaben kararımı seslendirdiğimde ise Bizans'ı yenen bir halîfeydim artık:

"Siz sayın elçi, Anatoliakon ile Armeniakon themalannın bütün vergisini bize verirseniz, saltanatınızın ismini size bırakırız. Yoksa sizinle pazarlığımız bitmiştir, gidiniz."

Andreas bir hadımdı, ondan yüksek bir cesaret göstermesini beklemiyordum. Yerinden kalktı, sağ kolunu açıkta bırakıp sol kolu üzerinden beline inen tunik pelerinini bir cenge girer gibi omzuna savurdu. Ayağım yere vurmaya başladı, îlk anda ne yaptığını anlamamıştım. Daha üçüncü vuruşta muhafızlarının tamamı içeriye daldılar. Kapıdaki adamlarım ise yerlerde kıvranıyordu. Ürperdim ve salonun köşesine kadar kaçtım. Danışmanlarım ve yardımcılarım da aynı şekilde gerilediler. Hepimiz birbirimizden medet umar gibiydik. Bir şey yapmaları hâlinde sarayın kapısında yeterli askerim vardı, dışarı çıkamazlardı. Ama onlar bir

şey yapmak ister gibi değildiler. Andreas'm ağzına bakıyorlardı. Ellerinde kılıç veya hançer yoktu, ama herkesi ürkütebiliyor, silahsızken benim kılıçlı ve mızraklı muhafızlarımı yere serebiliyorlardı. O sırada dikkatimi çeken genç de Kallinikos'u yakalamış, hırpalıyordu. Neyse ki muhafızlarım yerden kalkmış, mızraklarını doğrultmayı becerebilmişlerdi. Şimdi salonda mızraklara karşı Andreas'm önünde perde olup kıpırdamadan duran güzel yüzlü dört muhafız değil, sanki dört ejderha vardı. Mızrakların ucu etlerine batsa bile geri adım atacak gibi görünmüyorlardı üstelik. Ve bir anda, Andreas'm pervasız cümlelerini suratımda bir tokat gibi hissettim. Kallinikos bile tercüme ederken titriyordu:

"Demek ki cevher Araplara, gölgeler Romalılara ha? Bu adaletsiz kararınızın şerrinden Tann'ya sığınırız. O Tanrı ki Muhammed ile Isa'yı hak din üzere göndermişti. Yere batsın

95

adaletsizlik! Üstelik siz halîfe olmuşsunuz ama henüz asil bir elçiye nasıl davranılacağım öğrenememişsiniz. Biz Bizans'ta huzurumuza gelen bütün elçilere itibar ederiz, sizin gibi aşağılamayız. Bu devletimizin asil bir

geleneğidir, umarım ki siz de ileride böyle davranmayı öğrenirsiniz."

Andreas'm bu küstah tavrı kadar, izin almadan salonu terk edip gitmesi de öfkemi tepeme çıkarmaya yetmişti. Adamlarımın önünde böyle bir hakaret dayanılır şey değildi. O gün salonumda misafir bulunan Dağfel bin Hanzala'ya karşı küçük düşmeyi de hazmedemedim. O oğlumun hocasıydı ve bana bir varis yetiştirmesini istiyordum. Onun bu hâli görmüş olmasından esef duydum ve Andreas'm arkasından bir müfreze gönderip cezasını vermeyi istedim ama konuşmalara şahit olan ashâbdan insanların önünde bunu yapmam, halifeliğimin sorgulanması anlamına gelirdi. İçimden bu cüretkârlığı karşılıksız bırakmamaya and içtim. Sergious'a yardım etmeyi ilk o anda aklımdan geçirdim ve sonu macera olacak bir karan, Kallinikos'un iki dilde hazırladığı mektubu bu duyguyla mühürledim:

Bismillâhirrahmânirrahîm.

İslâm'ın halîfesinden Armeniakorı kumandanına,

Sen ki benim de düşmanımın büyüğü Bizans'a isyan etmiş olan dini ayrık Sobarious nam cengâversin, milletinin özgürlüğü için yaptığın haklı mücadelede sana yardım edeceğim. Bu amaçla Kmnesrin'deki yirmi bin kişilik ordumu hemen yaz başlangıcında

Suguruşşam'dan yola çıkarıp ls" kenderun1 ve Çukurova'dan2 geçirip Malatya yakınlarındaki Bizans karargâhını susturduktan sonra3 Afşin4 üzerinden

1 Alexandrette

2 Kilikya

3 Hexapolis

4 Arabissos

KaramanKonya' yoluyla Pozantı2, Keçiborlu3, Kemerinsen*, Emirdağ5 ve Dil İskelesi6 güzergâhından Kostantiniyye üzerine göndereceğim. Sen dahi yirmi bin kişi elçi Sergious böyle taahhüt etmiştir tedarikiyle sonbaharda Malatya'ya gelip orduma iltihak edesin. Donanmamın reisi Ubeyd oğlu Fadâ le, ordumun emirleri ise Amir oğlu Ukbe ve Amr oğlu Sufyan olacaklardır, her üçüne de itaat edesin. Düşman çetindir ve ihmale gelmez. Göreyim seni güzel savaşasm ve Armenia kon'da kendi devletini kurasın. Eğer bunu başarırsan, ben Kostantiniyye'de otururken seni kendime daima müttefik bileceğim. Allah şükredilecek yegâne ilâh; zafere eriştiren yegâne hakimdir.

Bu mektup Peygamber Efendimizin hicretinin kırk sekizinci yılı saf erinde, İsa'nın doğumunun altı yüz altmış sekizinci yılı martında, tercümanım Baalbekli

Kallimkos tarafından Dımaşk'ta, Arap ve Grek dillerinde yazılıp mühürlenmiş ve elçi Sergious'a verilmiştir. Buna göre amel oluna. Hilafına bir davranışın cezasız kalmayacağı da iyi biline I"

"Evet Kallinikos, ne dersin bu işe!"

"Âciz fikrim efendimiz, Sobarious yirmi bin asker getirebilir, lâkin imparator Konstans'm surlarını aşmak için kırk bin kişi yetmez."

"Beni tanırsın Kallinikos, dediğimi yaparım. Ebû Süfyân ile Hind'in oğluna da bu yakışır. Emevi hanedanını kurmuş

1 Lykaonia

2 Lulüe

2 Eudoxiapolis

4 Yiyana

5 Amorion

6 Hellenapolis

97

ve başa getirmişsem, sözümden dönmem. Dikkat et, Pey. gamber'in daha evvelki dört halîfesi isimleriyle anılırda ama halk bana yalnızca "Halîfe" diyor. Adımın telaffuzundan ise bütün Müslümanları temsilen "Halîfe" denilmek elbette gücüme güç katar. Müslümanlar Mekke'yi aldıkları gün İslâm'ın hakikat nuruyla

aydınlandığımda bu günleri görmüştüm ben. Peygamber'e vahiy kâtipliği yaptığımı ve bir siyaset dehası olduğumu herkes bilir. Benim bu işi başaracağımdan nasıl şüphe duyarsın? Suriye'de henüz bir vali iken Bizans'ın saldırılarına dayanabilecek güçte bir ordu kurup, Kibns'ı ve Rodos'u alarak FethiyeAntakya1 açıklarında Bizans donanmasmı sulara gömen ben değil miydim? Kılıcımı Müslümanlara, kendi kardeşlerime çevirmek zorunda kaldığım zaman bile hayalimde bu günler ve böyle bir zafer vardı benim. O yüzden, bana kırk bin kişinin yetersiz kalacağım söyleme."

"Umanm bu zafere de erişirsiniz yüce Halîfe, tıpkı halifeliğe eriştiğiniz gibi, ama bu sefer kılıcınızı yine kendi kardeşlerinize çevirmek zorunda kalmadan."

"Anlaşılan Kallinikos, sen ashâbın bu sefere muhalefet edeceğim düşünüyorsun?"

“Muhafelet ederlerse ne yapacağınızı düşünüyorum yüce Halîfe, Ali'yle mücadele ettiğiniz gibi mücadele eder misiniz, diye düşünüyorum."

"Bu sefer muhalefet etmemelerini sağlamayı tercih ederim. Kaldı ki Ali'yle mücadelemi eleştiren birinin sarayımda bannamayacağmı biliyor olmalısın."

1 Likia

98

"Onu bu salondaki herkes biliyor yüce Halîfe, ben yalnızca karşınıza bir Ali daha çıkarsa diye söylüyorum."

"Kallinikos, bak dostum, karşıma bir Ali daha çıkarsa onu da alt ederim ben. Halîfe Osman'ın kanının hesabını sorarken bu yola baş koydum çünkü. Mesele Osman'ın kanı değil benim hâkimiyetimin sağlanmasıydı. Nasıl olur da ben daha güçlü iken halk Osman'dan sonra Ali'yi halîfe seçerdi? Babam Ebû Süfyân'dan siyaset adına çok şey öğrendiğimi bilmeyen yoktu. Ali'nin ise, kılıçla karşımda dursa bile siyaset ile ayakta kalması imkânsızdı. Nitekim Sıffin'de az kalsın beni mağlup etmek üzereyken durumu lehime çevirdiğimi, Kûfe'de de onu nasıl kündeye getirdiğimi Dımaşk'ta bilmeyen yoktur. İslâm ümmetinin halifeliğini bileğimin gücüyle elde etmişken, şimdi bir Andreas'a mı mağlup olacağım? Asla!.. Halkımın desteğiyle Bizans'ı, senin eski ülkeni yeneceğim Kallinikos. Ashâb da beni destekleyecektir. Halîfe Ömer zamanında Dımaşk valiliğiyle çıktığım bu yolu Osman zamanında Suriye Umum Valiliği'yle yürürken de halkın tam desteğini almıştım çünkü."

"Ama Peygamberin arkadaşlarının değil!"

"Kallinikos, seni severim ama sabrımı taşırıyorsun! Eğer bunu Bizans'a sefer açmayayım diye yapıyorsan, vazgeç. Bizans'a karşı ordu çıkarmama, eşim Meysun bile mâni olamaz artık. Bilirsin, Suriye halkının çoğu Hristiyan Kelb kabilesin dendir ve oğlum Yezîd'i bana doğuran Meysun, Kelb ailesinin en asil kadınıdır. O bile İslâm'ın yükselmesi adına beni geri Çeviremez, ancak teşvik eder. Bu devletin yükselmesi için bep yanımda olduğu gibi bütün kabilesini yardıma çağırarak yine beni destekler. Tıpkı Halîfe Osman şehit edildiği ve Pey99

gamber'in damadı Ali'nin Halîfe seçildiği vakit desteklediği gibi... Düşünsene Kallinikos, Meysun o gün, "Sen Suriye,Fi listin ve Ürdün'ün genel valisi iken, üstelik de bunca başarı lar göstermişken nasıl olur da halifelik sana teklif edilmez?!" diyerek herkesin iradesine karşı çıkmış, beni ateşlemişti Onun yaktığı alev sayesinde ordularımı Bizans sınırında çekip Ali ile mücadeleye giriştim. Ve o gün, Suriye'ye hük meden Kelb kabilesinin tamamını arkamda buldum. Meysun sayesinde... Şimdi de öyle olacaktır, hiç şüphen olmasın, o gün çabalarım güçlü bir îslâm devletini kuracağıma inandığım içindi, şimdiyse o devletin gücünü arttırmak içindir. Ben, İslâm'ın Halîfesi

Muâviye'yim Kallinikos. Bundan böyle kendimi yüceltmeye değil, İslâm'ı yüceltmeye çabalamam gerektiğini biliyorum. Altmış altı yaşıma geldim. Devletimin gücü Dımaşk'ı dünyanın merkezi yapmıştır. Yoksa az evvelki elçilerin sarayımda ne işi olabilir? Ali bunları başarır mıydı bilmiyorum, ama ben başardım. Ve yedi yıldır sürdürdüğüm mücadelenin şimdi boşa çıkmasına müsaade edemem. Halifeliğin gereği ne ise öyle davranacağım. Onu dinî bir imamet yerine siyasî bir liderliğe dönüştürme azmimden vazgeçmeyeceğim. Oğlumu yerime halîfe bırakmaya çabalamamı başka nasıl izah edersin? Halkın oğlumdan bahsederken tıp kı bana "Halîfe" dedikleri gibi "Veliaht" demesini sağmak kolay mı oldu sanırsın? Kim rahatsız olursa olsun, bugüne kadar başardığım gibi Bizans'ı almayı da başaracağım.Bi zans sarayında oğlumun hükümdar olduğunu görmek, kos tantiniyye'de ezan sesi duymak nasip olur inşallah. Oğlum henüz yirmi yaşında olabilir. Haşarı bir çocukluk geçirdiğini de inkâr etmem. Fakat neden bir halîfe olmasın ki?"

Sözlerimi tamamladığımda Kallinikos'a söylediğim bütün cümlelerin aslında kendimi inandırmam gereken fikirleri taşıdığını gördüm. Yutkunmam bu yüzdendi. Ve son bir cümle daha ilave etmem gerektiğine karar verdim:

"Velhasıl Kallinikos, Ben İslâm'ın halîfesi Muâviye'yim ve şimdi Bizans'ın en ziyade korktuğu adam benim. Bunu bir zafere dönüştürmek istiyorum."

BİZANS'IN DERİN DEVLETİNE HİZIMET İÇİN...

jHlERffiS AÇIKLARI. ^ BÎR m^eNRA

(15 ARALIK 668 ?)

VI

İmparator Konstans'ın oğlu Kons tantinos'un emriyle düzmece impa rator Mezezius'u öldürmeye gidiyo rum. Tekirdağ yakınlarına1 kadar at sırtında gelip gemiye bindim. Yolum çok uzun ve^üstelik deniz kokusun dan nefret ederim. Kaba ve vahşi ge micilerin iştahlı bakışları üzerimde. S anki bayatlarında hiç kadın görme mişler. Zannederim yalnız seyahat ediyor olmam onları kışkırtıyor. Böy le giderse yolculuk bitmeden birkaçı denizin dibini boylayacak.

Ülkenin neredeyse batı ucundaki küçücük bir kasabanın, Siragusa'nın,

koca Bizans'a başkent yapılmak istenmesini herkes gibi ben de hazmedemiyorum. Meğer biz

1 Hadrianopolis'üı Sysanthe'si

Damascus'tayken olup bitmiş her şey. imparator Konstans yine halkı öfkelendirmiş. Konstantinopolis'te herkes yüce ve aziz imparator Herakleios'tan bahsederken tek hatasının yirmi beş yıl evvel torunu Konstans'a bir sancak verip Mısır'daki isyanı bastırmak için görevlendirmesi olduğunu anlatır. Ben de öyle düşünüyorum. Adam ikinci imparator olarak atandıktan kısa süre sonra Herakleios nasıl olduysa Konstantinopo lis'teki sarayında ölüvermiş. Tabii kimse nasıl olup da onun birdenbire ölüverdiğini açıklayamamış. Babam o vakitler Da mascus'a Dımaşk denilmesine ses çıkarmayan dedemin ilmi çalışmalarını sürdürmekle meşgulmüş. Halîfenin yakınında olmak da hoşuna gitmiş olmalı.

Konstans, tahta geçince başlangıçta çok iyi çalıştıysa da sonradan zevk ü safaya dalmış. Avarlar, şehirler kraliçesi Konstantinopolis'i kuşatıp surların zayıf noktasını keşfetmişler ve sur içindeki manastırları imha edip Blakhernai triklinosuna saldırmışlar. Bereket versin Herakleios'un akıllı senatörleri o vakit surlardaki zafiyeti görüp yeni bir pteron ile üzerine üç burç

ekletmişler. Abraham oğlu Smail soyundan olduklan için Smailitai, Abraham'm eşine nispetle Sara kinoi veya cariye Hacer'in soyundan olduklan için aşağılamak üzere Hagarenoi dediğimiz kâfir Araplar, ta Medine'den ve Damascus'tan çıkıp Kudüs ve Mısır'da başlattıklan saldırılanın sürdürmekle yetinmeyip bir de savaş ateşini Mezopotamya'ya sıçratmışlar. Adına cihad diyorlarmış. Bizans'ın doğu sınırlan her yaz titreyerek batıya kaçışan göçmenlerle dolmaya başladı. İran ve benim köklerimin dayandığı Sasa ni Devleti de ortadan kalkınca Muhammed'in dinine inanan Araplar ta Konstantinopolis surlan önünde bile görünür olmuşlar. Derken Mısır tamamen elden çıkmış. Ardından Karta ca'da toprak kaybedilmeye başlanmış. Sonra Kıbns ve Rodos

104

Müslüman ayaklarıyla kirlenmiş. Bütün bunların sorumlusu elbette kadın düşkünü ve boşboğaz Konstans'tan başkası değil. Hatırlarım, Bizans'ta mezhep çatışmaları çıktığında hiç aldırmamış, bilakis kendisi de kilise ile dinsizce kavga etmeye başlamıştı. Çocukken babam hep ondan şikâyet eder, Herakleios'un reformlarım gerilettiğini, bu yüzden başkent dışındaki themalarda hiç sevilmediğini,

ülkesini güçsüz bıraktığını, Damascus'u ise çoktan gözden çıkarıp kayıtlardan sildiğini söyleyerek küfrederdi. Herakleios Damascus'tan çekilirken birliklerine meğer bu adam kumanda etmiş ve kendi halkına yapmadığı kötülük bırakmamış. Babam en çok buna öfkelenir, şehri yakarken "Müslümanlar gelince oturacak bir ev bile bulamasınlar!" dediğini naklederdi.

Son yıllarda İslâm halîfesinin, Arapları üzerimize gönderip her yaz sınırlarımızı tırtıklayıp durması Bizans halkının sabrım taşınmaya başladı. Elbette Konstans'm tahtı da sarsılıyordu. Böyle giderse BizanslIların korkuyla tekrarladıkları dört isim; hem ülkenin, hem de Konstans'm sonunu getireceğe benziyor. Biri Hagarenoi, biri Sarakinoi, diğeri Smailitai, sonuncusu da Arap. Çöl adamları ve bedeviler yani. Ama halkın İmparator Konstans'tan nefretinin asıl sebebi bunlar değil, iki yıl evvel kardeşini boğdurtması olmuştu. Veliaht kaytan kement ile can verdiğinde, BizanslIlar sokaklara dökülüp günlerce gösteriler yaptılar. İmparatorun askerleri onları dağıtmak istedikçe sayılan çoğaldı ve bütün bir kış, Konstan tinopolis surlarından denize kimliği belirsiz cesetler atıldı. Elbette muhaliflerin cesetleri... Çünkü Bizans halkı Kons tans'ı devirip öldürülen veliahdı, yerine imparator yapmayı

konuşmaya başlamıştı. Şehrin sokaklarında Konstans'tan bahsedenler artık "İmparator" veya "Kayser" demiyor, "İkinci Kabil" lakabım tercih ediyordu. Halk kendisinden soğuyun

105

ca bahaneler bulmaya başladı. Yıllar önce, şehirler kraliçesi Konstantinopolis'in başkent yönetimini Siragusa'ya taşımak istemesini temcit pilavı gibi yeniden ısıtıp meydanlara sürdü. Geçen yazı Siragusa'daki sayfiye sarayında geçirmesinin bu amaca yönelik bir prova olduğunu söyleyenler bile oldu. Sokaklarda ve meydanlarda işler çığırından çıkıp da asayişin rafa kaldırıldığı o günlerde velinimetim Efendi Andreas ile şehirden ayrıldık. Tabii halk, hâlâ Konstans aleyhine bağrışarak gösteriler yapıyor, sarayın içine ateş gülleleri atıyorlardı.

Saraya gelen haberler Armeniakon themasmda Sobari ous denen thema komutanının ayaklandığını ve Halîfe'den yardım istemesi için Sergious isimli bir elçiyi Damascus'a gönderdiğini bildiriyordu ve üç gün içinde, on özel muhafız eşliğinde yola çıkmamız emredilmişti. Biz, özel muhafızların önünde yürüyen "Dişi Ejderler"den dört fedai, görünüşte Efendi Andreas'ın kızlan ve hizmetkârlarıydık. Hakikatte ise onu

tehlikelerden korumakla görevliydik. Ayrıca vereceği her ölüm emrini çekinmeden yerine getirmeye de daha çocukken yemin etmiştik. O gün, delikanlı giysileri içinde ben bile kendimi tanıyamamıştım. Yola çıktığımda hiç suikastım yoktu ama tatbikat eğitimlerinde karşımdaki kişi bir bardak su içinceye kadar ben onu öldürebilecek silahımı hazır edebiliyordum. Daha ziyade zehirli silahlar benden soruluyordu. Ef zonumun fırfınndaki ipliği parmaklanma lastik gibi dolayıp yakamdaki zehirli iğneyle hedefimin ani bir felç geçirmesini sağlamak, çanğımı tutan meşini sapan yerine kullanıp kemikten yapılma düğmemi fırlatarak düşmanın gözünü çıkarmak, yenimde hassasiyetle taşıdığım asit dolu bir güvercin yumurtasını eldivenimle karşımdakinin yüzüne sıvayarak yüzünün derilerini saçak saçak edivermek benim için birer

106

çocuk oyuncağı sayılıyordu. Halîfenin huzuruna girdiğimizde muhafızlar dışarıda bırakılmış, bizim de güya silahlanınız alınmıştı, ama Efendi Andreas'm bir işareti Halîfe'yi ve elçi Sergious'u öldürmemiz için yeterdi. Hadımlığı hatırlatılınca öfkelendiğini, kendisini hadım olduğu için aşağılamaya kalkışan herkesin

sonunda cehennemi boyladığım biliyordum ve o gün, Halîfe'nin huzurunda elimi düğmeme atıp bir işaretini beklemiştim. Sergious, "Bir kölenin asil sözü, senin gibi yanında gezdirdiği kadm kılıklı muhafızlanndan farkı olmayan zavallı bir hadımın yalanından yeğdir." dediği an bu itham benim bile ağınma gitmiş, adamı oracıkta bir bok çuvah gibi yere yığıvermeyi içimden geçirmiştim. Hatta o sırada kıpır danışım, Halîfe'nin bile dikkatini çekmişti. Bereket versin bir taşkınlık yapmamıştım. Yoksa bu, görevimi unutup babamla alakalı bir gösteri olurdu. Neyse ki bana denileni yapmak ve başka bir şey yapmamak benim ibadet biçimimdi. Efendi Andreas hepimizi böyle eğitmişti. Nitekim Sergious'u haklamam için tam iki ay beklemem gerekeceğini de bilmiyordum.

Efendi Andreas, görüşmelerini tamamlayıp Halîfe'nin sarayından öfkeyle aynlırken, her zamanki gibi bir plan yapmış da ben bilmiyormuşum. Bilmem de imkânsız olurdu zaten. Çünkü aklım fikrim hep babamda idi. Salonda yüzüne bakıyor ve on bir yıl evvel, henüz dokuz yaşında bir çocuk iken beni Bizanslı lejyonerlere teslim ettiği günü düşünüyordum. Halîfenin salonunda, yirmisinde bir erkek muhafıza bakarak kızım hatırlamasını elbette beklemiyordum, ama gözlerimden

olsun beni tanımasını istiyor, bunun için çırpmıyordum. Kılık değiştirmiş olduğum için de elbette ona kendimi bil diremiyordum. Damascus'ta kaldığımız iki ay boyunca onu geriden takip edip birkaç kez karşısına çıktım; ama her sefe

107

rinde gözlerini benden kaçırdı. Ne düşüneceğimi bilemedim ve gitgide sevgim mi büyüdü, yoksa kinim mi, kestiremedim. Nihayet iki ay sonra şehirden ayrıldığımda Efendi Andreas ile benim aklımda apayrı hedefler vardı. Ben babama dair ardı ardına planlar yapıyor, bozuyor, tekrar yapıyordum; ama Efendi Andreas yalnızca bir planın peşinde yürüyor, Sergi ous gitmeden Damascus'u terk etmeyeceğini söylüyor ve güvercinleriyle oyalanıp duruyordu. Ona hem Halîfe'yi hem de Sergious'u öldürmeyi teklif ettim; her zamanki gibi bana itiraz etti. Kendisinin planlamadığı hiçbir şeyi yapmadığım söyleyen bir adamın teklifimi kabul edeceğine ben de inanmıyordum, ama eğer isterse bir isyancı ile îsa'ya inanmayan bir kâfiri öldürmekten zevk duyardım. Hatta bu ikisini öldürürken belki araya bir üçüncüyü katar, babamı da zihnimden çıkanverirdim.

İki ayın sonunda artık burada fazla kalmanın beyhude olacağım söyledi ve yola çıktık. İskenderun, Antakya,

Adana civarından1, Tarsus ve Afşin yoluyla Malatya karargâhına2 vardık. Burası normalde güzergâhımıza ters düşüyordu. Efendi Andreas Kapadokya'dan geçip Eskişehir vadisi3 yoluyla Kalkedon'a4 gideceğimizi söylüyor, Malatya karargâh komutanıyla ahbap olduğunu, hem dinlenmek hem de biraz hasret gidermek için birkaç gün oyalanacağımızı anlatıyordu. Bir planı olduğunu tahmin etmek zor değildi. Tam yedi gün bekledik. Ayaz mı ayaz bir gece yansında başımıza dikilip "Ejderleeer!.." diye kükrediğinde silahlanmıza sarılına

1 Misis, Massisa

2 Melitene

3 Frigia

4 Kadıköy

vaktinin geldiğini anlamıştık. Omzunda güvercinlerinden biri vardı. Belli ki bir haber almıştı. Dışarıda yağan kar tipiye çevirmek üzereydi. Alelacele bir geçide vanp mevzilen dik. Gün ışırken fırtına başladı. Göz gözü görmüyordu. Neden sonra bazı sesler duyduk. Yakınlaşan sesler. Dikkat, kesilip yaylarımızı kurduk. Karşımıza her kim çıksa kurtulma ihtimali yoktu. Bekledik, bekledik... Atlann soluk alış

verişleri duyulmaya başladığında tozuyan karlann arasından bir gölge belirdi. Yaklaştı. Evet, Sergious'tu bu. On adamı da arkasından at sürüyorlardı. Sekiz adamı haklamak yalnızca birkaç dakikamızı aldı. Zehirli oklanmız işe yaramıştı. Sergious ile iki adamını ise canlı istemişti.

Bazı insanların acı eşiği yüksek olur, bildiklerini söyletmek için uğraşırsınız; Sergious hiç öyle çıkmadı, eski bir köleye yakışır şekilde ne sorduysak önce inkâr etti, ama İkincide hep itiraf yolunu tuttu. Elbette gözlerinden yaş, ağzından çığlıklar dökülerek. Halîfe'nin papirüs üzerine yazdırarak kendisine verdiği iki dilli mektubu ise heybesinde bulduk.

Efendi Andreas dediğini yaptı ve Sergious'un hayalarım burdu, Üstelik bunu Halîfe'ye küfürler ederek yapıyordu. Öfkesi dinmemiş olmalı ki Malatya karargâh komutanına da vahşi talimatlar verdi.

"Hexapolis'ten bu tarafta, yolcu olsun, kervan olsun, bir tek Müslüman ile karşılaşırsam senin de sonunu bu alçak köleye döndürürüm!"

Sergious hançerimin altında son hırıltılı nefesini verdiğinde kendimi kötü hissettim. İlk cinayetim, ilk görevimdi. Başarıyla tamamladığım için mutlu göründüm, ama içimde derin bir keder oluşmuştu.

"Geçer," dedi Tâlia, Dişi Ejderlerin en genç ve sempatik kızı, "alışırsın... Şimdilik kafana takma yeter!"

109

Konstantinopolis'e dön düğümüzde Efendi Andre as, İmparator Konstans'm huzuruna Halîfeyle yapıl mış bir anlaşma metniyle çıkmadı, ama elinde Arme niakon themasının komu tanı Sobarious'a yazılmış bir mektup vardı. Konstans öğrendiklerinden hiç hoş nut olmadı elbette. Baş kenti Konstantinopolis'ten Siragusa'ya götürme fikri ni düşünecekse asıl o anda düşünmesi gerektiğini his settim. Halîfe ile anlaşma yapılamamış olması onun siyasetini büyük ölçüde etkiliyordu çünkü. Müslü manların saldırısına uğrama ihtimalini düşünerek korkakça davranacağını tahmin etmek zor değildi. O gün kendisini öldürseydim şimdi bu gemi yolculuğuna çıkmak zorunda kalmazdım, o da sarayın da suikasta kurban gitmiş bir imparator olarak her ne kadar kardeş katili olsa da kahramanca anılır, tarihe öyle geçerdi. Oysa bundan bir ay evvel Siragusa'da bir hamamda zevk ü safa sürerken öldürülmesi halkın nefretini üzerine çekti ve şimdi lanetle emiliyor. Lâkin onu bir hamamda, çıplak ka dınların arasında öldüren alçak da en az onun kadar lanetle anılmayı hak eden bir serseri: Mezezius... Öldürmeye gitti ğim adam.

110

Sarayda bir gün omzuna erguvan rengi bir şal atacağının hayaliyle yaşayıp bu uğurda hiçbir desise ve entrikadan çekinmeyen Mezezius, imparator ailesinden olmadığı hâlde Bizans'ın Sicilya'daki tahtını ele geçirebileceğini düşünecek kadar ahmaktı. Bizans devletinin Herakleios Hanedanı'na ait olmayan biri tarafından asla yönetilemeyeceğini bilmeyecek kadar da cahil. Mezezius'a bir soylu olarak zaten devletin her imkânından yararlanmak yetmemiş olmalıydı ki Efendi Andreas beni bu göreve seçtiği gün görevimi başaracağımdan hiç şüphesi yoktu Konstans'm genç oğlu Konstantinos'u tahta hazırlamak üzere yola çıkmıştı bile. Görevimin zor olduğunu biliyordum. Ama keder değil. Artık işimin ustası yım. Malatya geçidindeki ilk cinayetimden sonra yedi kişiyi ortadan kaldırdım ve hiçbirinde de iz bırakmadım. Efendi Andreas benim icraatlarımı gördükçe "Hadım olmasaydım seni böyle yetiştiremezdim!" diye şehvetle fısıldayıp diğer erkeklerden intikam alıyordu. İşte şimdi de düzmece imparator Mezezius'un askerî idaresini ben sona erdirecek, Efendi Andreas da oğlunu IV. Konstantinus adıyla, kendisine şükran borcu hissedecek bir hükümdar olmak üzere tahta çıkaracaktı. Bu görevi

başarıyla tamamlama karşılığında ondan tekrar Damascus'a gitme izni istedim. Anlaştık. Damascus'a gitmeli ve düşündüğümü yapmalıyım, yoksa içimdeki canavar büyüdükçe beni yutacak.

•

Bana Eudoksia derler. Gerçek adım ise Genna'dır. Annem asil bir kadınmış. Adımı, bir tek o, asaletinden dolayı "Gena" diye telaffuz edermiş. Bir yaşımdayken babamla kavga et dişler ve bir Hristiyan olarak artık Damascus'ta yaşamaya tahammül edemediğini, her gün Müslüman Arapların yüzüne bakmaktan bıktığını söyleyip evi terk etmiş. Bunlara inanmak

111

zorundayım, çünkü babam öyle anlatırdı. Çocukken babama âdeta tapardım. Dizinden inmez, yolunu gözler, laboratuarında yanında oynar, kazanların altında yanan ateşe yaklaşmamı yasakladığı hâlde sık sık korlara sokularak ilgisini çekmeye çalışır, kızdığı zaman iki yanağına kondurduğum öpücüklerle gönlünü alır, sonra da gece yanında yatmama izin vermesi için yalvanrdım. Ama dokuz yaşıma geldiğimde beni Bizanslı özel muhafızlara gizlice teslim ederken kendisine duyduğum öfke, yıllar geçtikçe bambaşka biri olmamı sağladı. Dediğine göre beni hiç tanımadığım

annemin yanma gönderiyordu ama kendini görmeden duramayacağımı düşünmüyor, sahip olduğum tek varlıktan ayrılmamı önemsemiyordu. Öfkemi yenebilmek için onu içimden atıp annemin sevgisini hayal etmeye başladığım zamanlan hatırlanın. Zor zamanlan. Çaresizlik zamanlannı...

Annemin Konstantinopolis'te olduğunu biliyordum. Özel muhafızlar eşliğinde yola çıktığımda annemi bulabilme umuduyla kendimi teselli ettim. Fakat yıllar geçiyor ve bu umudum gitgide tükeniyordu. Bir taraftan büyüdüm, diğer taraftan onu aradım. Efendi Andreas'tan izin alabildiğim her saat, her dakikayı gizli gizli ona harcadım. Bakmadığım yer kalmadı. Sokak fahişeleri ve cüzzamlılar arasında bile günlerce izini sürdüm. Nafile. Belki de kaderi ona ölümü sunmuştur. Beni babamdan ayıranlar eğer Efendi Andreas'm yanına getirmiş olmasalardı, kaderimin bu şehirde bana ölümü göstermesi yüksek ihtimaldi. Konstantinopolis kimsesiz kadınlar için büyük bir suç kentidir çünkü. Sokaklarda kaybolan fahişeler ve karanlıkta boğazlanıp surlardan denize atılan kimsesiz kadınların hesabı tutulmaz da, sorulmaz da. Her gün bu şehirdeki fahişelerin sayısında azalma olduğunu herkes bilir Çünkü Efendi Andreas beni Bizans'ın gizli ve derin devletine

112

hizmet etmem için yetiştirdi ve arada sırada kilise adına da vazife görüyorum.

Ben Eudoksia, şimdi, Sicilya yolunda, gemicilerin şehvet dolu bakışları altında, düzmece imparatordan ziyade babamı öldürmeyi düşünmekteyim. İmparatoru ortadan kaldırmak benim için küçük bir iş, ama sonra Damascus'a varmak ve babamın soluk borusuna hançer dayamak, işte en büyük işim. Halîfe'nin salonunda o kadar yakınma gelmişken beni nasıl tanımaz? Üstelik de annemi ve beni başından atmışken hayatından ne kadar da memnun görünüyordu?

Babam için flüt çalmayı öğrendim ben... Ve bir flütü silah olarak kullanmayı da...

"Kendini yücelten alçaltılır, kendini alçaltan yüceltilir ey Halîfe! Kutlu Nebi'nin selam onun üzerine olsun kibre rızası olmadığını hatırlatırım."

"Devletin sınırlarını genişletmeyi istemeye mi kibir diyorsun Abdullah? Baban Ömer halîfe iken Mısırlılara karşı nasıl davrandı ise şimdi ben de Bizanslılara öyle davranacağım."

"Babam neye sahip olduğunu bilir, ancak başarabileceği işlerin altına girerdi. Ve çok şükür hepsini başarırdı. Siz ise sırf saltanatınız güçlensin diye masumlan savaş

hattına sürmekten bahsediyorsunuz. İtidal kelimesi lügatlerden mi silindi?"

"Ben babandan daha çok şeye sahibim Abdullah. Baban zamanında hâlâ birbirine düşmanlık besleyen Arap kabile]» ri şimdi benim sancağımın altında saf bağlayan birer cengâ vere dönüştü."

Şişte! bahsettiğim kibir bu düşüncenin içinde gizli ey Hali fe. Ben onlan Kur'an'ın irşadı ve mübarek Nebi'nin selam üzerine olsun terbiyesiyle bir iman ordusu olarak görüyorum, ama sen onları ganimet peşinde savaşçılar olarak kullanıyorsun. Cahiliye âdetlerinin seni kıskıvrak yakalamasına fırsat vermemelisin."

"Kostantiniyyo'yi alarak Allah'ın adını ta Bizans'ın kalbine kadar yaymaktan buhsedlyorum ey Hâlidoğlu Eyyûbl Baban Hâlid de böyle isterdi şüphesiz."

"Babamın cihada düşkünlüğü seni ham hayallere sürüklemesin ey Halife!"

“Aslal Ben babanın arzusundan öte hayallerimi gerçek etmiş adamıml Hz. Peygamber 'Kayser'itı başşehrine ulaşacak ilk Müslüman ordu cennete girecektir.' buyurduktan sonra, baban elbette Allah’ın adını Bizans'ın bağrına kazımak isteyecektir!"

"Babam belki bunu isterdi ama aynı zamanda tedbirini da beraber düşünürdü. Sen ise, Ömer oğlu Abdullah'ın

dediği gibi yirmi bin mümini ölüme göndermekten bahsediyorsun! Bana öyle gelir kİ sen on yıl evvel Sıffîn'de yarım kalan bir işi tamamlamanın peşindesin!"

"Bak bunda haklısın Hâlidoğlu! İslâm'ın tek halîfesi olarak.,.*

"Ali'nin kanı üzerine blıu ettiğin halifelik..."

"Ihım... tslâm'ın tek halîfesi olarak bayrağımızı, Allah İB adım yaymak için Bizans'ın kalbinde dalgalandırmaktın' bahsediyorum Abdullah! Ve mırıldandığın şu cümleyi do 1)1)

110

daha duymayacağımı düşünüyorum. Yoksa baban ile babamın hatıralarını unuturum."

"And olsun ki Bizans'ı fetheden askerler arasmda bulunmayı ben herkesten çok isterim. Lâkin bunun için bana bir savaş gerekçesi söylemelisin ey Halîfe."

"Ben bir cihaddan bahsediyorum Abdullah. Gerekçe sorarsan o da kolay. Bizans, İslâmiyet ortaya çıktığı zaman Müslüman topraklarına ve İslâmiyet'e saldırmıştı. İşte sana gerekçe."

"Her soruma verilecek bir cevabın var değil mi? Cihada karşı olduğumdan değil söylediklerim; yirmi binlik kuvvetin yetersiz kalacağını görmemden, birçoğunun şehit olacağım düşünüp korkmamdan."

"Elçi Sergious'u buradaki herkes gibi sen de dinledin. Yirmi beş bin kişi ile mücahidlerimize katılacaklar, öyle demedi mi Kallinikos?"

"öyle dedi efendimiz. Ancak yine tekrar ederim ki Sobari ous yirmi bin askeri ancak getirebilir."

"Cümlenin gerisini de söyle Kallinikos, Halîfe tekrar duysun, hani ne demiştin?"

"İmparator Konstans'm surlannı aşmak için kırk bin kişi yetmez, demiştim Abdullah."

“Biz de asker sayısını elli bine çıkarırız o hâlde. Çöl bedevilerinden ve Kelb kabilesinden on bin asker daha ilave ederiz. Kostantiniyye'den elde edecekleri ganimet onlan sancağımızın altına toplamaya yeter. Şimdi efendiler. Savaş meclisi sona enniş, mesele kapanmıştır. Karar böyle uygulanacakUr.”

"Hata ediyorsun, lâkin halîfe olan da sensin!"

“Evet, halîfe olan benim ve inşallah hata etmiyorum! Şimdi gelelim orduyu sevk edecek emirlere. Amiroğlu Ukbe! Söyle hakalım, otuz bin kişi sana yeter mi?"

117

Yirmi bin de Armeniakon askeri yardıma gelirse surları inşallah aşabileceğimi düşünüyorum ey Halîfe. Lâkin bize gç. miier de lazımdır ki zayıf olan deniz surlarına ulaşabilelim.*

“Evet Fadâle?*

“Mısır donanması İskenderiye’de ey Halîfe. Ne zaman em redilirse küreklere asılırız."

‘Âcizane fikrimce, bütün bunlar yetmeyebilir ey Halîfe! Bu orduyu peşinden sürükleyecek bir de kahramana ihtiyacınız var zannederim!"

‘Oğlumu göndermeye ne dersin Kallinikos?"

*Yezîd'i mi? îşte buna gülerim!.. Bence Kallinikos'un bahsettiği kahraman senin ağzı şarap kokan oğlun olamaz. Şu dini ayrı Kallinikos bile gönüllerin kahramanı olacak birinden bahsederken senin oğlunu hiç düşünmemiştir. Çünkü sana ashabın yıldız yıldız parlayan kahramanlarından bilileri lazımdır"

"İşte Ka'b var ya; Peygamber'in şairi Ka'b!.. Malik'in oğlu Ka'b. Sesi gür, sözü değerli. Gitmek ister misin ey Malik'in oğlu?"

"İsterim istemesine, ama bildiğiniz gibi artık gözlerim görmüyor. Oğlum Abdurrahman'ı da yanıma katmanız gerekecek."

Ömeroğlu Abdullah "Kendini yücelten alçaltılır, kendini alçaltan yüceltilir." derken aslmda Halîfe'nin içini görmüş, devamında da cihad meclisinin düğümünü koparmıştı. 0 zaten her zaman isabetli şeyler konuşurdu. Halîfe, çevresindeki yöneticiler haricinde

zaman zaman onu ve Hâlid oğlu Eyyûb'u meclisine çağırır, fikirlerini alırdı. Bilhassa Abdullah'ın sözlerine hem çok değer verir, hem kendisinden çok çekinirdi. Ona yapılan bütün makam tekliflerim geri çevirmişti. Suffe ashâbından olmanın saygınlığını, Hudeybiye'de Hz. Peyga®"

118

ber'i korumuş olmumn şoroflıul taşırdı. Dürüstlük ve hakka niyetle anılır, bunun İçin Halife bile kendisine itiraz edemez, söylediklerini dinlemek zorunda kalır, başkalarından farklı yaşardı. Her şeyini Kutlu Nebi'yo benzetirdi. Az evvelki İtiraz lanıda bile hak, hakikat ve hakkaniyetiyle herkesin takdirini almıştı. Gel gelelim Halîfe çok kurnazdı, siyaseti İyi bilirdi ve her zaman, her şeyi kendi istediği şekilde yönlendirirdi. Kon di içinden geçeni Abdullah'ın teklifiymiş gibi kabul etli ve ashâbdan birilerini Bizans'a götürmeyi çantada keklik bildi. Meclis dağılıp da herkes hilâfet sarayının geniş salonundan çıkarken mütercim Kallinikos'a kalmasını söylediğini fark et tim. Muhtemelen müstakbel düşmanı için bilgiler edinecek ti. Çünkü Kallinikos, Dımaşk'm Bizanslı yerlilerinden idi ve Halîfe'ye hem tercümanlık, hem danışmanlık yapardı. Tabii icat etmeye çalıştığı harraka o buna "Azgın Ateş veya Seyyal Ateş" diyor ile

ilgilenmekten vakit kalınca. Çünkü onu ne zaman çağırmaya gitsem birtakım tozlar ve sıvılar ile bir potada karışımlar hazırlar, kaynatır, çökeltirken bulurum. Arada sıtada da şehir dışındaki atölyesinde bir patlama olur, kesif bir duman yükselir, etrafa sarımsak kokusu yayılır. Bir gün onu çağırmaya gittiğimde yanmış veya parçalanıp havaya uçmuş olarak bulacağımdan korkuyorum. Garip adam... Kazanlarda karıştırıp karıştırıp kaynatmadığı toz kalmadı.

Salonda Kallinikos'a sokularak ilerledim. O sırada Halîfe bir göz işaretiyle Ömer oğlu Abdullah'a eşlik etmemi emretti. Böyle durumlarda evine kadar onun bir adım solunda yürür, sohbet ederdik. Ben daha çok ona Kutlu Nebi'nin hadislerinden sorar, yenilerini öğrenmek isterdim. Ebû Hureyre'den sonra en çok hadis onun hafızasmdaydı çünkü ve hadisleri hiç tereddüde düşmeden kesin cümleler hâlinde söylerdi. Zekâsı fevkalâde yüksek idi.

119

Yol boyunca bana hadisler nakletmek yerine Halîfe'nin kalkıştığı işten bahsetmeyi yeğledi. Kafası hâlâ clhad meclisindeki münazara ve münakaşalarla meşgul olmalıydı. Yezîd hakkında ki olumsuz fikrini söyledi. Halîfe'nin, oğlundan bahsetmekle aslılîda

meclistekilerin veliahdına bakış açılarını ölçmeye çalıştığını, orduya oınîr olması halinde ne gibi İtirazla knrşılnştıhllecoğini yokladığını dillendirdi, "Kurnaz ve usta bir siyasetçi bu adanıl" dedi sonra ve kendisini de tuzağına düşürmesine hayıflandı. Sanki orada söylediklerine pişman olmuş gibiydi. Halîfe'den zeki olduğu hâlde siyaseten ona mağlup olmayı hazmedememişti zannederim; ashâbı orduya dâhil etmeyi çok istediğini, ama bunu sanki kendi fikri değil de başkasının fikri gibi göstererek geri dönülemeyecek bir karara İmza attığını söyledi. O başkasının kendisi olmasından rahatsızdı. "İlenim tasdik ettiğim bir fikre kimse karşı çıkmayacaktır urtıkl" diye ilave ettiğinde hem sözünde hayıflanma vardı, İmin do sesi titriyordu. "Hizmetini gördüğün Halîfe var yu delikanlı; kurnazdan du kurnaz bir adanı. Yine aykırı savunduğu bir fikre herkesi ruzı etmekle kalmadı, hem dediğini yaptırmış, hem do orudakllerin gönlünü almış oldu. İnşallah Hubb'lm onu hu niyetinde muvaffak eder de Koslan tlnlyyn'tle ezim sesleri duyarız. Madem karar alındı, bundan böyle bize rıza göstermek ve müminlerin amirine İtaat düşecektir."

Yolun sonuna doğru yaklaşmıştık. Bizans'a göndoıilecok ashâb hakkımla ne düşündüğünü sordum

ona. Bir orduyu peşinden Sürükleyecek ütülerlere İhtiyaç olduğundan bahsetti önce. On beş yaşından İtibarım Kutlu Nebl'ııln yum başman katıldığı bütün seferlerde ve smiyynlerdo hep btııu gördüğünü anlattı. Bizans'tı gidecek orduda da usbülıdun insanların bulunmasının, yeni Müslüman olup du guulınnl. maksatlıyla

120

orduya katılacak bedevileri ıslah adına çok önemli olduğunu vurguladı. Kapısından ayrılırken son defa şansımı kullanmak İstedim:

"Sizce efendim, Bizans'a gönderilecek ashâb içinde kimler olabilir?"

“Merak mı ettin?" diye önce yüzüme baktı, sonra tek bir İslın söyledi, "Mihmandârı Rasûlullah Ebû Eyyûb Ensarî hiç şüphesizi Her ne kadar oğlu buna itiraz edecek olsa dal”

Dımaşk'ta herkesin sevdiği Eyyûb'u tanırdım ama babası Ebû Eyyûb'u hiç görmemiştim. Anlatılanlara göre on yıl kadar evvel bir kez Dımaşk'a gelmiş. O vakit ben küçükmüşüm. Halîfe'ye muhalif olanlardan birinin de o olduğunu biliyorum. Babam onun hiç kimseye benzemediğini, fırsat bulursam mutlaka hizmetinde bulunmamı, ancak o vakit Kutlu Nebi'yi gsrçok

kişiliğiyle öğrenebileceğimi söylerdi. Ben ashâb aşığıyım. Kullu Nebi'ye arkadaşlık eden her kimi tanımışsam seçkinlerden bulmuş, hepsine meftun kalmıştım. Bana göre onlar, İnsanlık tarihi boyunca, bütün nesillerden süzüle süzüle saadet çağında toplanıp gelmişlerdi. Sevgili ile yan yana ohıınk, omuz omuza olmak, suretlerine ve siretlerine başkalık vermişti. O kadar ki her şeyleri Sevgili üzerineydi. Her ne yapacaklarsa Sevgili gibi yapıyor, âdeta içinde Sevgili olmayan bahsi konuşmuyorlardı. Sevgili onlarda bir gönül yarasıydı ve ben de Sevgill'yl öğrenebilmek için onları gönlümde yara gibi taşıyordum, Onlar benim Kutlu Nebi'ye giden yolum, kendimden hicretim idiler. Onlar hadisin ifadesiyle uyulacak yıldızlunmclı. Benim iklimlerimde onlar kendilerini dostluğa İlikleyerek dolaşıyorlardı. Birbirine düşmanlar iken birbirinin ışığında dost olun kahraınanlarımdı. Dıuıaşk'm finize «kşuıılnrmdu reyhan reyhan kokusunu aldığım nadide gül Itrimdi. Ashâbdan biriyle karşılaştığımda elim ayağım dotaşırdı. Sevgiliyi gören gözlere bakmaya doyamazdım. Onlar Eıısar ve Muhacir olarak kol kola girdikleri gün aralarında olamadığım için ağlar, saadet çağında yaşayamadığım, Sev gili'yi bir kerecik olsun göremediğim için hayıflanırdım. Bu yüzden onlar benim

için gökteki saadetin adıydılar; belki açamayan goncalann karanlık tarlasında birer çolpan; gökleri ayakta tutan dağlar gibi birer demirkazık ve umutlan hüzünle büyüten birer kervankıran idiler. Sevgili'nin berk urarak koşan Burak'ının nallarından Samanyolu'na serpilen yıldızlarım idiler. Onlar gerçeğin ruhuna üfleye üfleye hayatı sevgiyle yorumlamışlardı. Onlar insanlığın yağmalanmış kuyularına düşen rahmet damlalan, onlar kör fikirlere serinlik diye yağan damlaların içindeki cevher idiler. Zulmün ağırlığında sabır taşlarını çatlatarak parlamışlardı. Hakikatin dile getirilemediği en şedid günlerde boğuk sancılan saplanmıştı böğürlerine arsızca ve yazık ki o vakit, sahralara ikiyüzlülük yayan zalimler, mutlu şarkılannı alıp gitmişlerdi onların. Belki de bu yüzden, şimdi içlerinden herhangi biri gülümseyince nur içinde nur oluyor; ışık ışık sesleri ekilip yüreğime, sürür üzre sürür oluyordu.

•

Ben Sevgililer Sevgilisi Nebi'yi göremeyen o bahtsızlardan biliyim. Onu görenleri kendime sevgili edinmekten öte bir bahtiyarlık tanımadım hiç. Bir ay evvel, Ramazan orucunun Pıtır Bayramı'nda on altıma girdim. Çok hızlı koştuğu® için babam geçen yıl beni Halîfe'ye hediye etmişti. Elbette lalftm'a hizmetim

dokunsun diye. Halîfe de bana özel ulağı V® sırdaşı olma şerefini bağışladı. Bir şahinim var ve onunla vakit geçirmeyi severim. Arkadaşlarım, Kâsiyun Tepesi'ne gidip şahinimi uçururken dünyayı unuttuğumu söylerler. Adını Gümüş koydum. Gerdanında parlak sim nakışlan andıran

122

tüyleri olduğu için. Kolumdan onu saldığım istikamete benden evvel uçar, eğer tedirgin edici veya tehlikeli bir hâl görürse derhâl geri dönüp beni uyarır. Arada sırada benim için güvercinler, çulluklar, keklikler yakalar ve bazen de bir kaya kovuğuna saklanıp iki gün beni meraktan çatlatır. Dımaşk halfa bana "Altın Çekirge" diyor. Hızlı koştuğum ve sekiz arşın atlayabildiğim için. Oysa ben "Gümüş Şahin" demelerini tercih ederdim. Adım Hamed. Abdullah Müzeni'nin torunu Hamed. Yakışıklı ve şık giyimli Bekir'in oğlu Hamed. Babam Dımaşk'm en zarif adamı diye bilinir. Ashâbm da sevilenle rindendir. Annem iki yıl evvel ölünce birbirimizden başka kimsemiz kalmadı.

Babam, Kutlu Nebi'nin yakınında fazla bulunamamış ama ben onun sevdikleri ve onu sevenler yanında sevilen biri olabileyim diye elinden geleni yapıyor. Ona minnettarım. Ve bana Sevgililer Sevgilisi'nin hadislerini

belleten Ömer oğlu Abdullah'a. Bir tek o bana lakabımla değil de, adımla hitap eder;

“Sevgili Hamed! Kostantiniyye'ye sen de gitmeyi düşünmüyorsun ya?"

123

BİR SİLAH İCAT ETMEK

Halîfe'nin yanında oldum olası kendimi önemli hissederdim. Yine öyle oldu ve savaş meclisi dağıldık tan sonra onun Bizans'a cihad için ordu hazırlama fikrini uzun uzun tartıştık. Ulu Herakleios Suriye'yi boşaltmak zorunda kalmca geri çe kilen komutan Silvanus'un elbette ikinci imparator Konstans'ın em riyle bütün şehirleri ve yerle şim alanlarını yıktırtmasından, buna mukabil Halîfe'nin yaz cengâverleri olarak gönderdiği savâif birliklerinin de alanlardan dönerken Hristiyan şehir lerin halkını kovup yerleşimini bozmalarından, Mısır donanma sının Fenike1 kıyılarında Bizans

1 Phoenicus

donanmasını imha ettiği günden sonra Bizanslı Hristiyanla nn Kostantiniyye'ye gelebilecek muhtemel Müslüman ordularını gözlemeye başladıklarından, araya giren Cemel ve Sıf fîn hadiseleri yüzünden Emevi devletinin Bizans ile yaptığı banş antlaşmasının

iğretiliğinden uzun uzun bahsedip yeni bir ordu sevkiyatı fikrini gözden geçirdik. Halîfe bana o kadar güveniyor ki, kadim bir Sasani ve göçebe bir Suriyeli olarak Bizans hakkında onu yanıltmaya hiçbir zaman vicdanım razı olmuyor. Babamın Baalbek'ten gelip yerleştiği Damascus'un İslâm orduları tarafından alınması ve adının Dımaşk'a döndürülmesi benim ilk gençliğimin korkulan ve kâbuslan sayılırdı. Zavallı babam kilisenin papazına kanıp günlerce bizi kükürt çuvallarının arasında saklamış, Müslümanlar gelince ne yapmamız gerektiğini defalarca talim edip durmuştu. Mamafih Müslümanlar gelince papazm öngördüğü katliamların hiçbiri olmamıştı; bilakis onlann yerine şehrimizi boşaltan Bizanslı askerlerin çapullanyla sarsılmıştık.

Ben henüz bebekmişim ve bir zamanlar büyük ihtişamla hüküm süren Sasani Devleti, içerideki anlaşmazlıklar ve dışarıdan Müslümanların tazyiki yüzünden zayıflamış, time ve sanata değer veren Şehinşah Yezdgird, îranşehir'deki sarayında hizmet gören bilim ve sanat adamlarını himaye edemez hâle gelince de babam, "Kendi yurdumda bilimden uzak yaşamaktansa, BizanslIlar arasında ilmî çalışmalarıma devam ederim." diyerek Damascus'a göçüp ikinci

İmparator Kons tans ve vali Silvanus'un himayesine girmiş. Silvanus ona itibar ederek çalışması gereken laboratuarı kurmasına imkân tanımış. Tabii çalışmalarının sonucunu yüce İmparator He rakleios'a vermek şartıyla. Bu ilişki babamla birlikte benim de kaderimi daha o zaman çizivermiş. Tıpkı Baalbekli lakabının babamdan sonra beni de takip ettiği gibi. Şimdi her ne

126

icat edersek Bizans'ın olacağını artık biliyorum. Çünkü babamın Müslümanlardan kaçması bir kader, hatta bir kâbus gibi onu takip etti. O gelip Damascus'a yerleşmiş, ama İslâm orduları Halîfe Ömer zamanında burayı alıp Dımaşk yapmışlar. Çok geçmeden de Sasani Devleti'ni yıkıp Iranşehr'i ve Baalbek'i ele geçirmişler. Böylece biz göçebe bir aile olarak Dımaşk'ta yaşamaya devam etmişiz. O vakitler babamın tek gayesi yeni keşifler yapmak, tabiattaki sırlan çözmekmiş.

Müslümanların Damascus'u aldıktan sonra gösterdikleri adalet, babamın Müslümanlar hakkmdaki fikrini değiştirmiş olmalıydı ki bir kere daha göçmek zorunda kalmadık. Mamafih, Dımaşk'ta kalmanın bedelini daha sonra çok ağır ödeyeceğimizi de bilemezdik. Önce babam, sonra ben... Ve Silva nus'tan

sonra Dextus adlı bir lejyon yüzbaşısının bize hayatı zehir eden ihtirasları... Damascus, Dımaşk olunca Bizans çekilip gitmişti, ama eziyetleri üzerimizde kaldı. Halîfe anlatırken gözümün önünden geçen hayatım ve onca çektiklerimiz... Neler yaşamıştık neler. Ve elbette her defasmda olduğu gibi içimde yine aynı soru. Zihnimde zonklayıp duran bir cümle:

"Bizans'a yardım etmen gerekmez mi; Halîfe'ye neden yardım ediyorsun?"

Hilafet sarayından ayrılınca yine kendimle konuştuğumu fark ettim. Ama sanki bu seferki iç sesim değişikti. Ruhumda bir şeytan vardı da bütün yol boyunca bana "Neden? Neden?" deyip duruyor, iç benime sesleniyor, her şeyi sorguluyordu. Bütün suçlarımı ortaya dökmemi, her şeyi itiraf etmemi istiyordu sanki. Yanımda, önümde, arkamda, tepemde ve hatta içimde benimle yürüyor ve durmadan cevabımı bekliyordu. Sorguya çekilen bir adam nasıl tedirgin olursa öyle hissettiğimi anladım. Adımlarım titremeye başlamışü. Oxy'yi kaybettikten sonra kimseye hesap vermek zorunda kalmamıştım.

127

Ama şimdi kendi içimdeki biri, beni zorluyordu. Beni takip ediyor, ruhuma fısıldayıp duruyordu.

Damascus'un nedense bu isim bana Dımaşk demekten daha sevimli geliyor büyük çarşısını geçtikten sonra yol tenhalaşırdı. Burada huzurlu yürüyeceğimi sandım ama hayır. "Neden?" diyordu içimdeki ses "Neden? İtiraf et, açıkla! Kalbini inandır!" Neden sorusunun cevabını vermek içim, den gelmiyordu ama bunu yapmadan rahatlayabileceğim! de sanmıyordum. Kendimden kurtulup yine kendime sığınmam gerektiğine karar verdim. Bütün "neden"leri cevaplandırmak için yaşadıklarımı bir bir gözden geçirdim. Korkmadan, bütün çıplaklığıyla ve dürüstçe... Hatalarımı ve sevaplarımı; haksızlıklarımı ve haklılıklarımı...

Müslümanların şehre ilk geldikleri günden başladım irdelemeye. Bizans'ın yerleştiği kısımları fazla kullanmamışlardı. Bu yüzden evimiz mezarlık yolunda, biraz şehrin dışında kalmıştı ama hiç şikâyetçi değildik. Bilakis babamın yaptığı deneyler ve arada sırada çıkan patlama sesleri kimsenin dikkatini çekmeyecekti. Bir imalathane görünümündeki gizli laboratuarımızda da dolabı döndürecek akarsuyu böyle ce kullanabiliyorduk. Babam, laboratuar için bilek gücüne dayanmayan bir çark temininin ne kadar önemli olduğunu sık sık tekrar ederdi. Su ile dönen bir çark yaptığımız gün çok mutlu olduğunu hatırlıyordum.

Kömürü ezip toz eden, güherçile ve kükürdü kanştıran düzenekleri hep bu su dolabı sayesinde çalıştırabiliyordu artık, önceki yıllarda, yari Damascus, Dımaşk olmadan, havanlarda güherçile ezmekten kollarının koptuğunu, annemle bu yüzden tartışıp durduklarını dinleyerek büyümüştüm. Oxy ile evlendiğimde annemi babam gibi olmayacağıma ve karımla asla tartışmayacağı®8 dair kendime söz vermem bu yüzdendi. O vakitler babam ban8

128

tuz kellelerini ezdikten sonra Kâsiyun Dağı'ndan getirilmiş kaya kulalarıyla eşit miktarda karıştırarak bir tür akrep ve çıyan zehri yapmayı öğretiyordu. Tuz ile kınayı belli miktarlarda böler, bekletir, bazen birinin keskinlik derecesini veya miktarım arttırır, sonuçta elde ettiğim zehrin gücünü tayine çakşırdım. Babamla beraberken zaman hızlı geçerdi ve öğrendiklerim bana heyecan verirdi. Bütün günümü laboratuarda geçirdiğim bile olurdu. On beş yaşımdaydım ve laboratuardaki susaklan birbirine ekleyerek bir damıtma düzeneği yapmıştım. Susaklann sayısını çoğalttıkça daha çok eriyiği işleme alabiliyordum ve bu da daha çok çökelti demekti. Ük başanlı işimdi ve babamdan kocaman bir aferin almıştım. Ertesi yıl

kaktüs sakızlarından damıttığımız sıvı asidi zehrin üzerine damlatarak gücünü arttırmayı keşfetmiştim. 0 günden sonra itibarım da arttı. Çünkü yeni yaptığım zehrin müşterileri artık tarlasmda fare dolaşan çiftçiler değil, suikastçı askerler, casuslar, karanlık adamlar idi. Vicdanınım beni ilk o vakit sorguladığını ve zihnime "Neden?" sualinin ilk o vakit musallat olduğunu itiraf etmeliyim.

Günlerden birinde susak haznelerinde biriken çökeltilere asit damlattığım sırada hepsi sırayla patlamaya başladı. Laboratuarımızın havaya uçması ve emeklerimizin heder olması bir yana, babam gözlerini kaybetti. Alevler bütün suratım yakmıştı. "Bir laboratuarın varsa beden parçalarını bir arada tutmanın zor olduğunu bilmeli ve ona göre dikkatli olmalısın evlat." deyip durmasını o vakit anlamıştım ama iş işten geçmişti. Büyük bir vicdan azabı duyuyordum. Patlayan şeyin ne olduğunu bulmak altı ayımı aldı. Babamın gözlerinin diyeti °lan altı ay. Ama buldum. Ve o gün babam, bir bilim adamı duyarlılığıyla beni karşısına alıp kendimi suçlamaktan vazgeçmemi ve patlayan madde üzerinde çalışmaya devam et

129

memi söyledi. Meğer yıllardır kendisi böyle bir patlayıcı elde I etmenin peşindeymiş de zehir imali bir bahane, bir paravan I imiş. Laboratuarı uçuran çökeltiler benim akrep zehirlerinden değil onun deney barutlarından çıkmış.

Silah lafı açılınca babamın dilinin altında başka sırlar olduğunu fark edip konuşturdum. Damascus Müslümanların eline geçmesin diye Bizans ordusunun muhafız yüzbaşılarından Dextus ile gizli bir anlaşma yaptıklarını o vakit öğrendim. Yüzbaşı askerlerini hizmet ettirerek ona malzeme toplattıracak, o da istendiği zaman patlatılabilen bir silah bulmaya çalışacakmış. Patlamanın olduğu gün kaya kınası toplayan askerler meğer kınayı, güherçile ve kömür tozu olan bir bölgeden almışlar. Bunların belli miktarlarda tuz ile karışınca patlamaya başladıklarını babam biliyormuş ve bana söylememiş. O günden sonra gözlerini bu bilginin diyeti saydı ve kör zamanlarının bütün gizli işlerini bana zoraki miras bıraktı. Böcek ilacı üretmeyi azaltıp Çinlilerin yaptığı gibi önce barut sonra da patlayan bir silah imaline çalışmaktı bu.

Laboratuardaki düzenekleri yeni bilgilerime göre gizli gizli inşa etmem tam üç yılımı aldı. Ne tür deneyler

yapacağımı biliyordum ama barut dışında ne elde edeceğimi kestiremi yordum. Bu arada Oxy ile evlenmiştim ve mutluydum. Göstermelik olarak ürettiğim fare ve akrep zehrini pazarda Müs lümanlara satıyor ama anlaştırıp çökelttiğim barutu, babam ayda bir gelen seyyah kılığındaki özel tacirlere veriyordu Evliliğimin ilk yılında Oxy ile ırmaktan bir kanal ayırarak I su dolabı kurduk. Babamın annemi çalıştırdığı gibi Oxy? I laboratuarda çalıştırmak istemiyordum. Ama laboratuarı®' I ikimizin mutlu zamanlar geçirdiği bir imalathaneye don® vermişti. Yine de Oxy'yi bu tür işlere bulaştırmaktan nef® ediyordum. Sonunda varımı yoğumu harcayıp iki katlı ahşap

130

bir bina çattırdım. Üst kat çarkı çeviren bir değirmen, alt kat ise sekiz ayrı tekne ve dörder basamağın sıralandığı bir atölye oldu. Ağaç akşamın dışını bakırla kaplattım. Çinko olan kısımlar ise öğütülen maddelerin ezildiği bölümü oluşturdu. Burada işlem gören bütün hamur ve tozlan muhafaza edeceğim fıçılar, çuvallar veya küpleri yan yana dizdim. Bu küp veya fıçılardan bazılan dolabın çevirme gücüyle hiç durmadan kanştırılıp çalkanabiliyor ve içine koyduğum maddenin

eriyik hâline gelmesine yarıyordu. Bu eriyiklerin önce hamur olup kurutulduktan sonra ufalanarak tanecikler hâline gelmesi ve elekten geçirilip toza dönüşmesi ise göstermelik işimin en sevdiğim kısımlarıydı. Elekte kalan kaya tuzu, barut, güherçile, kükürt, zift veya kömür tozunu yeniden işleme almak üzere toplamayı ise Oxy'den bile gizliyordum. Çünkü çok tehlikeliydi. Tabii o oranda da kârlı. Müstakbel bir annenin ve borcu olan bir kocanın ihtiyaçlarım hızla giderecek kadar kârlı. Bunca tamah ve ihtirasın, sonunda ailemin dağılmasına sebep olacağını tahmin edemedim. Artık çuval çuval ba nıt hazırlayıp babama götürüyor ve gelen tacire el altından sattmyordum. Her hafta şehir pazarına iki fıçı akrep, çıyan ve yılan zehri götürmek ise beni halk nazarında korkulacak bir işadamı yapıyordu. Damascus ve güneyindeki bütün bedevilerin bu zehirlere ihtiyaçları vardı. Çocukları kadar atlan ve develerini de zehirli haşarattan korumak zorundaydılar. Yaşım yirmi beşi bulduğunda Damascus'ta herkes beni zehir imalatçısı Tekinsiz Kâfir olarak tanıyordu.

Bir gün seyyah kılığındaki tacirler, yanında yabancı adam iarla geldiler. Yine barut alacaklar sandım. Babamla bir ateş ten bahsediyorlardı. Kontrol edilebilecek ve silah olarak kullanılabilecek bir ateşten.

"Azgın Ateş" diyorlardı. Görüşmeye beni de çağırdılar. Adamların Bizanslı askerler olduğunu o

131

vakit öğrendim. Başlarındaki komutan da babamın yıllardı) anlaşma yaptığı adam imiş: Dextus. O günün, hayatımın en kötü günü olacağım bilemezdim, çünkü Dextus ile tanıştığı] ma hep lanet okudum. Adam gözlerimin önünde babama şaJ taj yapıyor ve artık yalnızca barut ile yetinemeyeceğini, biri silah icat etmesi gerektiğini söyleyip duruyordu. Konuşmanın sonunda Dextus, aynı silahı yapmamı benden istedi. Madem ben babamın işini devralmıştım, silahı da ben yapma hymışım. Barut imal edebilirdim ama patlayan bir ateş icat edebilir iniydim, bilemiyordum. O gün görüştüğüm adamlara bakarak bir hayal peşinde olduğumu düşündüm. Bir silah bulup bulamayacağımı bilmiyordum. Bunu isteyip istemediğimi de... Oxy böyle bir şeyi asla kabullenemezdi. Babam iyi bir Hristiyan'dı. Gözleri gönnez olduktan sonra Kudüs'e gidip orada ölmeyi istiyordu. Dextus benim silahı yapmam karşıhğmda onun bu arzusunu yerine getireceğini, aksi takdirde askerlerine emredip imalathanemi yaktıracağını, gizlice ürettiğim barut çuvallarından birkaçım da Halîfe'ye gönderip beni ele vereceği

tehdidini savuruyordu. Oxy hamileydi ve doğum yapması yakındı. Böyle bir zamanda bela istemiyordum. Babam da zaten Kudüs diye ısrar etmekteydi. Razı oldum. Bunun ilk taviz olduğunu bilemezdim.

Kendime bir yardımcı alıp işlerimi geliştirdim. Kelb kabilesi bedevilerinden zeki bir delikanlı idi. On yaşına kadar Hristiyan olarak büyümüş ve sonradan Müslüman olmuş. Ç°* okuyan ve itaatkâr bir gençti. Verdiğim hiçbir emri ikinci def® söyletmedi. Çölü bildiği için bilhassa nebatat bilgileri ben den ilerideydi. Hâzık bir hekimin yanında büyümüş, her türu derde ilaç yapabilecek kudrette bilgiye sahip olmuştu. Ak8®* ilminden haberdardı ve hangi bitkinin kökünden yahut yaP rağmdan hangi illete derman olacağını anlardı. Benim iÇlD

132

önemli yanı Müslüman olmasıydı. Dürüst, ahlaklı, çalışkan... Başlangıçta ona laboratuarda neler yaptığımı fazla hissettir memeye çalıştım. En azından onun da başı belaya girmesin diye yaptım bunu. Ama zeki çocuk her şeyi anlıyormuş. Barut hakkında bilgileri paylaştığım zaman fark ettim bunu. Ama korkmamı gerektiren bir şey olmadı. Çünkü o günlerde Halî fe'nin adamları da benden barut almaya başladılar. Hatta bir

defasında bizzat Halîfe kendisi atölyeme gelip nasıl imal edildiğini görmek istedi. Ve giderken, bana sarayının bütün kapılarım açık bulundurmayı teklif etti. Anlattıklarımdan öyle etkilenmişti ki beni kendisine danışman bile yaptı.

Artık atölyemde her şey açıktı. Çuvallar, kazanlar, eriyikler, deneyler... Dextus'a vermek üzere icat edeceğim "Azgın Ateş" hariç elbette. Belki bunu bile saklamama gerek yoktu, bilemiyorum. Çünkü Müslümanlar patlayan bir silahla asla ilgilenmiyorlardı. Bunun zalimce olduğunu düşünüp binlerini topluca öldürmeyi dinirı dışında sayıyorlar. Çöl, uzun zamandır onlara kılıç ve ok ile savaşmayı öğretmiş. Bunu da çok iyi yapıyorlardı. Çin'de veya Bizans'ta barutun silah olarak patlatıldığmı anlattığımda hâlâ şaşırmalan bu yüzden.

Günlerden birinde, yine böyle bir bahiste konuşurken Yemenden gelen bir tacir, kendi şehrinde patlattıklan bir ateşten bahsetti. Düğünlerde, şenliklerde patlatıp eğlendikleri bir ateş. Adına "harraka" veya "nefti kazıT diyorlarmış. Beze sardıkları ceviz büyüklüğünde bir madde. Fitil ile tutuşturu luyormuş. Adamın anlattığına göre harraka, benim bulmaya çalıştığım şeydi. Nasıl yapıldığını en ince detayına kadar öğrendim.

Kervanındaki adamlara tek tek sordurdum ve dört adet ceviz topu elde ettim. Sonra da hemen laboratuarıma boştum. İnceledim; kömür tozuyla zifti kanştınp neft yağı || bulamışlar, ucuna da bir fitil bağlamışlardı. Fitil tutuş

133

turulduktan bir müddet sonra ceviz patlıyordu, ölçülerim arttırarak bunun bir savaşta silah olarak kullanılabileceğin] düşünüp çalışmaya yeniden başladım. İlim hayatımda bir dönüm noktasıydı. Artık geliştirilecek ve Dextus'a verilecek bir silahım olmuştu.

Romalı kumandan Silvanus Suriye'yi boşalttığı sırada babam, harrakayı tanımış olsaydı muhtemelen başımıza gelenlerin hiçbiri olmayacaktı. Dextus hayal ettiği silahı ele geçirip de ateşe hükmeden bir asker olduğunda çok yüksek rütbelere çıkabileceğini düşünüyor, bu yüzden "Azgın Ateş'i mutlaka yapmamı istiyordu. Babam, bunun için gerekli malzemenin Damascus civarında bol miktarda mevcut olduğunu söyler dururdu. Kaya kınası, kaya tuzu, kükürt, kömür tozu, kireç taşı, neft, zift ve güherçile vs.

Takip eden bir yıl boyunca harrakayla ilgili deneyler yaptım ve bir şeyi keşfettim. Karıştırdığım maddelerdeki su oranım değiştirdiğimde patlamanın

gücü de değişiyordu. Babam suya Grek dilince "hydro" derdi ve sonradan ben bu kelimeyi sevgili kızım Genna'mn adıyla birlikte anacaktım. Suyla ilgilenirken havayı da incelemeye başladım. Halîfenin hocalarından biri "isir" veya "esir" diye bir maddeden söz ediyordu. Havada var olan, gözle görülmez bir maddeymiş. İnceledim, gerçekten de doğruydu. Sonra uzun müddet çalıştım ve aynı maddenin ateşte de var olduğunu keşfettim. Bütün başardı deneylerim bunu keşfettikten sonra gerçekleşmeye başladı Artık biliyordum. Ateş tutuşup yanmaya başladıkça havayı kullanıp tüketiyor, yandığı yerdeki hava azaldıkça da alevler sönüyordu. Bir gün ateşin yandığı kapalı ocağın havasım arttırmayı denedim. Ateşin alevleri yükseliverdi. Ateşin, ısl maddesini yaktığını anladım. Yoksa hava çoğaldıkça ateş >H den çoğalsındı. Bunu kesin olarak bulunca aynı deneyi su i6

134

yaptım ve ateşin üzerine damlalar halinde su serptim. Ateş yine çoğaldı ve akmaya başladı. O gün adını "Seyyal Ateş" koydum. Havada olan isir her ne ise suda da olmalıydı. Herkes suyun ateşi söndürdüğünü söylüyordu, oysa miktarı azaltılmış suyun ateşi tıpkı hava gibi çoğaltabildiğinden emindim. Çoğaltıyor ve

dumana dönüşerek ateşten ayrışıyordu. Ateşe su serpildiği vakit dumanın çoğalması da bunun ispatıydı. Bunu keşfettiğim gün, harrakayı tanımayan babamın ömrünün boşa geçtiğine inandım ve Müslümanların isir dedikleri görünmeyen maddeyi karımın adıyla anmaya karar verdim: Oxy. Oxy ortalıkta görünmese de ailemizdeki her şeye hâkimdi ve her şeyi değiştirme gücüne sahipti çünkü.

Dextus'un ikinci gelişi birincisinden korkulu geçti. İki yıl sonraydı ve bir zamanlar babama yaptığı tehdidin aynıyla beni korkutmaya çalıştı. İki yıl evvel hahamın çalışmalarını sürdürme karşılığında babamı kurtarmıştım, ama bu sefer karımı kurtarmak için ne gibi bir taviz vermeliydim, bilemiyordum. Sevgili karım Oxy'yi kıskıvrak bağlatmış ve Kons tantinopolis'e götürmek üzere adamlarına sürükletiyordu. Vahşi ve öfkeli sesiyle pazarlığımızı dillendirdi. Sesi bunca yıldır hâlâ kulaklanmdadır:

"Azgın Ateş bende olunca, Oxy sende olacak. Üç hafta sonra silahı yapmış olarak Bizans'a gel!"

Ayrılık anını hiç unutamam. Son bir kez karımın yüzünü bana göstermeye zor razı olmuştu. Oxy de, ben de çaresizdik. Oxy biricik kızımızı da yanında götürmek

istiyordu ve ben de götürsün istiyordum. Dextus olmaz diye diretti:

"Anneler kızlarını bir babadan daha çok isterler. Küçük bir kızı annesiz durdurmanın zorluğunu da babalar bilir. Bu sü reyi kısaltmak şimdi senin elinde. Bana Azgın Ateş'i ver, kızın annesine kavuşsun!"

135

Benim kanına, kızımın da annesine kavuşması için elimi çabuk tutmam gerekiyordu. Damascus'ta ve Müslümanlann arasındaydım. Kullandığım malzemeleri Bizans'ta bulamayacağımı düşünüyordum ve bu yüzden karımla gidememiştim. Çok çalışıyordum ve silahı bir an evvel yapıp Konstantino polis'e varmalıydım. Karımı özlüyordum ve yeni konuşmaya başlayan kızıma olup biteni izahta zorlanıyordum. Deneyler, deneyler, deneyler... Oxy gittikten sonra beni heyecanlandıran tok meşgalem deneyler oldu. Hava ve suyla ilgili her şeyi biliyordum artık ve düştüğü yerde dağılan bir ateş topu yapabiliyordum. Dextus'a bildirecek kadar geliştirememiştim ama engelin büyük bölümünü aştığımı hissediyordum. Meğer ben çalışmaya daldıkça yıllar da akıp geçivermişti. Kızım Genna'ıın dokuzuncu doğum gününde eski bir dostum, yanındaki askerlerle birlikte misafirim oldu. Damascus Müslümanların eline

geçince şehirler kraliçesi Konstantinopolis'e yerleşen eski bir Suriyeli idi. Genna'mn annesiz büyümesine çok üzüldüğünü söyledi ve onu gizlice Konstantinopolis'e götürmeyi ve annesini buldurmayı, bulamadığı takdirde de kendi evladı olarak büyütmeyi teklif etti. Üstelik bana kesin sözler verdi. Çok acı bir karar olduğunu biliyordum ama kızım Genna için böylesi daha iyi olacaktı. Bağrıma taş bastım, dişimi sıktım ve kısa sürede Seyyal Ateş'i bulma umuduyla kızımdan du ayrıldım. O adamı bana Dextus'un gönderdiğini nereden bilebilirdim? Artık kızımdan da koparılmıştım. Tek tesellim, her ikisinin ayrı şehirlerde değil de Konstantinopo lis'te olmalarıydı artık.

Seyyal Atoş hukkmdakl fikirlerim netleştikçe deneyleri® de amaca daha fazla hizmet etmeye başladı. Patlayınca sıçr®' yacak, geniş bir alanı tutuşturacak, hatta akabilecek bir ateşe ihtiyacım vardı. Doxtus'un istediği de, karımla kızımı ban»

136

getirecek olan da bu idi. Seyyal Ateş, adı gibi bir "Akan Ateş" olmalıydı artık. Yeni deneylerim hep düştüğü yerde akarak çoğalacak bir ateşi hayal ederek arttı. Tabii yıllar yine acımasızca geçiyordu. Şimdi hesap ediyorum ve kızımın hasretiyle tükenen yılların

sayısının sekize ulaştığım görüyorum. Neyse ki işin sonuna geldim. Bugün, Halîfe'nin yanından ayrıldığımda duyduğum huzursuzluk da, iç sesimin beni sorgulayıp durması da, zihnimi istila eden "Neden, neden?" sesleri de hep sona erecek. Yıllar geçmişti ki ne sevgili karımdan, ne de artık büyüyüp genç kız olan yavrumdan haber alıyordum. Zaman bana çok zalim davranmıştı ve bunun sorumlusu başta Dextus, sonra da yüce imparator idi. Damascus'ta, Halîfe'nin emrinde Müslümanlara hizmet etmemin, Islâm sarayına tercümanlık ve danışmanlık yapmamın altında belki de bu kırgınlık yatıyor, bilemiyorum. Üstelik Halîfe'nin bana inanıyor olması çok işime yarıyor. Ona yakın olmam, belki de “Seyyal Ateş"i icat etmem kadar önemli. Ona verdiğim bilgiler kadar ondan aldığım bilgilere de ücret ödeyecek bililerinin çıkmasından değil bu, karımla kızıma beni yaklaştıran imkânları kullanmamdan. Üstelik de şehirler kraliçesi Konstantinopo lis ile Halîfe şehri Dımaşk, Incil ile de Kur'an arasında bunca
uzaklık var iken.

Damascus Çarşısı'ndan geçip tenha yolun sonuna geldiğimde güneş, evimin penceresinde son ışıklarını kırıyordu ve mahzende yardımcım, tıpkı emrettiğim

gibi, simya kazanlarının başında zamanı unutmak üzere çıraları hazırlamış elmalıydı. Biraz sonra bugüne kadar yaptığım deneylerin en önemlisi için körüğe asılacaktım ve ona izin verip evine SÖndarmem gerekiyordu. Bu seferki deneyim istediğim gibi Sarçekleşirse yardımcım formülü de, kullandığım malzemeyi de öğrenmemeliydi.
137
Adımlarımı kendiliğinden hızlanmış hissettim. Gel ge lelim, eve yaklaştığımda içeride bir şamata duydum. Bunca gürültü de ne ola ki? Üstelik de kayıtsız kahkahalar. Bu sesi tanıyordum ben: Yezidi..
"Ah lüzumsuz adam, yine mi sen?"
Yezîd, Halîfe'nin oğlu, veliaht idi. Kelb kabilesinin en koyu Hristiyan ailesinden iken Müslüman olan yardımcım ile on yaşına kadar çölde beraber büyümüşler. Zaman zaman onu ziyarete gelir ama genelde benimle de oturup zaman geçirmeyi sever. Ben ona şarap ikram ederim, o da şiirler okur. Bazen yeni yazdıklarından, bazen eski şairlerden... Bugün yanlarında şair Abdurrahman da olduğuna göre Cahiliye şiirlerinden konuşacağız demektir. Sevgililer, şaraplar, atlar, savaşlar, zaferler, yenilgiler... Bazen gözyaşı, bazen kahramanlık dolu kafiyeler, cinaslar. Ama benim bugün şiire de, şaraba da ayıracak

zamanım yoktu. Hele haylaz gençlerin çakırkeyif gevezeliklerini hiç çekemezdim. Yardımcımın avucuna para tutuşturup arkadaşlarını bir tenhada sabaha kadar sarhoş etmesini söyledim. Böylece üçünden de kurtulmuş olacaktım.

Zor oldu ama gittiler. Arkalarından kapıyı kapatır kapatmaz laboratuara inip kükürt çuvallarından birini açtım önüme. Bazılan garipsese de kükürt kokusunu oldum olası çok severdim. Yardımcım dolabın çarkına bağlı küpte zift ve kömür tozu kanştınp yığmıştı. Karışıma ilave edeceğim güher çilenin ve suyun ölçülerini değiştirip miktarlarını arttırarak oxynin gücünü görmeyi umuyordum. Belki kükürdü azaltıp kömür tozunu çoğaltmak da gerekecekti. Her seferinde üç avuç kadarım dertop edip harlı yanan firma atacak, sonra da üzerine belli miktarlarda zeytinyağı ve su serpecek, körüB1 hava ûfleyecektim. Ateşin yağ ve su ile çoğalma ve yayılm» derecesini ölçmem, akıcılığını sağlamak için neye ihtiyacı®

olduğunu bilmemi sağlayacaktı. İçimden Kutsal Ruh'a dualar ediyor, Meryem'den karım ve kızım için imdat istiyordum. Bu sefer başarmalıydım. Kimsenin bilmediği bir silah... Çok heyecanlıydım. Kepçemi zift kazanma daldırdığım sırada dı şandan bir ses işittim;

bir at kişnemesi. Halîfe'nin bir habercisi olmalıydı. Vakitsiz gelen haberciler beni oldum olası ürkütmüştür. "İnşallah deneyime mâni olmaz!" diyerek kapıyı koştum. Ne göreyim? Atm boynuna eğilmiş duran tanıdık bir sima. Hafızamı yokladım. Dokuz yaşındaki kızımı sekiz yıl önce emanet alıp Konstantinopolis'e götüren adamdı bu. Elbette bezirgân kılığındaydı ve yüzünde acı vardı. Tam kalbine yakın yerde bir ok ve san mintanında dalga dalga kan izleri görünüyordu. Koştum ama yetişemedim; başı üstüne yere çakıldı. Düşerken yalnızca "Gena... Kallinikos, Gena..." diyebildi.

Saçımın son teline kadar titredim. Bağrındaki okun zehirli olduğunu o anda düşünemedim. Belki panzehir hazırlayabilirdim. Ama hayır, dostum yerde hareketsiz yatıyordu ve ben öylece donup kalmıştım. "Gena", demişti... "Gena!..." Dünyada benim için İsa'dan daha önemli olan iki isimden birini telaffuz etmiş, "Gena... Kallinikos! Gena..." demişti. Beni donduran cümleyi böyle kurmuş ama tamamlayamamıştı. Şaşkınlıktan sayıkladığımı fark ettim;

"Evet, dostum, o söylediğin benim işte, Baalbekli Kailini kos. Yardımcıma göre "Üstadı Yegâne", Halîfeye göre TAfir Tercüman", Damascus halkına göre "Tekinsiz

KâfifL Gama, dostum, Genna... O benim kızım. Ama sen ona ‘Gena*didin. Yalnızca "Gena!"

Kızımın adını yalnızca annesi kısaltarak Gena diye telif ederdi ve bu adam şimdi ona Gena dediğine göre tam annesini bulmuş olmalıydı. Peki ama bana getirdiği bu ölüm, cül haber neydi? Genna'ma ne olmuştu?

Yıllar sonra Genna adını, ölmek üzere olan birisinin ağ. zindan duymak bütün dengemi bozunca hayattan bıkıvenniş. tim, yaşamaksa külfet gelmeye başlamıştı. Sanki gök kubbe çökmüştü de ben altında ezilmekteydim. Sesimi yıldızlar duymuştu zannederim:

"Bekle beni Konstantinopoliiiiiiiis!" ,,

YILDIZLAR BAŞKA BİR KIYIDA DOĞMAK İÇİN BATARLAR

"ölüme bu kadar takılıp kalma oğul! İnsanlar ölmek için doğuyor. Zaman bir bezirgân, ölüm alır, ölüm satar. Gecede ve gündüzde, gençte ve yaşlıda, iyide ve kötüde bep budur yaptığı. İnsan gaflete kapılıp zamanı öldürdüğü için yapar bunu. Bir intikam abr gibi. Ve zamanlar öldükçe ölümün zamanı gelir. Kaçışı olmayan, kurtuluşu bulunmayan andır o. Bir yerde susmak gibi; bir yerde konuşmak kadar... Ebedî hakikatin ta kendisidir ölüm. Her başa gelecek ve tek başma olacak."

"Aynhşın ıztırabıdır beni düşündüren babacığım, yaşlılığın verdiği sıkıntıdır. Yoksa bilmez miyim ölümün yalan dünyaya gerçek teselli olduğunu. Ayrılık, has ret ve hicran... İşte ölümden
zor olan."

"Bilirsin oğul, hicretler bana vuslat olmuştur hep, P gili'ye kavuşturmuştur. Sevgili'ye çıkan yollarda kişiye ^ dinden bile hicret gerekirken ben Medine'den aynlmışuj 11 mu? Candan geçip cananı bulmak nasip olacaksa, annen» yaptığım da yapmayayım mı? Yıllardır Sevgili'nin meclisi^ beni bekleyip durduğunu bilmez miyim?"

"İyi de babacığım, artık çok yaşlandın, ölmek için cihad yerine, ölüme kadar cihad sevabında hizmetler tercih etseniz...'

"Bu da bir yol oğul, bu da bir yol, ama ben 'Allah yolunda matlarınızla ve canlarınızla cihad ediniz!n diyen âyeti okuduktan sonra nasıl olur da kendimi cihada vakfetmem?

"Yaşlısın, rahatsızsın, sefer meşakkati var, gidip dönmemek var... Eziyet var, zulüm var. Bizans'ın soğuklan, dağlara karlan var; bünyen tahammül edemezse..

‘Sefer dediğin iki yüzlü bir aynadır oğul. Hakikat, arka yüzünde görünür. Meşakkati vardır diye azmi bırakmak, karanlıkta oturup nuru bırakmaktır. Nur, hayatımızdır. Ölümden korkmak ise her gün ölmektir. Cihad, elbette rahat bir iş değildir. Her yaş için zordur. Aynca ben hangi cihaddan kaçtım ki bundan geri kalayım? Kutlu misafirim bu âlemden gittikten sonra her gün ölmeyi istediğimi de bilmez misin? Elbette bu sefere de katüacağım; belki Allah bana güzel bir ölüm verir, şehitler safına yazar. Azığım has, binitim yürük olma58 da keder değil... İsterse yalm ayak yahut topallayarak. ® has bahçede Sevgili'ye varıncaya kadar cihad isterim ben.

'O'na yine vanrsın babacığım. Şeriat şu yaşta sana bir d' hadi mecbur kılmıyor. Vücudunda zafiyet var, yapma..."

1 Tevbe Sureti, 41

143

"Oğul, harp etmeye hiçbir şey mâni değildir. Üstelik Kutlu Nebi bir gün buyurmuştu ki: 'AUah'm salih ameller içinde sevdiği şu üç ameldir: Namazı vakti girer girmez kılmak, anne babaya hürmet ve itaat, Allah uğrunda düşman ile cihad.' Ben elbette Sevgili'nin sözünü dinleyenlerdenim."

Bir cihad teklifi karşısında onu ikna edemeyeceğimi biliyordum. Daha sefer haberini duyduğumda, babama Bizans'a gitme teklifi götürüleceğini öğrendiğimde bu konuşmalann beyhude olacağını da biliyordum. On gün evveldi. Bazı arkadaşlar "Halîfe, babanı davet için bir süvari grubu eşliğinde Yezîd'i Medine'ye gönderiyor." dediler. Yüreğim cız etti. Arkalarından derhâl yola koyuldum. Dımaşk'taki siyasi gelişmelerle hiç ilgilenmedim. Babamın admın siyaseten kullanılmasını da istemiyordum. Gerçi babamın gazaya iştirakinden Halîfe'ye yansıyacak bir nimet, Yezîd'in sancağı altında sefere gitmesinden de Yezîd'e bir fazilet gelmezdi. Bilakis babamın varlığı, İslâm için cihada katılan müminlere şeref katardı. Çünkü o, kimsenin gönlü olsun diye değil, yalnızca İslâm'ın güç ve kuvvet bulması için sefere çıkardı. Ne var ki Halîfe de oyunu çok maharetli oynuyordu. Hangi amacı için kimi istihdam edeceğini iyi biliyordu. Zaten bu yüzden kimileri ona "Şam Şeytanı" lakabım takmışlardı. En aleyhine gelişen hadiselerden bile çıkar sağlamayı biliyordu. "Gadiru hum" hadisesi vesilesiyle babam ondan uzak durmayı tercih ediyor, resmiyet gözetiyor, o da bundan rahatsız oluyordu. Oysa BizanslIların harap ettiği Damascus, Müslümanlar tarafından

Dımaşk'a dönüştürüldüğünde o henüz ortada yoktu ama babamla ben orduda birer mücahid idik. Allah'ın cihad emrini yerine getirmek için bütün ashâb gibi biz de sefere iştirak etmiştik. Dört yıl sonra Halîfe Ömer tarafından Dı maşk valiliğine getirilmişti ve ben, burada, onun yaptığı her

143

"Bilirsin oğul, hicretler bana vuslat olmuştur hep gili'ye kavuşturmuştur. Sevgili'ye çıkan yollarda kişiye kerı dinden bile hicret gerekirken ben Medine'den ayrılmışım mu? Candan geçip canânı bulmak nasip olacaksa, anneni yaptığım da yapmayayım mı? Yıllardır Sevgili'nin meclisind beni bekleyip durduğunu bilmez miyim?"

"îyi de babacığım, artık çok yaşlandın, ölmek için cihad yerine, ölüme kadar cihad sevabında hizmetler tercih etseniz..."

"Bu da bir yol oğul, bu da bir yol, ama ben 'Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihad ediniz! | diyen âyeti okuduktan sonra nasıl olur da kendimi cihada vakfetmem?

"Yaşlısın, rahatsızsın, sefer meşakkati var, gidip dönmemek var... Eziyet var, zulüm var. Bizans'ın

soğuklan, dağların karlan var; bünyen tahammül edemezse..."

'Sefer dediğin iki yüzlü bir aynadır oğul. Hakikat, arka yüzünde görünür. Meşakkati vardır diye azmi bırakmak, karanlıkta oturup nuru bırakmaktır. Nur, hayatımızdır, ölümden korkmak ise her gün ölmektir. Cihad, elbette rahat bir iş de ğüdir. Her yaş için zordur. Aynca ben hangi cihaddan kaçtım ki bundan geri kalayım? Kutlu misafirim bu âlemden gittikten sonra her gün ölmeyi istediğimi de bilmez misin? Elbette bu sefere de katılacağım; belki Allah bana güzel bir ölüm verir, şehitler safına yazar. Azığım has, binitim yürük olma# da keder değil... İsterse yalm ayak yahut topallayarak^ has bahçede Sevgili'ye vanncaya kadar cihad isterim ben "O'na yine vanrsın babacığım. Şeriat şu yaşta sana bit m hadi mecbur kılmıyor. Vücudunda zafiyet var, yapma.. 1

1 Tnrbe Sureti, 41

"Oğul, harp etmeye hiçbir şey mâni değildir. Üstelik Kutlu Nebi bir gün buyurmuştu ki: 'Allah'ın salih ameller içinde sevdiği şu üç ameldir: Namazı vakti girer girmez kılmak, anne babaya hürmet ve itaat, Allah uğrunda düşman ile cihad.' Ben elbette Sevgili'nin sözünü dinleyenlerdenim."

Bir cihad teklifi karşısında onu ikna edemeyeceğimi biliyordum. Daha sefer haberini duyduğumda, babama Bizans'a gitme teklifi götürüleceğini öğrendiğimde bu konuşmalann beyhude olacağını da biliyordum. On gün evveldi. Bazı arkadaşlar "Halîfe, babanı davet için bir süvari grubu eşliğinde Yezîd'i Medine'ye gönderiyor." dediler. Yüreğim cız etti. Arkalarından derhâl yola koyuldum. Dımaşk'taki siyasi gelişmelerle hiç ilgilenmedim. Babamın adının siyaseten kullanılmasını da istemiyordum. Gerçi babamın gazaya iştirakinden Halîfe'ye yansıyacak bir nimet, Yezîd'in sancağı altmda sefere gitmesinden de Yezîd'e bir fazilet gelmezdi. Bilakis babamın varlığı, Islâm için cihada katılan müminlere şeref katardı. Çünkü o, kimsenin gönlü olsun diye değil, yalmzca Islâm'm güç ve kuvvet bulması için sefere çıkardı. Ne var ki Halîfe de oyunu çok maharetli oynuyordu. Hangi amacı için kimi istihdam edeceğini iyi biliyordu. Zaten bu yüzden kimileri ona "Şam Şeytanı" lakabım takmışlardı. En aleyhine gelişen hadiselerden bile çıkar sağlamayı biliyordu. "Gadiru hum" hadisesi vesilesiyle babam ondan uzak durmayı tercih ediyor, resmiyet gözetiyor, o da bundan rahatsız oluyordu. Oysa BizanslIların harap ettiği Damascus, Müslümanlar tarafından

Dımaşk'a dönüştürüldüğünde o henüz ortada yoktu ama babamla ben orduda birer mücahid idik. Allah'ın cihad emrini yerine getirmek için bütün ashâb gibi biz de sefere iştirak etmiştik. Dört yıl sonra Halîfe Ömer tarafından Dı maşk valiliğine getirilmişti ve ben, burada, onun yaptığı her

143

şeyi görerek ve tahlil ederek büyümüştüm. O halifeliğim Bi lek gücüyle alan bir hırs adamıydı ve İslâm yurdunu kendi mülkü gibi yönetme emelindeydi. Ümmetin birbirine düştü, ğü Cemel ve Sıffîn'de Bizans için hazırladığı bütün gücünü Müslümanlara yöneltmekten çekinmemişti. Bizans ileyaptığ, cihadın yarım kalması pahasına yapmıştı bunu. 0 zaman ya nm kalan işini şimdi tamamlamak istiyordu besbelli. Geçen ilkbaharda sarayına gelen Bizans ve Armeniakon elçileri ona eski bir hesabı görme fırsatı vermişti. Adına intikam diyordu İslâmiyet ortaya çıktığı zaman BizanslIların Müslümanlara saldırmasının intikamı... Böyle bir söylemle yola çıkıncaçev resinde İslâm akıncıları bulması zor olmadı. Yalnızca İslâm ülküsü için savaşmaktan öte, ganimet paylaşımıyla geçimle rini sağlamak isteyen bazı adamlar da asker yazılıyorlardı. Çok geçmedi, Bizans'a sefer yapılacağı duyulunca,

Dımaşk bambaşka bir şehir oldu. Kutlu Nebi'den evvel birbirine düşmanlık besleyen bedeviler ve Arap kabileler, Kur'an'm irşadı ve Hz. Peygamber'in terbiyesiyle buluşup Allah'ın adını yer yüzünün her yanına götürmek ve yaymak için kılıç kuşanan cengâverlere dönüşüverdiler. İslâm'ın tevhid anlayışına bü tün dünyanın ihtiyacı vardı ve cihad ruhu Müslümanlara bir saadet çağı getirmişti. Çeşitli ırk, din ve mezhepten insanın sığmağı olan İslâm yurtlan hızla genişledikçe bunu gerçek leştiren Halîfe'ye mücahid yazılmak da itibar buldu. Dımaşk yönetimi insanlara yalnızca dinî heyecanlar vermiyor, savaş lardaki ganimetlerle onlan zengin de ediyordu. Halîfe tekrar böyle bir hayalin ve zenginliğin peşine düştü. Peygamber'!*' "Nefsim yedi kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki & Kayser'in hâzinelerini elde edeceksiniz." buyurduğunu hıü belerde sık sık tekrarlıyor veya tekrarlatıyordu. Söz ettiği ha zinelerin yalnızca sefere katılan genç ve hırslı askerleri değil bizzat kendisini de cezbettiğinl biliyorduk. 0 kudur ki, Sergi ous ile Andreas nam elçiler suruyındun ayrılır ayrılmaz bir sefer hazırlığı olduğunu her yanu duyurmuştu. Tahminlerin ötesinde çöl savaşçısı sancak altında toplandı. Bütün bunlar olurken sonbahar

geliverdi. Abdurralıuan ilo Ömer oğlu Ab dulluh, yaklaşan kışa dikkat çekerek orduyu bahar başında göndermesinin iyi olacağını söyledilerse de o, Armeniakon Ulemasının kumandanı Sobarious'a yazdığı mektuba uyarak orduyu geciktireıneyeceğiıi söyledi. Verdiği sözden dönmedi ği için kimse onu eleştirmedi elbette, ama Sobarious'a ikinci bir mektup yazıp seferi erteleyebilirdi. Bunu yapmadı; hede fine varmakta gözü kara davrandı. Çöl sıcağına alışkın insanların Roma topraklarındaki kış şartlarına dayanmasının zor olacağı ikazlarına pek aldırmadı. Kâsiyun Dağı'ndan esen rüzgârların Dımaşk sahrasındaki kumları savurduğu günlerde ki bezirgânlar ve kervancılar bu zamanda Anatoliakon topraklarına kar yağmaya başladığını söylüyorlardı ordu ıun hazırlıkları bitmiş, bir Cuma günü, Amir oğlu Ukbe ile Avf'ın oğlu Süfyan, sefer dualarından ve kurbanlardan sonra yerden toz kaldıran cengâverlerin fetih umutlarını, Dımaşk sahrasında, sancağının arkasında sürükleyip götürmüşlerdi. Halîfe sevinçliydi. Yirmi bin kişilik bir ordu hayal etmişti ama Müslümanlar o güne kadar meydana getirdikleri en bü yük orduyla sahrayı doldurmuşlardı. Sünnete uyup cihad niyetiyle yola çıkanlar ile Bizans'ın zengin

ganimetlerini hayal ederek yürüyenler bir aradaydılar. Bir kısmı Kutlu Nebi'ıin "Kostantiniyye elbette fetholunacaktır; onu fetheden emir ne güzel emîr, onun ordusu ne güzel ordudur!" müjdesinin izinde, diğer kısmı çoluk çocuğunun nafakasını temin etıne emelinde otuz bin caıı... önce kumlar, ardından karlar ve nihayet zırhlı Bizanslılar ile savaşacak otuz bin çıplak ceıigâver.
145
Üstelik baharda Kostantiniyye önlerinde onlara katılacak bir de donanma. Fadâle bu yüzden Mısır'a gitmiş, donanmanın ikmaliyle meşgul oluyordu.
Halîfe, kış boyunca Dımaşk halkını umutlarla besledi, Hutbelerde sık sık ordudan ve gelecekten bahsetti, fethe dair âyetler, hadisler okudu. Bahar geldiğinde Armeniakon'dan gelecek yirmi bin kişinin Müslümanlara ilhakıyla Bizans başkentinin ayakta duramayacağını, şehirdeki Armeniakon larrn ayaklanması karşısında çaresiz kalacağını ve belki de İmparator'un bir savaşı göze almadan teslim şartlarım görüşeceğini anlatıyordu. Ama öyle olmadı. Gelen ilk haberlerden itibaren planlanan hiçbir şeyin yolunda yürümediği tekrar tekrar yürekleri burktu.
Seferin ikinci ayında, kış ortasında ilk haberci geldi. Ordunun Malatya yakınlarına1 ulaştığım ama elçi

Sobarious'a yazılıp Sergious'a verilen mektubun da Bizans elçisi Andreas'ın eline geçtiğini, bunu öğrenen askerin moralinin çöktüğünü bildiriyordu. Meğer Andreas dediğini yapmış, Sergious'a hayalarını bura bura acıklı bir ölüm yaşatmıştı. Halîfe, Abdullah bin Ömer ve Abdullah bin Abbas gibi sahâbenin önde gelen hürmetli isimlerini çağırıp bir cihad meclisi kurması gerekirken bunun tam tersini yaptı ve kötü haberi bir zafer gibi halka duyurdu:

"İslâm ordusu, Malatya'daki2 Bizans karargâhım ele geçit' miş, orada konaklamaktadır."

Elbette bu cümle yalan değildi. Ama Emir Ukbe açıkça bir mektup yazmış, elçi Sergious'un adamlarıyla birlikte öldürüldüğünü, ona verilen mektubun Bizanslı Andreas tarafı®'

1 Hexapolls

2 Melitene

I

dan ele geçirildiğini, artık Armeniakon themasmdan yardım gelmesinin imkânsız olduğunu ve Bizans başkentinde de bir iç ayaklanma olmayacağını, engellemeye çalışmasına rağmen askerin bu gelişmeleri duyunca umutsuzluğa kapıldığını, üstüne üstlük, kış

şartlarının beklenenden şiddetli geçtiğini ve daha başka sebepleri bir bir saymış ve son satırda açıkça sonnuştu: "Hâlâ sefere devam edilip edilmemesi hususunda sizden emir bekliyoruz!"

Halîfe bu mektubu ashâbm ileri gelenleriyle paylaşıp bir karar almak yerine yirmi bin olarak planladığı ordunun otuz bin mevcutla yola çıkmasından gururlanarak karan kendi başma vermiş ve Emîr Ukbe'ye Malatya karargâhında oyalanmadan ilerlemesini, bahann ilk günlerinde Kalkedon1 önünde Fadâle ile buluşması gerektiğini tekraren emretmişti.

İkinci haberci, bir ay sonra geldi. Ordunun ikiye bölündüğünü, bazı mücahidlerin ilerleme emrine itiraz ettiğini ve onu destekleyen on bin kadar asker olduğunu, buna rağmen Emir Ukbe'nin sünnet gereği ulülemre itaati öne sürüp ilerleme karannı uyguladığını bildiriyordu. Dımaşk halkı arasında bu fısıltı yayıldıkça mırıldanmalar başladı. Bundan iki hafta sonra gelen haberci ise Emir Ukbe'nin, kışı geçirmek üzere korsan yuvası olan Çukurova'ya2 yönelmekten başka çaresinin kalmadığını, buradan Tarsus ve Pozantı3 yoluyla Toros Dağlarım aşmayı deneyeceğini, sonra da mendereslerle akan Kızılırmak4 ve Kapadokya'yı sağda bırakarak Konya bölgesinden geçip Sakarya Irmağı'nı takiben

Eskişehir Vadimi Bursa dolayları, Gebze ve Dil İskelesi yoluyla Kalksdon'a ulaşacağını vaat ediyordu.

Dımaşk'ta cumalar zorlu geçmeye başladı. Cami avluları na ve meydanlara biriken kadınlar Halîfe'ye itiraz ediyorlardı. Kimisi kocasının, kimisi oğlunun, kimisi babasının adına yüksek sesle haykınyor ve bir çözüm istiyordu. Halîfe'nin çaresiz kaldığım biliyorduk. Tek çare, ordumuzun ilk düşman olan kışı yenmesi için dua etmekti. O sırada bir kötü haber daha geldi. Meğer ordumuz, önemli bir Sugur şehri olan Tarsus'ta Anatolikon themasınm şiddetli müdafaasıyla karşılaşmış. Bu themada topraklar bizzat askerlere bağışlanmış olduğundan şiddetli bir harp yaşanmış. Bin kadar gazi şehit olup İslâm askerinin hâleti rûhiyesi bozulmuş. Buna rağmen ilerleyip Frigia Vadisi'ne vardıklarında ise Cibiraiot6 askerleri yorgun mücahidlere tuzak kurmuşlar ve üç bin şehit de orada verilmiş. Daha kötü haber ise Bizans'ın Caravisiono rum adlı deniz themasınm Akdeniz'e inerek Mısır'dan gelecek donanmayı karşılamaya çıktığı imiş.

Halîfe nihayet bir cihad meclisi toplamaya mecbur kaldı. O gün mecliste halk gözlemcisi olarak ben de yer aldım ve en kötü haberi ben de Halîfe'nin okuduğu mektuptan kendi kulaklarımla duydum. "Askerimizi

saran veba yüzünden ölümler başladı; bu âfetin def'i için Aşerei Mübeşşere efendilerimiz, ashâbı güzîn efendilerimiz ve bilcümle müminlerin

1 Sankarius

2 Frigia

3 Bithynia

4 Aigialos

5 Hellenepolis

6 Sakarya Vadisi'nde hüküm süren Opsikion themasınm h&kiml

148

dualarına muhtacızVeba haberini gizli tutmak gerekirdi. Mecliste de böyle karar alındı. Lâkin daha ertesi gün Dı jnaşk'ta cami avluları uğultulu seslerle dolup taşmaya, hoşnutsuzluk meydanları kuşatmaya başladı. Halîfe ilk kez hezimet yaşıyor, bunu örtebilecek her çareye başvuruyor, bizzat kendisinin veya ailesinden birinin emirliğinde yardımcı redif askerler ile imdada gidileceğini söyleyerek halkı yatıştırmaya çalışıyordu. Ailesinde iki erkek evladı vardı. Bunlardan büyük olan Haşim, zihinsel özürlüydü. Haşarılık ve şımanklık lanyla ün salan Yezîd ise halkın sevgisinden uzaktı. Şehirdeki tartışmaların bir kısmı zaten Yezîd üzerineydi. Çünkü babası, Ukbe'ye emirlik vererek

gönderdiği orduyla onun da gitmesini istemiş, ama o ayak sürümüştü. Babası onu, yerine veliaht bırakabilmek için halk nazarında itibar kazanacağı bir başa nsının olmasını istiyor, bunun için zemin hazırlıyordu ama o sahralarda sıkıntı çekmektense Dımaşk'ta keyif çatmayı yeğliyor, bu yüzden de babasının öfkesini çekip duruyordu.

Baharın ilk günleriyle birlikte ordunun vebadan kınla kınla Kalkedon'a vardığı haberi geldi. Üstelik vebadan hariç bir de çiçek belası çıkmış ve asker tıbbî imkânsızlık içinde kıvranmaktaymış. Halk bunlar için dua edip ağlarken sokak lan ve meydanları bir gazel terennümü doldurdu. Yezîd'in söylediği bir gazeldi bu ve içinde geçen bir beyit, halkın beynini tepesine sıçratmaya yetmişti:

"Hiç umurumda değil ne çektikleri / Askerlerin, Kalke don'da humma ile çiçekten / Deyri Murran'da Ümmü Gülsüm yanımda /Halılar üstünde şarap içmek varken"

Salgın hastalıktan kınlan Müslüman ordusu için dualar edilen camilerin avlulannda, şehrin sayfiyesi Deyri Murran'da kansıyla şarap sofralan kurup zevk ü safa süren Yezîd'in mısralan bir ateş bulutu gibi dalgalanıp geçti. Oğul

149

lan veya kocalan askere giden kadınlar Dımaşk meydanla, rina çıkıp bağırmaya başladılar. Ali taraftarları da yangına körükle gittiler ve şehir karıştı. Halîfe kargaşanın sebebim öğrenip de oğlunun yazdığı şiiri okuyunca herkesin huzurunda yemin etmek zorunda kaldı:

"Vallahi eğer Kalkedon'daki askerlere isabet eden hastalık oğluma isabet edecek de olsa onu Ukbe ile Fadâle'nin yanına göndereceğim."

Bu yeminden sonra Yezîd kuzuya döndü. Birkaç gün halk içine çıkamadı, öte yandan Dımaşk halkı da bunu kolay unutmayacak şekilde davranıyordu. Sıffîn'de olup bitenleri yeniden hatırlayan ve Halîfe'ye muhalefeti yükseltmek isteyenler Yezîd'in şiiri üzerinden siyaset yapmaya başladılar. Ali ile Halîfe arasındaki çekişme Küfe ile Dımaşk arasında sürüp gelmedeydi ve muhalifler Yezîd'i yerden yere vurdular. 0 kadar ki kadınlar artık Yezîd'in Kalkedon'a giderek dili Kur'anlı İslâm ordusuna şarap kokusu katmasına tahammül edemeyeceklerini dillendirmeye başladılar. Halîfe yemin ettiğini, onu mutlaka göndereceğini söylüyordu. Amacının, son şiirle itiban sıfırlanan Yezîd'i, halkın nazarında yeniden yükselterek bir kahraman değilse bile halifeliğe layık bir adam hâline getirmek olduğu çok

açıktı. Siyaset adamı, zekâsını bir kere daha göstermiş ve oyunu kuralları içinde oynamıştı. Tıpkı babamı da maksadına dâhil ettiği gibi. Yezîd hemen o gece gidip tek başına Kostantiniyye'yi alsa bile halîfeliği elde etmesi İmkânsız iken, yanına ashâbın en itibarlı insanlarından birkaçını alırsa adını çevreleyen kötü şöhreti unutturablllr di, Kostantiniyye'den başarıyla dönüp de birkaç askerî başarı da elde ederse halk gerisini unutur, hilafet makamı İçi* adı anıldığında fazla itiraz etmezdi, Babam kullanılacaktı ve ben, Yezîd'in Medine'ye doğru yola çıktığını duyunca atlanıp
onlardan evvel babamı ikaz ve iknaya çalışmak için Medine'ye gelmiştim. Dımaşk'taki gelişmeleri ona bildirecek, güya yanlış karar almasına mâni olacaktım. Bunun, koşa koşa gittiği Kıbrıs seferine benzemeyeceğini anlatacak, Kıbrıs'ın fethedilmiş olmasından, Kostantiniyye'nin de mutlaka fethe dilebileceği anlamını çıkarmamak gerektiğini söyleyecektim. Ama o bana "ölüme bu kadar takılıp kalma oğul! İnsanlar ölmek için doğuyor. Zaman bir bezirgân, ölüm alır, ölüm satar." deyiverdi.
Medine'de babam herkesin hürmetine mazhardı. Kur'an hafızıydı ve Hz. Peygamberi e dair birçok hatıralan vardı. Kur'an'dan ve hadisten bir şey sormak isteyen

onu buluyor, o da hiç kimseyi gücendirmeden bildiklerini paylaşıyordu. Efendiler Efendisi'nin, üç yüz arkadaşıyla birlikte, "Şüphesiz sizin için cennet vacip oldu." buyurduğu Bedir ashâbmdan idi. O Bedir ki, İslâm'ın ilk ve önemli gazası idi. Orada Hz. Peygamber ile omuz omuza bulunanlar daima başkalarından fazla itibar görüyorlardı. Bedir'de onlar meleklerle yan yana aynı cephede savaşma nimetine mazhar olmuşlardı. Ve Bedir'den geriye kalanların sayısı gittikçe azalmıştı. Babam biraz da bu yüzden herkesin ilgi alanındaydı. Medine'de onu sevmeyen ve Medine'de onun sevmediği yoktu.

Dün, Kutlu Nebi'nin yurduna, babamın sevdiği şehre, şehrimize, sılama geldiğimde, evimiz gibi babamı da biraz yaşlanmış, biraz daha bel vermiş buldum. Bir zamanlar misafir edindiği Sevgili'yi sayıklayıp duruyor, evin her yerinde onun hatıralarını arıyordu. Annemi çok özlediğini fark ettim. Her sabah namazdan sonra annemin kabrini ziyaret ediyor, geri kalan zamanını Mescidi Nebi'de geçiriyor, eski arkadaşlarıyla birkaç kelam ederse ediyor, yoksa zikir ve teşbih ile meşgul °luyor, gece eve gelip yalnız başına ağlıyordu. Evdeki eşya15i

larm yerlerini değiştiriyormuş gibi yapıp durmadan hepSiDj yokladığını fark ettim. Kutlu Nebi'nin elinin değdiği Sffl re elini değdirmek istediği besbelliydi. Hasret içini yakıyor olmalıydı. Ezberinden Kur'anı Kerim'i sık sık hatmediyor yanma gelenlere İslâm'ı anlatıyor ve fikir soranlara "Kutlu misafirim, Yüce Elçi böyle yapardı."dan öte bir kelam etmiyordu. Her hâli, her tavrı Nebi aleyhisselam gibiydi. Onu II mek, kokusunu duymak beni çocukluğuma geri götürmüştü, Peygamber Efendimizin evimizde kaldığı günleri hayal meyal hatırlıyordum. Gece karşılıklı o günleri anıp ağlaştık.

Babam Hz. Peygamberim arkadaşıydı ve daha ilk günden itibaren her hâliyle arkadaşına benzemekten mutluluk duyardı. Çocukluğumda bize az konuşmamızı tembih eder, hatta susmamızın daha hayırlı olduğunu söyler; yalnızca namaza durduğu vakit dilediğimiz kadar ve istediğimiz sesle konuşmamıza izin verirdi. Sebebini sorduğumuzda "Ben namazda iken" derdi, "sizin konuştuklarınızı hiç duymuyorum!' Namaza çok dikkat, eder, bedenen ve ruhen kılınmayan, aceleye getirilen veya ihlâsı olmayan bir namazın ibadet olmayacağına inanır, kendisi de öyle kılardı. Hatta bir keresinde Mescidi Nebi'de namaz kılarken mescidin

duvan yıkılmış, herkes kaçarken o hiç istifini bozmadan namazını tamamlamış, selam verdikten sonra duvarın yıkıldığım görmüş ve etrafındakilere olaydan tamamen habersiz, neler olduğuna sormuştu.

Sabah onunla biraz sohbet ettik. Sonra sözü Bizans seferine getirdim. İki gün içinde Yezîd Medine'ye ulaşacak ve ona ziyaret edecekti. Ve biliyordum ki daha cihad kelimesi telaffuz edilir edilmez babamın yüzü aydınlanacak, teklifi kabul edecekti. Belki vazgeçirebilirim diye çareler aradım. Halife nın Medine'ye vali tayin ettiği yeğeni Mervan ile bir hafta evvel

tartıştığını öğrenip bunu kullanmayı düşündüm. Meğer Mer van'ın namazı geciktirerek cemaati bekletmesine itiraz ederek ona "Ben Nebi'nin (vakitlerin neresinde ve nasıl) namaz kıldırdığını çok iyi biliyorum. Eğer sen (namaz kıldırmakta) ona uyarsan itirazım olmaz. Yok eğer sen Hz. Peygamber'e uymayacak olursan ben de çeker evime giderim." demiş, Me dineli Müslümanların Mervan'dan aylardır süren şikâyetlerini de bir bir sayıp dökmüş. Bununla yetinmeyip Emevî ailesinin yöneticilikte yaptığı hataları dile getirmiş, Sıffîn'den sonra Halîfe'ye gösterdiği muhalefeti de halkın huzurunda alenen tekrarlamış ve Medine'nin Emevî

sülalesinden şikâyetini pekiştirmiş. Bütün bunlan fırsat bilip onu Muâviye'nin yanında yer almaktan alıkoymaya çalıştım. Allah'ın Arslanı Ali'nin Haricîler tarafından şehit edilişini protesto için dört yıl boyunca Dımaşk'a hiç uğramayıp Kûfe'de durmasının bir anlamı olmasını, bu sefere katılmamasını söyledim. Ama o bana, "Oğul," dedi, "elbette cihad maksadıyla bu sefere katılacağım. Allah Kitabı'nda yirmi dört kez cihaddan bahsedilirken, buna ilaveten dört kez de emir kipiyle 'Cihad edin!' buyrulurken nasıl olur da gelecek teklife hayır derim."

“iyi ama babacığım, siz Halîfe ile savaş..."

Sözümü kesti:

"Oğul! Ben Halîfe ile aynı safta savaşırken de Allah'ın cihad emrine uymuştum. Hucurât Suresinde 'İki Müslüman gruptan biri diğerine saldırırsa, saldıranla Allah'ın emrine dönünceye kadar savaşın.' buyurduğunu sen de bilirsin. Bakara Suresinde ise, İman edenler ve hicret edip Allah yolunda cihad edenler var ya, işte bunlar, Allah'ın rahmetini umabilirler/ müjdesi verildiği içindir ki bütün sefer çağnlannı canla başla kabul ederim. Senin anlayacağın, hicret edenler arasında yoktum, bari şehit düşenler arasında olayım istiyorum.*

153

"Kur'an'daki cihad emrinin yalnızca savaşa katılmak ol madiğim da siz bana öğretmiştiniz hani babacığım. Kişim malıyla da cihad edebileceğini, yeryüzünden fitneyi söküp atmak için çalışmanın da bu kabilden olduğunu, Allah'm emirlerini hâkim kılmak için çabalamanın da bir tür cehd ol duğunu, hatta kişinin kendi işini güzel yapmak için harcadığı gayretin de cihaddan sayılabileceğini siz söylemiştiniz," "Doğru dersin oğul, böyle söyledim, amma bunların en faziletlisi Allah yolunda şehit olabilmektir. O şehit ki Allah katında ebedî diri kalır. O şehit ki ayağını üzengiye koymuşsa bir kez, Allah hesap sorası değildir ondan. O şehit ki can vermekten lezzet duyar, öyle bir lezzet ki oğul, diriltilip tekrar be tekrar can vermek ister. Törensiz ve kefensiz ölür, varlıksız ve bedensiz yaşar. O ki burada bir göz yumar, sonra huzurı Nebi'de bir göz açar. Hamza'ya nasıl özenmeyeyim, Yasir ile Sümeyye'yi nasıl anmayayım oğul? Şehâdet onların sevdalı sesinde imanın bir değil, bin kez dirilmesi iken hasat zamanında heybemi neden doldurmayayım? Bana cam veren, emanetini almak istediğinde yahut Sevgili kendisine kavuşmam için bana gel ettiğinde, gözümü kırpmadan kabul edersem, neden bana itiraz edersin ki oğul? Susuzun suya kavuşmasına, hasretin hasretle

buluşmasına mâni mi olacaksın? Sevgili, 'En şerefli ölüm, şehitlerin ölümüdür.' derken beni o şereften mi mahrum bırakmak istersin oğul? Gecelen ay ışıdığında, Hamza'nın üzerine sağanak inen nurlar beni® üzerime inmesin mi; şehitlerin baş ucunda Rahmanı neşide ler okuyan melekler benim başıma gelmesin mi? Oğul, unutma, yıldızlar, başka bir kıyıda doğmak için batarlar ama şehitler daima nur içinde yatarlar! Sevgilim, Kostantiniyye için müjdeler vermişken, o müjdeye ermeyeyim mi oğul; onunla özlem gidermeye cennete girmeyeyim mi oğul? Annen sağ »i

154

saydı da sana anlatsaydı; Mekke'de, daha her şeyin başlangıcında, daha çevresinde pek az inananı varken ve akrabalannı İlâhî hakikate çağırırken 'Bu dine girerseniz, ileride Kostan tiniyye sizin olacak!' dediğini sana anlatmadık mı oğul? Bir akşam şu köşede, şu sedire kolunu dayamış bize dini anlatırken, gözleri dolarak o gariplik günlerinden bahsedişini ve hepimizi Kostantiniyye ile şevke getirmeye çalıştığını annen sana hiç mi söylemedi oğul? Ah oğul, elbette bu sefere katılacağım. Bunu ne Yezîd beni davet sadedinde ta Dımaşk'tan siyaseten ayağıma geldiği için, ne Mervan Medine valiliğinde kıdem kazansın diye, ne de Halîfe

şanına şan katacak kay gusuyla yapacağım, hayır bunu Sevgili'yi çok özlediğim için yapacağım. Onun hadislerine uymak için yapacağım, onun müjdesi yerine gelsin diye, onun sancağıyla yürüyen ordunun şanı yücelsin diye yapacağım. Belki onun adına hürmet için yapacağım, bana da böyle yakıştığı için yapacağım. Umulur ki müjdelenen kutlu erlerden biri de ben olurum, oğul!.'

Ne söylesem artık boştu. Babam kararım vermişti. Tek söyleyebileceğim, kendisiyle sefere katılıp ona göz kulak olma arzumdu. Kesin bir dille bana itiraz etti ve sefere katılmama izin vermediğini söyledi. Elim kolum bağlanmıştı. Bir şeye hayır dediyse tekrar evet demeyeceğini biliyordum. Baba sözünü de çiğneyemezdim. Üstelik o konuşmamızı önceden tahmin etmiş ve kararım zaten vermişti. Sohbetimizin sonunda anladım ki geçen yıl Ukbe ile gitmediğine, o vakit kendisinin sefere davet edilmediğine üzülmüş, şimdi arkadan gidecek orduya katılmak için davet bile beklemez olmuştu. Yezîd gelmese de babam bu redif koluna katılacaktı. Bunca kararlılığın bir sebebi olmalıydı. Düşündükçe bu sebebi buldum ve ona hak verdim. Babam aslında Medine'den uzaklaşmak

istiyordu. Sık sık yaptığını sanki bu sefer temelli yapmak istiyordu.

155

Kutlu Nebi'yi, annemi, arkadaşlarını ve dostlarım bir bir b rada kaybetmişti ve yıllar uzadıkça, her köşe başında onla nn hatıralanyla hüzünlenmeye dayanamıyor, içindeki hasret ateşi yandıkça yanıyordu. Sekseni devirmişti ve bütün dost lan, bütün akranları, sohbet edeceği, hatıralarını söyleşece. ği herkes Allah'a yürümüştü. Galiba kendisini, dostlarından uzak düşmüş, Nebi'nin hasretine mahkûm edilmiş hissediyor da sefere katılmayı âdeta bu mahkûmiyeti sona erdirmenin yolu olarak görüyordu. Eli kılıç tutacak kadar dinç idi, ama onu davet edenler kılıcıyla kâfir üzerine yürümesinden ziyade onun manevi yönünden yararlanmak istiyorlar, Kutlu Nebi'nin mihmandânnı aralarına alarak mücahidlerin morallerini düzeltmek istiyorlardı. Ordu Kalkedon önlerinde çiçek ve vebanın tehdidi altındaydı ve salgının büyümesi hâlinde bütün mücahidlerin kırılma tehlikesi vardı. Öte yandan, vebanın ilaçlanndan biri de umutların yükselmesi, morallerin düzelmesi idi. Babam işte bunun için redif kuvvetlerine katılacaktı. Onun Kalkedon'a vanp askerin arasında görünmesi yahut bir hastamn başında Hz.

Peygamber'e ait bir hatırasını anlatması elbette şifa sayılırdı. Islâm'ı yeni kabul edip de cihad için orduya katılan gençlerin ise onu tanımakla kazana caklan çok yüksek değerler vardı. Ordunun ekseriyeti tabiin ve tebauttabiînden oluşuyordu ve içlerinde Kutlu Nebi'nin akranı olan ashâbı güzînden hiç kimseyi tanımayan pek çok insan bulunuyordu. Yalnızca bunların bile babamı görerek Kutlu Nebi'yi hatırlamaları ve cihada olan şevklerinin artması önemli bir katkı sayılırdı. Bütün bunları düşününce babamı sefere katılma arzusunda haklı buldum; Hz. Peygamber m akranı olan ashâbın taşıdığı yüksek ruhu, o ruhu taşıya®8′ nn yaşadığı zamana Saadet Çağı denilmesini anladım 0° lar ablaklan, anlayışlan, düşünüşleri, her şeyleri Kur′anve

156

sünnet olan kutlu bir nesil idiler. İşte bu yüzden, ertesi gün babam, Yezîd'in teklifine cevap olarak Kur'an'dan, uyulması gereken bir âyet okumakla yetindi:

"Gerek yaya olarak, gerek binek üzerinde Allah yolunda sefere çıkın. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır.'"

Bana gelince, Hz. Peygamber'in yanında yaşamış bir çocuk ve ona mihmandârlık yapan bir anne babanın oğlu olarak Dımaşk'ta yeterince vakit geçirdiğimi

düşünerek babamın seferden dönüşünü Medine'de beklemeye karar verdim. Damascus, Dımaşk olduğu günden bu yana orada oturduğum yeterdi. Dımaşk'ı fetheden ordunun içinde babamla birlikte bulunmuştuk. Annem o günlerde rahatsızdı, babam Medine'ye dönerken bana orada yerleşmemi ve yapılacak her sefere iştirak etmemi söylemişti. Ama şimdi geri gelmek arzu sundaydım. Burası Medine idi, Peygamber şehri idi, vatanım idi, annemin kabri idi. Bahamın sözünü tutmuş, her sefere iştirak etmiştim, ama bedenen değil, baba mesleğini yapıp mücahidlerin giyeceği kumaşlar dokuyarak. Şehre dönme karanma babam da çok memnun oldu. Elliye merdiven dayamıştım ve bir zamanlar Hz. Peygamber'in uyuduğu odada uyumak, onun yaslandığı sedire yaslanmak, onun parmak izlerinin olduğu eşyalara dokunmak benim için de eskisinden daha ziyade bir anlam ifade edecekti. Babam ise Melik Tübba ile bilge veziri Semul'den bu yana güzel insanların uğradığı evimizde hayatın devam edeceğine, Kutlu Nebi'nin hatıralarının donup kalmayacak olmasına sevindi. Ve evimizi ziyaret etmek isteyen herkes için kapımızı açık tutacağıma dair ona söz verdim.

I Tevbe, 41

157

Babası seksen yaşında sefere katılan bir evlat ne yapabilir ki? Yezîd ile gelen heyette gençlik arkadaşım Abdullah ft/itj. zenî de vardı. Oğlu Hamed, şu şahin meraklısı, hızlı koşan Hamed, elimizde büyümüştü. Dürüst, gayretli atik ve başa rılı bir gençti. Dımaşk'ta herkes ona ayağı tetik olmasından dolayı Altın Çekirge derdi. Abdullah'tan, Dımaşk'a bir haber göndermesi ve Hamed'i babamın yanına takması için ricada bulundum. O da kırmadı. Yalnız Altın Çekirge çok zeki çıkmış; teklifi bir şartla kabul ettiğini öğrendim. Şartı, babam ile her konuştuklarında ondan kendisine bir hadis öğretmesi imiş. Böylece Ebû Eyyûb'un ağzından en az kırk hadisi ezberlemek istermiş. Çünkü onun ağzından ilk duyduğu hadise güvenmiş: "Kim benim sözlerimden kırk tanesini ezberlerse, Allah onu fakihler ve âlimler topluluğuyla diriltir!"

«

Babamı çok sevdiğim bilinsin diye bunları size anlattım. Babam olmasından gurur duyduğumu kendisine hiç söyle yemedim ama bunun manevi hazzını hep kalbimde taşıdım. Annemi çok severdi ve çocukken bana ve kardeşlerime annemizi sevmeyi, onu koruyup saklamamızı tembih ederdi. Hz. Peygamber soy sop ile

övünmeyi yasaklamasaydı babamın ve annemin adım bayraklaştırdım. Doğduğum vakit babamla annem beni, evimizin ilk sahibi olan Yemen Meliki Tübba'nın lakabıyla çağırıp "Eyyûb" demişler. Sonradan halk da onları benim adımla çağırdı: Ebû Eyyûb, Ümmü Eyyûb... Babam çulhahk yapar, bez dokurdu ve Kutlu Misafir'inin kokusunu taşırdı. Şimdi ben de onun kokusunu taşımak istiyorum: "Allah'ım sen o kokuyu herkese nasip et!"

SEVGİLİYE HİZMET

EDENE HİZMET ETMEK

Hilafet sarayında her türlü adam görmüştüm, ama gözünü budaktan sözünü dudaktan esirgemeyen birini ilk defa görüyordum. Halîfe'nin karşısında sesini yükseltenler, zaman zaman diklenen yahut onu üstü kapalı eleştirenler olmuştu ama Ebû Eyyûb gibi yüksek sesle hatalarım yüzüne karşı söyleyen biç kimse tanımamıştım. O günkü konu Medine valisi Mervan idi. Arada sırada halktan bazıları gelir, validen şikâyet ederlerdi ama Ebû Eyyûb şikâyet yerine doğrudan doğruya onun değiştirilmesini istiyordu:

"Sözüme kulak ver ey Halîfe!.. Üzerimize vali tayin ettiğin o yeğenin var ya, kötü muamelesinden ve taşkınlıklarından

Medineliler artık illallah dedi. Kapısına şikâyet için gidenle bir dövmediği kalıyor."

"Ne yapıyor mesela?"

"Ne yapmıyor ki?!.. Geçen ay sırf halkı sindirmek için t» mazlan geç kıldırmaya, halkı mescit avlusunda bekletmeye ve kendisine saygı gösterilmesini zorla istemeye başladı. Biz akşam namazını güneşin batışından hemen sonra kılardık. Çünkü Kutlu Elçi 'Güneş batar batmaz afcşam namazını kılınız, yıldızların doğumuna bırakmayınız.' buyururdu. Mer van buna itibar etmediği gibi Cuma hutbesini de müstehap olan vaktini geçirerek okuyor."

Ebû Eyyûb, örnek bir mümin oluşundan ve hakkaniyetinden cesaret alıyor, koskoca Halîfe'yle, yerine göre müzakere, yerine göre münakaşa edebiliyordu. Şimdi de onu hassas noktasından yakalamış gibiydi. Halîfe'nin bir taraftan Mervan'ı çok sevdiğini ve güvendiğini; diğer yandan da vilayetlerde imamet vazifesini mfılkı amirlerin yapmasını savunduğunu bilmeyen yoktu. Görev vereceği adamları mümkünse akrabalarından seçer ve sadakatinden emin olunca da şiddetle savunurdu. Ebû Eyyûb'un adam kayırmacılık ithamına ne gibi bir karşıhk vereceğini merak etmiştim, önce lafı geçiştirin® istedi:

"Bırakalım bir valinin de o kadar tasarrufu oluversin I Ebâ Eyyûb!.. Halkın yöneticisine itaat etmesi her zaman iy1' dir. Aynca Rasûlullah, 'Sizi idare edenlere kötü söylemi niz! buyurmuyor mu?"

"Kötü söylemekle hakikati söylemeyi karıştırmayın | Halîfe! Emîr olacak zat dinin buyruklarına ve Rasûlullah sünnetine uyarsa halk da kendisine uyar; emirlik yapa»** sünnete uymayacaksa halk onlara niye uysun ki?"

160

"Siz ulülemre uyma zaruretini bilmezden mi geliyorsunuz, Allah aşkma? Herkes yönetici hakkında ulu orta konuşur, eleştirir ve kötü söylerse dirayet gösterilemez ki."

"Galiba, ey Halîfe, siz de Kutlu Nebi'nin yalnızca 'Sizi idare edenlere kötü söylemeyiniz.' buyurduğunu sanıyorsunuz. Hadisin devamında, 'Islah olmaları, yani yanhş kararlarım düzeltmeleri için, Allah'a dua ediniz. Çünkü onların ıslah olmaları, sizin yarannızadır.' tembihinin olduğunu hatırlatmak isterim. Valiniz, ıslah edilmesi gereken işler yapıp dururken susalım mı?"

"Bunları valime söylediniz mi?"

"Elbette söyledim. Hatta başkaları da söyledi. Dualar ederek söyledik. Ama o buna kulak asmadı. Şimdi ben

de sana tebliğ vazifemi yaptım. Artık sen Halîfe olarak bir çare bulmazsan, Ensar'm şehri, Medine olmaktan çıkıp yeniden Yes rib olacaktır, bilesin."

"Olmaz Eyyûb'un babası, olmaz. Ashâb ve tabiîn, isteseler de Medine yeniden Yesrib olmaz."

"öyledir, ashâbı güzîn isteseler de Kutlu Elçi'nin sünnetini bozamazlar, ruhları o derece arınmıştır çünkü. Ama dikkat etmelidir, bugün sünneti saptıran, yarrn adaleti saptınr."

"Bililerinin saptırdığı adaleti biz toparlar, hatta yeni bir adalet anlayışı bile getiririz, merak buyurmayınız! Devlet yönetmek kolay iş değildir ey Ebâ Eyyûb! Hz. Peygamber gönüllere sevgi koyarak ve gönüllere seslenerek yönetiyordu; şimdiki insanların bazısında ne gönül kalmış, ne de sevgi. Çoklan kendi menfaatine olanı Peygamber'in sevgisine tercih ediyor. Bunun içindir ki dinin boş bıraktığı alanlarda kurallar gerekiyor. Ulema gerekiyor, danışman gerekiyor. Dımaşk'ta da "Unlardan fazla miktarda var, merak buyurmayınız."

161

"Hiç merak etmiyorum, lâkin Kutlu Nebi'nin 'Kötü ®":. nışmanın şerrinden korunan yönetici, her türlü kötülükte korunmuştur.' dediğini işittim. Eğer

danışmanlar idarecini» suyunca giderler, hakikati söylemekten çekinirlerse bundan da fenalık ve bozgunculuk çıkarl Emir olanlar fenalıktan ve bozgunculuktan bizzat kendileri el çekmelidir ki fenalıklar da toplumdan el çeksinler."

"Ben dünyayı fenalık ve bozgunculuk ile fesada veren bütün bir küfür dünyasına, Bizans'a savaş açmışım, sizse bana bir vali yüzünden tarizde bulunuyorsunuz. Ben bugün Bizans'a, denizin öte yakasında da olsanız başkentiniz İslâm askerinden uzak değildir mesajını vermeye çalışıyorum, sizse bana bir kasaba yönetimini düzenlemekten bahsediyorsunuz. Nerede benim yüksek ideallerim, nerede sizin takılıp kaldığınız şu küçük aksaklıklar?"

"Biz, ey Halîfe, nefsimiz için sizden hiçbir şey istemeyiz, illa cihanın bozulma eğiliminden ve Bizans'ın ıslahından evvel kendimizi ıslah etmemiz gerektiğinden söz ederiz, siz ise iktidannızı güçlendirecek tantanalı işler peşindesiniz. Nefsi mizle savaşıp kendimizi ıslah etmek, düşmanla savaşıp mad di zenginlik elde etmekten önce gelir. Ruh imarı yoksa, kuru kuruya memleketi imar, masivâ duygusunu arttırır ki o da dine ancak zarar verir."

"Sen böyle düşünebilirsin; ama emirlere memleketi K etmek düşer. Bunun için hazine gerektir, askeri beslemaya insanlan gözetmeye varlık gerektir. Ben de senin gibi bir W şıma olsam kendimi ıslahtan söz edebilirdim; ama ıslah | mayı bekleyen insanlar, şehirler ve düşmanlar var iken 9 vakit ayıramam. Ben hazine istiyorum, çünkü hazine hal f efendilik yapsa da emirler için yalnızca hizmetkârdır. 1

bir ülkeyi yönetiyorum. Bu ülkenin şimdiki insanlan Hz. Peygamber'e mutlak itaat gösteren sahâbiler gibi değil artık. İlla ki bu insanların ihtiyaçlarını, lıayal biçimlerini, ticaretlerini, hatta tarlalarında ne ekip biçeceklerini bile düşünmek zorundayım. "

"Bir ülkede, ey Halîfe, askerin elinde silah bulunmasa, çarşılarda ticaret işlemez hâle gelse, tarlalar ve bahçeler ziraattan kalsa o ülke yine de yaşar; ama eğer bir ülkeyi yönetenler adalet ve hukuka uygun davranmazsa, vazifeler hak etmeyen insanların elinde olursa, din bozulur, ahlak bozulur ve ülke batar, Dünyayı kuvvet ve kanunlar değil, Allah'ın koyduğu güzel ahlak ve vicdan idare eder, unutma. Bunun için kime vazife verdiğine, kimi iş başına getirdiğine dikkat et. Bilirsin ki, hak etmeyen kişiye makam vermek, hazine değerinde inciyi bataklığa atmak sayılır."

"Emin ol ki ey mihmandârı Rasûl, şimdiki nesil o inciyi kapışmak üzere bataklığa atlamaya hazır bekliyor. Şimdiki delikanlılar Peygamber'in sünnetini istedikleri kadar, servet ve refah da istiyorlar."

"Servet ve refahtaki çokluğun, milletleri sarhoş edeceği zamanlara geliyoruz desene. Oysaki ben senin Suriye fethi için hazırlanan orduya katıldığın günü hatırlarım, hiç böyle düşünmüyor, sevincinden neredeyse felç geçiriyordun. 0 gün yanımdaki adam, Kutlu Elçi'nin samimi bir arkadaşıydı; uhuvvet kokuyordu. Oysa şimdi karşımda dünya kokan bir adam görüyorum. Suriye fethine çıkıldığında senin Allah yolunda gaza ve şehitlik mertebesini arzulayışını hatırlanın, asla mal ve mülk kaygısında olmayan mutlu biriydin. Şimdi görüyorum ki en büyük makamı elde etmişsin, aııa buna doymadığın için neredeyse kederinden öleceksin.' 163

"Yalnızca bir günlüğüne giysilerimizi değişsek ve bej herkesin saygı gösterip itibar ettiği Ebû Eyyûb olsam, sen de önünde herkesin eğilmeye hazır beklediği Halîfe olsan ne olurdu hiç düşündün mü?"

"Devlet hizmeti kabul edecek kadar kendimi cesur hissetmiyorum ben. İnsan doğruluktan ayrılmamaya karar vermeden devlet hizmetini kabul etmemelidir.

Buna rağmen senin doğru yolda olmadığını da söylemekten geri kalmayacak, senin şer işlediğin her hususta hayır işlemeye çalışacağım. Çünkü her şey zıddıyla defedilir."

"Oysa devlet hizmeti..."

“Sus yâ MuâviyeL"

Halife ile Ebû Eyyûb arasında ipler gerilme noktasına gelmiş, sesler yükselmişti. Biri seksenini, diğeri altmışım geçmiş iki adamın sözlü mücadeleyi durduk yerde azıttıklarını düşünüyordum. Hani birbirlerine girmeye ramak kalmıştı, İşte tam o sırada Ebû Eyyûb'un, rakibine susmasını söyleyerek bir delikanlı çevikliğiyle ayağa fırlayıp kapıda bekleyen hizmetkârdan abdest almak üzere su istediğini; diğerinin de oturduğu yerde boylu boyunca yattığını gördük. Salonda bulunan herkesin benim gibi bir "Oh!" çektiği andı. Hz. Peygam ber'in "Sizden biri öfkelendiği zaman abdest alsın; sizden biri öfkelendiği zaman ayakta ise otursun, öfkesi geçersene âlâ; yoksa uzanıp yatsın!" buyurduğunu babamdan öğrenmiştim. Müslüman ahlakıyla yaşamanın bir güzelliğiydi bu Meclisteki herkes konuşmanın bundan sonrasında, yumuş3' tılmış bir ortam bekliyordu. Nitekim Ebû Eyyûb abdestin> tazeledikten sonra az evvelki

atışmalar hiç yaşanmamış |gj Halîfe'ye bazı tavsiyelerde bulundu. Hatta akabinde Hz M gamber zamanındaki hatıralardan bahsedip eski dostları

164

dostlukları yâd eder gibi bile oldular. Hava tamamen yumuşadığında da Halîfe ona sarayında kalmasını, şeref konuğu olmasını teklif etti. Ensar'm göz bebeği Ebû Eyyûb'un herkes tarafından niçin bu kadar sevildiğini ve hürmet gördüğünü işte o vakit gerçekten anlayabildim. Çünkü cevabı güler yüze yenik düşmeyen bir cevaptı ve ancak ashâbdan birisi muhatabına hakikati bu kadar açık söyleyebilirdi:

"Gücenmeyiniz ey Halîfe, ama bu nazik teklifinizi geri çevirmek zorundayım. Çünkü yıllar önce Sevgililer Sevgilisi'nin söylediği bir sözün mucize eseri sizin bu salonunuzda gerçekleştiğini görmekten tedirginim. Buyurmuştu ki Ey Ensar!.. Benden sonra servet ve saltanat sahibi emirler görmeniz muhakkaktır. O gün geldiğinde, size bıraktığım dine ve sünnetime sarılmak suretiyle sabır ve sebat gösteriniz ki ancak doğru yolu bulabilesiniz!" Şimdi sizin şu süslü salonunuza, servet ve mülk sahibi olan Dımaşk ahalisine, kapılarında nöbetçiler bekleşen zengin eşraf tabakasına, huzurunuzda el pençe bekleşen köle ve

hizmetkârlarınıza balonca müminlerin dünya nimetlerine ne kadar değer verir hâle geldiklerini anladım. Teşekkür ederim, saray sizin, külbei ahzan benim. Buraya seni görmeye ve bunları tartışmaya değil, Kutlu Nebi'nin cihad emrine uymak ve Kostantiniyye önlerindeki İslâm askeri için ne yapabileceğimi konuşmak için gelmiştim. Başka şeyler konuştuk. Olsun, inşallah konuştuklarımızdan Hak Ta âla sana ve bana hayır takdir eder. Şimdi müsaade ederseniz gideyim. Üç gün sonra seriyye sefere çıkarken ben de aralarına katılır, üzerime düşeni yaparım. Sağlıcakla kaimi"

Bu cümlelerden sonra Halîfe ve salonda olan herkes gibi zaman da donup kaldı. Ebû Eyyûb çıkarken hiç kimse kıpırdamadı, belki kıpırdayamadı. Bir tek ben ardından koşup

165

kendisine eşlik ettim, Halîfe'ye rağmen yaptığım ilk şev | oldu. Bahçeyi geçince Gümüş de yanımca uçmaya başladı jf döşeli yolda biraz ilerledik. Peşinden gittiğimi anlayınca du du ve beni yanma çağırdı.

"Çocuk, beni mi takip edeceksin?"

“Şey... Efendim... Ihım!.."

“Sen hiç Peygamber'in şöyle buyurduğunu duydun nm ‘Dört şey, peygamberlerin âdetlerindendir: Güzel koku sürünmek, evlenmek, misvak kullanmak ve haya sahibi olmak.”

“Hayır efendim, duymadım. Ama neden bunu bana söylediniz?"

"Senden güzel bir koku duymadım. Yaşma bakarak evlide olduğunu zannetmiyorum, dişlerin hiç de inci gibi değil ve edebe aykırı olarak gizlice beni takip ediyorsun. Sevgiliden bir iz, bir işaret taşımayan gençlerle işim olmaz benim.'1

Kendimi çok kötü hissettim. Eşiğini beklemeye hazırlandığım kişi daha ilk kelamda beni rezil etmişti. Derhâl koşup eline yapıştım.

"Doğrudur, dediğiniz hadisi bilmiyordum efendim, fırsat verin ki hepsini yerine getireyim."

"O hâlde dişlerini temizlemekle başla. Çünkü Sevgili 'Ye meklerden sonra ağız ve diş temizliği yapanlar ne iyi K selerdir.' derdi."

Tozlu toprak yollara gelesiye konuşmadan ilerledik. Yanınca yürümeme ses çıkarmıyordu artık. Zihni hâlâ saray daki sözlerdeydi zannederim. Birden durdu. Yolun kenarın^ otlar vardı. Oraya doğru ilerledi ve beni şaşırttı:

“Sana bir şey desem yapar mısın?"

"Canla ve başla!"

"En yakın kuyudan bir kırba su getir bana."

166

Koşarak suyu getirdiğimde bıçağıyla otlann arasından bir yeri kazıyordu. Topraktan bir fide çıkardı. Bir meyve çekirdeğinden büyümüş küçücük bir fide. Sonra güneş gören bir duvar dibi aradı ve kırbamda getirdiğim suyun birazını oraya döktü. Toprağı eşeleyip fideyi dikti. Çevresini toprakla çevirdikten sonra suyun kalanını kökünde göllendirdi. Ellerindeki toprak ve çamuru silerken bana döndü:

"Ve yine demişti ki, Kim bir fidan dikerse, Allah o ağaçta yetişen meyve sayısınca amel defterine sevap yazar! Teşekkür ederim."

Cesaretimi topladım:

"Katılacağınız sefer süresince size hizmet etmeme müsaade ederseniz, söz veriyorum, her nerede konaklarsak orada bir fidan dikeceğim."

"Yapamayacağın sözler vermemelisin çocuk. Her konakta fidam nereden bulacaksın?"

“Yürüdüğümüz güzergâhlarda arayarak ve bulunca binitimin terkisine istifleyerek."

"Hmml Yalnızca bu sünneti yerine getirmek için de olsa yanımda yürü çocuk, sevdim seni."

Çok sevinmiş ve onun beni sevdiğinden daha çok ben onu sevmiştim. Müteakip üç gün boyunca ben Ebû Eyyûb'un ilk ikazının gereğini alışkanlığa çevirerek gönlüne girmek istedim. Dişlerimi her yemekten sonra misvak ile temizledim. Güzel kokular sürünerek yanma gittim. Elbette evlenemez dim, ama hayâyı bir elbise gibi kuşanmaya karar verdim. Yürürken, otururken, halkın içinde, hep başımı yere eğerek işe haşladım. Artık her adımımdan kendime hesap verecek, her hâlimden memnun kalmayı hedefleyecektim. Meğer benim dişlerim ve nefsimle uğraştığım üç gün boyunca Dımaşk'ta tartışmalar ayyuka çıkmış. Kimisi Bizans'a ikinci bir ordu

167

nun gidip gitmemesi gerektiğini, kimisi de böyle bir orduya kimin emir olup olamayacağım tartışıyormuş. Kadınların da sefere katılıp katılamayacağı, sefere katılacakların ganimet hisselerinin miktan gibi konular da yine Dımaşk sokaklarım doldurmuş.

Sefere katılmak isteyen pek çok kişi, bilhassa ashâbı güzînden olanlar, Yezîd'in emirliğine itiraz etmişlerdi ve sesler yükseliyordu. Buna karşın Halîfe, oğlunu

göndermek konusunda ısrarcıydı. Kelb kabilesi başta olmak üzere çok sayıda genç cengâver ile emrindeki kuvvetler de Yezîd'in saflarında savaşmaktan onur duyacaklarım bağırarak söylüyorlardı. Dımaşk, tamamen siyasi bir ortamın içindeydi. Bir tek kadınlar samimi davranıyor ve Hz. Peygamber'in Kostanti niyye'nin fethini müjdeleyen hadisini delil göstererek sefere katılmak istiyorlardı. Bunlann çoğu bir yıl önceki orduyla eşini veya babasını Bizans'a gönderenlerden oluşuyordu. Seferi yönetecek olanlar ise buna itiraz ediyor, kadınların yolda kendilerini yavaşlatacaklarım söylüyorlardı. Sonunda Halîfe halka irad ettiği bir Cuma hutbesinde her şeyi kestirip attı ve Kalkedon'daki askere yardım için iki redif kuvveti hazırlanacağım, bunlardan birincisinin azami 200 kişilik bir seriyye den oluşacağım ve Kostantiniyye önündeki askerin maneviyatım desteklemek üzere yola çıkacaklarım; arkadan gidecek İkincisinin ise Armeniakon themasınm göndermediği miktarda mücahid içereceğini ve asıl savaşı bunlann yapacağını söyledi. Birincisi seriyye, İkincisi ordu idi. Ordu mevcudu olarak da yirmi bin rakamı hedeflenmişti. Halîfe, at ve katır sırtında gidecek seriyyenin bir an evvel yola çıkarılacağımve ashâbı güzînin ileri gelenlerinin bu kafile ile gideceğim | ilave

etmeyi unutmadı. Söylediğine göre iki yüz kişi, B^zer gâhm emniyetiyle de ilgilenerek elli gün içinde KalkedoD |
168
olacak, deve katarlarıyla ılgar yürüyecek yirmi bin kişilik redif kuvvetleri ise iki Bizans karargâhını susturup yollan emniyete alarak yetmiş günde Kostantiniyye önlerine varacaktı. Aradaki yirmi günde de Mısır tersanelerinde yapılmakta olan üç büyük gemi onlara yetişecekti.

Yola çıkacak seriyyedeki yüz yetmiş bir erkek ve on üç kadını, sabahleyin tek tek ben saydım. Halîfe, ordunun öncü kuvveti mahiyetinde sefere katılanlann kimler olduğunu tek tek ezberlemem ve nesilden nesle aktanlmak üzere tabakat bilgilerini saklamam için beni vazifelendirmişti. Kafilede as hâbı güzînin ileri gelenleri yamnda tabiînden genç muhafız ve ulaklar da var idi. Çünkü bizden bir hafta sonra yola çıkacak yaya redif kuvvetleri ile sık sık haberleşmemiz gerekecekti. Kafilede çolak aşçımız Selma Hala'mn yamağı Nesibe'yi saymazsak yaşı en küçük olan ben idim. Ramazan gurresinde on sekizine girdiği için benden bir yaş büyük olan Abdurrah man ise babası Ka'b bin Mâlik'e eşlik ediyordu. Babasının gözleri artık görmüyordu ama

Kutlu Nebi'nin şairi olmak dolayısıyla herkes tarafından çok seviliyor, şiirleri dillerde dolaşıyordu. Bu seferde de hamasi kasideler yazarak cengâver leri coşturmak için gönüllü olmuştu. Doksan yaşındaki Ebû Şeybe'nin o da Peygamberimizin sütkardeşi olmak dolayısıyla çok saygın biriydi oğlu Müsris ise yirmi yaşlarındaydı ve babasının elini tutuşuna bakılırsa özürlü idi. Kafilede Ebû Eyyûb'dan başka kimler kimler yoktu ki? Birbiriyle adaş olan üç yiğit adam vardı mesela. Halîfe Ömer'in oğlu, Kutlu Nebi'nin amcası Abbas'ın oğlu ve cennetle müjdelenenlerden Zübeyr'in oğlu. Üçünün de adı Abdullah idi ve bu yüzden Medine ve Dımaşk ahalisi onlardan bahsederken "Abâdile'' der, bunu derken de yüreklerindeki sevinçleri ve takdirleri bu kelimeyle birlikte dışarı yansıtırlardı. Meğer bunlar bir zaman169 larAsrı Saadet'in gözü pek gençleri olup Müslümanların bir seferine katılmış, İslâm uğruna her fedakârlıkta bulUn muşlar, Ömer'in oğlu Abdullah şimdi ellisini geçmişti ve saç lan omuzlannda, hâlâ çok yakışıklı bir adamdı. Babam, şefe re onun da geleceğini işitince kıymetini bilmem ve yakmında olmaya çalışmam gerektiğini söyledi. Dediğine göre Kutla Nebi ne yaparsa o da aynını yapar, yürüdüğü yol, konakladı ğı yer, abdest aldığı veya namaz kıldığı mekânlara gider

hep onun gibi davranır, sözlerini de harfi harfine ezberler, öğüt, lerini tatbik edermiş. Ömer'in oğlu işte!.. Babam "Oğul"dedi en son, "Ömer'in yaşadığı devirde onun gibisi var idi; fakat Abdullah'ın zamamnda bir benzeri yoktur!"

Abbas'ın oğlu Abdullah, elli yaşlarındaydı. Dımaşk'ın en çok ziyaret edilen kişisi diye biliniyordu. Kur'an'm ilk mü fessiri olduğu için İslâm yurtlarının her yanından insanlar ona çözemedikleri meseleleri sormaya, fetva istemeye gelirlerdi. O kadar ki son iki yıldır gelenleri artık birer ikişer değil, gruplar hâlinde kabul edebiliyordu. Dün gördüğümde,ta sefere katılma sebebinin, fetva sorumluluğundan artık kurtulmak istemesi olduğunu söyledi. Tabii Hz. Peygamber'in müjdeli fetih hadisine ilaveten...

Zübeyr'in oğlu Abdullah'a gelince, o, kırk dört yaşında kapı gibi bir delikanlıydı. Lakabı Mescit Güvercini idi. Ebû bekir'in torunu olup Müslümanların Medine'de doğan ilk || cuğu imiş. Yezîd ile artık herkes ona "Emîr" diyor arası olmadığı söyleniyor. Halîfenin Emîr hakkmdaki planlarına I sert eleştirileri o getirdi. Bir de şahinleri seviyor; benim |P'

Kafilenin arasında komşumuz Câbir ile eşi Daye Hatun11 da görünce çok sevindim. Câbir, Hendek

gazilerinden |ive Hz. Peygamber'in daha hendek kazılırken Kostantiniyy®1^1
170
fethini müjdelediğini söylüyordu. Meğer geçen yıl ilk ordu hareket ettiğinde ateşli bir humma yüzünden döşekte yatıyormuş. Sonbaharda iyileştikten sonra sık sık Bizans yolunu tutmayı sayıklayıp durmuş. Bugün Câbir ile Daye Hatun'a gün doğmuştu anlaşılan.
Seriyyenin en renkli siması Kays bin Sa'd idi. Çok uzun boyluydu ve bir eşeğe binerek gelmişti. Eşeğe binince ayakları yere değiyor, buna rağmen yaya yürüyen insanlar arasında sanki at sırtındaymış gibi uzun görünüyordu. Sefere katılmasına izin verenler herhâlde onun nüktedanlığım ve gülünç hikâyeler anlatmasını da dikkate almış olmalılar. Gerçekten neşeli bir adam... Kendisine neden sefere katıldığını sorduğumda "Poturumu almaya gidiyorum!" cevabını verdi. Meğer vaktiyle Bizans imparatoru, ülkesinin en uzun boylu iki adamıyla Halîfe'ye mektup göndermiş. Elçileri uzun boylulardan seçmesinin amacı, İslâm ülkesinde bunlardan daha uzun kişi bulunamayacağını iddia ile güya Bizans'ın İslâm devletinden daha uzun ömürlü olacağını ima etmekmiş. Mektupta ise cevabını yalnızca peygamberlerin bileceği sorular yer alıyormuş. Bundaki

maksadı da Hristiyanlığa karşı İslâmiyet'i küçük düşürmekmiş. Halîfe gelen sorulan müfessir Abdullah İbn Abbas'a sormuş. O da hepsini bir bir cevaplamış. Üstelik verdiği cevapların hepsi İncil ve Tevrat'a da uygunmuş. Elçiler geri gideceği zaman da Kays bin Sa'd'ı çağırtıp yan yana durmalarım söylemiş. Sa'd her iki elçiden de uzun gelmiş. Halîfe bununla yetinmeyip Kays'ın poturunu elçilere vererek İmpa ratorlanna götürmelerini ve gördüklerini aılatmalannı söylemiş. Kays'ın soruma cevap olarak poturundan bahsetmesi zekâsının bir ürünüydü. O kadar ki, hemen her sözüne nükte katabiliyor, herkesi güldürüp kendine hayran bırakıyordu.

171

Garip ama şu Tekinsiz Kâfir Kallinikos'u da seriyyenij içinde gördüm. Gönüllü olup Halîfe'den izin alarak Bizans'a gidecekmiş. Dediğine göre malını mülkünü satıp savmış, vannca da Kostantiniyye'ye yerleşecekmiş artık. Oraya "şe. hirler Kraliçesi' diyor. Seriyye içinde gitmesi, yollarda tercümana ihtiyaç duyulursa diyeymiş. Ama ona önce ben ihtiyaç duydum ve yol boyunca nerelerden geçileceği, hangi konakta nelere ihtiyaç olacağı üzerine bilgi edinmeye çalıştım. Böyle ce Ebû Eyyûb'un hizmetini daha iyi görebilecektim.

Kafilemizdeki herkesi tammış, zihnime yerleştirmiştim. Mamafih, zihnim asla ayağım kadar tetik değildir. Halîfe'nin verdiği görevi iyi yapabilmek için unutmamam gereken isimleri tekrar edip duruyordum. Seriyyemiz hareket edeceği vakit herkese tek tek bakıp görüntülerini yalnızca gözüme değil, hafızama da yerleştirmeye çalışmam bu yüzdendi.

Veda ânı geldiğinde Dımaşk sokakları kurbanlar, sevinçler ve gözyaşlanyla dolup taşıyordu. Anneler oğullarına, babalar çocuklarına sanhyorlardı. Bizi uğurlamaya gelen kalabalığı yararak bir ihtiyarın nefes nefese seriyyeye yetişmeye çalıştığım gördük. Übâde bin Sâmit imiş. Müslümanların ilk deniz seferi olan Kıbns seferinde şehit düşen Ümmü Haram'ın eşi Übâde. Emir ile kısa süreli tartıştılar ama kimse onu durduramadı. Yirmi yıl evvel Ümmü Haram'ı şehit verdiği Bizans'a karşı bu sefer Kostantiniyye önlerinde savaşmak ve şehit olmak istediğini, asla vazgeçmeyeceğini söylüyordu. Mazereti de oldukça geçerli görünüyordu. Kulak misafiri oldum:

"Rasûlullah evimizde kaylûle yapardı. Bir defasında gü lümseyerek uyandı. Eşim Ümmü Haram gülümsemesinin sebebini sorduğunda, rüyasında Akdeniz'e fetih için giden jgj hâbı gördüğünü ve onların

cennetlik olduğunu söyledi. Eşi®1 kendisinin de onlann arasmda bulunmayı istediğini söyle

172

yince Rasûlullah Efendimiz dua buyurdu. Başka bir gün aynı gülümseme tekrarlandığında yine sorduk. Bu sefer de ümmetinden bazılarının Kostantiniyye'yi fethe gittiklerini gördüğünü, bunlann da günahlarının bağışlandığım söyledi. İşte şimdi ben o bağışlananlardan olmak istiyorum."

*

Ben mi? Mutlaka tammışsınızdır; Altın Çekirge Hamed'im ben. Oğul Eyyûb'un ricası üzerine babam Abdullah Müzeni, beni Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb elEnsarî'nin Bizans seferi için yanına hizmetkâr verdi. Bu yüzden üç gün evvel o, Halî fe'nin huzurundan aynldığında ben de peşinden yürüdüm. Baham Bizans seferine katılmamı bir şartla kabul etmişti çünkü; ömrümü Ebû Eyyûb'un ömrüne adamak, Kostantiniy ye seferinde yolculuğu ve hayatı ona kolaylaştırmak... Seksenini deviren biri için, kış ortasında çıkılan seferin hiç de kolay olmayacağım hepimiz biliyorduk. Yol boyunca, dağda belde, kışta kıyamette her dakika ve her ihtiyaç anında kendimi ona adamaya hazırdım. Tek isteğim ve kazancım, dünya gözüyle göremediğim Kutlu

Elçi, Efendiler Efendisi Muham med Mustafa'yı onun ağzından dinlemek ve peygamberimi öğrenmekti. Anlaştık, her konakta bana onunla ilgili bir hatırasını anlatacak, onun bir sünnetini öğretecek, ben de onun rivayet ettiği bir hadisi ezberleyerek onun adma bir fidan dikecektim. Gümüş'ü yanıma alıp yola çıktığımızda ilk hadisi bir soru olarak yöneltti:

"Hamed! Biliyor musun Sevgililer Sevgilisi bir gün bize, 'Pek yakın bir gelecekte büyük büyük şehirler fetholunacak, büyük ve donatılmış ordular tanzim edilecektir. Sizin de o orduda bulunmanız taayyün edecektir. İşte o sırada içinizden bazıları böyle bir orduda (ücretsiz olarak) bulunmayı hoş görmeyecek ve kavminden ayrılıp başka kabilelere gide

173

rek 'Beni kim şu orduya katılmam için kiralar?' diyecektir îyi belleyin ki böylesi bir kişi, kanının son damlasına kadar ücretlidir (gazi değildir).' demişti. Sen o ücretli olanlardan değilsin ya?"

"Hayır efendim, Eğer müsaade ederseniz, ben ücretimi siz. den hadis olarak tahsil edeceğim."

"O hâlde, işte sana müjdeliyorum ki Kutlu misafirim sık sık 'Sabah olsun, akşam olsun Allah yolunda hizmet

için bir yürüyüş, güneşin üzerine doğup battığı her şeyden daha hayırlıdır.' buyururdu. Haydi yürüyelim!..

Ebû Eyyûb, Allah'ın elçisini evinde ağırlayarak itibar kazanmıştı. Hizmetkâr idi evet, ama muhteşem bir hizmetkâr idi. Kutlu misafirinden aldığı müjde ile yollara düşmüştü. Bense o kutlu misafire hizmet edene hizmet edersem belki manevi itibanm yükselir, onu seviyor olmamm gereğini yaparım diye yürüdüm. Her şey çok güzel ve benim istediğim gibiydi. İçimden dua ediyordum:

"Ne olur Allah'ım, Emir seriyyeyi dolambaçlı yollardan götürsün ve konaklarımız çoğalsın!.. Ta ki bir hadis daha, bir fidan daha..."

TOROS DAĞLARINDAKİ

SON GEÇİTTE...

Efendi Andreas "Hazırlanın!" dedi "Yarın yola çıkıyorsunuz." On bir bakireden oluşan "Dişi Ejderler" ve yanımızda İmparatorun özel birliğinden yirmi iki asker. Kara kışın şiddetini arttırdığı kısa günlerde uzun bir yolculuk... Görünüşte biz saraya mensup asil kadınlar, diğerleri de muhafızımız olacaklardı. Bize kalsa muhafız kılığındaki bu adamlar yalnızca ayak bağıydı. Görevimiz basit bir tuzaktan ibaretti çünkü: Hagarenoi ve Smailitailarm teşkil ettiği Arap ordusunun

önünden gelmekte olan iki yüz kişilik bir kafileyi tuzağa düşürüp yok etmek... Bizans'ın en korkunç suikastçıları olan Dişi Ejderler için, yarısı yaşlı iki yüz kişi nedir ki? Hatta aralannda kadınlar bile varmış.

Efendi Andreas'a, Kalkedon'da ve Bizans surlan önünde p tün kış boyunca açlık ve sefaletini gördüğümüz binlerce Arap dururken bu iki yüz kişi için endişelenmesinin sebebini sorduğumuzda, her zamanki ciddiyetiyle cevap verdi:

"İşte sizin vazifeniz tam orada başlıyor. İmparatorun özel muhafızları tuzaktan sonra herkesi kılıçtan geçirmek isteyecektir. Sizden iki kişiyi kurtarmanızı ve bana getirmenizi istiyorum. Biri müfrezenin emîri, diğeri de Ebû Eyyûb diye çağırdıkları bir ihtiyar."

Emîr'in kim olduğunu ve neden önemli olduğunu biliyorduk. Ama Ebû Eyyûb'un önemi nereden geliyordu önce kesti remedik. Efendi Andreas, İmparator Konstantinus'u yine parmağında oynatacağı tuzaklar hazırlıyordu anlaşılan. Bunun için General Dextus ile işbirliği içinde olduğunun da elbette farkındaydık. Dextus, müfrezenin arkasından gelmekte olan yirmi bin kişilik İslâm ordusu hakkında hemen her şeyi güvercin kanatlan ve duman istihbaratı ile haber alıyordu. Onlar Kalkedon'a ulaşmadan surlann

önündekileri yok etmenin planlarım yapmıştı. Bunun için bahan beklemek istiyordu. Ama Müslümanların redif ordulan da baharda geleceklerdi. Dişi Ejderler'e verilen görevin bir amacı da onların gelişini geciktirmekti. Plana göre öncü kafilesini katledeceğimiz ordu telaşlanacak ve korka korka ilerleyecek, böylece Konstanti nopolis'e gelmeleri bir ay kadar gecikecek, bu gecikme de ihtiyar kurt Dextus'a, Kalkedon'daki Araplan imha için yeterli imkânı tanıyacaktı.

Görevimiz gizli ama basitti. Otuz üç kişi elbirliğiyle kafileyi imha edecek, sonra da Dişi Ejderler olarak yirmi iki hafızımızı kılıçtan geçirecek, iki esiri kurtaracaktık. Bir ejde re iki asker; çocuk oyuncağıydı.

îki Müslüman esiri, canlı olarak Bizans'a getirdiğimiz | siyasi pazarlıklarda rayicin artacağını, işin içine çift ter^

176

lı rekabetin gireceğini tahmin ediyordum. Efendi Andreas, Emîr Yezîd'i terazinin kefesine koyduğunda diğer kefeye hem İmparator IV. Konstantinos, hem de Halîfe altınlar yığmaya başlayacaktı. Kaçıracağımız ihtiyarın değeri ne idi veya hangi amaçla kaçıracaktık onu hâlâ çözememiştim. Elbette bunu Efendi Andreas'a

da soramazdım. Huzurundan ayrılırken ben eski sözleşmemizi kendisine hatırlattım:

"Efendi Andreas! Siragusa'da ne olduğu hakkında hiçbir şey sormadınız, ama..."

"Sormamı gerektirecek bir şey var mı sevgili kızım?"

"Bilemiyorum, ama vazifemi tamamlayınca beni Damas cus'a göndereceğinize söz vermiştiniz!"

"Ha!.. Yine şu mesele... Zavallı meleğim. Seni Yüce İsa'nın dinine hizmet ve Bizans'ın geleceğini güvence altına alacak bir ejder olarak yetiştiriyorum ve sen küçük intikamlar peşinde koşuyorsun. Pekâlâ, dediğin gibi olsun, anlaşma anlaşmadır; baba katili olmak istiyorsan, görevini tamamla, o iki Müslüman'ı paketleyip bana gönder. Sonra ekipten aynbp Damascus yolunu tutabilirsin."

Yola çıktığımda içim rahattı. On bir ejder, Arap bedevilerine nerede tuzak kurmamız gerektiği hususunda bir değerlendirme yaptık. Müfrezenin Bizans karakollarının olduğu kervan yollarım kullanmayacağı aşikârdı. Bir yıl evvel ordularının geldiği güzergâhı da kullanmak istemeyebilirlerdi. Kafilede yaşlılar olduğuna göre fazla sarp vadilerden de geçmeyi tercih etmeyeceklerdi. Bu durumda su

bulabilecekleri dere yataklarını takip ederek ya Antakya1, Dülük2, Çukurova3

J Antiocheia

2 Doliche

3 Clllcia

177

yolunu yahut Malatya1 Geçidi'nden Kapadokya'ya çıkarak Avanos mendereslerini takip edeceklerdi. Her iki güzergâhta da Anatolikon arazisinden denize paralel ilerleyip Silifke2 ve Alanya3 yoluna gitmeleri gerekiyordu. Buna göre konaklan mızı askerlere söyledik. îlk anlaşmazlığımız da bu noktada patlak verdi ve bize başka bir güzergâh dayattılar. Kabul ettik. Etmez olaymışız, bize ne emrederlerse boyun eğeceğimizi düşünmüş olmalılar ki yüksek perdeden komutlar vermeye başladılar. Sabrettik. Ama yansından fazlasının aklı fikri bellerinin alt tarafına çalışıyordu ve ilk denemeyi yapan serseri, en genç ejder Talia'nm bir dirsek hamlesi sonucunda dizlerini kırarak ata binmek zorunda kaldı. İkinci denemeyi yapan çavuş, ejdere uzanan elini boynunda sargıyla dolaş tınyor. Flütümden yayılan nağmeleri dinlemek yerine bana eliyle sarkıntılık yapmaya kalkan serseri ise iki dakika sonra, şarkı bittiği anda gözünün birini kör eden dikenin

benim flütümden fırlamış bir iğne olduğunu asla bilemedi. Yol ilerledikçe sesini yavaş yavaş yükselten tarafın kızlar olmasına boyun eğdiler. Hangi yolların takip edileceğine ve nerede tuzak kurulması gerektiğine dair kararı da sonuçta biz belirledik: Alanya'dan sonraki menzil, Keçiborlu.4

İznik'e5 doğru süratle at koşturduktan sonra göl kenarında konakladığımız ikinci günün akşamında hepimiz çok yorgunduk. Yolda topladığımız yiyecekleri ve avladığımız kuşlan ateşe atarken Talia yanıma yaklaşıp "Anlatsana" dedi, merakla, "Siragusa'da neler oldu?" Dişi Ejderler'in birbirlerine soru

1 Melitene

2 Selevkeia

3 Kalonoros

4 Eudoksiapolis

5 Nicaea

178

sormaları usulden değildi, özel görevlerimiz ve özel hayatlarımız yalnızca Efendi Andreas tarafından bilinirdi. Talia ile ikimiz arkadaştık, bazen birbirimize küçük sırlanmızı anlattığımız olurdu, ama hiç bu kadar ileri gitmemiştik. Yüzümde nasıl bir şaşkınlık ve hayret

ifadesi gördüğünü bilemiyorum ama açıklama gereği duydu:

"Benim en değerli arkadaşımı değiştirip geri gönderen şeyi veya kişiyi merak etmeli değil miyim?"

Gerçekten de Siragusa'dan geri dönerken çok şeyi yemden düşünmüş ve kararlarımı ona göre vermeye and içmiştim. Düzmece İmparator Mezezius benim ilk cinayetimdi ve bütün yol boyunca bunu zihnimden atamamıştım. Üstelik onu öldürdüğümü saklamak için üç masum insam daha öldürdüğümü kimse bilmiyor. Şimdi bütün bunları Talia'ya anlatmak mıyım? Efendi Andreas'a bile anlatmadığım şeyleri ona söylemeli, bir bir tasvir etmeli miyim? Eğer anlatacak olsam nereden başlar, hangisini önce söylerdim? Siragusa'ya varışımı lanetle andığım günden mi, yoksa içdeniz gibi görünen Sira gusa Limanı'na bakan komün saraylarından birine yerleştiğim günden mi? Keyifli bir seyahat olarak başlamıştı. Kons tantinopolis asilzadelerinden birinin zengin kızı olarak, güya, sahildeki Konstantinos Sarayı'na davet edildiğimde bütün güzelliğimi ve dişiliğimi yalnızca o gece için kullanmaya kararlıydım. İmparator Mezezius beni yan kutsal Roma resepsiyonu için davet ettiğinde aklım başından almam gerekiyordu. Vardığım saray, ne şehirler kraliçesi Konstantinopo

lis'teki senato binasına ne de Büyük Bizans Sarayı'na benziyordu. Burası Akdeniz'in bütün güzelliğini yansıtan beyaz mermerler ile beyaz çiçeklerin buluştuğu yerdi. Som mermerden inşa olunmuştu ve Siragusa Kalesi'nin doğu tarafında, denizle kucak kucağa heybetli bir manzaraya bakıyordu.

179

Girişi çok etkileyici ve dikkat çekiciydi. Somakiden yontul muş yekpare arslanlarla süslü sütunların arasında yükselen mermer basamaklar daha girmeden insanı etkiliyor, içerideki efsunlu güzellikleri düşündürmeye başlıyordu. Kabul edildi ğim ilk salon iki yüz adıma altmış adım ebadında, duvarları ve temini mozaiklerle ince ince işlenmiş, göz alıcı renkler ve desenler taşıyordu. Duvarlarında Hristiyan azizlerin ve meleklerin âdeta kendilerim fark ettirmek için yarıştıkları büyük resimler ile zemininde akantus yapraklarıyla çelenklen miş beyaz manzaralar vardı. Burada dalgın bir zihin, beyaz ve köpüklü bir gölün üzerinde yürüdüğünü hissedebilirdi. Sofra niyetine ortaya on dokuz divanlı uzun bir masa konul muştu ve her divan, yan yana üç kişi oturacak şekilde ipek yaygılarla döşenmişti. Masanın üzerinde bol av eti, yaban do muzu ve geyik, turna, yaban kazı, keklik,

bıldırcın ve karahi berii tavus etleri yığılmıştı. Şarabın her çeşidi yanında en
kaliteli clarezlerden herkese ikram eden tül giysili genç kız lar ortada dolaşıyor, kış olmasına rağmen dekolteler birbiriy le yarışıyordu. Salonun sıcaklığını serinletecek içecekleri on180
İ8r sunuyor, diğer yiyecekler tavana asılı üç sedye vasıtasıyla istenildiği vakit sofraya iniyordu. Altın yaldızlı derilerle kap jj tuttuğunuzda, altın halkalara kadar çekiyor ve makara sistemiyle tavandan süzülüp masa hizasına gelen içeceklerden istediğinizi alıyordunuz. İsteyenler için yine zarif giyimli pedimeler tarafından servis yapılması da mümkündü. O gün her divanda yalnızca bir kişi yan yatmış hâlde keyif çatıyor # imparatorun şerefine gümüş yerine altın ile değiştirilmiş kaplardan yiyip içiyordu. Salonda erguvan renginde efzonlar giyen yalnızca dört kişi vardı. Diğerleri benim gibi beyazlar içindeydiler. Anladım ki imparatorluk ailesine mensup dört kişi dışında bu salonda yarışmak zorunda kalacağım kimse yoktu. On beş kadar kadın ve erkekten oluşan joculator kumpanyası ellerinde yaylı violler ve boylu boyunca tellerine dokunarak çaldıkları roteler yahut lirler ile hareketli rakslara başladıklarında çevremi gözden

geçirmiş, flütümü belimden çıkanp imparatoru haklayabileceğim yeri seçmiş ve oturmuştum bile. Yemeğin yeni başladığı sırada genç kızlardan bir grup içeri girdi. Ezgileriyle joculator kumpanyasının dansçılarım hem kışkırtıyor, hem de oyunlarım yeni figürlerle zengİLİeştiiiyorlardı. Sonradan bir asker gibi boru çalan müzisyenler salona kabul edildiler. Herkesin müzikle coştuğu an gelmişti. Ve benim de maharetimi gösterme zamanım. Flütümü ağzıma yaklaştırdım ve yalnızca birkaç dakika içinde ko fomın ezgileri arasına tiz perdeden bir ahenk katarak herke 8İD dikkatlerini üzerime çektim. Salon buhurdanlarında ^safirleri şarap gibi sarhoş eden pelesenkler yakılıyor, etra fa baygm bir ıtır yayılıyordu. Flütlerin sesine kıvrak rakslar ^Şiyor, benim tiz ara nağmem ile de dansçılar eteklerini 8fmrup bacaklarını başlan hizasına kadar kaldırarak sena rferin yüreklerim hoplatıyorlardı. Joculator grubunun ateş

bazları gösterilerini bitirdiğinde yanıma gelip müziğim» hayranlığını bildiren ilk kişi Mezezius'un yaveri oldu. împa. rator hazretlerinin tebriklerini kabul etmemi ve bir şarkı |j| meclisi şereflendirmemi istiyordu. Başımla imparatoru uzaktan selamladım. Bana gülümsüyordu. Az sonra öleceğini bilse böyle bakar mıydı diye geçti

aklımdan. Sonra salonda bir sessizlik oldu. Herkesin solo flüt dinlemek istediği andı. Efendi Andreas “Hiç heyecanlanmamalısın." demişti ama damarlarımdaki kan neredeyse taşıyor, kalbim yerinden fırlayacak gibi oluyordu. îlk kez bir can alacak ve gerçek mânâda "Ejder* olacaktım. Silahım flütümdü. Kendim tasarlamış ve imal etmiş olduğum flütüm. Haznesinin içine zehirli bir iğneyi yerleştirecek yatağı oymak ve o iğneyi fırlatacak kurmalı düzeneği hazırlamak bir yılımı almıştı. Dışında süs olarak görünen kakma mücevherler ise haznedeki iğne ve düzeneği kumanda eden tetikleme düğmelerimdi. Salonda bütün gözler beni izliyordu. Son bir kez derin nefes alıp heyecanımı yatıştırdım ve başladım üflemeye. Defalarca çaldığım bir şarkıydı ve her defasında nağmenin neresinde hangi düğmeye dokunarak iğneyi yatağa süreceğimi, hangisiyle nasıl fırlatacağımı çok iyi çalışmıştım. Şarkının meyanına geldiğimde perdeler değişmiş, nağmeler hızlanmış; flütümün içindeki düzenek çalışmaya başlamış, yakut ve yeşim düğmelere dokunan parmaklanın zehirli iğneyi hazneye indirmişti bile. Sağ iŞ&ret parmağımı zümrüt düğmenin üzerine koyduğumda ise artık her şey hazırdı. Heyecanımın geçtiğini hissettim. Hatta çaldığım ezgi benim için zevkli

bir hâle bile geldi. Neşelendim' İşimi yaparken coşku duyacağımı hiç akıl etmemiştim. Bir cana kıymak üzereydim ve beni coşturan şeyin, yaptığım 1 kimseye hissettirmeden yapmak olduğunu fark ettim. İnsanlar dinlediği müzikten zevk alıyorlardı. Ben ise kurbanıma
182
heyecan yaşatmanın zevkiyle mest idim. Kendimden utanıyor muydum, yoksa kendime aferinler mi okuyordum, kestireme dim. Flütümün namlusuyla hedefi nişanlayıp düğmeye basmam işte o karışık duygular içinde olup bitivermişti. Şarkımın son nakaratıydı ve salonda büyük bir tezahürat ile alkış tufanı koptu. İmparator ayağa kalkmadan alkışlıyordu. Kısa çelik iğnemin hedefini bulduğunu anladım. Tam da nişan aldığım yere, boynuna saplandığından emindim. EvveeetL İşte boynunda bir sivrisinek öldürür gibi eliyle şaplak da vuruyordu. İmparator, parmağıyla boynunu birkaç kez kaşıdığı sırada ben alkışların tadını çıkarmak üzere gülümsedim.

Görevimi başarıyla tamamlamıştım. Ama sonucu da görmek istiyordum. İğnemdeki zehrin, etkisini yavaş yavaş gösteren cinsten olmasına ben karar vermiştim. Bir aksilik olursa kaçabileceğim kadar zaman kazanmak istiyordum. Ama her şey planladığım gibi

gitmişti. Salonda hayat normal akıyordu. Ellerindeki buhurdanlara adamotu ve kıymetli baharatlar doldurmuş olan nedimeler havuz başına açılan kapıdan girdiklerinde alkışlar ve tebrikler dinmiş, müziğin ve şarabın etkisi herkesi sarhoş etmişti. Nedimeler gecenin coşkusu içinde misafirlere keseler dağıtmaya başladılar. Bunlar hükümdarın senato üyelerine hediyeleriydi ve hemen her seferinde başka miktarda filori ile dolu olduğunu söylüyorlardı. Vezirin emri üzerine nedimelerden biri bir kese de benim kucağıma bıraktı. Çevreme bakındım, kese alan her bir senatör yüzüklerden, broş ve kupalardan, ipekli ve kadifelerden, brokar tiryak ve pelesenklerden hükümdara yığın yığın hediyeler sunuyorlardı. Sıra bana geldiğinde imparatora flütümü vermek geldi içimden. Böylece suikast silahını kimse bende bulamazdı; ama kıyamadım, aylardır en ince yiv ve haznelerini kazımak için bir dürbün gibi bu flütün içine bakmak

tan neredeyse gözlerime kara sular inecekti. Üstelik Efendi Andreas böyle şımarık bir hareketime kızabilirdi. Sonunda imparatorun nedimesine gerdanlığımı çıkanp takdim ettim İmparator yılışık yılışık gülümsedi. Gözleri baygınlaşıyordu Görev

tamamdı. Gece sona erdiğinde herkesin takdirini almış güzel bir kadın olarak bütün Siragusa erkeklerinin rüyalan na girmeye hazırlanıyordum. Sabah imparatorumuzun yatağında ölü bulunacağım biliyor olmanın huzuruyla derin bir uykuya daldım.

Thlia'ya bütün banlan anlatmadım elbette. Ama sorduğu somya pişman olduğunu görünce de üzüldüm. Talia benim "Dişi Ejderler" içindeki en yakın arkadaşımdı ve geceleri sırtımızı birbirimize dayayıp uyuyorduk. Sorduğu soru karşısında ben sessiz kalmca alacalanan akşamın hüznü üzerimize çöküvermişti. Neden sonra gönlünü almak istedim:

'Sana flüt çalmamı ister misin?"

Gölden hışırtılı dalga sesleriyle birlikte kurbağaların uzak korolan geliyordu. Doğmakta olan mehtabın göle vuran aksi hem Talia'yı, hem beni etkilemişti. Sazların arasından efsunlu gölgeler ve dalgalı yakamozlar çıkarıyordu. Bir zeytin ağacma sırtımı dayayıp elime flütümü aldığımda Talia dizime başım koyup uzandı. Henüz on yedisindeydi ve kim bilir hangi anne kucağının şefkatini özleyerek başım dizime koymuştu. Hepimiz bir yerlerden savrulup "Dişi Ejderler"e katılmıştık. On bir yıl süren eğitimden sonra ejder olabildiğim1® göre Talia daha altı yaşındayken ailesini

yitirmiş olmalıydı Dünyamızda duygulara asla yer yoktu ve merhamet nedir bilmezdik ama o gece ben üflerken, o da dinlerken yanaklarımız ıslandı. 0 niçin ağlamıştı bilmiyorum, ama ben onun tanıma dığı anne ve babası için ağlıyordum. Benim annemi ve babamı hatırlattıkları için.

184

Dalmıştım. İçimde merhamet vardı ve hıçkıra hıçkıra, çığlık çığğ3 ağlamak istiyordum. Nefesim, üflediğim şarkıyı bile titretiyordu. Talia dizimde başım kımıldatır gibi oldu. 0 sırada karşımızdaki tenha zeytin ağacının dalında bir hışırtı hissettim. Bir çift üveyik, yan yana durmuş bana bakıyor, flütümden çıkan nağmeyi dinliyorlardı. Hiç hissettirmeden flütümün içindeki yayı kurdum. Siragusa'dan bu yana, hangi şarkıyı üflersem üfleyeyim, artık parmaklarımla bir yandan flüt notalarına basarken diğer yandan yayı kurabiliyor ve içindeki yatağa gizlediğim iğnelerden birini yatağından hareket ettirip namluya sürebiliyordum. Siragusa'ya gittiğim gemide günlerce flüt çalarak yolcuları bıktırdığım zaman geldi gözlerimin önüne ve o hüzün anında bile kendimce gülümsedim. Ezgileri geçmek benim için çocuk oyuncağı olmuştu artık. Parmaklarım refleks edinmiş, dış yüzeyde yeterince hızlı hareket

edebiliyordu. Sureta enstrümanımın kakma süsleri olarak görünen mücevherlerin küçük bir tazyik ile ileri geri hareket edebildiğini ve parmağımla bütünleştiğini kimse bilmiyordu. Mesela işaret parmağımla hareket ettirdiğim akik düğme, iç ucunda bağlı ipe tutturduğum iki iğneden birini hazne yatağına bırakıyor; orta parmağımla hareket ettirdiğim zümrüt düğme ise flütümün içindeki lastik sapam kuruyordu. Şimdi de öyle olmuştu ama üveyiklere bakarken Si ragusa'daki gece duyduğum coşkudan kalbimde eser yoktu. Bilakis hâlâ ağlamak istiyordum. Parmağım zümrüt düğmenin üzerinde bu kararsızlıkla dakikalarca bekledi, flütümün namlusu doğru açıdan tam da üveyikleri nişan almıştı ama içimden basmak gelmiyordu. Belki de içlerinden birini seçmekti zor olan. Erkek olan çok süslüydü. Gerdanındaki rengârenk tüyler âdeta göz alıyordu ve kendinden emin bir gösteriş içindeydi. Dişi olan daha çelimsiz duruyordu ama daha

185

hareketliydi, önce erkeğe nişan aldım. Babamı hatırladım. Bu üveyik ölmeyi hak ediyordu. Bütün erkekler gibi. Birden Efen, di Andreas'ı düşündüm. Onun da kini benimkine benziyor, du. Daha doğrusu o beni elbette bütün ejderleri de kendine benzetmişti.

Birden Siragusa'dan bu yana öldürdüğümüz p şiler geçti gözümün önünden. Bir tek kadın bile öldürmemiş, suikast planlarımız arasında bir tek kadını bile hedef edinmemiş olduğumuzu fark ettim. Bize bunun için Dişi Ejderler diye ad konulduğunu düşünürken flütüm kendiliğinden dişi üveyiğe çevriliverdi. Parmağım zümrüt düğmeyi arayıp buldu. Tek noktaya basmam bu dişi üveyiği daldan düşürmeye yetecekti. Ama bu sefer de annem geldi gözümün önüne. Ne kadar da bu üveyiğe benzerdi. Ürkek, tedirgin, büzülmüş ve itaatkâr. Babam beni Damascus'tan çıkarıp Konstantinopolis'e, Efendi Andreas'a gönderdiğinde onun amacı güya daha emniyetli bir hayat sürebilmem, benim amacım ise annemi bulabilmekti. Şarkıma devam ediyordum. Efendi Andreas beni şefkatli kollanna alıp Dişi Ejderler arasında eğitirken bambaşka bir hayatı yaşamaya başlamıştım. Dişi üveyik kıpırdanıyordu. Şarkının en güzel nağmelerindeydim. Hayır, bu masum bakışlı, gagasıyla renkli gerdanını kaşıyan bu kuşca ğızı öldüremezdim. Flütüm kendiliğinden erkek olana çevrildi. Efendi Andreas gibi kabarıyor, iki kanadını hafif hafif açıp havalandırarak dişi olana hâkimiyet sağlıyor, pençeleriyle de tutunduğu dalı âdeta kırarcasına sıktırıyordu. Şarkı hızlanmıştı. Bu derece

öfke içinde kuşun güzelliği kayboluyor, başım iki yana çevirirken takındığı gururlu tavır onu dişisinden daha güzel olduğu hâlde itici yapıyordu. Efendi And reas'ın benden aldığı her şeyi bir bir düşünmeye başladım. Flütüm kararsızlaştı. Nağmeler coşmak istiyordu. Çocukluğum, ilk gençliğim, hayallerim, sevgim ve kalbimin çarpıŞ'V"

186

la meşguldüm. Düşünüyordum, içimde fırtınalar vardı. Üveyik yüzüme bakar gibi oldu. Parmağım düğmeye dokunmak üzereydi. Babam beni acımasızca kendinden uzaklaştırarak, Efendi Andreas da şefkatle bağnna basarak hayatımı çalmışlardı. Titredim. Tehlikeli bir düşünce içinde miyim diye kalbimi yeniden yokladım. Efendi Andreas annemi bulmam için bana hiç yardım etmediği gibi, sanki onu aradığım zamanları da daraltmıştı. Dişi Ejder teşkilatında planlar, silahlar, hikâyeler, eğitimler ve nihayet suikastlar arasmda öyle meşgul etti ki annemi aramak için hep kendime zaman yaratmam gerekti. Çoğu zaman da ya erteledim, ya ikinci amaç olarak gördüm. Bütün bunları şimdi fark ediyor olmama elbette şaşınyordum. Dişi üveyik yeniden kıpırdanıp kanadım belli belirsiz oynattı. Sanki bir şey söylüyordu. Aradan geçen bunca yıl sonra hâlâ

bir gün annemi arayacağımı düşünüyor olmam kendimi aldatmaktan başka bir şey değildi galiba. Kendimden nefret ettim. Flütüm dişi üveyiğe yöneldi. Parmağım zümrüt düğmenin üzerindeydi. Nağmeler titredi. Üveyik silkindi, başını tekrar bana doğru çevirdi. Sanki gözlerinden bir ışık akşam alacasını yararcasına bana doğru uzanıyordu. Bu kuş, gözlerimin ta içine, gözlerimin içinden ta kalbime bakıyor gibiydi. Akşam buğusunda gözlerini seçemez olmuştum ama o benim gözlerimden itibaren ta kalbimin içini milim milim izliyor gibiydi. Kalbimdeki karmakarışık düşünceleri göreceğinden korktum; göreceğinden ve bana acıyacağından. Bir avm öleceği anda avcısına acıması, bir kurbanın katiline karşı merhamet beslemesi nasıl bir duyguydu acaba? Hiçbir saman bir hançerin, bir okun, bir zehirli iğnenin hedefinde bulunmamıştım. Nasıl bir şey olduğunu merak ediyordum; acaba insan hisseder miydi? ölümün gelmek üzere olduğunu, hayatın sona ereceğini hisseder miydi? Eğer hissederse nasıl

187

davranır; razı mı olur, isyan mı ederdi? Düzmece imparator Mezezius'tan sonra dört ay içerisinde öldürdüğüm on bir ldşj acaba nasıl düşünmüşlerdi?

Şimdi ölüme göndermek üzere yola çıktığımız iki yüze yakın Arap acaba neler düşünüyorlar nasıl hayal kuruyor, ölüm hakkında ne söylüyorlardı? Dahası onlardan hemen sonra öldüreceğimiz şu horlayan muhafızlar o vakit ne düşüneceklerdi? Üveyik hâlâ başım benden çevir memişti. Kalbimin içini gördüğünden artık şüphe etmedim, Şarkı bitmek üzereydi. Bu üveyik bana acıyordu. Şarkımı acıyarak dinliyor ve eşine de bu yüzden dinletiyordu. Parmağım zümrüt düğmenin üzerindeydi. Onun canım almam için parmağımı bir çörek otu kadar sağa çekip bastırmam yeterliydi,

'Çok hüzünlü çalıyorsun." dedi Talia, dizimde başım çevirerek ve fısıltıyla devam etti: "Sanki ölümü anlatır gibi!"

Bedenim tepeden tırnağa sarsıldı. Parmağımı zümrüt düğmenin üzerinden derhâl çektim. Bu akşam herkes benim kalbimi okuyordu sanki. Suçunu ele veriveren zanlılara benzediğimi hissettim. Oysa Efendi Andreas, her şeyi öğrettiği gibi bana duygularımı gizlemeyi de çok iyi öğretmişti. Belki de bu yüzden beni kendi bedeninden bir parça gibi yönetebiliyor, yönlendirebiliyor, duygularımı alıp satıveriyordu. Efendi Andreas'ın aslında beni kendim olmaktan çıkardığını o

anda fark ettim. Daldaki üveyikten daha çaresiz, korumasız ve güçsüz hissettim kendimi. O az sonra uçup gidecekti, bense Efendi Andreas'ın izin verdiği kadar uçabilir, ancak onun gösterdiği dala konabilirdim. Daldaki üveyikler kadar bile özgürlüğümün olmadığım anlayarak kahroldum. Şarkım bitti. Flütümü ağzımdan çektiğim sırada üveyiklerin de uçup gideceğini biliyordum, o yüzden kımıldamadım. Onlar, birbirine ömürlerini adamış bir çift olarak bir mutluluk şarkısı dinlemeye gelmişler ama duydukları hüzünden de kaçma188

jnışlardı. Eşleri bir arada tutan şeyin paylaşılan mutluluktan ziyade hüzün olma ihtimalini düşündüm. Birbirini seven çiftlerin hüznü paylaşırken birbirlerine gösterdikleri yakınlık, mutluluğu paylaşırken gösterdiklerinden ziyade olmalıydı. Şu göl kenarında bu iki üveyik bana ne çok şey anlattılar. Bu duygulan Talia ile paylaşmak, Efendi Andreas hakkmdaki fikirlerini öğrenmek geldi içimden. Bana yakınlaşmak, sımmı paylaşmak istediğinde fırsat tanımamıştım, belki şimdi bunu telafi edebilirdim. Sırf konuyu açabilmek için flütümü yavaşça indirip başını okşadım ve elimle belli belirsiz işaret ettim:

"Şu daldaki üveyikleri görüyor musun Talia!"

Olamazdı, gözlerime inanamıyordum, Taba daha başını çevirmeden üveyiklerden biri daldan yere düşüverdi. Toprakta çırpmıyor, talbınıyor, kanatlanyla kendini yuvarlayarak uzaklaşmak istiyordu. Hayır, bunu ejderlerden biri yapmış olamazdı. Eğer öyle olsaydı işi yanm bırakmazlar, kuş da yere cansız düşerdi. Demek ki askerlerden biri uyanıktı ve batta yakınlardaydı. Ama ortada bir ok da görünmüyordu. Derhâl yerimden fırladım. Yerdeki erkek üveyikti. Babam veya Efendi Andreas'm başına koşar gibi koştum ve kuşu yerden abp göğsüme bastırdım. Ellerimle yokladım. Kan akmamıştı, ama göğsüne yakın teleklerinde ezilmeler, kırılmalar vardı. Böyle bir yarayı ancak adi bir kuş sapam açabilirdi. Ejderlere ait sapanlardan olmadığı belliydi. Çünkü onlar sapan ile zehirli kemik kıymıkları veya düğme atarlar ve adam öldürürlerdi, bir kuş için bir düğme harcamaya değmezdi. Nihayet bir askerin başımda dikildiğini hissettim:

"Avımı alabilir miyim?"

Kasıklarına öyle bir tekme atmışım ki, zavallı adam kuş yerine hayalarını avuçlayarak kaçıp gitti. Tâlia şaşkın, bir kuş için bunca öfkemin sebebini anlamaya çalışıyordu. Güya

189

onunla konuşacak, dertleşecektik. Gece yansına kadar üveyi ğin teleğini sarmak ve uygun yakıyı hazırlamakla uğraştım Sabaha kadar da koynumda, iki göğsümün arasında uyudu, O mu kalbimin sesini dinledi, kalbim mi onun sesini, anlaya madım. Hüzünlü başlamıştı ama sonu bahtiyar bir geceye evrildi ve sabah yola koyulurken üveyiğin iyileştiğini gördüm. Sevindiriciydi. Ayağına altın bir halhal geçirip salıverdim: "Uç bakalım güzel kuşum, özgürlüğe aç kanatlarını,.. Benim açamadığım kanatları..."

O da ne? Bu kuş neden uzaklaşmıyor? Neden çevremde uçup dumyor ki? Üstelik dişisi de ona eşlik ediyor. Talia ile göz göze geldik. Gülümsüyordu:

"Kuşların teşekkürü ha?l.. Harika! Bir atm vardı, iki de üveyiğin oldu."

Sevincimden üveyik sesini taklit eden ıslıklar çaldım. Kuş lann ikisi birden omzuma kondular. Dişiyi bileğime alıp Ta lia'ya uzattım:

"Birer atımız, birer üveyiğimiz oldu!" Sonra da onu meraktan kurtarmak için fısıldadım:

“Bu üveyiğe kıyamadığım iğnenin eşiyle Mezezius alçağını geberttim. Sonra da ölümünün bir cinayet olduğunu fark eden üç dedektifini halletmem gerekti."

Akşam sorduğu sorunun cevabını vermemden çok mutlu olmuştu. Artık sırdaş olmanın getirdiği bir ışıkla aydınlandı yüzü. Adımı fısıldadı:

"Eudoksial.."

Göz kırptım. Adımın hiç bu kadar içten söylendiğini, bu derece ahenkli telaffuzunu işitmemiştim. Meğer ne güzel adım varmış diye düşündüm. Evet, ben Eudoksia. Babam yaşadığı sürece rahat uyumayacağım için buradayım. Adım1

190

taşıyan Eudoksiapolis"e varıncaya kadar bu gülümsemenin sıcaklığından istifade edeceğim ve Talia ile aramızda sıcak bir dostluk başlatmayı deneyeceğim. Yıllarca sırlarımızı birbirimize anlatsak belki bu son dakikadaki kadar yalanlaşmış olamazdık çünkü.

#

Kader bize yardım etti. Yolda her geçitte Bizans karakollarından yardım alarak yürüdük. Eskişehir düzüne2 geldiğimizde Bizansh gözcülerin haber ateşlerinin dumanlarım biz bile görebiliyorduk. Yirmi bin kişilik Müslüman garnizonunun Pozantı3 civarında olduğu, seriyyenin ise Karaman4 sırt lanndan Torosları aşacakları ve Keçiborlu'ya ilerleyecekleri haberlerini veriyorlardı. Sivrihisar'ın tepesinden başlayıp

sıradağlardan yüksele yüksele Keşişdağı'ndaki gözcülere ulaşan dumanlar aynı haberi Konstantinopolis'e de ulaştı nyor olmalıydı. "Bu durumda onlara tuzak hazırlayacağımız geçide iki gün evvel varabiliriz Talia. Eudoriapolis'ten önceki tek geçit." diye fısıldayıp üveyiğini üzerine doğru uçurdum. "Tabii eğer müfreze de aynı yolu takip ediyorsa." diyerek gülümsedi ama üveyik bana geri döndü. Yine de cümlelerimizde bir sohbet ocaklığını ve karşılıklı dostluğu hissettik. Neşeyle devam etti: "Aynı yolu canım, aynı yolu... Hepsini kıracağımız ve şu salak muhafızları cehenneme göndereceğimiz yere doğru, tıpış tıpış..."

O anda ikimizin de aklında dik yamaçlan ve hareketli kayaları olan bir geçit vardı. Haramilerin kervanlan soyduklan yer; Damascus'tan dönerken konakladığımız geçit...

1 Keçiborlu

2 Frigia Vadisi

| Lülüe

| Latanda

191

Yolda her şeyden bol bol konuştuk. Sonunda Talia'nıa bjj mediği amacımı ve planımı yeniden düşündüm.

Kazandı^ dosta ve dostluğa yakışır mıydı bu? Vazifem biter bitmez atı mm dizginini Damascus'a çevireceğimi bilmesi gerekir miy. di? Hele de babamı infaz edeceğimi bilmeyi ister miydi? Eğer söylersem dost kalabilir miydik? Kafam karmakarışık oldu. Hepsini zihnimden silmem gerektiğini düşündüm ve görevi mize odaklandım, önce şu Ebû Eyyûb'un kim olduğunu ve neden önemli olduğunu öğrenmem gerekiyordu. Birden içimde bir sevinç belirdi. Eğer benimle gelmek isterse Damascus'a Taila'yı da götürmeye o anda karar verdim. Kalbim, dostluğun devammı istiyordu. Meğer ne kadar muhtaçmışım?!..

DAHA ON ARŞIN ÖTEDE İKEN

DÜŞMANI

ALEVLERE BOĞABİLİRİM

"Benim ümmetimden gaza için ilk denize binen asker öyle bir askerdir ki, o amelleri sebebiyle onlara cennet vacip olmuştur. Şüphesiz onlar cennet ve mağfiret kazandılar." Bu müjdenin izini sürmek üzere yola çıkmıştık. Bizans topraklarında çok dikkatli ilerlememiz gerektiğini ,de biliyorduk. Emîr, Antakya'dan1 itibaren her bir kadın ve her bir yaşlının yanına iki genç gaziyi yoldaş edin hizmetlerine de birer at ile birer katır vermişti. Eşyaları katırlar taşıyor, gaziler de atlara

nöbetleşe biniyorlardı. Kış, başlangıçta bizi korkutmuştu ama Tarsus ve Anamur2 bölgesinden itibaren

1 Antiocheia

2 Titiopolis

Toroslar'ın güneyinde umduğumuzdan iyi şartlarda l]er. ledik. Ne düşman, ne fırtınal Lâkin unumuz bitti, Ekmektn yapılan kısıntı herkesin şevkini kırmıştı. Kuzeylerde karlar yeniden bastırınca açlık ve zorlukların daha da artacağım biliyorduk. Arkadan ilerleyen deve katarlarım ve yirmi bin kişiyi de aynı akıbet bekliyor olacaktı. Nitekim Toros geçitle rine yaklaştığımızda korktuğumuz günler geldi ve yollarımız kapanmaya başladı. Artık bir parça ekmek, halis altın ile tartılıyordu. Buna rağmen seriyyemizdeki bütün askerler zengin ve bereketli Kostantiniyye'nin hayaliyle, bütün yaşlılar da imanlarını parlatan şehitlik aşkıyla ilerliyor, müjdelenen kutlu insanlar arasına katılmak adına hiçbir güçlüğü aldırış etmiyorlardı. Onlan yürüten şey dizlerdeki derman değil, gönüllerdeki iman idi. Çöl şartlarına göre verimli topraklan ve denize yakın sıcak bölgeleri geçerken Kostantiniyye'yi fethetme arzumuz bir kat daha artmıştı. Fetih sonrasında elde edeceğimiz maddi ve manevi nimetler saymakla bitirilemez di.

Gerçi henüz bu coğrafyada hangi ot yenir, hangi bitki ne işe yarar, karların altında bizim için ne vardır kestiremiyor duk, ama açlık bile burada insana çölden daha şefkatli görünüyordu. Bir ağaç meyvesi, kaynatılmış birkaç yaprak suyu, bazen bir av hayvanı... Açlık nedir ki?

Sıra sıra Toros yamaçlarına sardığımızda karlar yeniden başladı. Rehberimiz elinden geleni yapıyor ama tabiat şartlarına karşı çaresiz kalıyordu. Belki birkaç gün daha geçse bahar gelecek, verimli topraklarda, ekilip biçilmiş tarlalarda, atlarımızı yaylıma salıp avlanarak karınlarımızı doyura do yura ilerlemek mümkün olacaktı, ama o birkaç gün hep gecikiyordu. Bir ay sonra her şeyin normale döneceğini ve arkadan gelmekte olan ordunun bol nimetlerden istifade edebileceğin1 düşünerek açlıklarımızı bastırıp teselliye çalışıyorduk. Bağ

194

Inr ve bahçelere elbette dokunmuyorduk. İmanlarımız bizi izinsiz bir tek turunç koparmaktan bile men ediyordu. Kutlu Nebi'nin kul hakkına dikkat çeken nasihatleri herkesin akimdaydı. Yol boyunca keçi ve sığır sürülerine rastladığımızda, ellerimiz gayriihtiyari midelerimizi sıvazlıyor ama hiçbir hayvanı kesip

karnımızı doyuramıyorduk. Bereket versin, dağlarda tavşanlar ile sahipsiz ağaçlar, ormanlarda karaca ve alageyikler ile arada sırada yüzünü gösteren kış mantarla n vardı. Bir de şahin, Gümüş. Her gün yollan kontrol eden ve Ebû Eyyûb için bir av getiren Gümüş. Toros eteklerinde artık günde iki kuş getirir olmuştu. Pençesinden aldığım her kuşu Ebû Eyyûb'a ikram edebilmek hem sevincim, hem tesellimdi. Gerçi o yalnızca üç lokma alıp gerisini kafileye dağıtıyor ama bana da karşılığını ödüyordu. Hadis olarak.

“Altın Çekirgel" dedi, bir keresinde, şiddetli tipiden üşümüş çehresiyle, "Kutlu Nebi'nin üç hadisini birden hak ettin. İlki, Allah'a hamdolsun, karnımızı doyurduğun için!"

“Ama efendim, yine yemediniz ki!"

"İkincisi Gümüş'ün cömertliği içini Ve nihayet bir de diktiğin fidan için."

“Efendim, lütfen dua buyurunuz da fidanlarım tutsun, ayaz vurmasın."

"Hamed, evladım, sen niyetini halis tut. Canı veren Rabb'im, ağer isterse toprağa değil, kara diktiğin fidandan bile sana meyva yedirir."

"İnşallah Efendim, inşallah. Ben yine de dikim mevsiminde fidan sayısını arttırmayı düşünüyorum. Lâkin Efendim, hadis demiştiniz..."

"Misafirim bir akşam şöyle buyurmuştu: 'Geceleri Kul hu va'llalıu ahad.' suresini okuyan, Kur'an'ın üçte birini okunuş gibi olur.' Hani îhlâs Suresi diyoruz ya, işte o. Ardından

195

müjdeli bir söz daha buyurmuştu: 'Lâ ilahe illa'llah, diyen ateşe atılmaz.' Ve bir de şöyle buyurmuştu: 'Kırk gününü Allah rızası için ayırıp ihlâs ve samimiyetle ibadet eden kimsenin kalbindeki hikmet pınarları dilinden dökülmeye başlar: Bunları aklından çıkarma sakın evladım!"

Zikrettiği hadisleri bir bir ezberliyor, zihnimde ölçüp biçiyordum. Sözlerine ve tavırlarına bakarak onun değil kırk gün, kırk yılını Allah nzasına ayırıp ihlâs ve samimiyetle ibadet ettiğini anlamamak ahmaklık sayılırdı. Dilinden dökülen incilerin tamamı kalbindeki hikmet denizlerinde parlıyordu çünkü.

Yollar uzadıkça çok şeyler keşfediyor, sık sık kendimle konuşuyordum. Yolculuklar insanların miktarını gösteriyor, yahancılan dost, dostlan düşman yapabiliyordu. Birkaç gün evvel, münakaşa ederek

birbirine küsen gençler görmüştüm mesela. Şaşırmıştım. Ertesi gün Gümüş, ömrümde ilk kez gördüğüm iri bir kuş avlayıp getirmişti. Yine şaşırmıştım. Kayalara oyulmuş evlerde yaşayan keşişler görmüş, şaşırmıştan. Ama bunlann hiçbirisi, Kallinikos ile Ebû Eyyûb arasındaki samimiyet kadar beni şaşırtmamıştı nedense. Kallinikos, bilgili, asil bir adamdı. Müslüman değildi ama pek çok huyu ile Müslümanlara benzeyen "Tekinsiz Kâfir" idi. Seriyyedeki hemen herkesin sevgisini kazanmasına da şaşırmıştım zaten. Menzillerde herkes dinlenirken o durmadan çalışıyor, pek fazla yoruluyor, akşam yorgunluğunu da teheccüd vaktinde Ebû Eyyûb ile sohbet ederek giderdiğini söylüyordu. Ebû Eyyûb da onun bir gün hidayeti göreceğini söylüyor, ardından bunun için gizlice dua ediyordu. Kallinikos, geçtiğimiz yerlerin yerli halkıyla çok iyi iletişim kurabiliyor, zaman zamaB bize malumat da topluyordu. Dil bildiği için BizanslI köylülerden pek çok ihtiyacımızı temine çalışıyordu. Akşaml®0

196

Ebû Eyyûb'un yanma sohbete gelmemişse anlıyorduk ki ya seriyyenin ihtiyaçları için Bizans kalelerinde, köy veya kasabalarında geceliyor veya yine bir deney

yapmak için tenha yerlerde çalışıyordu. Sefere katılacağı zaman yanına iki genç yardımcı almıştı. Bütün yüklerini onlar taşıyor, her yere onun ardınca gidiyorlardı. Tenha zamanlarda durmadan ateşle oynuyor, barut imal ediyordu. Yahut biz öyle biliyorduk. Çünkü bir defasında baruttan başka şeyler için çalıştığım anlatmış, bir silah icat etmekten söz açmıştı. Ebû Eyyûb ile kurduğu samimiyete binaen söylemişti bunu ve aralarında bir tür sırdaşlık teminine çalışıyordu. Ebû Eyyûb'u sevdiği için beni de seviyor, deneylerinde üçüncü bir kişiye ihtiyaç duyarsa yanına çağırıyordu. Son günlerde yine aklı fikri yeni icadındaydı ve geçtiğimiz her yerde, rastladığımız her kervanda, uğradığımız her kasabada zift veya nefte benzer şeyler arayıp duruyor, kireç ile karıştırıp ateşe atıyor, parlatıyor, patlatıyordu. En son rastladığımız kervanda güherçile taşındığım öğrenmiş ve bezirgân ile uzun uzun güherçile üzerine konuşmuştu. Nereden topladığım, ne için kullandığını, özelliklerini, fiyatını vs. O adamdan aldığı güherçileyle yaptığı deneyde ise hepimizi çok korkuttu. Patlama esnasında bulunduğumuz yer neredeyse tamamen havaya uçacak gibi olmuştu. O gece Ebû Eyyûb'a "İşte şu patlamayla ortaya çıkan ateşi kontrol etmeye çalışıyorum! Üstelik

aradığım malzemeyi de buldum. Yolumuzun üzerinde ocağı varmış." diye lakırdılar etti. Hem Ebû Eyyûb, hem de ben inanmadığımız için gülümsedik. Lâkin ertesi gün uzunca bir boru imaline çalıştığını gördüm. Ne işe yarayacağını sorduğumda, elde ettiği ateşi, bununla istediği yöne sevk edebileceği cevabını verdi. Şaka yapmadığına inan ®n. Zannederim yolumuzun üzerinde Keçiborlu yakınlarında o buraya Eudoksiapolis diyordu başka şeyler deneyecek 197
ti. Çünkü sabırsızlanmasına bakarak bahsettiği ocağın orada bulunduğunu, o bölgedeki güherçilenin tam aradığı malzeme olduğunu anladım. Ve bir aksama olmazsa seriyyemiz dört gün sonra Keçiborlu'ya varmış olacaktı.

Yolculuğun netameli kısmı başlamıştı. Ömer oğlu Abdullah Toroslar'da birkaç gün konaklamaktan yanaydı. Toros geçitlerinin tuzaklarla dolu olduğu istihbaratını almıştı, Kervanlar burada kınlır, ordular burada tuzağa düşürülürmüş, Onlar müzakere ederken Ebû Eyyûb'ım ağzından iki hadis daha kaydettim. Cengâverleri yüreklendirmek istediği sırada "Sevabın büyüklüğü musibetin büyüklüğüne göredir." diye nakletti, sonra da "Allah sevdiği topluluğu sıkıntılarla da

imtihan eder." dedi. Bunun üzerine Emîr kararını ilerlemekten yana verdi.

Toroslar'ı aşmcaya kadar her gece iki kişi nöbet tutacak, seriyyemizi vahşi hayvanlardan koruyacaktı. Düşmanla karşılaşma ihtimali olan yerlerde eğleşmeyecek, kuytu geçitlerde dikkatli ilerleyip konağımızı mutlaka bir dağ eteğinde kuracaktık. Seriyyedeki herkes bir parça tedirgindi. Akşam olduğunda Ebû Eyyûb yakılan ateşin etrafında herkesi topladı ve Asrı Saadet anılarından anlatarak gönülleri şenlendirmeyi denedi. Ertesi ve daha ertesi gece de böyle oldu. O kadar ki Kostantiniyye'ye varıncaya kadar her akşam bir meclis kurmaya karar verdik. Abbas oğlu Abdullah ile Mescit Güvercini Zübeyr oğlu Abdullah da meclise katılınca eziyet ve zahmet dolu yollar nimet ve rahmet yüzünü göstermeye başladı. Benim için o akşamın bereketi, namaza dair iki hadis öğrenmem oldu. Birincisi, sanki bir Sevgili'nin âşıkmdan istediği fedakârlık gibiydi ve duyunca içimi ürpertti: "Bir namaza durduğun zaman son namazını kılıyormuşsun gibi kıLmazda aklıma gelen malayani şeylerden, dünya işlerinden

198

dolayı kendimi kınadım. Sonrasında Ebû Eyyûb heyecanla anlatmıştı:

"Bir adam Rasûlullah'a geldi ve 'öyle bir amel göster ki, işlediğimde beni cennete yaklaştırsın, cehennemden uzaklaştırsın.' dedi. Efendimiz cevabında, 'Allah'ı bir bilir, hiçbir şeyi ortak koşmazsın; namazı dosdoğru kılarsın; zekâtı (eksiksiz) verirsin; akrabanla ilgilenir (onlara iyilik ederisin.' buyurdu. Sonra da o zatın arkasından, bunu yaptığı takdirde cennete gireceğini bize müjdeledi."

"Efendimiz bunu söylediğinde ben de oradaydım ey Eyyûb'un babası!"

Başların çevrildiği yerde seriyyemizin sevimlisi ve nüktedanı Kays bin Sa'd oturuyordu. Ebû Eyyûb vaktin ilerlediğini hissetmiş olmalıydı ki, "Evet Kays; oradaydın, hatırlıyorum. Hatta ayakta bekliyordun ve uzun boyunun upuzun gölgesinde altı kişi gölgelenmişti." deyiverdi. Şaka yapmadığım, Kays'ın yine bir nükte patlatmamasından anladık. Hatta bazılarımız ondan bir cevap bekleyerek gülmeye hazırlanmıştık bile. Kays'm sustuğunu görünce Ebû Eyyûb devam etti:

"Şimdi o güzel sesinle bir Asr Suresi oku bakalım!"

Meğer bu, Rasulullah'm her sohbetten sonra uyguladığı bir sünneti imiş.

*

Ertesi ve daha ertesi günlerde Toroslar ve kar bize aman vermedi. Yol boyunca develerin ve atların bile nefes alış verişlerinin değiştiğini görerek ilerliyorduk. Zavalh hayvanlar, yürüdükleri taşlık ve dar patikalar yokuşa sannca sırtlarındaki yüklerin ağırlığı iki kat artmış gibi zorlanıyorlardı. Dik yamaçlar ve hareketli kayalarla dolu bir bölgeye sardık. Rehberlerin uzata uzata anlattıkları hikâyelerdeki korkunç haramilerin kervanlar kırdıkları, soygunlar yaptıkları yerler

199

tam da buralar İmiş. Kallinikos'a göre bu geçidi aşabilirsek Eudoxiapolis'e kadar yolumuz yeşil yaylalardan geçecekti. îş, bu geçidi atlatmaktaydı. Seriyye hem ilerliyor, hem bir karara varmaya çalışıyordu. Emir acele ediyor, bir an evvel geçidi aşıp sıkıntıdan kurtulmak istiyordu. İkindiye kadar yürüyüş bu tedirginlik içinde sürdü. O kadar ki, kendi sesinden ürkenler, gölgesinden kaçanlar oldu. Düşman korkusu içimize işlemiş, bilmediğimiz mıntıkada bir baskın yememek için duaları birbirine ekler olmuştuk. Rehberimiz geçidi gündüz gözüyle yürümekten yanaydı

ve geceyi geçirecek güvenli bir mekân bulmayı teklif ediyordu. Ta uzaklarda, hâkim tepelerden yükselen dumanları hepimiz görüyorduk. Birilerinin gelişimizi başka bililerine haber verdikleri aşikârdı. Düşmanın bizi en kötü geçitte karşılayacağından ve hatta bizi aradığından artık hiç şüphemiz yoktu. Avuçlarının içi gibi bildikleri topraklarının herhangi bir yerinde bize tuzak hazırlamış olabilirlerdi. Göz göre göre tehlikeye gitmenin mantıklı bir tarafı olamazdı. Ebû Eyyûb ile Abbas oğlu Abdullah Emîr'i iknaya çalıştılar ve geçidi gündüz gözüyle geçmeye razı ettiler. Rehberimizin dediğine göre geçidin tepesinde sayısız kaya parçalan var imiş ve söz gelimi üç kaya yuvarlandığında geçit kapanır, herkes kıskıvrak yakalanırmış. Kallinikos da Bizans'ta anlatılan bir hikâyeden bahsediyordu. Güya haramiler kayalan yuvarlayarak, elli askeri buradaki bir çukura diri diri gömmüşler.

Karanlık çökmek üzereydi. Kuytulardaki karlar savruluyor, rüzgârın şiddeti artıyordu. Bir an evvel çadırlarımızı kuracağımız uygun zemin bulmalıydık. Gümüş'ü havalandırdım. Birkaç dakika içinde kanatlarını çırparak döndü ve kayalıklara doğru tekrar uçmaya başladı. Bizi ardından çağırdığım düşündüm. Zaten başka da ilerleyecek güzergâh yoktu.

200

Az sonra onu bir kayanın üzerinde gördüm. Hemen altında bir geçit vardı. İki atm yan yana geçebileceği kadar genişlikte bir geçitti burası. Dikkatle ilerleyip içeriyi yokladım. Arkalara doğru uzanan bir boşluğa açılıyordu. Belki elli kişinin konaklayabileceği bir alan. Uç kısımda da bir mağara fark ediliyordu. Gümüş'ü kolumdan uçurdum. Varıp girişe kondu. İçeriden birkaç karatavuk havalandı ve birini yakaladı. Gümüş'ün av kokusu alarak bulduğu bu geniş mağara işimize yarayabilir, geri kalan yüz elli kişiyi barmdırabilirdi. Dönüp Emîr'e haber verdim. O da teftiş edip burada konaklamayı uygun gördü. Emniyetli bir yer bulduğumuzu düşünüyorduk. Yüklerimizi indirirken herkes bu gece dinlenip geçidi gündüz gözüyle aşacak olmanın huzurunu hissediyordu. Bir tek Ebû Eyyûb huzurdan uzaktı. Çünkü gün boyunca öksürüp durdu. Üzülüyordum:

"Efendim!.. Ateş yanar yanmaz size sıcak bir kekik kaynatayım."

O sırada Gümüş'ün, yüksek perdeden başlayıp tize doğru kopardığı çığlıkla ürperdim. Bölgesine bir başka şahin veya bir avcı girdiğinde böyle yapardı. Ben hemen

küçük bir ıslıkla kolumu uzatıp gelmesini bekledim. Sonra da durumu Emîr'e bildirdim. Yakınlarda bir yabancı olmalıydı. Mağaramız saklanmak için çok emniyetliydi ama yerimiz bilindiği anda kendiliğimizden kapana kıstırılmış olacaktık. Derhâl nöbetçileri iki katma çıkardı. O sırada Kallinikos'u gördüm. Herkesin telaşlandığı öyle bir gecede, sanki sıradan bir geceymiş gibi iki yamağıyla birlikte deney eşyalarını taşıyordu. Ebû Eyyûb'un, "Nereye gidiyorsun Kallinikos Usta?" sorusuna, şakaya vurdurarak, "Sizi korumaya, dağ geçidine!" cevabını verdi. Bu adam bizden miydi, Bizans'tan mı, bazen karar vermekte zorlanıyordum. İçinde nasıl bir araştırma heyecanı var ki böyle
201

bir gecede bile gidip uyumak dururken titreyerek ateş patlatacaktı. Yamaklarından birine, ateş yakmanın zor olduğu, üstelik de yağmurun göz açtırmadığı bir gecede neden yatıp uyumadıklarını sordum. Cevap Kallinikos'tan geldi:
"Bu sefer bildiğin gibi değil Altın Çekirge! Eğer hesaplamalarım doğru ise daha on arşın ötede iken bize zarar verecek birini alevlere boğabilirim."

Başımı sallayıp onlan uğurladım. Serpintili yağmur iliklere işleyen türdendi. Damlalar karları eritiyor, çevremiz gittikçe su oluyordu. Mağaranın içine sığmayanlarımız develer ve atlarımızın sağrılarına sığınmış, bekleşiyorduk. Uykular kaçmıştı. Abdullah bin Abbas yanımıza gelip Ebû Eyyûb'un hem hastalığına bakmak hem hatırını sormak istedi. Bu ziyarete sevinmişti:

"Haftada bir gün fakih, bir gün müfessir, bir gün siyer âlimi, bir gün Arap tarihçisi, bir gün şair, bir gün aile reisi, bir gün de vakıf adamı olarak yaşayan birini görmek ister misin Altın Çekirge? Şu gördüğün mübarek zata bak!"

Abdullah, "Estağfirullah efendim..." diyecek oldu ama o fırsat vermedi:

"Basra'ya yolum düştüğünde orada valiydi. Bütün halkı beni karşılamaya göndermiş."

"Vallahi sizin teşrifinizden haberim yoktu. Basralılar size olan muhabbet ve hürmetlerinden öyle yapmışlar,"

"Bu zat var ya Altın Çekirge, bu zat, benim Kutlu Misafirimin duasını daha bebekken almış, o duanın bereketiyle ilim» irfan, ahlak ve servet sahibi olmuştur. Kur'ânı Kerîm'in ilk müfessiri şu mübarek dudaklardır. Cömertlikte o derecedir ki..."

"Aman efendimiz, istirham ederim, sizin sıhhatinize dair.."
202

"Yok Abdullah yok, bu temiz yaratılışlı Humeyd bunu bilmeli."
Bana "temiz yaratılışlı" demesinden çok mutlu olmuştum. Humeyd demesinden ise daha da çok... Ebû Eyyûb herkesin gönlünü almakta çok mahirdi ama bu sefer beni ihya etmişti. Öte yandan, bilmem gereken cömertliğin ne olduğunu da merak etmiştim. Abdullah bin Abbas'm duyulmasını istemediği şey neydi acaba? Çok beklemem gerekmedi:
"Basra'ya vardığımda, Altın Çekirge, beni bizzat karşıladı, îzzet ü ikram ile bir konağa götürüp dış kapının halkasını tutarak bana, 'Kutlu Elçi Mekke'den Medine'ye hicret buyurduklarında sen nasıl evini ona teslim ettiysen, işte ben de bugün konağımı bütün eşyalarıyla birlikte sana tahsis ve teslim ediyorum.' dedi ve anahtarlarını elime tutuşturup gitti. 0 sırada Sevgililer Sevgilisi'nin 'Allah'a ve ahirete inanan, misafirine ikram etsin. Allah'a ve ahrete inanan komşusuna iyi davransın.' dediğini hatırlamış ve sünnetinin uygulanmasından mütehassis olmuştum..

Nitekim Abdullah, o günden sonra bir daha konağına asla uğramadı. Dahası, dört bin dirhem ile kırk da köle getirip hizmetime bıraktı."

"Rasûlullah Efendimiz, 'Kadir kıymet sahibinin kıymetini ancak kadir kıymet sahibi olan bilir!' buyurmadı mı efendim?"

"Doğru dersin, öyle buyurmuştu. Ama sen bana kıymetimden ziyade değer verdin Abdullah."

"Hâşâ!.. Değerini ölçememekten hep mahcup oldum. Şimdi de müsaade buyurursanız Humeyd'in şunu da bilmesi lazım."

Abdullah da bana Humeyd demişti. Ne bahtiyar bir geceydi; içim içime sığmıyordu.

"Hayır lazım değil!.."

203

Bu sefer de Ebû Eyyûb, Abdullah'ı iknaya çabalıyordu. Tabii ben yine çok meraklandım. Sonunda Abdullah izin kopardı:

"Ne yaptı biliyor musun evlat?!"

"Basra'dan ayrılırken konağı iade etmek istedi. Kabul etmedim elbette. O da kırk köleyi azad etti. Konağı da içindekilerle birlikte satıp o kırk köleye hediye etti. Hâlbuki o günlerde maddi müzayaka içindeydi."

Bu küçük sohbet Ebû Eyyûb'u zindeleştirmiş, sıcak kekik ve papatya çayı da öksürüğünü dindirmişti. Gel gelelim askerde korku ve tedirginlik, buradaki dostluk ve saadetin ötesindeydi. Bu ikisine bakınca gerçek bir Müslüman'ın kim olduğunu, hakikatte Müslümanlığın ne olduğunu anlıyordunuz. Yaratılışta kardeş, dünyada eşit ve eş olduğunu bilen insanların dünyasıydı İslâmiyet. Kendi nefisleri için istediklerini ta yürekten başkaları için de isteyenlerin şiarıydı. Uzak iken yakın ve eş olanlar, birbirleriyle kardeş olanlar... Hakkı, doğruyu, güzeli yaymada ölümü göze alanlar, birbirlerine yalnızca Allah için yaklaşan, kaynaşan ve birleşenler... İyilikte yarışanlar, yanş içinde örnek hayatlar sürenler, birbirleri yerine ağlayanlar... Ebû Eyyûb'un hadisle naklettiğine göre,"Birbirlerini Allah rızası için sevenler, (kıyamet gününde) Arş'ın etrafında yakuttan tahtlar üzerinde olacaklar."dı. Bunlar o insanlar idi ki şimdiden dünyayı kendilerine yakut tahtlar edinmişlerdi. Aralarında olduğuma, onları görüp tanıyacak bir zamanda yaratıldığıma, rızkımın bana bu çağda ve burada verildiğine, Allah'ın bana bahşettiği nimetlerine şükretmem gerektiğini düşündüm. Kendi iç dünyama çekilip Allah'ı zikretmek istedim. Sağlıkla yaşadığıma, sahip oldu204

ğura azalanına ve o azaların çalışma düzenindeki intizamına şükretmek için Ebû Eyyûb'dan duyduğum bir duayı mırıldandım: "Bizleri yediren, içiren, yiyip içtiklerimizi boğazımızdan kolaylıkla geçirip bedenimizden atmamızı sağlayan Allah'a hamd ü senalar olsun."

Korkunun çevremizi kuşattığı bir geceydi. Gümüş bizi tedirgin etmişti. Yine de erken yatıp erken kalkmamız gerekiyordu. Abbas oğlu Abdullah veda etmeye hazırlanırken ben hemen ayağa kalktım. Ama kalkmamla savrulmam bir oldu, önce gözümü alan bir ışık dalgası, ardından bir gümbürtü ve şiddetli bir sarsılış... Lâteşbih, âyette geçen kıyamet sarsıntısı sanki. Ve kulakları sağır edecek bir patlama... Yerimden doğrulup Ebû Eyyûb'un başına koşarken deprem oluyor da kayalar parçalanıyor diye düşündüm. Taşlar dökülüyorsa üzerine kapaklanıp bedenimi siper etmekti maksadım. Ama hayır, sarsıntı durmuş ve gece aydınlanıvermişti. Nöbetçilerin olduğu taraf apaydınlıktı ve çığlıklar yükseliyordu. Kılıcını, gürzünü kapan oraya koşmaya başladı. O sırada Ebû Eyyûb'un çevik sıçrayışına şaşıramadım bile. Dımaşk'm en hızlı koşan ayaklarına sahiptim ve şimdi neredeyse ardından

yetişemiyordum. Üstelik de öksürüğe yakalanmış bir hasta iken. Kendime şaştım; onu koruyacaktım güya.
Kaya geçidinden dışarı çıktığımızda cehenneme düştüğümüzü sandım. Her taraf tutuşmuş, alevlerin arasında tanımadığımız Bizans askerleri ve kadınlar yanıyor, şiddetli yağmura rağmen zırha bürünmüş bedenlerin üzerindeki alevler gitgide çoğalıyordu. Su birikintilerine atlayanlar, yerde yuvarlananlar, birbirine sarılıp alevleri yok etmek isteyenler... Kimdi bu insanlar, nereden çıkmışlardı ve nasıl olup da yanmaya başlamışlardı? Birden aklıma geldi: "Kallinikooos!.."

Gerçekten bir silah mı icat etmişti, yoksa hesaplan yine yanlış mı çıkmıştı? Yanan o muydu? On arşın öteye tesir edecek demişti, ama yüz arşmlık bir alan yanıyordu. Baskına uğradıklarını düşünüp silahlarını kapan Müslümanlar buradaydı ama ortada baskın yoktu. Üstelik düşmanlar tabi eğer düşman iseler alevlerin arasında can derdindeydiler. Çırpman, feryat eden ve gitgide daha çok tutuşup yanarak çığlıklar atan kadınlar ve erkekler. Acayip bir hâldi. Alevleri söndürmek için yardıma koşan askerlerimiz bile tutuşuyorlardı. Sanki alevler akıllıydı da insan görünce üzerine sıçrıyordu. İyi ama bu şiddetli yağmurda nasıl

oluyordu da insanlar alevleri söndüremiyor, bilakis kendileri alev alıyorlardı? Gözlerim her tarafta Kallinikos'u arıyordu. Alevlerin arasında yamaklarından birini gördüm. "Usta!" diye bağırıyor ve yanmaya devam ediyordu. Yardım için koştum ama yanma yaklaşmam bile imkânsızdı. "Usta!.." diye bağıra bağıra can verdi zavallı. Uzak bir köşede, ustasını büzülmüş ve kendini kaybetmiş olarak bulduk. Titriyor, yaptığı işin sonucunu anlamaya çalışıyordu. Hesap etmediği bir şeyler olduğu kesindi. Ne söylesek bize cevap veremeyeceğini anladık. Olup bitende bir gariplik vardı ama kimse neye uğradığını anlayamıyor, koşuşturup duruyordu. Beyhude bir telaştı. Gece yarısına kadar alevler etrafı aydınlatmaya devam etti. Ve sabaha kadar acayipten acayip olaylar yaşandı:

Hayretle izlediğimiz ilk acayiplik kaya çukurlarında ve zeminde biriken suların, hatta çevremizdeki karların bile hâlâ yanmaya devam etmeleriydi. Burası nasıl bir yerdi böyle? İnsanoğlu hep suyun ateşi söndürdüğünü görmüştü, ilk kez ateşin suyu yaktığını görüyorduk. Sonraki hayretimiz, sabah ışıklarıyla birlikte alevlerin arasında Kallinikos'un yardımcısı dâhil artık kadın mı, erkek mi, tanıyamadığımız tam otuz

206

iki ceset saymaktandı. Etleri saçaklanarak yanmış, otuz iki ürkütücü ceset. Kimlerdi ve nasıl olup da yanmışlardı? Hayretimizin bir başkası, gördüğümüz yanıklardan kaynaklanıyordu. Alevlerde kalmış bedenler görmüştük, ama böylesini görmemiştik. Bu alevler sanki etleri derinlemesine yakmış, bedenleri âdeta oymuştu. Kurtulabilen bir asker ile bir kadın ise başlarına gelenden dolayı çıldırmış gibiydiler. Güneş ışıkları karlarda kırılmaya başladığında gözlerim Gümüş'ü aradı. Islık çaldım. Koluma geldiğinde pençelerinde canlı bir üveyik vardı. Üstelik de bir başka üveyik çevresinde dönüp duruyordu. Kallinikos'u aradım. Gece oturduğu yerde öylece duruyor, diğer yamağı da başında ağlıyordu. Gece orada donup kaldığını ve öldüğünü zannedip korktum. Ama hayır hâlâ titriyor, çıldırmış gibi boşluğa bakıyor ve durmadan Genna diye sayıklıyor, başka bir kelime söylemiyor, hiçbir soruya da cevap vermiyordu. Emîr, kurtulan askeri sorguya çektiğinde önce kendilerini Bizanslı tacirler ile asilzade hanımlar olarak anlattıysa da teçhizat ve kıyafetlerinden asker oldukları aşikârdı. Zaten biraz zorlayınca imparator Kbnstantinos'un özel birliğinden yirmi iki asker olduklarını, bize tuzak

kurmaya geldiklerini, tuzaktan sonra da yanlarındaki kadınlan öldürüp cesetlerini Müslüman cesetleri arasında parçalayarak izlerini silme emri aldıklarını itiraf etti. İki gündür geçidi beklemişler ve gece sesler duyup bizi basmak üzere harekete geçmişler. Sonra ne olduğunu o da açıklayamıyordu. Birdenbire yanmaya başlamışlardı, içimizden bazılarının buna yorumu "Allah Taâla'nm hak dinine ve Islâm askerine yardımı!" şeklinde oldu. Bazıları bunun mucizevî bir hadise olduğunu söylediler. Bazıları Kallinikos'a çekinerek yaklaşmaya başladılar ve ona "Tekinsiz Kâfir" demekten vazgeçip "Koca Büyücü" lakabını taktılar. Kimisi de aramızda bulunan ashâbı

207

güzînden olanların yüzü suyuna kurtulduğumuzu tekrar edip durdu. Bense aklıma geleni dillendirmekte zorlanıyordum. Nihayet Kallinikos'un sağ kalan yamağı benim düşündüğümü açıklayıverdi:

"Kali Usta, bir ateş patlatıp hepimizi kurtardı. Ama galiba şimdi çıldırmak üzere, bir çare bulun, yalvannm."

Kallinikos bir büyücü olmayabilirdi, ama deli gibi hareket ettiği ortadaydı. Sayıkladığı kelimeyi tekrar tekrar dinledim: "Genna!" Herkes gibi Emîr de olup

bitenlerin izahını merak ediyor, ama Kallinikos haricinde kimsenin buna cevap veremeyeceğini biliyordu. Bazılarımız ona yaklaşmaya bile korktuk. "Koca Büyücü" kelimeleri bir anda herkesin dilinde ürkütücü bir kimliğe bürünüverdi. Bunun aksini söyleyerek insanları ikna edemezdim ama Genna'nın ne olduğunu bulabilirsek, onun büyücü olup olmadığını veya çıldırıp çıldırmadığını anlayabileceğimizi düşündüm. O sırada Gümüş'ün pençesindeki üveyiği elime aldım. Bu bir erkek üveyikti ve tepede uçup duran da dişisiydi. Elimdeki kuşun ayağında altın bir halhal olduğunu fark ettim. Belli ki birisine alışkın idi. Ebû Eyyûb ile göz göze geldik. Onu zafer şükranesi olarak serbest bırakmayı düşünüp düşünmediğimi sordu. Götürüp avucuna bıraktım. Serbest bırakması için. Ama hayret! Dişi üveyik gelip Ebû Eyyûb'un omzuna kondu. Onları korkutmasın diye Gümüş'ü kafesine koydum. Ebû Eyyûb, üveyiklerin her ikisinin de sırtlarını sıvazlayıp havaya uçurdu. Ve hayret edilecek başka bir şey daha oldu. Her iki kuş da esirimiz olan baygın kadının baş ucuna varıp bekleşmeye başladılar.

#

Size bunları benim anlattığımı biliyorsunuz. Ben, Hamed. Ama dün gece Ebû Eyyûb ilk kez bana "Humeyd" dedi. Hu meyd, sevimlilik ifadesiyle "Hamedcik, küçük Hamed!" de208

inekti ve ben bu lakabı yaşımın henüz on yedi olmasından değil, Ebû Eyyûb'u çok sevmemden dolayı hak ettiğimi düşünüyorum. Şiddet ve tehlike dolu bir gecenin sonunda hayat ile ölüm arasındaki mücadeleyi, çok şükür ki hayat kazandı. Artık yol uzasa, Keçiborlu cıngılları veya Sakarya1 Irmağı kıvrılıp yol bağlasa keder değil. Çünkü Ebû Eyyûb'un yanında ve yakınındayım. Onun, bir an evvel Kalkedon'daki İslâm askerine yetişip cenk meydanına koşmaya can attığını bilmek ise ayrı bir heyecan. Değil mi ki beni sevimli bulmuş, Humeyd demişti...

Yoksa ben şımarıyor muyum? Çünkü az evvel cesaret bulup ilk kez ondan bir şey istedim:

"Efendim!.. Bu hizmetkârınıza bir tavsiyede bulunsanız!"

Yaşananların ağırlığı onu da etkilemişti anlaşılan. Başını "peki, olur" mânâsına birkaç kez salladıktan sonra eliyle işaret ederek yanma çağırdı. Önünde diz çöktüm. Ellerimi ellerine aldı ve tam gözlerimin içine bakarak söyledi:

"Humeyd evladım, sen sen ol, söyleyeceğin sözün duyul mamasım istiyorsan, söyleme! Yapacağın işin görülmemesini istiyorsan, sakın yapma! Kutlu Nebi 'Sonradan pişman olup özür dileyeceğin sözü baştan söyleme.'buyururdu. Özür dilemek bir erdemdir, illa özür dileyecek sözü sarf etmemek daha büyük bir erdemdir. Akıllı ile deli arasındaki fark odur ki, biri bildiğini söylemez, diğeri söylediğini bilmez. Sen akıllılardan ol! Bir de, İnsanların elindekine güvenip de işini gücünü bırakma.' buyurmuştu Kutlu Nebi, sakın unutma."

Hem korkunç, hem mutlu bir geceydi!.. Toroslar'ı istesem de unutamayacağımı düşündüm.

1 Sankarius

209

HARAKA: ALEVDEN BİR IRMAK!..

Ebû Eyyûb'un, atının sırtında giderken Altın Çekirge Hamed'e "Efendiler Efendisi, 'Hak Taâla hazretleri mümin kullarına Roma'nm merkezi olan Kostantiniyye'nin teşbih ve tekbirlerle fethini nasip buyurmadıkça kıyamet kopmayacaktır! buyurmuştu Humeyd, aklından çıkarma." dediğini duydum ama gerisini bir öksürük nöbeti kesti. Çok öksürmeye

başlamıştı. Onun için dua ediyor ve
Bizans'ın başkentini bir kere
olsun görmesini istiyordum.
Yürüyüş zorlu geçiyordu. Kış,
]/*** şiddetinden hiçbir şey eksiltmemiş gibiydi. Mucize eseri
kurtulduğumuz karlı Toros geçidinden sonra şimdi daha dikkatliyiz.
1 Nicomedia

Ashâbdan olanlar ateşlerin deniz olduğu o geceyi anarken hep aynı âyeti okuyorlar: "O kâfirler var güçleriyle hile kurarlar, Ben de hilelerini başlarına geçiriveririml"l
İki esirimiz var. Biri Bizanslı asil bir genç kız. Galiba saraya mensupmuş. Adının Eudoksia olduğunu söylüyor. Elinde bir tür kaval tutuyor. Kaliinikos'un alevleri suları tutuşturduğunda nasıl kurtuldu henüz bilmiyoruz. Emir onu benim yanıma verdi. Kadın olduğum için. Şanslı kız. Peşinden daima iki üveyik uçuyor. Tabii onların peşinden de bizim genç Ha med'in şahini. Ne şahin onları öldürüyor, ne onlar şahine sokuluyor. Tıpkı Hamed ile Eudoksia gibi. Kız geldiği gün Emîr, Ebû Eyyûb'un öksürüğünü dikkatle takip

etmemi, sık sık ona çorba pişirmemi istemişti. "Böylece Ebû Eyyûb da Eudoksia ile ilgilenebilir." demeyi ihmal etmedi. Galiba hidayetine sebep olur diye bunu istiyordu. Bu durumda her ikisinden de Hamed sorumlu olacaktı. Yolun geri kalanını bir grup hâlinde gitmemiz bu yüzden. Şahinimiz ve üveyiklerimiz dâhil... Genç Hamed, esir kızın macerasını öğrenmek için durmadan Kallinikos'tan tercüme yardımı istiyor ama o değil kelimeleri, kendini bile tanımıyor. Boz bulanık akan Sakarya2 Irmağı boyunca yürüdüğümüz iki günde onu hep kendi kendine sayıklarken gördük: "Genna!" Güherçile ve kireçleri bile artık eskisi gibi önemsemiyor. Ebû Eyyûb onu kendi hâline bırakmamızı, kendi dininden bunca kişiyi hunharca öldüren ateşin bedelini ödediğini, sayıkladığı kelimenin ne anlama geldiği bulunabilirse iyileşeceğini söylüyor. Bu arada Eudoksia da tıpkı onun gibi arada sırada sayıklıyor: Oxy.

1 Tânk, 1516

2 Sankarius

212

Toros geçidinde başımıza gelenleri bildirmek ve o bölgeden dikkatli geçmelerini sağlamak için arkadan

gelmekte olan redif kuvvetlerine gönderdiğimiz haberciler bize yetiştiler. Asayişin berkemâl olduğunu, ordunun umulduğu gibi gecikmeden gelmeye devam ettiğini söylüyorlardı. Şükrettik. Şükredecek başka şeyler de vardı. Sakarya Vadisi'nde sanki bahar erken gelmiş, yeşillikler âdeta Allah'ı teşbih eder gibi topraktan baş veriyorlardı. Anatoliakon arazileri Arap diyarının çöllerine benzemiyordu. Irmakta balıklar, dağlarda av hayvanları, tarlalarda kuşlar hesapsız sayılırdı. Gerçi seriy yeye pişirdiğim yemeklerin çoğu av hayvanları ve sebzeden ibaretti ama yine de tabiatın yeşerdiğini görmek gönül ferahlatıyordu. Geçtiğimiz tarlalarda çalışanlar hep kadınlardı. Bizi görünce korkularından ya saklanıyorlar yahut kötülüğümüz dokunmasın diye meyvelerinden, sebzelerinden toplayıp sepetlere doldurarak sunuyorlardı. Her defasında onlara para veya hediye vermeyi âdet edinmiştik. Emir ve bazı askerler bunun savaş diyeti olduğunu söyleseler de Ebû Eyyûb ile Abdullahlar böyle bir usul ihdas etmemesi için Emîr'i şiddetle ikaz ettiler.

Ebû Eyyûb Toroslar'dan bu yana öksürüyor. O ateşli gecede ciğerleri donmuş olmalıydı. Buna rağmen yolda sağlıklı gibi davranıp ata binme sırasını hiç

değiştirmedi. Hamed kendi sırasını ona vermekte ısrar ettiği ve eğer binmeyecek olursa kendisinin de ineceğini, atın boş gideceğini söylediği zaman bile itiraz etti:

"Vallahi ne senin sıranı alırım Hamedcik, ne de sen attan inersin. Bırak birkaç saat olsun ayaklarım Allah yolunda tozlansın. Gazinin Allah yolunda attığı her adıma yedi yüz sevap Yazıldığını, derecesinin yedi yüz kat arttırıldığını, yedi yüz günahının silindiğini bilmiyorsun anlaşılan?"

213

Sık sık kekik ve papatya kaynatarak yolda hastalığını kontrol etmeye çalıştım. İstikametimiz İznik'e1 doğru idi. Hris tiyan konsül kenti İznik, göl kıyısında, zengin bir yerleşim imiş. Göl havası Ebû Eyyûb'a iyi gelir diye düşünüyordum. Lâkin Emîr, burada seriyyeye bir tuzak kurulabileceği istihbaratım almış. Güzergâhı değiştirip ırmağı takiben Adapazarı Vadisi'nden2 ilerleyip İzmit'e3 vardık. Yine bir göl kıyısına konduk. Ebû Eyyûb daha iyiydi. Kendisine yiyecek meyveler götürdüğümde benden Kallinikos'u çağırmamı istedi. Dediğini yaptım. "Genna" diye sayıklaya sayıklaya ve sara nöbetleri geçirir gibi titreyerek geldi. Gözünden durmadan yaşlar

akıyordu. Üç gündür bir şey yemediği belliydi. Ebû Eyyûb onu yanma oturttu, şefkatle başını ve sırtını sıvazladı, saçlarını düzeltip titreyişlerini teskin etti, sonra göğsüne avucunu dayayıp bir müddet dua buyurdu. O dua ettikçe gitgide Kallinikos'un titremesi diniyor, sanki kendine geliyordu. Ama hâlâ dilinde "Genna" sözcüğü vardı. Nihayet sükûnete erince Ebû Eyyûb bana işaret ederek yiyecek getirmemi istedi. Sıcacık bir çorba ile ekmeğin en güzel yerinden koparıp bir parça yeşillikle götürdüm. Ebû Eyyûb ona eliyle yedirdi. Bütün bunları gülümseyerek ve sevgiyle yaptı. Sonra da konuşmaya başladı:

"îlim ve hüner sahibi birisin sen Kallinikos, güzel ahlakın da var. Bunlan kazanmak az şey değildir."

Duyduğumuz cevap hepimizi şaşırttı. Humma nöbetinden kurtulmuş da aklı başında biri gibi, üstelik de bir Müslüman ahlakı ile konuşuyordu ve Ebû Eyyûb'u tanımıştı:

1 Nicaea

2 Bithynia

3 Nicomedia

214

"Ben, Ebâ Eyyûb; ben, ilmi de, hüneri de sizin aranızda adaletle kazanmaya çalıştım, eğer haktan sapsaydım, şimdi çok servet ve makam sahibi olurdum. Lâkin Genna..."

Durdu. Sözünün devamını getirmedi:

"îlim ve hüneri kazanmak senin elindedir ama servet ve makamı kazanman başkalarının elindedir Kallinikos. Kendi elindekini önemsemeyip de başkalarının elindekini isteseydin sana akıllı demezdim."

Cevabı, onu dinleyenlerin hiçbirinde deliliğine dair tereddüt bırakmadı. Ebû Eyyûb'un mübarek duası etki etmiş gibiydi:

"Ben akıllılığı ilmin uzun, ömrün kısa olduğunu düşünerek elde ettim. Ve iyilikleri dünyaya hâkim kılmadan, akim gereğini yerine getiremeyeceğimi düşündüm. Ama Genna..."

Yine bir duraklama oldu. Ebû Eyyûb onu çözmek, konuşturmak istiyordu:

"Doğru düşünmüşsün, ama iyiliklerin dünyaya hâkim olabilmesi için kötülüklerle ve kusurlarla savaşmak gerektiğini de hesaba katmalısın. Allah'ın hâkimiyetini kurmak üzere beşerî hükümranlıkların zulümlerine bir son vermek, dinin sulh ve selametini bütün dünyaya yaymak üzere kötülüklerle mücadele gerekir. Önce

kendi kötülüklerimizden başlayarak üstelik... Çünkü kendi kusurlarını gören adam halkın kusurlarını görmeye vakit bulamaz."

"Bilirim Ebâ Eyyûb, başkalarının kusurunu görmeyen kişi kemâle ermiş insandır. Kalbi daima kederli, yüzü güleç olur. Lâkin Genna'mn kederi..."

"Senin kederin, Kallinikos; senin kederin... Kemâlinden dolayı iç dünyana kapattığın kederin..."

"Hayır Ebâ Eyyûb, karımın ve Genna'mn kederi..."

215

Duraksadı. Çevresine bakındı. Söyleyeceklerinin duyulmasından korkar gibi tedirgindi. Ebû Eyyûb elini dizine koyup rahat olması gerektiğini telkin ettiğinde de ona inandığını sesinin tonuyla belli etti:

"... Genna, kızımdır benim Ebû Eyyûb, biricik yavrum. Annesini Bizans'a rehin verdiğim vakit korumaya and içtiğini ama koruyamadığım kızım. Ben Bizans'a ateşi, Bizans bana eşimi verecekti. Ama ben kızımı, Genna'mı ateşe verdim." "Genna?"

"Genna yıllarca evvel annesine gitmişti. Daha doğrusu iki gün öncesine kadar öyle biliyordum. Ateş gecesinde gördüm onu."

Kallinikos anlatıyordu. Ebû Eyyûb bana sıcak bir bitki çayı yapmamı söyledi. Ateşin çıtırtısına karışan hikâyeyi Hamed ile ben de merak etmiştik. Ama o gerisini getirmedi. Konuştuğu şeylerden sonra sara nöbetleri ile saçmaladığını da düşünemezdik. Üstelik her cümlesi keskin bir zekânın ürünüydü ve hepsi ateş ile alakalıydı. Bir silaha dönüştürmeye çalıştığı ateşi kontrol edemediği için kendisine kızıyordu. Anlattığına göre kızı Genna'yı alevlerin arasında görmüştü. Yıllarca hasretini çektiği kızını bulduğu anda kaybetmek, üstelik kendi eliyle onu ölüme göndermek, bir babanın dayanacağı şey değildi. Akıldan sıyrılmak bunun en hafif diyeti olmalıydı. Ebû Eyyûb'un o dua ile neyi başardığını o vakit idrak edebildim. Çılgına dönmüş bir babayı, bir ilim adamı olarak geri kazanmıştı. Çünkü bu kadar acının arasında bile elde ettiği ateşin su ile teması esnasında etkilendiği şeyin ne olduğunu merak ediyordu. "Mutlaka oxy ile alakalı olmalı. Ateşi söndürmek yerine çoğaltan oxy..."

Geç olmuştu. Konuşmanın sona erdiğini düşündüğüm sırada Abdullahlardan ikisi, Abbas'm oğlu ile Zübeyir'in oğla

216

çıkageldiler. Uyku nöbeti için devriye gezmektelermiş. Kalli nikos'un kendine geldiğini ve aklı başında konuşabildiğini görünce, tercümanımız artık hazır deyip üç gündür taşıdığımız meraktan kurtulmak üzere esir kızın durumunu öğrenmek istediler. Hamed Emîr'e durumu rapor etmeye giderken birkaç asker ateşe odun attı. Ben de ibrikte kaynayan suya ilavede bulundum. Belki sıcak bir şey içmek isteyen olurdu.

Eudoksia benim çadırımdaydı. Bir asker ile yanma vardığımızda yine asil biri gibi görünüyor ama çok hırçın ve vahşi duruyordu. Bağlı elleriyle bile bizi ürkütmeyi başanyordu. Kallinikos'u da ürküttüğünü düşündük. Çünkü onu getirdiğimizde tekrar yerinde duramaz oldu. Kâh elleriyle toprağa vuruyor, kâh göğe açarak mırıldanıyordu. Kıza bakıyor ve aynı hareketleri tekrarlayıp duruyordu. Neden sonra sevincinden böyle yaptığını ve Allah'a şükrettiğini anladık. Ama Eudok sia'nm tepkisi hiç de o sevgiye karşılık verir gibi değildi, öfkeyle bağırdı:

"Neden öyle bakıyorsun ihtiyar, deli misin?"

Kallinikos hiç aldırmamış, yine gülümseyerek cevaplamıştı. Duyduğumuza hiçbirimiz inanamadık:

"Genna? Kızım?!.."

"Kızım mı? Çıldırmış olmalısın, hiç bende bedevi Araplara benzeyen bir yüz var mı, baksana sen?"
"Hayır, Araplara değil tıpkı annene, Oxy'ye benzeyen bir yüz."
"Annemin adını ağzına alma aşağılık herif! Onu..."
Kız sözünün devamını getirmedi. Söyleyeceği her ne ise vazgeçtiği belli oluyordu. Kallinikos'un delirmiş gibi davrandığını biliyorduk. O sırada istihbaratımızı toplayan ve yöneten Abdullah bin Zübeyr sordu:
217

"Yeter!.. Bırakın dalaşmayı. Bu gece vakti buraya sizin zırvalarınızı dinlemek için toplanmadık. Efendi Kallinikos, sıiP bakalım ateşte yananlar kimlermiş ve geçitte ne işleri varmış."
Abdullah, daha önce esir askerin verdiği bilgileri doğrulatmak istiyordu. Kallinikos ise onun neler öğrenmek istediğini çok iyi biliyordu. Kıza, bir mütercim edasıyla sorular sordu ve inandırıcı cevaplar aldı:
"Bu efendi senin ve arkadaşlarının kimler olduğunu soruyor kızım?"
"Bana kızım deme ihtiyar. Kim olduğumuza gelince, şimdi size Bizans imparator sarayından Jerusalem'e, îsa

Efendimizin kutsal kilisesine hizmet için giden on bir kız olduğumuzu söylesem inanmayacaksınız."

"O hâlde inandır bizi?"

"Hayır, inandırmak için yalan söylemeyeceğim. Hunharca yaktığınız adamlar İmparator hazretlerinin özel muhafız birliğinden bir müfreze idiler."

Aralarında geçen konuşmaları anladıkça Kallinikos'un doğru tercüme ettiğinden şüpheye düştük. Çünkü Eudok sia'yı kızı zannetmeye başlamıştı. Abdullah devreye girdi ve ondan yalnızca söylediklerini tercüme etmesini istedi:

"Bahsettiğin o müfrezenin silahlarına ve zırhlarına bakılırsa birilerini korumak için değil, saldırmak için hazırlanmış oldukları anlaşılıyor, sor bakalım öyle mi?"

"Evet öyle, ama saldırmadılar, saldıranıadılar."

"Peki ne oldu, anlat bize Genna..." „

Kallinikos Abdullah'ın sorusunu tercüme ederken sonuna bir de Genna kelimesini ilave etmişti. Esirimiz birdenbire Kallinikos'un üzerine atladı. Elleri bağlı iken bile vahşi bir kedi gibiydi:

218

"Si tu me lam appellas tuam puellam, Senex, aut Gennam, non loquar ad mortem."1

Askerler Kallinikos'u kızın elinden zor kurtardılar. O bundan rahatsız olmamış gibi sakince söylendi:

"Bene, bene! Etiamnum tu pervicax es item quae fuistis. Age, narra cetera..."2

"Pusu kurduğumuz yerin yakınma gelip kondunuz. Bir gözcü gönderip durumunuz hakkında bilgi edinmek istiyorduk. Gözcü geri döndüğünde geçidin girişine daha evvel hiç karşılaşmadığı eşyalar yığdığınızı, borular, fıçılar, acayip tetik tertibatları ve çuvallar koyduğunuzu söyledi. Muhafızların saldırmak için sabahı bekleyememeleri hep o tanımla yamadıkları eşyalar yüzündendi. Bazıları bunları ele geçirip imparatora götürürlerse ödül alabileceklerini düşündüler. Diğerleri ödül yerine sizin eşyalarınızı yağmalayıp ganimet olarak almayı teklif ettiler. Bunun tehlikeli olacağını da biliyorlardı. Çünkü sizin iki yüze yakın kişi olduğunuzdan haberdardık. Muhafızlar ise yirmi iki askerdi."

"özel askerler tabii; herhâlde tuzaklar ve suikast için eğitilmiş olmalılar"

"Doğru, hepsi işlerini iyi yapan cinstendi. Üstelik bu sefer işlerinin umduklarından daha kolay olacağım düşünüyorlardı. Çünkü siz bir geçidin ardında, bir mağaranın önünde kendi ayağınızla kendinizi

hapsetmiştiniz. Sizden evvel o araziyi karış karış dolaşıp incelemiş ve sizin konaklamak için en son tercih edeceğiniz yerin o mağara olduğuna karar vermişlerdi. Ama siz ahmakça davranıp onlan yanılttınız."

"Kimin ahmakça davrandığı sonuçtan belli..."

1 "İhtiyar, bir daha bana kızım veya Genna dersen, ömür boyu susarım.'

2 "Peki peki, inadında da aynısın. Şimdi anlat gerisini..."

"Maalesef ki yanıldılar."

"Sonra?"

"Sonra plan değiştirip sizi mağaranın içinde yakmaya ve duman ile boğmaya karar verdiler. Hazırladıkları yağlı paçavraları ve neft tulumlarını yüklenip sürünerek size doğru ilerlemeye başladılar."

"Peki sizi neden geride bırakmadılar?"

"Ihım... Şey... Biz bunu teklif ettik ama onlar arazi şartlan ve tipiye çeviren yağmur yüzünden yanlarından ayrılmamamızı istediler. Başanlı olacaklarından o derece emindiler yani."

"Sonra kızım?"

"Ceterum, immensa confiagratio,Turpis! Modo ipse dixi te cavere diceas me puellam tuam!"1 "Peki sen nasıl kurtuldun?"

Eudoksia dediğini yaptı. Bir daha tek kelime konuşmadı. Abdullah bin Zübeyr de ısrar etmedi. Herkes istirahate çekilirken Kallinikos ağlamaya başladı. Hepimiz onun adına üzüldük. Geçici hafıza kaybı yaşıyor, Eudoksia'yı kızı zannediyordu zavallı. Ayrılırken Ebû Eyyûb şefkatle sırtını sıvazladı ve teselliye çalıştı:

"Yannki güne umutla bak. Gecenin ne doğuracağım tahmin bile edemezsin!"

Gerçekten de gece çok şey doğurdu. Sabah namazı vakti girdiğinde Kallinikos'un çığlıklarıyla uyandım. Sara nöbetinin çığlıkları değildi bunlar:

"Genna!.. Genna!.. Kızım benim!.."

Ses çadırımın hemen önündeydi ve Eudoksia ile Kailini kos boğuşuyorlardı. Biri diğerini şefkatle kucaklarken diğe1 "Sonrası büyük bir alev (yangın), aşağılık herif! Bana kızım diye hitap.etme demiştim!"

220

ri onu kuduz bir köpek gibi telef etmeye çalışıyordu. Birinin ağzından şefkatle "Genna!" feryadı duyulurken

diğeri öfkeyle "Alçak!" diye bağırıyordu. Hamed yetişip ikisinin arasına girdiğinde kızın öfkesi hâlâ ayyuka çıkıyordu:

"ûuare nunc mihi cognovisti, Foede! Quid est? Cur non an tehac cognoveras?"1

Sonra öğrendik; Kallinikos, ateşle yağmuru harmanladığı gecede kızını yaktığını düşünürken Ebû Eyyûb'un huzu rundayken onu karşısında bulmuştu. Genna diye sayıkladığı ismin Eudoksia olduğunu nereden bilebilirdik? Bilemediğimiz bir şey daha vardı; seriyyemize tuzak kuran askerler arasında bu kızın ne işi bulunduğu. Oysa esir asker bu kızların Bizanslı asil ailelerden geldiğini söylemişti. Kallinikos bir asilzade miydi; yoksa birileri yalan mı söylüyordu. Şimdi ne olacaktı? Emîr neye karar verecek, tercümanı ve dostunun kızını esir olarak tutacak mı, yoksa canına kasteden bir düşmanın babası olduğu için onunla arkadaşlığı mı kesecekti? Belki ikisini de affedecekti. Gece gerçekten çok şey doğurdu. En kötüsü de Ebû Eyyûb'un nefesindeki daralmaydı. İstira hatten kalması zafiyetini arttırmıştı. Ciğerleri sökülürcesine öksürmeye devam ediyordu. Hamed, yolun geri kalanı için atının arkasına bağlamak üzere ağaç dallarından bir sedye çatıp üzerine de kuru otlar yığarak yatak hazırladı. Ama

o buna dönüp bakmadı bile. Ata yine nöbetleşe binme konusunda ısrarcı oldu. Hamed bundan böyle kesinlikle ata binmeyeceğini söylediği zaman da adaletten bahsetti ve asla düzeni değiştirmedi. Öksürdü ve yürüdü. Yürüdü ve öksürdü. Yanında ben ve Eudoksia, Gümüş ve üveyikler... Arkamızda da Eudoksia'ya mukayyet olması emredilen Hamed.

1 "Şimdi neden tanıdın beni aşağılık adam? Peki ya önce neden tanımamıştın?"

221

Gebze'ye1 gelindiğinde Eudoksia ile Iîamed birbirlerine alışır gibi olmuşlardı. Daha doğrusu Eudoksia, Ebû Eyyûb'u göstererek Hamed'e işaretle bir şeyler anlattı. Hamed, tercüme için Kallinikos'u çağırdığında ise sustu, asla konuşmadı. Baba ile kızı arasında büyük bir hesaplaşma yaşanıyor gibiydi. Kallinikos gidince bu sefer bana işaret etti. Tuvalet ihtiyacını gidereceği zaman benim gözetimimde kafileden ayrılıyordu. Yine öyle zannederek beraberce yürüdük. Çalılıkların ardına çömelmişti. Mintanının eteğini görebiliyordum. Bekledim, bekledim. Ama o bir türlü gelmek bilmedi. Uzunca bir müddet sonra seslendim ama cevap alamadım. Koşup baktım; mintanının bir parçasını

orada bırakıp kaçmıştı. Kendimi dikkatli zannederdim ama nasıl bu kadar sessiz olabildiğine ve gözlerimin önündeyken beni atlatıp gittiğine şaşırıp kaldım. Koşup suçumu Emîr'e haber verdim. Tabii Kallinikos'a da. Seriyye ilerlemeyi durdurdu. Derhâl birkaç muhafız atlarını mahmuzladılar. Bir saat kadar zaman sonra muhafızların aksi istikametinden çıkıp geldi. Elinde değişik otlardan bir demet var idi. Ebû Eyyûb'u işaret ederek bunları kaynatıp içirmemi, birini de ezip göğsüne sürmemi söylüyordu. Bildiğim otlar değildi. Çöllerde öksürenlere içirdiğimiz hiçbir bitki yoktu elinde. Ona güvendim. Nihayet kaçtığı hâlde dönüp gelmişti. Ebû Eyyûb da güvenmişti. Dediğini yaptım. Kafile hareket edecekti ama bu sefer de onu aramaya giden muhafızlar geri dönmemişlerdi. Emîr buna kızmış olmalı ki Kallinikos'u çağırıp Eudoksia'ya bir daha kaçarsa kellesinden olacağını söylemesini emretti. Kallinikos tercümeden sonra da bir şeyler anlattı. Ne dediğini elbette bilmiyorduk ama sesinden yalvarır gibi bir ifade seziliyordu.

1 Libyssa

222

Eudoksia'nm belki de artık ona Genna demeliydim otlarından bir şurup hazırladım. Ebû Eyyûb'u zorla sedyeye yatırıp atın arkasına bağladık. Bahar güneşinin zaman zaman bizi ısıttığı oluyordu. Güneşin ısısında uzunca bir süre sedyesinde öylece yattı. Sonra içtiği şuruptan dolayı ateşlendi ve terledi. Çöl sıcağında bile ben kimsenin bu derece terlediğini görmemiştim. Terini atınca birden canlandı, neşelendi. Öksürüğü kesilmedi ama dermanı yerine gelmişti. Ata binme sırası geldiğinde sedyeden kalktı. Hamed dizginini çekiyor, o da Abdullah bin Zübeyr ile sohbet ederek ilerliyordu artık. Neşeliydi. Güzel bir sohbet içindeydiler. Neden sonra Abdullah bin Ömer de atını yanlarınca sürmeye başladı. Bu üçünü bir arada görünce Müslüman olmanın zirve noktalarına şahit olurduk hep. Ebû Eyyûb seksenini aşmıştı ve bilhassa tabiînden yeni Müslüman olanlara örnek bir mümin yaşayışı sunardı. Canını fedaya hazır bir mümin... Sohbet konusunu Abdullah bin Zübeyr, bir soruyla açtı. İki kişinin bayılmasına ve diğerlerinin gözyaşıyla yıkanmasına yeten bir soru. Kendime sorduğumda ahirete göçen annelere, babalara, eşlere ve atalara acıdım. Ama daha kötüsü, kendime acıdım. Soru çok yalındı:

"Kutlu Nebi'nin dünyada işlenen günahların ölü dostlara ve akrabalara gösterildiğini söylediğini biliyor muydunuz, yâ Ebâ Eyyûb?"

Sorunun akabinde hem Ebû Eyyûb'un, hem de Ömer oğlu Abdullah'ın aynı anda atlarından yere düşüvermeleri bir vâ veyla kopmasına yol açtı. Çığlıklar arasında herkes onlara yardıma koşarken nedense Hamed, doğruca Eudoksia'nm üzerine yürümüştü. Kallinikos araya girdi. O sırada Abdullah bin Zübeyr bağırarak herkesi durdurdu. Az evvel telaffuz ettiği soruyu duyamayacak kadar uzakta olanlar ki Hamed

223

de bunlardan biriydi, bayılmanın sebebini Eudoksia'nın otlarına bağlamışlardı. Eudoksia Hamed'i çok kolay kendinden uzaklaştırmakla kalmadı, gayet soğukkanlılıkla kuşağından bir başka ot çıkarıp bayılanların burunlarına koklatmamızı işaret etti. Hamed kesinlikle buna mâni olmak istediyse de Abdullah bin Zübeyr kızın dediğini yaptı. Bu sefer yine şaşırdık. Ebû Eyyûb da, Abdullah bin Ömer de kendine gelivermişlerdi.

O gece herkesin sabaha kadar düşündüğü sorular aynı olmalıydı: Eudoksia bir büyücü müydü, yoksa iyi bir

hekim mi? Dost muydu, düşman mı? Yolun gerisinde bir esir olarak mı, misafir olarak mı devam etmeliydi?

*

Ben Selma'yım. Cuayl'm kızı Selma. Sağ kolumun dirsekten ötesi olmadığı için herkes bana Çolak Selma der. Çolaklığın bedelini daha Cahiliye Devri'nde ödemeye başlamıştım. Babam henüz Müslüman olmamıştı ve kolum yüzünden beni sokağa atar, bir gün sımsıkı bağlayıp Ten'im Vadisi'ne götürerek toprağa gömeceğinden söz ederdi. Çok korkardım. Geceleri uyku uyumaz, babamın kapıdan elinde iple girmesini beklerdim. Kutlu Nebi'yi daha o vakit sevmiştim. Çünkü babam onunla tanıştıktan sonra beni bir daha sokağa atmadı. Annem kötü kokan simsiyah bir kadın olduğu için rengimi ve kokumu ondan almışım. Ama Cahiliye'dekinin aksine şimdi bundan utanç duymuyorum. Müslümanlar ne siyahlığım, ne de kötü kokum yüzünden beni aşağılamaya kalkışıyorlar. Elbette ben de kötü kokmamak için elimden geleni yapıyorum Mekke'de babamın bir kabilesi yoktu, herkes bizi horlardı Horlanmadan yüzüne baktığım ilk insan Elçi Muhammed Mustafa olmuştu. Çok sevinmiştim. İslâm'ı kabul ettikten sonra hep merak ettim; bu kötü koku ile cennete girebilecek

iniyim diye. Rasûlullah'a bir tas çorba götürüp "Ey mübarek elçi, bir kabilem yok, siyah bir derim var, kötü koktuğumu da biliyorsun, acaba ben de cennete girer miyim?" diye sordum. Genellikle elimden bir şey alanlar benden uzak durmaya özen gösterirlerdi, o böyle davranmadı. Mübarek başıyla soruma cevap verip beni sevindirdi ve çorbamı içti. O günden sonra üzerimdeki kötü koku gittikçe azaldı, yaptığım yemeklerin lezzeti arttı. O kadar ki, Medine'den Dımaşk'a geldiğim vakit evimizi yemek pişirerek geçindirdim. Kokudan arınınca, Be dir'de kolunu kaybeden Arfece bana talip olmuştu. Benim sağ, onunsa sol kolu yoktu. Bu seriyyeye onun izniyle, aşçı olarak katıldım. îyi ki gelmişim. Çünkü bu yolculukta İslâm'ın gerçek nuruyla aydınlanmaya başladım. Ebû Eyyûb veya Abdul lahlann yanında olmak, sanki Peygamber'in salât ve selam onun üzerinedir yanında olmak gibi geldi bana. Her adımlarını onun ölçülerine uygun atıyorlar çünkü.

Şimdi, Dımaşk'tan çok uzaklarda, Kostantiniyye'ye iki konaklık mesafe kalmışken düşünüyorum da, sorulan soruya Abdullah ile Eyyûb bile bayıldılarsa benim hâlim nice olur? Evvelce işlediğim günahlar ölü dostlarıma

gösteriliyorsa mahşerde yüzlerine nasıl bakarım? Eğer suçlarımı, üç yıl evvel kaybettiğim annem biliyorsa veya görüyorsa bana ne der? Ya babamın bilmesine, beni sevenlerin bilmesine, ileride çocuklarımın bilecek olmasına nasıl tahammül edilebilir? Ve daha önemlisi, şu fâni dünyada işlediğim bir günahı ölmüş annemin öğrenmesi bile beni rahatsız ederken, nasıl oldu da ben onu işlerken Allah'ın bildiğinden rahatsız olmadım?

"Aman Allah'ım... Bu soruyu daha evvel kendime neden hiç sormadım? Ah!.. Bana neler oluyor? Gözlerim mi kararıyor ne? Dünya çevremde dönmeye başladı... Neden bunları düşündüm ki? Yanımdaki insanların sesleri neden gittikçe

benden uzaklaşıyor? Beni birisi mi sarsıyor? Ne oluyormii? Altın Çekirge; şu telaşla bağıran sen misin? Sesin neden gittikçe uzaklaşıyor?"

"Selma Hala!.. Selma Hala!.."

'İşte şu ateşler Hamed... Hepsi gözümün önünde; Kallini kos'un ateşleri Hamed, denizleri tutuşturuyor... Görüyor musun? Kalkedon önlerinden iniltiler geliyor Hamed. Atlılar koşuyor, atlılar yere düşüyor. Günahlarımı anneme söylüyorlar, Hamed... Yardım et!

Ateşlerin ötesinden uzanan şu el Kutlu Nebi'nin eli değil mi? Işıklar yayılıyor. Alevler ışığa dönüyor. Her yanımın nura dönüştüğünü sen de görüyor musun Hamed? Buna inanabilir miyim? Şu çimenlerin üstünde Gümüş ile üveyikler ne güzel de oynaşıyorlar!.."

"Selma Hala!.. Selm..."

226

RALKEDON'A İKİ YÜZ MELEK İNMİŞTİ

Her şey Diriliş Pazan'ndan bir

gün önce başladı. Kıyam Yortusu için

bütün hazırlıklar tamamlanmış, bütün kiliselerde günler boyu süren

dualar edilmiş, kılıçlar bilenmiş, savaş için yapılacaklar da sonlanmış,

donanmaya ait gemiler yanında balıkçıların kayıkları bile gönüllüler ile

dolacak şekilde sur kapılarına birikmişti. İnsanların o gece zırhları ve

kılıçlarıyla yattığım söyleyebilirim. Yarından sonra Diriliş

Pazarı idi ve ilk kez Bizans

Konsülü'nün kararı ile Paskalya bu günde kutlanacaktı. Konsül, elbette senatonun fikrini alarak eskiden yanlış bir tarihte ve nisan ayında kutlanan Paskalya'nm gerçekte mart ayının

son pazarında kutlanması gerektiğine karar vermişti. Sonraki yıllarda da martta görülecek dolunaydan sonraki pazar günü Paskalya ilan edilecek, İsa Efendimizin diriliş yıldönümü ile balıann gelişi birleşmiş olacaktı. Sevilenlere hediye edilmek üzere Paskalya yumurtası, çöreği veya tavşanı hazırlamak da yine konsülün kararıydı. Perhiz için geçen beş haftadan sonraki kutsal hafta böylece şehre ve hayata bereket getirecek, kutsal kitabı okumak için halka emir yayımlanacaktı. Bu da en çok benim hoşuma gidiyordu. Çünkü Konstan tinopolis halkı çoktandır Ahdi Atîk'i de, Ahdi Gedıd'i de okumayı ihmal ediyordu. Bu günah, başımıza bir Müslüman belası çıkarmıştı. Kiliselerde gece ayinleri artık günah ve suç şölenlerine dönmüştü. Bana göre bu seneki Paskalya çok önemliydi, özellikle de imparator için. Çünkü onun rehberliğinde bütün Konstantinopolis halkı, yann gün batmadan, Kalkedon'daki Araplan yok ederek bayrama sevinçle başlama

ya aıd içtiler. İmparator Konstantiıus, Mezezius'u bir suikast ile bertaraf ettikten sonra ilk kez hükümdarlığını hissettirmek, yeni imparator olarak halkına bir başarı verip meşruiyet kazanmak istiyordu. Halefi Konstans'm icraatlarını geçemediği takdirde iktidarını yürütemeyeceğini biliyordu. İmparatorluk sarayının balkonundan halka hitaben yaptığı ilk konuşmada, şehri tedirgin eden şu Arap tehdidini en geç Paskalya bayramında ortadan kaldıracağım taahhüt etmesi bundandı. Halk da ona inanmıştı. Ne var ki bir hafta evvel şehre ulaşan rivayetlere göre imparator Konstanti nus'un gönderdiği özel muhafız birliği görevinde başarısız olmuş, Müslümanlara yardım için gelen ordunun öncü müfrezesini bile durduramamıştı. Bu demekti ki çok geçmeden yirmi bin kişi daha surların dibinde hayatımızı tehdit edecekti.

Özel birliğin imha edildiği haberi halkta tedirginlik yarattı ve imparatordan yüz çevirmeye başladılar. Bu yetmiyormuş gibi ulu patrik Thomas da Ayasofya'daki1 haftalık vaazında dehşetli kehanetlerde bulundu. Rüyasında iki yüz kadar meleğin, şehirler kraliçesi Konstantinopolis'e gelirken vazgeçip Kalkedon'daki

Arapların arasına karıştığını gördüğünü, bunun sebebinin de halkın azgınlıkları olduğunu, eğer birlik olup kış boyunca karşı sahilde bekleşen bedevileri denize dökmezlerse şehrin lanetleneceğini söylüyordu.
Uykuların yatakları terk ettiği o gecenin sonuna doğruydu. Yerimden fırladım. Kıyamet kopuyor sanmıştım çünkü. Çığlıklar, gümbürtüler, uğultu ve feryatlar... Biz düşmana saldırmak üzereyken düşman bize saldırmış olmalıydı, öyle zannediyordum. Sirkeci2 Limanı'nı güneyden kuşatan surlar1 Hagia Sophia
2 Fosforion

dan taşlar dökülüyordu sanki. Ayia Menas Ayazması'nm Ken tenarios Kapısı na1 uzanan duvarları sallanmaya başladı. Ayazma duvarına sırtını dayayan ahşap evimizin her yanı çatırtılarla sarsılıyordu. 0 sırada damda şiddetli bir gümbürtü duydum. Derhâl yan odaya geçip Oxy Ana'ya sığınmak istedim. Ama hayır, Oxy Ana'nın durumu benden kötüydü. Tavan merteklerinin çatırdayarak bel verişini izliyor, dualar okuyordu. Hiç konuşmazdı. Bana iki eliyle birlikte geri çekilmemi işaret etti. Merteklerden biri bel verdiği yerden koptu kopacak noktaya gelmişti. Üzerinde ıslak, iri ve saydam bir kütle vardı. İçeriye uğultulu bir ayaz

doluyordu. Oxy Ana, tavanın çökmesine karşı yerdeki yorganı üzerine aldı. O sırada bacada bir gürültü duyduk. Ocakta yanan odunların üzerine sular dökülüyordu ve bir anda duman her yanı kapladı, içerisi zifirî karanlığa boğuldu. Meryem Kilisesi ve Ayasofya'dan çan sesleri, Akropolis'ten ve Hipodrom'a bakan Dafne Sarayı'ndan

1 Sirkeci yakınındaydı.
230

da boru sesleri yükseliyordu. Felaketin yalnızca bizim eve uğramadığını anlayıp kendimizi dışarıya zor attık. Eminönü1 Limam'ndan ve Altın Boynuz'un içlerine doğru Porto Bonu ve Bahçekapısı2 civarından gümbürtülü sesler duymaya devam ediyorduk. Daha ziyade kırılma ve çökme sesleriydi bunlar. Oxy Ana ile sarılıp dışarı yürüdük. Neler olup bittiğini öğrenmek istiyorduk. Henüz gün aydınlanmamıştı. Bahçeye geçip onu bir köşeye oturttum ve kendim ayazmanın tepesine çıktım. Yüce İsa adına!.. O güne kadar böyle bir şeyi kimsenin gördüğünü düşünmek bile akla ziyandı. Bu olsa olsa Tan n'nm Konstantinopolis'te işlenen günahları cezalandırması idi. Kışın şiddetiyle oluşan

büyük buz kütleleri Bosphorus'tan Marmara'ya3 akıyor, akarken de birbirlerine çarpıp korkunç sesler çıkararak parçalanıyorlardı. Her bir kütlenin su üzerindeki yüksekliği dağlan andıracak derecede heybetliydi. Normalde her sene Noel zamanında yukarıdan aşağıya bir buz akını olur, Konstantinopolis halkı sahillere koşup gemiler kadar büyük buzlanrı birbirlerini kovalayışlarım, çarpışmalarını ve parçalanıp sıçramalannı seyreder, hatta bunu eğlenceye çevirirdi. Ama bu yıl kışın uzun sürmesinden olsa gerek, buz kütleleri devasa boyutlara ulaşmıştı, ömrümde hiç bu Yıldaki kadar şiddetli kış görmemiştim. Her Paskalya zamanında çimenlenmeye başlayan Konstantinopolis şoselerinde bile hâlâ buzlar vardı ve sarayların, evlerin çatılarından kılıç, gibi sarkıtlar yere çakılmaya devam ediyordu. Birkaç gün önce güneşin yüzünü göstermesine ve Altın Boynuz'u kaplayan buzlann erimeye başlamasına hepimiz sevinmiş ve mutlu bir Paskalya geçireceğimizi düşünmüştük. Ama aynı

1 Neorion

2 Neokorion Kapısı

3 Propontis

231

güneş yukarılardan bize bu buzlan gönderiyordu. Bugün, sur lann içindeki evlerden bile Bosphorus'tan geçen buz dağlan nın üst kısınılan görülebiliyor olmalıydı. Bir an bu buzlara sevinmem gerektiğini, çünkü bir kış boyunca Kalkedon sahilinde derme çatma bannak ve çadırlarda yaşayan ve küstahça ta surlanmıza kadar gelip kapılann önünde dolaşan şu Haga renoi soyundan Arap bedevilerini yerlere yapıştıracağını, gemilerini sürükleyip kıracağını düşündüm. Umutla o tarafa döndüm. Ama heyhat!.. Buzlar Kalkedon açıklanndan Propon tis'e doğru akıyor, Müslüman gemilerinin bulunduğu koyda dalga bile yapmıyordu. Başımı göklere çevirdim. Yüce Tan n'nın bizim yerimize onlara yardım etmesine içerlemiştim. Aklım Sirkeci ve Eminönü Limanlarmdaydı ve işte korktuğum şey gerçekleşiyordu. Yukarıdan hızla gelen buz dağları limandan içeri şiddetle giriyor, gemileri sürükleyip birini diğerine çarpıyor, serenlerini, yekelerini ve dümenlerini kırıyordu. Küçük gemiler zaten ezilip suyun dibini çoktan boylamışlardı. Patrik Thomas'm bahsettiği meleklerin bize gelmediklerini iyice anlamış oldum. Bir rahibe gibi her dakikasını dua ile geçiren Oxy Ana'nın buna çok üzüleceğini biliyordum, surların dışında neler olduğunu sorarsa

anlatmamaya karar verdim. Bereket versin yine hiç konuşmadı. Yıllardır ağzından duyduğum cümlelerin sayısı onu geçmemiştir zaten. Bunların da dokuzu muhakkak bana dua eden cümleler olmuştu. General Dextus, onun kimi kimsesi olmadığını, Müslümanlar Da mascus'u aldıkları vakit oradan kurtarıp getirdiğini söyler dururdu.

Her şey başlayalı yarım gün bile olmamıştı ama gümbürtü şehre dehşet salmaya devam ediyordu. Diriliş Pazarı'nda Müslümanlara karşı zafer kazanmak üzere kılıçlarım hazm

232

layan askerler şimdi duvarlarda açılan gedikleri, duvarlara çarpıp parçalanarak evlerin çatılarını çökerten buzların hasarlarını onarmakla meşguldüler. Daha da kötüsü, Gülhane1 yakınlarındaki Akhilleus Hamamı'na bitişik evlerde başlayan yangındı. Ya buzların çökerttiği bacalardan odaya yayılan közler veya hamamın külhanı etrafı yakmış, alevler büyüyüp mahalleyi tutuşturmuştu.

Kuşluk vaktinde bütün kiliselerden çanlar duyulmaya başladığında şehrin ve şehirdeki her şeyin korumasız kaldığını anladık. Bereket versin Kalkedon'daki

düşmanın da hücum edecek hâli yoktu. Çölde buz dağı görmüş olamazlardı elbette. Evlerimiz hasar görünce onların hâlini düşündüm. Biz bunca soğuğa odalarımızda bile dayanamazken karşı kıyıdaki Müslümanların bütün bir kışı çadırlarında nasıl geçirdiklerine o vakit hayret ettim. Üstelik geldikleri yerlerin çok sıcak olduğu tevatür gibi dilden dile söylenip dururken. Surlara yaklaşan veya elçi olarak gelip gidenlerin neden benizlerinin solgun, omuzlarının düşük, hareketlerinin cılız olduğunu anlamaya başladım. Onlara veba salgını verdiği için cennetteki Yüce Babamıza şükrettim. Yine de Konstantinopo lis'te bazı imanı eksik kimseler, onların sırf bu kışta hayatta kalmalarına bakarak imanlarının bizimkinden üstün olduğunu söyleyecek kadar ileri gittiler. Aynı kişilerin şimdi de onlara inen meleklerin bizi mahvetmek için geldiğini tevatür gibi anlatacaklarından adım gibi eminim. Elbette Bizanslılarm günahları çoktu, azgınlıkları haddi aşmıştı, hatta İsa Efendimiz onları bağışlasın bazıları bunca ikaza rağmen, Peynir Haftası'mn tadını çıkarmak için sokaklarda ateşler yakıp

1 Strategion

233

çılgınca günahlar işlemeye bile teşneydiler ama yine de soğukta donmadı diye bir adamın imanını üstün görmek, onun dininin de üstün olduğu anlamına mı gelirdi? Yüce îsa'nm ve Kutsal Meryem'in benim gibi inanmış evlatları, bu şiddetli günlerde bırakınız eğlenmeyi, kesmek üzere Paskalya kuzuları bile bulamazken üstelik.

İçimden bir ses, buz dağlarından sonra olup bitenlerin hayra yorulamayacağını söylüyordu. Düşman yalnızca Kalke don'da değildi, düşman fırtına getiren bulutlarda, aylar boyunca durmadan yağan karların tanelerindeydi. Kış başlayalı beri limana bir tek bile gemi uğramamıştı. Noel günlerinde Karadeniz kıyısının otuz arşın derinliğe ve üç mil açığa kadar donduğu haberini almıştık. Denizin üzerinde vahşi hayvanların dolaştığı, balıklar gibi onların da soğuktan öldükleri, Hazarya ve Bulgaryalılann yurtlarını terk etmeye başladıkları bile anlatılıyordu. Oysa birkaç gün evvel güneş yüzünü gösterdiğinde bu İlâhi gazabın sona erdiğini düşünmüştüm. Meğer her şey daha yeni başlıyormuş. Çünkü buzlar, Kefken1 açıklarından Bosphorus'a girmeye başladıklarında her şeyi yok etmek üzere geldiklerini hissettiriyorlardı. Ertesi ve daha ertesi gün,

büyük kelimesinin küçük kalacağı buzlar görmeye başladık. Bütün Bosphorus'u kaplayan dağlar düşünün. Çengelköy2, ile Beşiktaş3 sakinlerinin köylerini terk etmesine yol açacak dağlar. Birisi Üsküdar4 açığındaki kayalıklara çarpınca köyün yansını harabeye çevirdi bile. Bosphorus'un koylan ve denizkulakları dağlar ve tepelerle doldu. Birbirine

1 Daphnousia

2 Sofianae

3 St. Mamas

4 Chrysopolis

çarpmalarından çıkan ürkütücü sesler ise dört gün boyunca uykuları böldü, şehirdeki gibi köylerde de her şey aksadı. Ekmek bulmak zorlaştı ve saray, dört gün sağır kesildi, halkın çektiği sıkıntılara sırtını çevirdi. Belki de çaresiz kaldı.

Buzun Konstaninopolis halkına yegâne faydası, Allah'ın gazabından ürküp ağıt yakmaya başlamalarını sağlamasıydı. Azgınlıklarına tövbe ile günah işlemeyi bırakacaklarım meydanlarda ağlaya ağlaya söyleyenler bile çıktı. Ben de, ilk kez bir Paskalya'nm, ruhuna uygun, tövbekârlık içinde geçtiğini düşünüp mutlu oldum. Papazların ve vaizlerin yapamadığını

Karadeniz'in buzları yapmıştı. Elbette Diriliş Pazan ertelendi ve yerine ileride başka bir yortu gerçekleştirileceği duyuruldu. İmparator Konstantinos, eşini yanma alıp her yıl yapıldığı gibi saraydan çıkacak, senatonun önündeki ihtişamlı alaydan sonra boru, fifre ve trompet eşliğinde atının uygun adımlarıyla Ayasofya'ya gidecek, ardından flüt çalan saraylı kızlar, sonra senatörler, hanedan mensuplan, üst düzey yöneticiler ve nihayet aile fertleri geniş caddelerden sırayla geçmeye başlayacaklardı. Elbette bu yürüyüşü halk da takip edecek ama hiçbiri dört gündür yaşadıklanmızdan ders çıkarıp tövbekâr olmayacak, kortej Ayasofya önündeki çeşmeye geldiğinde de hiç kimse, çeşmenin deposuna doldurulan on bin çömlek hurma şarabı ve bin çömlek çiçek balını Tann'mn bir nimeti olarak görmeyecek, hatta imparator için tezahürata girişecekti. Bu seneki şarabın üzerine bir deve yükü nardin, karanfil ve tarçın ilave edilmesinin teşekkürü böyle olacaktı belki de. Keşke Yüce İsa gücünü gösterse de imparator ve onun gibi günahkârlar taslarını çeşmeyi kuşatan heykellerin ağızlarına, parmaklarına veya cinsel organlarına uzattıklarında tövbe edinceye kadar kutsal şarap akmasa ve herkes

235

Yüce İsa'nın dinini yaşamaya mecbur kalsa. Ama Konstanti nopolis'in azgın yurttaşları Tanrı'yı anmak üzere ağızlarında lezzetli bir şarap tadı hissettiklerinde nedense hemen Tan n'yı unutuverirler. Belki de imparator senatoya giderken geniş caddelere açılan plazalarda veya sütunlar arasında halka kapılarını açacak sıra dükkânlarda hiç kimse benim gibi düşünüyor olmaz. Aklıma gelen başıma gelecek, son müşteriye son malını satacak tacirler insaf ile Kıbrıs, Rodos, Midilli1, Korint gibi adalar yahut Yunan2 ve Roma gibi ülkelerden, Azak Denizi ve büyük Rus ırmaklarından limana akıp gelen her türlü ticaret malını yok pahasına almaktan vazgeçecekler, senatörlerin malikâneleri hariç ambarlarında hububat adına tek tane bile kalmamış olan insanlar hamur pişirilen evleri birbirlerine yine parmakla gösterecek ve anneler, hastalanan çocuklarını yine Ayia Menas Ayazması'na, benim ve Oxy Ana'nm şifalı ellerine teslim edip kaçacaklardı. Bunları düşünürken birden ayazmanın su haznesini kontrol etmem gerektiğini düşündüm. Bunca hasar ve gümbürtü arasında ya su da çekilip gittiyse? Üstelik bugün suyun da süzülme günüydü. İmparator I. Leo bu ayazmayı iki yüz küsur sene evvel bebek İsa'ya

adamak üzere yaptırdığı için hep bebeklere göre tasarruf edilir, suyu günaşırı süzülürdü. Aym imparator büyükler içiıı de Silivrikapf* dışında Meryem Ana'ya adadığı Balıklı Rum Ayazması'nı4 kurdurmuş. Konstantinopolis'te herkes bu iki ayazmanın cennetteki Babamız tarafından korunduğuna ve Ayia Menas'ın hasta bebekleri iyileştirdiğine,

1 Mitilini

2 Tesalia

3 Melandesia

* Pighi Melandesia

236

Balıkh'nm da görmeyen gözlere hayat ışığı verdiğine inanır. Ayazmanın suyuyla ilgilenmem işte bu yüzdendir. Kutsal Babamızın yalancı olmadığını herkese göstermek için yani.

Çok şükür ayazmanın pınarı hasar almamış, yavaş yavaş kaynamaya devam ediyordu ama eminim gemiler harap olduktan sonra şehirdeki insanların yüreklerindeki savaş fokurtuları kaynamayı durduracaktı. Eğer dünkü kaynama devam etmezse Smail'in çölden gelen çocukları baharla birlikte şehrimizi elimizden alır giderdi. Bunun için hiç

gecikmeden General Dextus'u bulmaya, yapılması gereken ne varsa ona göre davranmaya karar verdim. Ayazma'da bebekleri suya daldırıp çıkarmak veya saçlarına su serpmekten daha önemli şeyler yapmak gerekirdi hayatta.

Dextus, Bizans'ın en önemli isimlerinden biri. Her şeyden evvel, İmparator Konstantinus'un birinci ve mecburi generali. Konsül üyesi Efendi Andreas ile de sırdaş sayılır. Genç bir yüzbaşı iken ünlü General Silvanus'un maiyetinde Damascus birliklerine kumanda etmiş. Bizans ordusunun askerleri ondan korktukları kadar Azrail'den korkmazlar. Bir yıl boyunca Arapları hem surlarımızdan uzak tutmak, hem de erzak ve ikmal yollarım kesmekte büyük başan gösterdiğini ben biliyorum. Miislümanlar bir yıl evvel Altın Boynuz un ucuna kadar vanp Cosınidion'da', Anemas Zindanları ve Ayvan s o raydaki2 kapının tam karşısına ordugâh kurduklarında bütün şehir halkı gibi o da çok tedirgin olmuştu. Gerçi yaz boyunca mancınıkların surlara fırlattığı kayaların gümbürtüsünü dinlemek halkın sinirlerini bozmuştu ama Dextus da surlara

1 Eyüp ve Otakçılar bölgesi

2 Blakhemai triklinosu

hatta bunun için surla nr vnu,re giîu': mr handek kazdırıp su ile doldurulmak üzere hsîvr.aav'4 Savaşı kanalda kabul etmek ve Arapları surlara $ak:.*furmar/..\k elbette çok akıUıcaydı. Buna rağmen İmparator Kotrsıaıuınus ve senatonun ödlek üyelerinden birkaçı, Müslüman korkusundan Bizans sarayım başka yere taşıma fikrini geçen aylarda yine tartışmaya başladılar. İşte o gün Dextus, hükümdarın huzuruna çıkıp eğer böyle bir şey yaparsa ordulan yönetmekten vazgeçme tehdidinde bulunmuştu. Bereket versin, Senato üyeleri arasında hâlâ Sasani ordularının doğudan, Avarlann Balkanlardan Bizans'ı sıkıştırmasının akabinde Herakleios'un başkenti Kartaca'ya taşımak istediği günleri hatırlayanlar vardı ve bu fikrin ne kadar yanlış olduğunu tecrübeyle anlatıp imparatora karşı Dextus'u desteklemişlerdi. En büyük destek de Patrik Thomas'tan gelmiş ve şehri barbar kavimlerin eline bırakıp gitmesi hâlinde kilise tarafından lanetleneceğini söylemiş. İşte o günden sonra hükümdar, incinen gururunu tamir için Dextus'u nerede görse aşağılamaya çalıştı; Dextus da bütün planlarını hükümdar yerine Patrik ile müzakere etti ve

kendisi askerlerini yönetirken Patrik hazretlerinin de halkı teskine çalışmasını sağladı.

Kış ortasında surlarımıza saldırmak için Dımaşk'tan redif olarak ikinci bir Arap ordusunun hareket ettiği haberi gelmişti. Bu, Kalkedon'daki yirmi bin kişiye bir o kadar daha asker ilavesi demekti. Dextus ile Efendi Andreas baş başa verip bir plan kurdular. Tek çare redif güçleri gelmeden Kalkedon'daki askerleri imha etmekti. Binlerinin redif kuvvetlerinin gelişini geciktirmesi ve Paskalyanın manevi ortamından hareketle bütün şehri seferber edip halkın ve askerlerin Kal kedon'a saldırmalarını sağlaması gerekiyordu. Tabii bunun

238

için para da Ja/nndi. Dürt ay evvel halktan savunma vergi si toplanmaya haklandı, biriken paralarla Ayia Anastasia ve Ayia Tokla Kiliselorinin arasındaki surlar ve Çatladıfcapr civarı yeniden inşa olundu. Dextus, Konstantinopoîis'in kara surlarının iki kademeli yüksek duvarlar olduğu, önde de üstü örtülüp gizlenmiş bir hendek bulunduğu için zor aşılabileceğini; ama tek duvar olsa da deniz surlarının hiç aşılamayacağını, çünkü hiçbir komutanın denizden surlara hücumu

düşünmeyeceğini, bunu deneyecek gemilerin de birkaç ateşli ok ile tutuşturulabileceğini söylüyordu. Hatta gemileri daha uzakta iken yakabilmek için bir silahın icat edilmek üzere olduğunu, Damascus'ta Kallinikos isimli bir arkadaşının buna çalıştığını iddia ediyordu. Araplar sonbaharda onun bütün bu hesaplarım boşa çıkaran bir yol buldular ve bir gece Ay vansaray'daki2 triklinos önünde kara ve deniz surlarının buluştuğu noktadan şiddetli bir saldın gerçekleştirip deniz surlarım yarıya kadar yıktılar. Eğer birkaç gemileri ve birkaç bin daha askerleri olsaydı, şehrin düşmesi an meselesiydi. Tabii bütün kış boyunca burada inşaat devam etti. Yıkılanlara ilaveten yeni iki sur daha yapıldı ve ikisine de kutsal im paratorlann isimleri verildi: Leon Suru ve Herakleios Suru. Eski surlar da Balat3 Kapısı'na kadar güçlendirildi. Dextus'a göre bu surlan aşmak için en az yetmiş bin kuşatma askeri gerekiyordu. Yani Araplar, Kalkedon'daki yirmi bin askeri iki katma çıkarsalar bile yine bu surlan aşamayacaklardı. Yeter ki onlara yardıma gelme ihtimali olan Armeniakon themasım sindirmek mümkün olsundu.

1 Kliomene Kapısı

2 Blakhemai

3 Kynegos
239

Fikrimce Dextus'un ve Bizans'ın asıl düşmanı dinsizliktir. Dextus sokaklarda isyan eden adamlara önlem düşünüyor ama isyan eden ruhları teskin etmek, onların içindeki savaşı bitirmek için hiçbir şey yapmıyor. Bu yüzden onunla evimizde her akşam tartışıyoruz. Dindar biri değil ama yine de o benim babam. Üstelik Kalkedon'a geldiği söylenen iki yüz meleği hiç hesaba katmadığına pişman olacak diye onun adına korkuyorum.

*

Ha? Beni merak ettiniz!?

Adım Pulcheria, şimdiki imparator Konstantinus'un kuzeni ve Dextus'un kızı. Annem ben küçükken ölmüş. Beni Oxy Ana büyüttü, önceki imparator Konstans'm "İkinci Kabil" şöhretine mâlolacak şekilde idam ettirdiği Theodosius benim dedem olurdu. Konstans dedemi öldürünce diyet olarak babamı sarayına alıp Damascus ordusuna göndermiş. Annem ölünce kilise emrine verildiğimi hayal meyal hatırlıyorum. Dedemi idam ettirmesinden dolayı Konstantinopolis halkı imparatordan ne kadar nefret ettiyse babama ve bana

da o kadar kucak açtılar. İmparator ettiğini çekmek üzere Sicilya'ya kaçmak zorunda kaldığında, Efendi Andreas'ın sayesinde babam tekrar Konstantinopolis'e geldi ve ordu kumandanı oldu. Ben de kiliseden aynlıp Ayia Menas Ayazması'nda Oxy Ana'yla yaşamaya başladım. İmparator Konstantinus dedemi severmiş. Bu yüzden bana itibarı var ama babamdan hiç hazzetmiyor. Özellikle İsa Efendimizin şeriatı konusunda benim bilgimden yararlanmak istediğini her zaman söyler ve bana hediyeler gönderir. Ona sık sık Ekümenik bir konsey toplaması gerektiğini telkin ediyorum. Eğer dediğimi yaparsa bu, İsa Efendimizden sonra Hristiyan din adamlarının altıncı kez

240

I

bir araya gelmelerini sağlayacak ve Bizans yönetimini kilise hiyerarşisinin gücünden, daha doğrusu kilisenin güdümünden kurtaracak. Bunun için din adamlarının monotelitizmi, yani îsa'da bir tek iradenin varlığını kınamalarını isteyebileceğini söylüyorum. Tann onu muvaffak kılsın.

Akşam olunca Kalkedon'da ateşlerin yandığım ve Müslümanların sevinç içinde eğlendiklerini gördüm.

Buz dağlarının şehirler kraliçesi Konstantinopolis'i istilası için değildi bu sevinç, bilakis, gelen iki yüz melek içindi. Bu gece Patrik Thomas'm başka bir rüyasında yirmi bin meleğin geldiğini görmemesi için cennetteki Kutsal Babamıza yalvaracağım. Çünkü Paskalya bizim bayramımız iken bizi değil de onları sevindiriyor...

1 .

BİZANS SURLARI ÖNÜNDE SOHBAHAR RÜZGÂRLARI

Baharın kuşluk güneşi şiddetli kışın etkisini silmeye başlamıştı.

Ayasofya'nm kızıl kubbesinde ışıkların kırılışını seyrediyordum. Nereden aklıma geldi bilmem, Kalkedon

Koyu'ndaki kaçıncı günümüz olduğunu hesap etmeye başladım. Hesap

ortadaydı; iki hafta sonra tam bir

yıl olacaktı. Ve bunun son dört ayı

yardım bekleyerek, diğer dört ayı da

veba ile boğuşarak geçmişti. îki gece

evvel redif kuvvetlerinin
seriyyesi geldiğinde herkesin sabahlara kadar sevinç gösterileri yapması bundandı. Yirmi güne
kadar, yirmi bin kişilik
taze kuvvetlerin de bize
Kalkedon

katılacak olması sevinci ikiye katlamış; Bizans surlarından görülebilsin diye büyük ateşler yakılıp gaziler için zengin sofralar kurulmuştu. Gece ilerlediğinde, sayebanın bir yakasında Emîr ile Ebû Eyyûb ve ashâbın ileri gelenlerinden üç Abdullah; karşılarında da biz oturuyorduk. Ebû Eyyûb'un yanında da Altm Çekirge dedikleri bir delikanlı vardı. Eski Emîr Amir oğlu Ukbe ve yardımcısı Süfyan bin Avf ile yeni Emîr Yezîd karşı karşıya oturmuş bana bakıyorlardı. Konuşmaya başladığım anda Ukbe görevini teslim etmiş, Yezîd de yeni Emir olarak görevine başlamış olacaktı.

Meclisteki herkesi tek tek süzdüm. Yeni gelenler gözlerini hâlâ karşılarındaki ihtişamlı surlardan alamıyorlardı ve zihinlerinde çok soru var gibiydi. Bize dair ve Bizans'a dair... Bir yıldır burada yaptıklarımıza ve yapamadıklarımıza dair... Toplantımızın bir cihad

meclisi olacağının elbette farkmday dırr., ama önce onlara bilmeleri gerekenleri ve Kalkedon'da olup bitenleri anlatmayı yararlı gördüm:

"Hepiniz şu surlann arkasım merak ediyorsunuz, biliyorum, Geçen yıl buraya geldiğimizde biz de öyle hissetmiştik. Dımaşk'tan yola çıktığımızda, böyle ulu bir şehrin dünyada var olabileceğini aklım almıyordu. Yüksek duvarları ve onlan çepeçevre kuşatan burçlan, burçların dışından bile görülebilen azametli evleri, devasa kuleleriyle, kiliseleri ve sarayları gözümü korkutmaya yetmişti. Gördüklerimi Dımaşk'taki arkadaşlarıma anlatsam bana inanmayacaklarından ve abarttığımı söyleyeceklerinden adım gibi emindim. İlk hücum için saf bağladığımız gün ordumuzdaki herkesin benimle aynı şeyleri düşündüklerini ve tıpkı benim gibi titrediklerini, ama bunu yine benim gibi kimseye itiraf etmediklerini hissediyordum, İstediği kadar cesur olsun, bu görüntü karşısında titremeyecek bir cengâver, hele de mesleği savaşmak olmayan bir

244

badiye Arap'ı bulmak zordu. Bazılarınızın şu anda böyle hissettiğinizi de iyi biliyorum. Keder etmeyin. Aşılmayacak bir engel, yenilmeyecek bir zorluk

değildir. Şehrin surlan Bosphorus istikametinden bir haliç yaparak batıya doğru bin beş yüz arşın kadar uzanıyor. Kâfirler surların içine 'Şehirlerin Kraliçesi' dedikleri gibi buraya da 'Altın Boynuz' diyorlar. Bildiğimiz haliç işte. Ama dallara benzeyen birçok koy ve ırmaklar ile sanki bir erkek geyiğin boynuzunu andıran bir haliç. Altın demelerinin sebebi ise buranın çok kıymetli olmasından kinaye. Batmakta olan güneş suya aksettiği zaman

245

halicin rengi gerçekten bir kızıl altına da benziyor, yarın ikindiden sonra bunu göreceksiniz zaten. İçinde elini uzatsan yakalanabilecek kadar çok balık var. Hatta suyun üzerine zıplayıp ışıl ışıl yanan pullarıyla akşam alacasında gözlerinize bir seyir çektikleri bile olacak."

Yeni Emîr, bem emirliğini herkese göstermek ve yetkiyi devraldığım ispatlamak, hem de sadede gelmemi ister gibi sözümü kesti:

"Dillerini anlamak mümkün mü?"

"Burası çok dilli bir şehir ey Emîr! Çok ayrı milletlerden insanlar yaşıyor. Aralarında ortak yegâne değer ise Hristiyan lık. Bazıları Yunanca konuşuyor ama

askerlerinin komuta dili hâlâ Latinceden kalma. Uzaklardan gelen pek çok milletten insan burada yığılmışlar. Yunanlar, Bulgarlar, Ruslar, Alanlar, Kıpçaklar, Pigmatikanlar, Ermeniler, Venedikliler, Lombardi yalılar, Daçyalılar, Amalfiler, Vikingler ve dağılan Hun devletinin göçmenleri. Bunlardan çok azı dinsiz, bir o kadarı da Yahudi. Şehir zenginlikte başka şehirlerden ileride ama ahlaksızlıkta da öyle... Eğer sormak istediğiniz hususlar varsa..."

Ben böyle bir teklifte bulununca yeni Emîr, herkese hükmetme göstergesi olarak isteyenlerin söze katılabileceğine dair eliyle teklifsizlik işareti yaptı. İlk söz alan Abdullah bin Ömer oldu:

"Sözlerinizi dinledim. Bu şehir, tanıdığınız bütün diğer şehirlerden daha büyük olmasıyla korkutmuş sizleri anlaşılan. Bence korkacaksak şehirden ve surlardan değil, yönettiği toprakların cesametinden, sınırlarına ayak bastıktan sonra kat ettiğimiz mesafeden korkmalıyız!"

"Yolculuk da seni çok yıldırmış olmalı ey Ömer'in oğlu! Dediklerini başka türlü yorumlayamıyorum çünkü!"

2^

"Hayır Fadâle, hayır kardeşim. Bu kadar geniş bir memlekete hükmeden şehirde devam eden zulmet korkutur beni. Hakikatten ayrı düşmüş ve Allah'a giden yolu yitirmiş bir şehirde savrulan hayatlar, cahiliye hatalarımız misali yanlış anlamalara kurban gidişler, kuşku dolu bakış ve tavırlar, yokluk ve yoksulluk ile varlık düşüncesi arasında kıvranışlar, çatışmalar korkutur. Otoritenin hâşâ kendini ilâh yerine koyan tavırları, imparator ve senatonun yukardan bakan yönetimleri korkutur. Velhâsıl, şehirdeki insanları yıldıran her şey bizi de yıldırmalı."

"Doğru dersin Abdullah, Kostantiniyye adının heybeti kadar surlarının içindeki karanlık dar yollarda işlenen suçlar da insanı ürkütmeli. Böyle bir şehirde insanların Allah'tan gittikçe uzaklaşan ruh hâliyle nasıl yaşadıklarım anlamamız lazım. Hz. îsa yolunda olduğunu söylüyor ve Roma yahut Kudüs ile yarışıyor ama bâtılın pençesinde kıvranmaktan kurtulamıyor. Ve şimdi de Dımaşk ile mücadele etmek durumunda. Bu üçüncü rakibini kabul edecek mi, edecekse mücadelesi nasıl olacak; bunu düşünmeli ve korkacaksak eğer, bundan korkmalıyız!"

Ebû Eyyûb'un bu yorumuna cevap bulabilmek için Kal kedon'da yaşadığımız tecrübeyi onlara aktarmam

gerektiğine inandım. Üstelik Emîr nasıl olsa olup biteni öğrenmek isteyecekti:

"Bir yıl geçti. Yine böyle bir bahar günüydü. Otuz bin mümin, birbirimize sokulmaya çalıştık. Hedefimiz buraya gelmekti. Geldik de... Ne ki hiçbirimiz geliş amacımıza ulaşacağımıza inanamıyorduk. Sobarious'un vaat ettiği yirmi bin Armeniakon askeri gelmeyecekti. îki kolumuzdan birinin gittiğini bilmek yol boyunca zihinlerimizi devamlı meşgul etmişti zaten. Oysa işte şehir önümüzdeydi. Aylardır hayal edip

247

durduğumuz görkemli şehir, fethedilmek üzere bizi bekliyordu. Elimizi ondan yana uzatabiliyor, parmağımızla gösterebiliyorduk. Aramızda bir deniz kalmıştı. Eğer Halîfe, bizden evvel Fadâle'niıı gemilerini yola çıkarmış olsaydı, otuz bin insan, daha o gece surlara dokunmak için denizi aşmaya hazır olacaktı. Yollar bizi çok yormuş, dermansız bırakmıştı; ama o ilk günkü ürkekliğimiz arasında bile bir fetih heyecanı vardı. Sonraki günlerde buna kendimiz de inanmaz olduk. Bir yıl boyunca, keşke o gece karşıya geçecek gemilerimiz bulunsaydı da hücum etseydik diye hayıflanıp durduk. Yolları yenmiş, karlan ve fırtınaları

yenmiş, tabiatı yenmiştik. Bizans'ı da yenebilirdik. Ama olmadı. Gemilerimiz yoktu. Fadâle arkadan gelecekti, öylece oturup bekledik. Beklerken de geçici karargâhımızı kurmamız gerekti. Burayı seçtik. İsabet de etmişiz, çünkü sığmaklı bir koy. Yirmi gün sonra Fadâle'nin deniz gücü gelince de askerleri Yedikule1 açıklarından surlann arkasına naklettik. Elbette Altın Boynuz'a giremezdik; haliç ağzındaki limanlarında dizi dizi gemileri bekliyordu. Zeytin bumu'ndan2 geçip Aziz Romanos Kapısı önlerinden ta Altın Boynuz Halici'nin ucuna vardık. Su ihtiyacımızı gidermek üzere Kâğıthane3 Deresi ağzına yerleştik, önümüzde Cosmi dion4 dedikleri bir arazi vardı ve burada savunma ve hücum hatlarımız için metrisler hazırladık. Mancınıkları kurup surları dövmeye, ancak Nisan'm son gecesinde başlayabildik."

"Şehirde başlayacak isyan ne oldu?"

"Sobarious'un bahsettiği isyan mı? Armeniakon thema smdan yardım gelmeyince şehirdeki Armeniakonlar de ses1 Triton

2 Resium

3 Barbisos

4 Otakçılar'dan başlayıp Kâğıthane'ye kadar uzanan Eyüp arazisi

248

siz kalmayı tercih etti. Birkaç kez casus ve çaşıtlar gönderip
başlarındaki adamlarla haberleştik. Ne var ki korkuyorlardı
ve themanm verdiği sözü yerine getirecek cesaretleri hiç olmadı. Üstelik Bizans onları sindirip hazırlıklarını ona göre
yapmış. Keza mancınıklarımıza verdikleri karşılıktan bizi
uzun zamandır bekledikleri ve hayli gülle yığmağı yaptıkları
da anlaşılıyordu. On bir gün durmadan surları dövdük. Nafile! Onlar bize gülle isabet ettirdiklerinde karargâhımızda
kargaşa yaşanıyor; biz onlara gülle isabet ettirdiğimizde ise
surlardan birkaç taş
düşüyor ama cenkçiler arasında yaprak
kıpırdamıyordu. Bu
hâl, gazilerimizi kötü
etkiledi. Düşmanımızı yakından bile göremeden savaşmak bize

göre değildi. Elimizde
kılıçla savaşamadıktan sonra üstünlüğümüzü gösteremiyorduk. Zaten onlar da
hayalî bir düşman ile savaştığımızı anlatırcasma bizi önemsemiyormuş gibi davranıyorlar, üstün geldikleri günlerin gecelerinde sur üzerinde ateşler yakıp şenlikler bile yapıyorlardı. Başarısızlığımızın sebebi surların içindeki ikinci, üçüncü
surlar idi. Biz ne kadar gayret edersek edelim, içeri girebileceğimiz bir gedik açılmıyordu. Açılan küçük delikleri de zaten ertesi gün yeniden örülmüş olarak görüyorduk. Bizans'ın
lağımcılıkta maharetli adamları olduğunu çok iyi anladık.
Öyle ki, devam eden gecelerden birinde, birdenbire Cosmidion düzünde asker ile kendimizi karşı karşıya bulduk. Gafil

249

avlandığımızı düşündük. En fazla şehit verdiğimiz geceydi ve nöbetçilerimiz sur kapılarında bir hareket görmediklerini, bizi kıran askerin surlardan çıkmadığını söylüyorlardı. Bunun bir lağım çalışması olduğunu

ertesi gün anladık. Sabaha kadar süren çatışmalardan sonra hızla geri çekilmeye başladılar. Surlara iki yüz adım kalıncaya kadar püskürttüğümüzü düşünüyorduk. Ama önümüzde birden geniş bir hendek görüverdik/'

"Sakın takip edip hendeğe girmeseydiniz?" diye atıldı biri. Adı Kallinikos imiş.

"Maalesef girdik. Baskına gelen Bizanslı askerlerin gece bu hendekten çıktıkları kesindi ve şimdi de aynı yoldan içeri gidiyorlardı. Arkalarından biz de gideriz diye düşündük, çünkü hendek tam da Ayvansaray triklinosunun surlarına para

"Eski bir Bizans hilesidir bu. Denize yakm yerde savaş yapılıyorsa denize dik işleyecek bir hendek kazıp kapaklar hazırlar, sonra da içine su bastırırlar."

"Bunu geç anladık tabii. Lağımlardan son Bizans askeri de geçince birden ayaklarımıza su değiverdi. Hızla yükselen dehşetli bir su. Daracık bir lağım tünelinin içinde sürünerek ilerlerken tuzlu su içinde boğuluyorduk. Kaçan, kaçana... Yirmi sekiz şehidin naif bedenlerini ertesi gün hendeğin üzerinden topladık."

"Sonra?"

"Sonra bu hendek her şeyi belirlemeye başladı. Süvarilerin atlayamayacağı kadar genişti ve artık içi su

doluydu. Bizans savaş hattını belirlemiş oldu. Böylece bizi surlardan uzak tuttuğu yetmiyormuş gibi istediği zaman asker gönderip savaşı da kendine göre yönlendirebiliyordu. Aşmamız gereken bir hendeğimiz olmuştu ve artık Bizans bir yanında, biz diğer yanındaydık. Dört ay boyunca zaman zaman karşılıklı oklar ve mızraklar gidip geldi. Arada sırada ateşli paçavralar ve mancınıkla atılan taş gülleler de tabii."

"Yeter!.. Biraz da zaferlerinizden anlat artık!"

"Maalesef bir zafer elde edemedik ey Emir! Gemilerimizi Haliç'ten içeri sokamadık çünkü. Bizans donanmasının Sirkeci1 Limanı önünde kurduğu müdafaa hattını aşmak ihtimali hiçbir zaman olmadı."

Fadâle bir açıklama yapmayı hissetmiş olmalı ki atıldı:

"Bizim on bir gemimize karşılık onların yetmiş pare gemileri vardı ey Emir. Bu on bir gemiyi tehlikeye atamazdım. Çünkü askerin bütün nakliye ve ikmaline anca yetiyordu. Kal1 Fosforion

251

kedon ile Yedikule1 arasında her şey bu on bir gemiyle yürütülüyordu."

"Bir yıldır bunca emek boşa mı gitti yani?"

"Bunu Malatya yakınlarında2 beklerken Halîfe babanıza hatırlatmıştık ey Emîr. Sobarious'un öldürüldüğünü ve Ar meniakon themasına yazılan mektubun elçi Andreas'm eline geçtiğini, bu durumda ilerlersek hezimet olacağını bildirmiş ve ilerlemekle geri dönmek arasında babanızın emrine ulü lemr olarak uyacağımızı söylemiştik. O ilerlememizi tercih edip emrini öyle verdi. Şimdi..."

"Ihımm!.." diye söze girdi Ebû Eyyûb ve sakin bir ses tonuyla devam etti. Çünkü halef ile selef arasında çıkması muhtemel bir gerginlik ancak onun marifetiyle bertaraf edilebilirdi:

"Allah Taâla 'Düşmanlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın.3' buyuruyor. Siz elinizden geleni yapmışsınız. İlla ki ben bir şeyi merak ederim, acaba karargâh kurduğunuz Cosmidion isimli o yeri bana biraz anlatabilir misiniz, hani ova gibi dediğiniz yer?"

"Elbette Ebâ Eyyûb! Cosmidion Dımaşk'taki Kâsiyun Da ğı'mn düzü kadar bir ovadır. Biz vardığımızda halicin ucundaki Kâğıthane4 Deresi'nin deltasına kadar bir şerit içinde bu ovaya karargâh kurmuştuk."

"Buralarda bir köy veya ekili arazi var mıydı?"

"Kâğıthane Irmağı ağzında elli haneli bir köy vardı. Tarlalarında da bol miktarda lahana ve mısır ekilmişti. Bizim konduğumuzu görünce terk edip gittiler."

1 Triton

2 Hexapolis

3 Kur'an, Enfâi, 60

4 Barbisos

252

"İşte sizi bir yıldır oyalayan ve zaferlerinize mâni olan, üstelik vebayı getiren üç amilden biri budur."

"İyi ama Ebâ Eyyûb, ben tarlaların sahiplerini aratıp ücretlerini ödemek veya satın almak istediğimi haber verdiğimde kimse gelip müracaat etmedi."

"Siz ayağına gitmeliydiniz veya hiç onları yerinden yurdundan etmeyecek şekilde davranmalıydınız. Çünkü sizin savaşınız onlarla değil, Bizans iledir."

Ebû Eyyûb anlatırken çevreme bakındım. Emir de benim gibi dikkatle dinliyor ve gerçek mümin olmanın ruhunu kavrıyordu. Kendimi ucuza alınmış cılız bir kuzu gibi sessizleşi vermiş buldum. Ebû Eyyûb uzun uzun kul hakkından anlatıp herkesi ikna etti. Hepimiz Bizans ile yapılacak cihadda kul hakkına riayet gerektiğini iyice anlamış, o da Allah'a el açıp ordu

içindeki herkesi kul hakkından uzak tutması için dua etmişti. Duası uzadıkça âmin diyenler çoğaldı ve uzun "Âmii in!" sadaları bütün karargâha yayıldı. Kalkedon mümin yakarışlarla doldu ve mecliste gerilen ortam yumuşayıverdi. Ebû Eyyûb, dua sonrasında yüzüme bakarak vebadan söz açtı:

"Sonbahar rüzgârları esmeye başladığında..." dedim ve gözümde yaşlarla devam ettim, "Kurban Bayramında ilk kurbanı verdik. Titriyor, sayıklıyor, başının ve sırtının ağrıdığını söylüyordu. Derhâl hekimleri çağırttım. Kusmalara, derisindeki lekelere bakarak bulaşıcı olduğunu söylediler. Sonraki bir ay içinde hastalığa yakalananların sayısı yüzleri buldu. Üçüncü ayda ise karşımda hâlsizlikten kan tüküren, dalgın insanlardan müteşekkil bir ordu vardı."

"Efendiler Efendisi'nin 'Hastalıkta geçen saatler, hatalarla geçirilmiş vakitlerin günahlarını temizler.' buyurduğunu işitmiş olmalısınız. Elinizde melekleşmiş bir ordu oluşmuş demek ki!"

253

"Hiç şüphesiz öyle oldu Ebâ Eyyûb. Lâkin meleklerimiz kâfirlerin insan suretlerine karşı yalnızca dua etmeye mecal bulabildiler, ellerine yaylannı alıp gaza saflarına

kanlamadılar. Sonuçta savaş uğruna sancılanan ordum birdenbire uğruna sancılarla savaşılacak bir orduya dönüverdi. Emir Ukbe o sırada Halîfe'ye yine haberler uçurdu. Ama galiba yine eline ulaşmadı!"

Sözümün burasında beni dinleyen bütün başların Emîr'e çevrildiğine şahit oldum. Emîr hayıflanırcasına mırıldandı:

"Geldi haber, geldi de..."

Cümlenin sonunu Abdullah bin Ömer getirdi:

"Gelmesi şerefine Emîr hazretleri (!) bir şiir bile yazdı!"

Bu konuşmalarda iğneleme var gibiydi. Dımaşk'ta bizim bilmediğimiz bir şeyler olmuştu anlaşılan. Anlatmaya devam ettim:

"Hastalığın üzerine kış bastırdı. Nasıl şiddetli geçtiğini bugünkü buzdağlanndan kıyaslayın. Orduyu Altın Boynuz Halici'nden tekrar buraya Kalkedon'a nakletmek de savaş gibi zorlu geçti. Gemilerimizin çoğu hasarlıydı ve su alıyordu. Erzak için anlaştığımız Opsikion themasının Slavları sözlerinde durmadılar. Üstelik gemilerin kışı burada geçirmeleri tehlikeli idi. Bu yüzden Egnatia Yolu üzerindeki Tekirdağ Barbaros sahiline1 gönderdim. Böylece hem kışı hasar görmeden atlatacak, hem de erzak ile geri dönecekti."

"Döndü mü?"

"Elhamdülillah döndü. Şimdi o gemilerimizin hepsi erzak doludur. Aynca Barbaros'ta bir sefer daha yapacak kadar erzak ambarladık. İnşallah Mısır donanması geldiğinde küreklere asılırız."
254

Fadâle'nin bu cümleleri meclise müjdeli bir haber gibi geldi. Kafilede bulunanlar ilk kez umutlu bir cümle duyduklarını düşündüler. O kadar ki Emir, bu umuda yeni bir umut daha katıştırmak istedi ve gözlerimin içine bakarak tekrarladı: "Yirmi güne kadar yirmi bin mücahidimiz gelecek. Mısır donanmasına iltihak için de üç yeni gemi... Buradakilerden daha büyük ve yepyeni... Demem o ki üzüntülerimiz artık geride kalsın, meclisimiz sevinç meclisi olsun. Geçen geçmiştir, unutalım. İnşallah bundan sonraki günlerimiz bundan önceki zamanlara benzemeyecektir. İnşallah Hz. Peygamberim müjdesi bize nasip olur."
Yanımda oturan Ebû Eyyûb, yüksek sesle öyle bir "Âmin!" dedi ki, ardından öksürük nöbetine tutuldu. Altın Çekirge hemen sırtına bir puşide örttü. Dikkat ettim, Ebû Eyyûb, öksürürken kendi kendine konuşuyor gibiydi ve nefesi yüksek çıktığı için istemeden fısıltısı benim kulaklarıma çalındı: "Bana

nasip olacağını biliyorum da..." öksürmesi azalınca Abdullah bin Zübeyr nazikçe sordu: "Eyyûb'un babası! Az evvel vebanın ve yenilginin üç sebebinden birinin kul hakkı olduğunu buyurdunuz ama diğerlerini lütfetmediniz"

"Estağfırullah Abdullah, diğerleri yalnızca benim düşüncem olduğu için söylemedim."

"Yine de bizimle paylaşsanız!"

"Kutlu Nebi'nin bir seferinde 'Sizden öyleleri var ki sema haberleriyle ilgilenir. Hâlbuki tırnaklarını (yırtıcı) kuş tırnak hırı gibi uzatmıştır da diplerinde cünüplük, kir, pas ve pislik yuva yapmıştır/ buyurduğunu işitmiştim. Buraya gelirken ordu helalannın yanından geçtim. Belki o nahoş kokuyu siz de duymuşunuzdur. O koku yalnızca bizi değil, muhtemelen huddam melekleri de buradan uzak tutuyor."

255

"Ama etendim, burası sahra. Temizlik başka nasıl sağlanabilir ki?"

"Hiç sağlanmaz olır mu Zeyd, hiç sağlanmaz olur mu?l.. Kutlu Nebi temizlik ve nezal'et konusunda tekrar be tekrar ümmetini uyarmış, hatta helanın nasıl kullanılması gerektiğini bile açıkça söylemişti."

"Onu da .lütfedecek misiniz, efendim?"

"Neden olmasın, bizzat duyduğum bir hadis bize bunu bil diriyor:

'Herhangi biriniz helaya çıktıjı zaman kıbleyi önüne al masın, arkasını da dön meşin. Dokuya veya batıya yönelerek ihtiyacını gidersin/ imdi, kıbleye karşı oturmayı bile pis sayan bir din, sizce pisliği kokacak şekilde ortada bırakır mı?"

"Üçüncü sebep?" dedi F.mîr, "Üçüncü sebep ne ey Basûlul lah'm mihmandarı?"

"Sünneti terk etmektir elbette. Herkes kendini yoklasın, ne kadar sünneti terk ediyorsa başarısızlığı o kadar artacaktır."

Ebû Eyyüb'uıı gelişine Kalkedon'daki herkes çok sevinmişti. O bizim şeref misafirimiz olacaktı ve orduda herkes oıu görmekle âdeta niyet tazeleyecek, yeniden cengâver oldu* ğunu hatırlayacak, Bizans surlarına atılacaktı. Onu sevmeyen bir tek kişi yoktu ve gazilerden pek çoğunun onu görmekle Hz. Peygamber'! görmüş gibi sevineceklerini biliyordum, öksürüyor olması ciğerime işledi. Üstelik çok yorgun görünüyordu. Benzi sararmış, bedeni hâlsizleşmişti. istirahat etmesi gerektiği ortadaydı. Karantina bölgesindeki hekimlerden birini çağırtıp gerekeni

yapmasını söyledim. Altın Çekirge'nin adı Hamed imiş omuzlarına dayanarak çıktılar.

#

Hâlâ "Kim bu anlatan?" diyorsunuz, biliyorum. Söyleyeyifl1 Avfoğlu Süfyan'ım ben. Bir yıl önce Bizans sınırlarından girip

256

Kn.sl.un tin iyyc sorhınmı erişen otuz bin klyillk İslâm ordu suıımı ikinci emîri Hülyan. Bir yıl boyuncu uğradığımız oncu moşakkaL vo katlandığımız oncu sıkıntı yalnızca Allah'ın adı nı yüceltebilmek, hak dinin yayılmasına imkân hazırlamak içindi. Ben şahidim vo Allah da şahittir ki manindeki her mücuLıid, sı rl Allah'ın İT/,usını ita*/anmak için canlarından ve mallarından fedakârlıkla buradadırlar. Hım a rağmen bir yıl içinde çeldi ler kraliçesi Kustantlniyye'yi alamamış olmak bize çıuım gösterdi kİ zafer için yalnızca iman etmiş olmak yetmiyor. Bilakis ondan evvel Inırp fdrnntı ililmek, düşmanını tanımak, savaş araç ve usullerindeki yenilikleri takip etmek, mancınık ve gülleler hakkında bilgili olmak, kara ile denizin savaş imkânlarını araştırmak, sivil halkın ve mücalndlerin haklarını ayırmak, saf düzeninin tertip vo taktiklerini iyi bel

İçmek “BizansUlar buna strategio diyorlar , hareket hâlindeki birliklerin dinamiklerini bilmek, manevralar ve ordu şevkini iyi yapmak, askerin sosyal ve ruhsal konumunu tanımak ve en Önemlisi de istihbarat faaliyetlerini doğru yürütmek gerekiyor. iyi kılıç kullanmak ve isabetli ok atmak ise, en son ihtiyaç duyulun şeyler. Ve yirmi gün sonra, taze kan taşıyan mücahidlerimiz ile buluştuğumuzda, bütün bu savaş tecrübelerimi Kostantiniyye surlarının önünde sergilemeye can atıyorum.

"Cengâverlerim, silah arkadaşlarım. Yeni emiriniz Yezîd'dir. Ben haklarımı size helal ediyorum, siz de bana helal ediniz!"

"Helal olsun kahraman emir!"

257

DİŞİ EJDERLER İLE ERKEK ARSLAN…

Şehir size elem ve acıdan başka

bir şey vermemiş olsa da, orayı özlüyor olduğunuz zamanlar, elemini

çektiğiniz zamanlardan daha kötü

geçecektir; şimdi yaşadıklarım gibi.

Karşısında durup surlarını seyrederken iç çekiyor ve hatıralarınıza

uzaktan baktığınız hâlde özlem gideremiyorsanız, ıztırap kelimesinin ne
anlama geldiğini öğreniyorsunuz demektir; şimdi bana olduğu gibi. Oysa
Konstantinopolis'in beni kendisine bağladığını hiç düşünmemiştim. Bir talihsizlik eseri ve
tamamen tesadüfi bir patlama
sonrasında Araplara esir düştüğüm o gün, hayatımın en kederli günlerinden birisiydi. Beceriksiz muhafızların
söz dinlemezliği yüzünden

r'
ilk hedeflediğim görev yarıda kalmış ama ikinci hedefimi de karşımda buluvermiştim.
Bir aya yakındır hep bunları düşünüyorum. Her gece planlar yapmış, planlar bozmuş, yeniden planlar yapıp bozmuştum, Yangında flütümü kurtarmıştım ya, geri kalan hiçbir kaybın önemi yoktu. Üstelik üveyiklerim de hâlâ bana dostluk ediyorlardı. Her şeye kaldığı yerden devam edebilirdim. Müslümanlar benim neler başarabileceğimi bilmiyorlardı ve istediğim an aralarından kaçabilirdim. Ama kaçmamalıydım. Efendi Andreas bizi bir amaç için göndermişti. Aralarında kalarak amacımı gerçekleştirebilir, Emîr ile Ebû

Eyyûb'u kaçırarak görevimi tamamlayabilirdim. Tek başıma zor olurdu ama bunu yapabilirdim. Bolca zamanım vardı ve her geçen gün şartlar daha elverişli hale geliyordu. Yakmlarındaydım. Fırsat bulduğumda harekete geçebilirdim. Herkes gibi onlar da hanımefendi giyimli bir genç kızın iki adam kaçırabileceğini akıllarından geçirmezlerdi. Ben de bunu gizlemek için üveyiklerimle çokça vakit geçirmeye başladım. Belki onları güvercinler gibi birer haberci kuş olarak yetiştirebilirdim. Bunu başarırsam çok işime yarardı. Birkaç talim yaptım. Her günün aynı saatlerinde uçuruyor, bana geri gelmelerini bekliyordum. Tabii Hamed'in şahininden fırsat bulabilirsek. Böyle böyle sesime, ıslığıma ve kokuma alışmışlardı. Bir gün üveyiklerime bazı eşyalar koklatıp onları saklamaya, sonra da bulmaları için uçurmaya başladım. İki hafta içinde yan yanya başanlı da oldum. Bunu denemek için çadırını paylaştığım aşçı Çolak Selma'mn mintanım koklatıp çok uzaklarda bir yere sakladım ve sonra geri dönüp üveyiğimi uçurdum. Sonuç beni çok şaşırttı. Üveyik, uçtu, uçtu, Selma'mn omzuna kondu. Başarmıştım. Elbette çok sevindim. Artık üveyiklerle daha fazla zaman geçirecektim. Çünkü Müslümanlar benim

gideceğim yere, Konstantinopolis'e gidiyorlardı ve oraya vardığımda binlerine haber göndermem gerekebilirdi. Ve yol ne kadar uzarsa benim için o kadar iyiydi. Aralarında kalmamın asıl sebebi ise bu değildi elbette. Hayır, ikinci hedefimdi. Bunun için çok teferruatlı düşünmeli ve ince düzenlemeler yapmalıydım. Önce onun hakkında her şeyi öğrenmem gerekiyordu. Mesela neden bu Müslümanlann arasındaydı? O bir bilim adamı değil miydi? Halîfe'nin sarayında onu gördüğümde bir tercümandan çok öte saygınlığa sahipti, Bunlar bir yana, yıllardır Damascus'tan ayrılmamakta ısrarlı davranmışken neden şimdi Konstantinopolis'e gidiyordu? Nasıl bir ölüm şekli seçmeliydim? Bunun, için nasıl yaşadığını, ne yiyip ne içtiğini bile takibe almalıydım. Esaretim, bütün bunlar için bir tür fırsat sayılırdı ve bu fırsatı iyi değerlendirmeye karar verdim. Bekleyip görecektim. Kaçmak yerine düşmanlarımı öğrenmek, çözmek ve eğer Efendi Andreas'a gideceksem, ki şimdilik ondan başka kimsem yoktu iki esir yanında birçok bilgi götürmek daha iMrlı olurdu. Sonunda planımı kendim de beğendim. En iyi tarafı da babamla hesabımı

görmeden evvel onu izlemek olacaktı. Kimdi benim babam, neler yapıyor, nasıl yaşıyor, nasıl davranıyordu? Sevdiği şeyler, sevmediği şeyler... Güzel, heyecanlı hatta eğlenceli bir yolculuk olacaktı. Bir tutsak olarak hamleler yapabilir, güven de kazanabilirdim ayrıca. Ebû Eyyûb'un hastalığına merhem hazırlayarak işe başladım. Kafilede babamın sevdiği ve saygı duyduğu, hatta sık sık yanma varıp sohbet ettiği birisiydi o.
Hagarenoi veya Smailitai... Arap işte... Çölün garip insanları... Kalkedon'a gelinceye kadar beni çolak bir kadının çadırına ve toy bir delikanlının gözetimine verdiler. Onlar da bana yalnızca bir esir gözüyle baktı ve kendilerine emanet edildiğimi düşünerek akıllarınca koruyup kolladılar. Hamed'i

istediğim an haklayabilir, ikinci nefesi aldırmayabilirdim. Ama buna gerek. duymadım. Birkaç gün yalnızca gözlemledim. Temiz bir çocuktu ama beni bir düşman gibi değil, bir emanet gibi görmesi sinirlerimi bozuyordu. Vicdanıma dokundu. Daha evvel hiç böyle bir duygu hissetmemiştim. Bu yolda giderken de yanımda askerler vardı, gelirken de şimdi askerler var. Giderken beni taciz eden, aşağılayan adamlar yerine gelirken beni muhafaza ile şefkat ve yakınlık

gösterenler arasında her geçen gün, kendime yeni sorular sormaya başladım. Bu adamlar nasıl bir anlayış ve düşünceye sahip idiler ki tavırları, yaşayışları, disiplin ve hareketleri asla Bizans askerleriyle uyuşmuyordu? Bizans'ta askerlik mesleğinden olanlar, içlerindeki hayvandan, şiddetten, zorbalıktan, azgınlıktan, kısaca ihtiraslarından beslenirler, ama bu adamlar sanki bunların hepsinden kurtulmuş gibiydiler. En garipsediğim şey de aralarında para ve kadın kavgası yapmıyor olmalarıydı. Oysa geçtiğimiz köylerde sayısız kadın vardı. Bunlar kondukları menzillerde bir araya gelip bir ateşin çevresinde oturuyorlar ve birisi anlatıyor, diğerleri onu saygıyla dinliyorlardı. Hele de anlatan Ebû Eyyûb ise...

Ebû Eyyûb, beni ziyadesiyle düşündürüyordu ve onu tanıdıkça Efendi Andreas'm Emîr'i boşa istediğini, yalnızca Ebû Eyyûb'u esir almanın bile Arap ordularını surların önünden kovmaya yeteceğine kanaat getirdim. Ne var ki herkesin saygısını gören bu güler yüzlü ve tatlı ihtiyarın biraz dermana ihtiyacı vardı. Yol boyunca ona bitki köklerinden şuruplar hazırlayıp durmam bundandı. Kaçırdığım zaman benimle yürüyebilmeliydi. Gel gelelim zamanla onu sevmeye başladım. Söylediklerini anlamamakla beraber kalbimde ona karşı

bir merhamet uyandı. Hedef edindiğim hiçbir kişi hakkında böyle bir acıma hissi taşımamıştım. O farklıydı. Onda, izah
262

edemediğim şeyler vardı ve beni etkiliyordu. Üstelik bedevi Araplar bile ona saygın bir kişi muamelesi yapıyorlardı. Dediklerine göre bizi Kalkedon'dan Altın Boynuz Halici'ne götürecek gemiler onun kadar değerli birini hiç taşıyamazmış, o gemilerdeki mücahidlerden hiçbiri de bu yolculukta onun kadar heyecanlı olamazmış.

öksürüklerinin devam etmesine rağmen dermanının yerine geldiğini görebiliyordum. Bizans askerleriyle savaşmak için can attığı her hâlinden belliydi. Üstelik bunu çevresine topladığı insanlara da heyecanla anlatıyor, hepsini inandırıyordu. Onları hangi sözlerle etkilediğini ve neler anlattığını iyiden iyiye merak etmeye başlamıştım. Bunu bana tercüme edebilecek tek kişi elbette babamdı. Ona hâlâ baba demiyordum ama yakından izledikçe zihnim bulanmaya başladı, öldürüp öldürmemekte şüpheye düştüğüm zamanlar bile oldu. Bütün yolculuk boyunca, benim onu reddettiğim her anda, gerek bana bakışlarındaki özlem, gerekse

kelimeleriyle sesinin tonundaki şefkat, o zamana kadar benden çaldığı duygulan yıllar öncesinden biriktiregelmişçesine samimiyetle sunuyor, ben onu azarladıkça hiç öfkelenmeden aynı merhametli baba olduğunu bana tekrar tekrar hissettiriyordu. Zaman zaman bana dokunmak, kızım diye sarılmak istediği anlarda onu reddediyor ve aşağılıyor olmama ne kadar üzüldüğünü biliyorum, ama içimde biriken acılar ve kötü hatıralar kadar annemin hasreti de ona güler yüz göstermeme mâni oluyor. Her gece ona sarılıp "Babacığımmm!" demeyi planlayıp her sabah bundan vazgeçmenin ne demek olduğunu ancak babası yüzünden benim gibi annesiz büyüyen bir kız bilebilir.

İki gün boyunca Araplar Kalkedon'dan yeni gelen sağlam gemilere doluşup sevinç içinde Altın Boynuz Halici'nden alay alay geçerlerken surlarda biriken Konstantinopolis halkı

263

r

gözyaşları içinde onları, onlar da şükürler ederek Fosforion Limam'nda buzların parçaladığı Bizans donanmasını seyrediyorlardı. İçlerinde buz dağlarının muhasara başından beri gelmesini isteyip de gelmediği

için hayıflanmayan bir tek asker olduğunu zannetmiyordum. Bir yıldır giremedikleri Altın Boynuz'a şimdi girebiliyorlar, buz dağlarının Bizans donanmasında yaptığı hasarı da şehrin fethine dair bir işaret sayıyorlardı. Mevsim, hadiseler, düşünceler hep onlardan yanaydı; istiyorlardı ki kader de onlardan yana olsun. Dikkatimi çeken şey, sahip oldukları bu üstünlük yüzünden hiçbirinin kibir veya taşkınlık içinde olmamasıydı. Zannederim herkesin akimda büyük fetih ve zafer hülyası vardı. Baharın gelmesiyle havaların ısınması, Cosmidion çayırlarının metris ve karargâh kurmak için elverişli hâle gelmesi onlara manevi bir işaretti sanki. Dediklerine göre Muhammed Peygamber bir gün Konstantinopolis'in Müslümanların eline geçeceğine dair bir müjde vermiş. Kalkedon'dan tekrar tekrar çıkıp Cos midion'a giden gemilerdeki herkes, sanki o müjdenin hemen yarın gerçekleşeceğine inanıyordu. Belli bir iman ve ideal için amaç birliği yapmış kırk bin kişinin Kâğıthane Deresi'nin deltasından itibaren şehre doğru bir hançer gibi uzanan tepenin sahillerinde yerlerini almaları iki gün sürdü. Sevinç içinde ama büyük bir disiplin ve sessizlik içinde yaptılar bunu. Bizans ordusu olsaydı askerler arasında sayısız kavga izleyebilirdim; ama

hayır, bu adamlar sanki bir kumandanın değil vicdanlarının ve kalplerinin sesiyle hareket ediyorlardı. İzledim, babam da tıpkı onlar gibi yaşamaya başlamıştı. Bir farkla ki, zamanının çoğunu benimle görüşebilecek fırsatlar yaratmaya, geri kalanını da ilmî çalışmalara ve okumaya ayırıyordu. Toroslar'daki ateş gecesinde benim öldüğümü zannedip bir daha güherçileye el sürmeyeceğine yemin etmişken

264

şimdi durmadan deneyler yapıyor, benim yanımda olmanın kendince tadını çıkardığını düşünüyor sonunda onu öldüreceğimi bilse yine böyle düşünebilir miydi, şüpheliyim, sık sık küçük bir kazan kaynatıp içinde eriyikler oluşturuyor, bunları büyük testilere doldurmayı da ihmal etmiyordu. Babam her gün daha neşeli bir adama dönüşüyordu. Dediğine göre bir silah icat etmek üzereymiş ve bunu da yaptığı her şey gibi annem ve benim için yapacakmış. Hıh!.. Her şeyi annemle benim için yapacak olmasına inanmak istiyorum ama olmuyor. Düşmanım olan Arapların içinde, onlarla dostça yaşayan bir adamın sözüne nasıl güvenirim. Karısı ve kızı için bir şey yapacaksa neden

karısı veya kızının yanında, Kons tantinopoiis'te yapmıyordu?

Yolculuğumuzun ilk günlerinden birinde üveyiklerimin talimi için çıkmış, dişi kuşa onun çuvallarını veya elbisesini koklatmak maksadıyla yanma varmıştım. Üveyiğimin onu tanımasında yarar olabilirdi. Fırsat kollarken onu izlemeye koyuldum. Konuşmasam bile çevresinde benim varlığımdan memnun görünüyordu. O arada boş bulunup soruverdim: "Araplar seni aralarında nasıl barındırıyor?"

Herhâlde kendisine soru sorulan başka hiçbir insan bu derece sevinmemiştir. Hemen yüzü gülüverdi ve baba şefkatini takındı:

"Sevgili Gena'm..."

Elbette yine öfkeyle sözünü kestim:

"Hemen yılışma. Benimle konuşmak istiyorsan adım Eu doksia'dır."

O yine de gülümsemeye devam etti:

"Sevgili Eudoksia, Hıristiyanlığın sevgiyi önemsediği söylenir ama Müslümanlık sevgiye müsamahayı da ilave ediyor. Aramızdaki komşuluk ve hemşehrilik hukukumdan dolayı

burada kimse bana dinim yahut nasıl ibadet ettiğimi sormuyor. Müslüman olmamı istediklerini biliyorum ama hiç kimse bugüne kadar beni zorlamadı."

"Peki yaptıklarına nasıl bakıyorlar?"

"Benim onlara ziyanım dokunmadığı müddetçe çalışmamdan ve deneylerimden rahatsız olmazlar."

"Tam olarak neye çalışıyorsun?"

"Anneni kazanmaya çalışıyorum."

"Annemin adını ağzına almadan konuş, alçak herif!"

"Sen öyle desen de ben her ne yapıyorsam senin için ve annen için yapıyorum kızım!"

"Yalancı düzenbazın birisin sen! Bizim için yapıyormuş! Düşmanlarımızla yaşıyor ve bizi görmüyorsun bile. Hıh!.."

"İnan yahut inanma sevgili Eudoksia; ama yaptığım her şey anneni Dextus'tan geri alabilmem ve yeniden ailemizi bir araya getirebilmem içindir, bunu unutma!"

"Bunun Dextus ile ne alakası var?"

"Anneni benden ve senden çalan odur."

Duyduğum bir önceki cümleyi yeni idrak etmiştim. înana mıyordum. Babam annemi geri almaktan söz ediyordu. Heyecanla sordum:

"Annem yaşıyor mu yoksa?"

"Yaşasa iyi olur, yoksa Dextus da yaşamaz!"

Böyle bir cümleyi hiç beklemiyordum. Benim bildiğim ve herkesin bildiği Kallinikos kendi hâlinde, sünepe sayılacak derecede yumuşak başlı, deneylerinden başka kaygısı olmayan, kızından başka da kimseyi kırmayan içe kapalı bir bilim adamıydı. Oysa şimdi sesinin tonu, onun içinde gizli bambaşka bir canavar olduğunu ele vermişti. O anda, şiddet eğilimimi kimden aldığımı düşündüm. Annemin yaşıyor olma ihtimali ise içimde tarifsiz bir şeylerin olduğunu hissetmeme yol açtı. Annem yaşıyor olabilir miydi? Peki ama neredeydi?
266

"Konstantinopolis'te mi?"
"öyle olması lazım. Çünkü seni onun yanma göndermiştim?"
"Yalan söylüyorsun aşağılık herif, beni sattın."
"Genna'm, sevgili yavrum, o nasıl söz? Hangi baba kızını satar?"
İnat etmiştim, bana Genna dediği için onunla konuşmamam gerekiyordu. Ama içimi kemiren sorulara da cevap istiyordum. Susarken aklımdan çok şeyler geçiyordu. 0 da bunu biliyor, dayanamayıp soracağımı tahmin ediyor ve hatta bunu iştahla bekliyordu. Üstelik annemin yaşadığına dair bir umut

koymuştu yüreğime. En azından annemin yaşayıp yaşamadığını öğreninceye kadar onu öldürme fikrinden vazgeçmeliydim. Ama diğer söyledikleri yüzünden vicdanımla hesaplaşıp duruyor, durmadan her hareketini izliyor, tartıyor, öğreniyordum. Yol boyunca içimde gelgitler yaşadım, fırtınalar estirdim. Kaç kere flütümü elime alıp yeniden bıraktım. Kulaklarına dolacak güzel bir nağme her şeyi halledebilirdi, ama buna karar vermekte çok zorlanıyordum. Takip eden günlerde yemeden içmeden kesilmiş, babamı öldürme kararını her gün erteleyip her gece planlamaktan bıkmıştım. Gitgide ben mi yumuşuyordum, yoksa o mu beni dönüştürüyordu anlayamadım; bir gün, ölümü hak etmiş bir adam gibi görünmedi artık gözüme. Annem konusunda yalan söylemediğine o gün inanmaya başladım. Yine de eğer bu söyledikleri yalan ise ve beni olmayan annem konusunda umutlandırıp yan yolda bırakırsa, niyetlendiğim şeyi yaparken ona dünyanın en korkunç ölümünü göstermekten çekinmeyecektim.

Seriyyenin hızla ilerleyişine seviniyordum. Arada sırada annemden bahsetmek ruhuma iyi gelmişti zannederim. Ve bir gün onu yine kazanlarının başında buldum. Konuşmama inadım vardı ya; lafı değiştirdim:

267

"Bu kaynattıkların nedir?"

"Bazen zift ve güherçile, bazen kireç tozu ve kükürt. Sonunda ateş olup patlıyorlar."

"Evet, Toroslar'da tecrübe ettim!"

İğnelememden hoşlanmamıştı ama gülümsemesini yine de bozmadı:

"Bunun için beni suçlayamazsın sevgili Genna'm. O bir kazaydı. Ama bu patlamayı kontrol edebilirsem adına Gregu var diyeceğim ve bütün dünyayı dize getirecek silah avcumun içinde olacak."

"Ve zengin olacaksın?"

"Hayır Oxy'ye kavuşacağız. Sen, ben ve Oxy. Benim zenginliğim işte bu."

"Nasıl olacak peki?"

"Greguvar, havada ve suda olan bir madde ile akabiliyor. Hatırlıyorsan, Toroslar'daki yağmurda bu yüzden yangın büyümüştü, işte o maddeyi ben kontrol etmeyi başardığımda her şey tamam olacak."

"Ne maddesiymiş bu?"

"Ne olduğunu şimdilik ben de bilemiyorum. Arapların "isir" dedikleri görünmez maddeye benziyor, ama geçen gün yaptığım deneyden sonra isirden farklı olduğunu

keşfettim. Hem havada, hem suda vardı ama bir adı yoktu. Adını da ben koydum."

"Ne dedin?"

"Elbette ki annenin adım; Oxy!"

"Neden Oxy?"

"Çünkü annen benim hem havam, hem suyum idi. Senin de güneşim olduğun gibi."

Duyduklarımdan şaşkına döndüm. Babam ya düpedüz şarlatanın biriydi ve benimle alay ediyordu veya anneme

268

hâlâ sırılsıklam âşıktı. Sözlerinde sahtekâr bir adam tavrı yoktu, üstelik bana "güneşim" demesi gururumu okşamıştı. Lafı karıştırdım:

"Şu Hagarenoi bedeviler bunu sana bırakacaklar mı peki?"

"Bu sözünde bir aşağılama sezer gibiyim. Bir insanın çölden neşet etmiş olması onu küçük görme hakkını vermez bize. Hagarenoi veya bedevi dememelisin!"

"Bu kâfirler seni satın almış anlaşılan?"

"Sevgili kızım, onlar da bize küffar, kefere diyorlar. Hakaret edecekleri zaman da elIlıc diyenler var. 'Görgüsüz, kaba' demek yani."

"Hıh... Biz mi görgüsüzmüşüz?"

"Bazen evet. Kaç gündür bu insanları izliyorsun. İnsanlık onuruna ters gelen, eleştirebileceğin bir şey gördün mü?"

Hiç böyle bakmamıştım etrafıma. Babam haklı olabilirdi. Bizans askeriyle bedevi askerini, BizanslIlar ile Arapları, îs hak'm oğullarıyla İsmail'in oğullarım veya Efendi Andreas ile söz gelimi Ebû Eyyûb'u karşılaştırdığımda zihnim beni utançta bırakacak kadar çok ayıp hatırladı. Babam devam ediyordu:

"İslâmiyet evet çölde çıktı, vahşetin ortasında filizlendi ama kısa sürede bizim koca koca şehirlerimizde olmayan bir medeniyet anlayışına ulaştı. Hatta sanat üretip estetik zevk edindi, hayatı güzelleştirip zarafete büründürdü."

"Ama bilimden yoksunlar!"

"Hayır, onlar bilimi Kur'an çerçevesinde anlıyorlar ve bütün bilginin Kur'an'ı izah etmek için var edildiğine inanıyorlar."

"Bu yüzden de senin deneylerinle ilgilenen yok! Zaten okuma yazma da bilmiyorlar."

269

"Okuyup yazanları azdır diye onları küçük görme. Gün gelir, bilgide bizi geçerler. Çünkü biz bilgiyi yazarak aktarmayı önemsiyoruz, Müslümanlar ise bilginin söz ile aktarılmasını tercih ediyorlar. O yüzden her konakladığımız yerde bir meclis toplanıp bilen bilileri bilmeyenlere anlatıyor. Böylece bilgi yalnızca yazı yoluyla değil, söz, kelam, âdet, davranış ve tavır yoluyla da içselleştirilmiş oluyor. Hani salt aklın karşısında gönlü öne çıkarmak gibi. Çünkü gönül sevgi dilini konuşuyor ama satırlar yalnızca gerçekleri söylüyor, nasıl söylemek gerektiğiyle ilgilenmiyor."

Bu konuşmamızdan sonra babamın zeki fikirleri olduğunu da kabullendim. Ama hâlâ küçük bir şüphem var; ailesini bir araya getirmeye çalışan bir ihtiyar mı yoksa kızının hoşuna gidecek şeyler söyleyerek onu kendine çekmeye çalışan bir yalancı mı? Kendime itiraf etmesem de sonraki günlerde ona olan sevgim galip geldi ve yanma daha sık uğramaya başladım. O kadar ki, Müslümanlar gemilerle Altın Boynuz Halici'ne geçtikleri günlerde, zamanımın yansını babamın, diğer yansım Ebû Eyyûb'un yanında geçirmeye başladığımı fark ettim. Bana neler oluyordu? Efendi Andreas'm emeklerini boşa çıkaracak bir merhamete mi bürünüyordum? Flütümü üflemeyeli ne kadar zaman

olmuştu? Ertesi ve daha ertesi günlerde Müslümanları yeniden izlemeye başlamalıydım. Bunu kendim için, babam için ve Efendi Andreas için yapmalıydım. Üstelik üveyiklerimi uçurarak bunu kolayca yapabilirdim. Bir de şu Hamed'in baş belası şahini olmasa! Sahibinin bana iyiliği dokunmasaydı nağmelerimin tadına o da bakardı ama...

Müslümanlar surların karşısına geldikleri gün uzun uzun burçlara, bedenlere, kulelere baktılar. Gosmidion bölgesinde çadırlarını kurarken tarlalarına yerleştikleri köylüleri tek tek

270

/

bulup zararlarım tazmin ettiler. Ardından Edimekapısdndan ta Maltepe'ye2 kadar askerlerini bölük bölük yerleştirdiler, îlk yaptıkları askerî çalışma, hemen yanı başlarından geçen Bayrampaşa3 Deresi'nin yatağını değiştirip şehre giren içme sularından birini kontrol altına almak oldu. Akıllıca bir plandı. Bu derenin şehrin içinde yeraltına inip kanallar vasıtasıyla şehre dağıtıldığını ve İmparatorluk Sarayı'mn suyunu da buradan temin ettiğini öğrenmiş olmalıydılar. Bu da istihbaratlarının gücünü gösteriyordu. Tabii ertesi

günlerde dere civarında şiddetli çarpışmalar oldu. İmparator Konstantin ne pahasına olursa olsun derenin elde tutulması gerektiğine dair emirler verip kuvvetleri çoğalttı. Orada görev alan askerlere "Kılıcına kan değmeden ölen adamın cesedini yaktırırım." dediği Araplar artık onlara bedevi, Hagarenoi veya Smalilitai demiyorum arasında bile duyuldu. Su savaşı çok şiddetli ve önemliydi. Her iki taraf da içme suyunu bu dereden karşılamayı arzu ediyordu. Konstantinopolis'te sarnıçlar ve ayazmalar bulunduğunu; Müslümanların da Kâğıthane4 Deresi'nden yararlanmalarının uzak ihtimal olduğunu biliyordum.

Su savaşları haricinde çatışmanın ve kuşatmanın merkezi Ayvansaray önlerindeki hendek idi ve her gün orada oklar vızıldayıp mancınıklar gürlüyordu. Günlerce aynı sesleri duymayı kanıksamıştık: "Okçulaaar!.. Kuuur!.. Gönder!" veya"Sa gittariii!.. Parateeee!.. Conjicite!" Bu kelimeleri duyan herkes, üzerlerine doğru alevlerin akıp geldiğini bilmenin refleksiyle ellerini kalkanına götürüyor ve büzülüp başlarına örtüyor1 Harisius Kapısı

2 Philopation

3 Lykus

4 Barbisos

lardı. Ben de onlardan farklı değildim. Uykudayken bile zihnim bu sesi tanıyordu ve uyandığımda elimi başımda buluyordum. Gündüzleri gördüklerim ise hendeğin iki tarafında yanan, tutuşan bedenler ile Altın Boynuz'un ısınan sularında, surlara erişmek için kayıkları başlarına siper edinerek ilerleyen Müslümanların büyük sallan ve onların üzerlerine surlardan ateşli oklar, kaynar sular yağdıran Bizanslı askerlerden ibaretti. Her gün yeni ölümlere uyanmak kadar aynı şeyleri yeniden yaşayarak akşamlamak, benim gibi bir insan avcısı için bile çok can sıkıcıydı. Haliç karargâhına geldiğimizin yirminci günündeydik ve sıkıcı olan şey artık savaşın sıradanlaşmasıydı. Bir gün Müslümanlar, diğer gün Bizans galip gelecek şekilde savaşır olmuşlardı. O gün kimin galip

olduğu ise kadınlar arasında def ve çalgılar çalarak, erkekler arasında da meydan ateşi çevresinde eğlenerek kutlanıyordu. Bu eğlencelerin iki farkı vardı: Müslümanlar ateşi sahrada, Bizans askerleri ise surların üstünde yakıyor; Müslümanlar Kur'an âyetleri eşliğinde kahramanlık şiirleri ve zafemame ler

okuyarak, Bizanslılar ise içip sarhoş olarak kutluyorlardı.

Kuşatmanın şiddetlendiği yirmi birinci gün, hendeğin karşı tarafında bir Bizans askerinin yanarak can verdiğini gördüm. Tutuşan efzonunu söndürmek için su dolu hendeğe yetişmeye çalışıyordu ama aldığı ikinci ok onu engellemişti. Dizlerinin üzerine yığılıp kaldı ve çığlıkları gökkubbeyi sarsarcasma yana yana öldü. Ciğerime işlemiş bir acıydı bu. Bir katilin duyduğu merhametti. Birden babamın icat etmeye çalıştığı silah geldi aklıma. Dişi Ejderler'in ve muhafızların yandığı geceyi hatırladım. Talia'nm masum yüzünü hatırladım. Babamı bu fikrinden vazgeçirmek mi, yoksa şu yanan askerin intikamını almak üzere teşvik etmek mi gerektiğine karar veremeden askerin yanışını seyrettim ve ilk kez yanağımın ıslandığını hissettim. Bütün bedeni gözümün önünde gitgide kömürleşti. Onu kurtarmak için hamle eden bir başka askerin de Müslüman oklarıyla yere yıkıldığı an kararımı verdim, her gün bir Müslüman öldürerek o askerin intikamını alacaktım. Flütümü bohçamdan çıkardım. Temizledim. Bol miktarda zehir ve iğne temin ettim. Her gün batınımda içli ezgiler çalmaya karar verdim. Çolak Selma'ya müzik çalmak istediğimi söyledim; hoşuna gitti. Güneşin

Cosmidion Tepesi'ni aştığı saatlerde onunla birlikte yemek tevzi çadırının yanma oturdum, flütümü dudaklarıma dokundurdum ve karavana taşımaya gelen askerlerden birine yöneltip zümrüt düğmeye dokundum. Aşçı kadınlar müziğimi sevmişlerdi, beni kendilerinden uzaklaştırmadılar. Ertesi ve daha ertesi
273

günlerde zümrüt düğmem çavuşlar ve emîrler için durmadan hareket etti. Boynunda veya ensesinde bir sinek ısırığı hisseden asker ertesi gün, göğsüne nişan aldıklarım ise iki gün sonra ölüyorlardı. Bazı masum görünüşlü olanların ise baldırına nişan alıyordum ve tedavileri iki hafta sürüyordu.

Her gün bir cinayet... Eğlenceli olmaya başlamıştı. Bir ara, sıradan askerleri öldürmektense Müslümanların ileri ^ gelenlerini neden öldürmediğimi düşündüm. O anda sayıkladığımın farkında değildim:

"Mesela Emir, mesela Fadâle, mesela Ukbe, mesela Ebû Eyy..."

Ebû Eyyûb adında birdenbire durdum. Onu öldürmeli miydim gerçekten? Şüphemin sebebi onu esir alıp götürme fikri değildi, hayır, adını anınca yüreğim bir hoş oluvermişti. Emîr ölmeyi hak ediyordu, çünkü

şehrimizi istiyordu. Ukbe, bir yıldır askerlerimizi öldürme emrini veren adamdı, elbette ölmeliydi. Fadâle ise gemilerine Mısır donanması iltihak ettikten sonra şehirler kraliçesi Konstantinopolis'i hem deniz, hem karadan tazyik etmeye başlamış, şehirde kıtlık ve susuzluğa sebep olmuştu. Peki ama Ebû Eyyûb'u neden öldürecektim? Kendi elimle merhem sürdüğüm, şefkatli bakışıyla ruhumu ısıttığım bu adamı sırf benim dinimden değildir diye öldürmeli miydim? Bu soru zihnimde bir başka soruyu tetikledi? Onu tutup Efendi Andreas'a götürmeli miydim? Bunu pekâlâ yapabilir, bir gece onu bayıltıp çuvala koyar, önce atımın terkisinde, sonra bir kayığın içinde Balat1 Ka pısı'na kadar götürebilir, hatta aynı yolla geri dönüp ertesi gün de Emîr'i kaçırmanın yollarını arardım. Ama hayır, Ebû Eyyûb'da bir farklılık vardı, öyle birisine el sürülmemeliydi.

I Kyıiegos

274

Çok kötü cinayetler işleyebilir, suikastlarda üstün başan gösterebilirdim ama böylesine iyi bir insanın, hiç suçu yokken canına kıymak zalimlik olurdu. Kararımı verdim: Müslümanların arasında esir olarak

bekleyecek, savaş Müslümanlar lehine sonuçlanacak olursa Emîr ile birlikte Fadâle ve Uk be'yi öldürerek orduyu başsız, emirsiz bırakacaktım. Şimdilik savaş ortadaydı. Müslümanların kuşatması sağlamdı ama karada hendekleri, denizde de surları bir türlü aşamıyorlar dı. Üstelik Bizans'ın Sirkeci1 Limanı'ndaki hasarlı gemileri tamir edilip birer ikişer Altın Boynuz'da görünmeye başlamışlardı. Bu, Bizans'ı kuşatan Müslümanların kuşatılması demekti. Eğer Bizans gemilerinin sayısı çoğalırsa Müslüman donanması, çıkışı olmayan dar haliçte yakılabilir ve askerler kuşatmayı kaldırırdı. Bunun için Sirkeci'deki amirale bir haber göndermek için çok çırpındım. İçimden, keşke çıkınımda kokusunu taşıyan bir eşyası olsaydı diye geçirdim. Sonra da belime sardığım dokuma kuşağı hatırladım. Amirale değilse bile Efendi Andreas'a bir haber yollayabilirdim. Siragusa'ya giderken soğuk olursa diye göbeğinin üstünden çözerek bana vermişti ama onun yağlı ve terli göbeğinden çıkardığı kirli kuşağını hiçbir gün bedenime değdirmemiştim. Hâlâ onun vücut kokusunu taşıyorsa eğer, üveyiğime koklattığımda belki de sahibini bulabilirdi. Çok uzak bir yer de sayılmazdı üstelik, hendeğin ve surların öte yakası.

Ona bir mesaj hazırlamalıydım. Başkasının eline geçince anlam ifade etmeyecek bir mesaj olmalıydı. Sağ olduğumu, burda, surların dışında olduğumu, Müslümanların arasında olduğumu bilsin yeterdi. Eğer bunu bilirse mutlaka benimle irtibata geçmenin bir yolunu bulurdu. Masum bir mesaj bulup küçük bir bez parçasının üzerine iplikle yazdım:

1 Fosforion

275

/

"Dişi ejder, erkek arslan"

Efendi Andreas çok zeki biriydi. Dişi ejder kelimelerini görür görmez suikastçılarından birinin sağ olduğunu anlayacaktı. İçlerinde okuma yazma bilen yalnızca Talia ile ben var idim. Erkek kelimesinin Konstantinopoüs'te asker anlamında kullanıldığını bana o öğretmişti. Bu ayrıntı ona Talia yerine beni düşündürecekti. Arslan ise çölde yaşardı. Bütün bunları yan yana getirince en güvendiği dişi ejderi Eudoksia'nm çölden gelen Müslüman ordusu içinde olduğunu anlar ve elbette önce Müslümanların elindeki Bizanslı esirleri araştırmakla işe başlardı. Bizans topraklarından geçip gelen redif kuvvetlerinin elinde üç yüz kadar esir vardı

ve hepsi Bizans ile pazarlık için zincirlerde bekletiliyordu. Aralarında kadın ve çocuk yoktu ama Bizanslı asiller ve vazgeçilemez lejyonerler, imparator muhafızları vardı. Eğer Efendi Andreas mesajımı alırsa gerisi kolaydı. Benim burada serbest bir esir olduğumu öğrenince de binbir plan kurar, benim ne yapmam gerektiğini söylerdi.

Hamed'in şahinini kafesinde gördüğümden emin olarak dişi üveyiğimi havalandırdım:

"Uç benim sevgili kuşum, uç! Hıh!.. Kim var orda? Yüce îsa adına..."

276

GÜZEL CENNETLERDE GÜZEL DOSTLARLA BULUŞMAK

Ebû Eyyûb, "Düşmanla karşılaşıp da şehit düşünceye veya galip

gelinceye kadar sabreden kişi kabir fitnesinden emin olur, kabrinde sıkıntıya düşürülmez." diyordu.

Kutlu Nebi'den duyduğu bir hadisti

bu ve mücahidleri cesaretlendirmek

için saflar arasında dolaşıyor, haykınrcasma tekrar ediyordu. Seksen

yaşından sonra bu sefere katılıp

Kostantiniyye surlarının önünde öksürük nöbetleri geçirerek canla başla koşturması her türlü takdirin üzerindeydi. Savaş hattında düşmanla
uğraşmak kadar zırhlarının içinde
güneşin kavurucu etkisiyle de mücadele eden her yaştan gazi onu
dinliyor, duyduklarının heyecanıyla düşman
saflarına atılıyordu,
ı

Ve elbette şehit olup geri dönmeyenler için hepimizden fazla yine o ağlıyordu.
Bazı günler, "Cosmidion'a doğan güneş acaba başka bir güneş mi?" diye düşündüğüm olurdu. Medine'de yahut Dı maşk'ta hava daha sıcak olduğu hâlde buradaki kadar insanı etkilemezdi. Bazıları bunu denize ve ürettiği neme bağlıyorlar. Baharda başladığımız kuşatma her geçen gün şiddetleniyordu ve Bizans donanmasının tazyiki altında Altın Boynuz Halici'nde sıkışıp kalmıştık. Kışların burada şiddetli geçtiğini anlatmışlardı ama yaz da ondan aşağı değildi. Sıcaklarla birlikte hastalıklar ve hastalarımız artmış, vebanın adı bu sefer sıtma olarak hayatları tehdit etmeye başlamıştı. Hekimler hastalığı derelerden gelen suya bağlıyorlardı.

Dediklerine göre su azalmış, deltalar kirlenmeye başlamış, hatta kirlilik halicin suyuna sirayet etmiş ve sahillerde bataklıklar oluşup hastalık yapan sineğin çoğalmasına imkân tanımıştı. Hekimler askerin yıkandığı ve içtiği suyun temiz olmadığını banyo ve hela için aynlan bölümlerde sıkıntılar bulunduğunu söylüyorlardı. Bunlar yetmiyormuş gibi erzakımızı pahalı fiyatlarla temin eden Opsikion thenıasımn gönderdiği gemiler de gelmez olmuştu. Adamlar haklı sayılırlardı, çünkü yaptıkları son seferde Bizans askerleri onlan Heybeliada1 açıklarında yakalayıp gemilerine el koyarak bize getirdikleri erzakı surların içinde çılgın eğlencelerle yağma ettirdiler. Tekirdağ'dan ötelere2 gönderdiğimiz haberciler ise hep eli boş dönüyorlardı.

Zaman ilerleyip de zafer geciktikçe işler aksamaya başladı. Her aksama mücahidlerin üzerinde olumsuz etki yapıyor, cihad şevkini bir kez daha kırıyordu. Çoğu Dımaşk'ı özlemiş,

1 Haiki

2 Panion

278

çoluk çocuklarının veya ailelerinin haberlerine hasret, gurbet duyguları yaşamaya başlamıştı. Buna açlık ve hastalık da ilave olunca umutlar iyiden iyiye kırılıyordu. Arada sırada düşmandan ganimetler ele geçiriyor, bilhassa geceleri erzak temini için Bizans birliklerini tazyik ediyorduk ama bunlar yetmiyordu, İstihbarat amacıyla surların arkasına kadar uzanan bir lağım kazmayı başarmıştık. Rum, Bulgar ve Ermeni dillerinde konuşabilen birkaç çaşıtımız vardı. Her gece onlardan birini kıyafet değiştirterek bu lağımlardan Kostan tiniyye'ye sokup gün boyunca meyhanelerde veya sokaklarda haber toplatıyorduk. Son getirdikleri haberler bizim için hiç de iç açıcı olmadı maalesef. Bizans büyük bir kırım hazırlı ğmdaydı ve yaz bitmeden bizi bitirmeyi kuruyordu. Sonunda bir cihad meclisi toplandı. Ukbe ile Fadâle, üç Abdullahlar, Süfyan bin Avf ve bir de Ebû Eyyûb'un katıldığı meclisin so nunda Emîr'e, "Eğer zafer istiyorsan hendeği aşmaktan başka çare yok!" denildi. Bunun zor olduğunu, zamanın aleyhimize çalıştığını o da biliyordu. Yine de Haliç boyundaki ağaçlıklar arasında gizli bir faaliyet başlattı. Kâğıthane1 Deresi boyunca yetişmiş kavaklardan tomruklar elde edilip küştürelerle yontularak yirmi adet basit kale köprü inşa edildi. Her bir köprü tıpkı su

hendeği bulunan hisar kapıları gibi mancınık sistemiyle donatılmıştı ve altlarına tekerlekler konulup yürümeleri sağlandı. Asrı Saadet'ten bu yana Müslümanlar savaş için hendekler kazmışlardı ama bir hendeği geçmeyi hiç denememişlerdi. Aylardır aşamadığımız Bizans hendeğini bu köprüler ile aşıp surlara ulaşabilmek mümkün olacaktı. Umutlar tazelendi. Askerin coşkusu yerine geldi. Fethin nasip olacağına bile inanmaya başladık. Bizans kırım hazırlıklarım tamamlamadan şehri almak zorunda olduğumuzu biliyorduk.

1 Barbisos

279

'<5

Dolunaysız bir geceyi bekledik. Büyük bir disiplin ve itaat en iyi yaptığımız şey bu idi gösterip mümkün olduğunca sessizlik içinde yirmi köprüyü hendeğin önüne getirdik. Askerlerimiz zırhlarını kuşanmış, son hücumun son neferi duygusuyla ellerini kılıçlarına atmıştı. Nihayet Ebû Eyyûb'un kısa bir duası eşliğinde kapakların iplerini kestik.

Surlarda ve yamaçlarda dehşetli bir gümbürtü yankılandı. Bizans askerleri neye uğradıklarını şaşırmış olmalıydılar. Hendeğin üzerinde oluşan yirmi adet

köprüden hücuma kalktığımızda pek çoğu uyku sersemliğiyle silahlarını aramaya bile vakit bulamamışlardı. Tekbirler, Kelimei Tevhid'ler gökleri dolduruyor, birbirinden cesaret alan gaziler kırdıkça kırıyordu. Aylardır aşmaya çalıştığımız hendek nihayet aşılmış, Bizans'ın savunma hatîan bozulmuştu. Her şey istediğimiz şekilde yürüyordu. Sabaha karşı Bizans askerleri sur kapılarına sürülmüş, müdafaa hattı surlara dayandırılmıştı. Planımıza göre General Dexius askerlerini içeri almak üzere kapıları açacak biz de o fırsattan istifade şehre girecek ve kapılan tutacaktık. Yanıldığımızı çok sonra anladık. Bizans askerlerinin neredeyse tamamı yok olduktan sonra... Komutan Dextus hiçbir kapının açılmasına izin vermedi. Askerlerinin bizimle surlar arasında eriyip gittiğini seyretti. Daha fazla ilerlemek savaş değil, katliam olacaktı. Hiçbiri aman dilemedikleri hâlde savaşmayı durdurduk. Çaresiz ve kıstı nlmış zavallıları katletmeye razı olamazdık. İslâmiyet böyle bir zulme cevaz vermezdi. Surlann dibine vannca yaralılan m toplamaları için onlara müsaade ettik. Burası serhaddimiz olacaktı ve artık geri dönmeyecektik. Burada mevzilenme nin yollarım düşünüyorduk. Bizans askeri bir mızrak atımı ötemizde silahlanm bırakmış

yaralılarını taşıyorlardı. Gün ışıdığında ortalık bîr meydan muharebesinin dağınıklığı ve
280

sükûneti içindeydi. Herkes Emîr'in söyleyeceklerini yapmak üzere olduğu yere çömelmiş dinleniyordu.
Bir ara gözüm Kallinikos'a takıldı. Bu sahrada onun ne işi olabilirdi ki? Askerler onu hâlâ "Tekinsiz Kâfir" veya "Koca Büyücü" olarak dışlıyorlardı. Toroslar'daki ateşte suyu bile yaktığını gördükleri için ondan gözleri korkmuştu. Zaten o da sonraki günlerde ya kızıyla, ya da borularıyla ilgilendi, askerin arasına fazla karışmadı. Yanma vardım. Bana Ayvansaray triklinosuna açılan kapıyı ve önünde biriken Bizans askerlerini gösteriyordu:
"Bak bakalım yaralılara ne oluyor?"
Hayretle sordum: "Ne oluyor?"
"Buharlaştıklarını görmüyor musun?"
Toroslar'daki ateş gecesinde onun kendini kaybettiği zamanı biliyordum. "Acaba yine aklından bir zoru mu var?" diye düşünmeye başladım. Ama o ısrar etti:
"Gözünü ayırmadan izle!" (
Kısa sürede Kallinikos'un haklı olduğunu gördüm. Kapının önünde biriken askerlerin sayısı gitgide

azalıyordu. Yaralıların inleme sesleri bile azalmıştı. Bir şeyler döndüğünü anladım:

"Neler oluyor Kallinikos?"

"Ne olacak, lağım çalıştırıyorlar."

Meğer eski bir Bizans âdetiymiş. Bir bozgun anında kaçabilmek için kapılara yakın lağımlar kazar, kaleye veya şehre oradan sürünerek girerlermiş. Kapılan açmamak için bir savaş hilesi... Dextus, işini iyi yapmıştı. Kılıçları kmlanna sokmakla iyi etmediğimizi anladım. Derhâl koşup Emır'e haber verdim. O da yeniden silahlanıp lağımlann ele geçirilmesini ve oradan şehre girmeyi emretti. Kallinikos bunu yaparsak helakimiz olacağını söylüyordu. Lağımlara girdiğimiz vakit

281

kaynamış yağlar ile bize karşılık verecekleri ve tıpkı hendeği suyla doldurur gibi lağımları kızgın yağ ile dolduracaklarını söylüyordu. Hatta yağlan ateşe bile verebilirlermiş, yapılması gerekeni yine Kallinikos'tan sorduk. Lağımlann giriş ağızlarında duman çıkaracak otlar yakmamızı ve dumanı içeri körükleyeceğini söyledi. Bunun karşılığında kızının özgürlüğünü istiyordu. Emîr asla razı olmadı ama dediğini yapması

hâlinde infazı geciktireceğine dair söz verdi. Kaili nikos, kızının başına gelenlerden sonra birdenbire çökmüş, çaresiz bir babanın kederiyle pejmürdeleşmişti. Ama söylediği önlem çok mantıklıydı. Lağım içindekiler boğulmakla kalmayacak, dumanın çıktığı yer de lağımın diğer ucunu belli edecekti. Emir'in dediğine razı oldu ve Kalkedon'a geldiğimiz günden beri imai ettiği sekiz boruyu birbirine ekleyip ucunu lağımın içine uzattı. Dediğine göre bu borular, icat edeceği Greguvar'ı püskürtebilmek ve uzaktaki düşmanı tutuştura bilmek için kullanacakmış. Hazırlıkları bitip de boruların ucuna yerleştirdiği körük, yanan otlann kesif dumanlarını üflemeye başladığında Baalbekli Kallinikosün gerçekten de inanılması güç ve hayret verici işler yapan birisi olduğuna bir kez daha inandım. Elbette bazılar için yine 'Koca Büyücü* olmaktan kurtulamayacaktı.

Dumanlar surların arkasında yükselirken Bizans'ın kışla ve asker karargâhlarının yerleri de bir bir ortaya çıkıyordu. Emir, onun dediğini yapmakla isabet ettiğini düşündü. Halka isabet eder diye atamadığımız gülleleri atabilecektik artık. Hemen mancınıklar kuruldu. Dumanın yükseldiği yerleri büyük güllelerle dövecektik. Kallinikos ona gülle yerine alevli paçavralar

sarılı Öküz kellesi büyüklüğünde taşlar atmayı önerdi. Eudoksia'mn diyeti olarak tabii. 'Mancınıklar
282

bir seferde on kadar taş atabilir, bunlar da düştükleri on ayn yerde aynı anda yangın başlatabilir." diyordu. Fadâle öfkeyle bağırdı:
"Oldu olacak, paçavraları da senin kazanlara daldırıp çıkaralım da söndüremesinler!"
Kallinikos birden duraksadı. Daha evvel kendisi neden böyle bir şeyi düşünmediğine hayıflanıyordu zannederim. O güne kadar hiçbir savaşta böyle bir şey yapılmamıştı ve bu müthiş bir savaş taktiği olabilirdi. Ebû Eyyûb hemen karşı çıktı:
"Bizim savaşımız askerler iledir. Şehri tutuşturduğumuzda halktan masumların da ölme ihtimali vardır. Bu dediğinizi asker dolu gemilere, çadırlara veya karargâhlara karşı uygulayabilirsiniz, ama masum çocukların, kadınların, yaşlıların yaşadığı mahallelere tatbik edemezsiniz."
Kallinikos onlan dinlemiyordu bile. Yeni edindiği fikrin heyecanıyla coşmuş gibiydi; güllelerin havada giderken hedef genişleteceğini ve parçalanarak yirmi, otuz yerde birden yangm çıkaracağını ballandırarak anlattı. Emîr,

onun dediklerini dinlemekle birlikte Abdullah bin Zübeyir'i çağırtmayı da ihmal etmedi. Abdullah, istihbaratı yürütüyordu ve Kos tantiniyye'deki yerleşimlerin ve yolların nerelerde olduğunu biliyor olmalıydı. Nitekim öğleye doğru bir harita üzerinde buralar işaretlendi ve paçavralara sanlı gülleler Bizans surlarını aşmaya başladı. Bir farkla ki Kallinikos'un önerdiği gibi onar onar değil, Ebû Eyyub'un dediği gibi birer birer ve yalnızca birliklerin üzerine düşecek şekilde nokta atışı yapılarak.

Yağlı paçavralarla tutuşturulmuş güllelerimiz iki gün boyunca şehirdeki karargâhlarda sönmeyen yangınlar çıkardı, Dumanlar, Kostantiniyye'de büyük bir kargaşa oluşturunca

283

surların üzerinde insanlar birikmeye başlamıştı. Elbette bu yaptığından dolayı Eudoksia, Kallinikos'a çok öfkeliymiş. Kapatıldığı çukurda bağırıp duruyormuş. Kendi milletinden ve dininden insanların ölmesine sebep olduğu için öz babasını kâfirlikle bile suçluyormuş. Kallinikos'un buna verdiği cevap ise kendinden başka hiç kimseye inandırıcı gelmedi elbette: "Ben insana değil bilime hizmet ederim.

Bulmaya çalıştığım şeyi bulduğumda insanlık savaşa tövbe edecek." Yüreğindeki cevabı ise ben gayet iyi biliyordum:

"Ah benim sevgili kızım, bütün bunları seni ölümden kurtarabilmek için yaptığımı bilsen!.."

Gerçekten de Kallinikos'un önerdiği şey çok vahşi ve azgın bir silah olabilirdi. O, kahramanca savaşarak birbirine üstünlük sağlamayan insan gücünü, bilimin gücüyle yok edi vermekten bahsediyordu. Onu dinleyerek yağlı paçavralara sanlı güllelerden birini burca nişan almıştık. Birkaç dakika içinde yanarak ve üzerlerindeki alevi söndüremeyerek surla nn üzerinde etrafa koşuşan, hatta aşağıdaki su kanallarına atlayan askerler gördük. Çığlıklar içinde, etleri pörsüyerek vahşice ölüyorlardı. O anda yaptığımıza tövbe edip derhâl Kallinikos'un kazanlarını devirdik. Biz Kostantiniyye'yi fethetmek için gelmiştik, yakarak harap etmek için değil.

Emir, Kallinikos'un icraatlarına karşılık kızma ekmek verilmesini ve zincirlendiği çukurdan çıkarılmasını emretti. Gariptir, kızın istediği ilk şey kavalı oldu. Bir aydır kapalı kaldığı yerden çıkar çıkmaz eline aldığı ilk şey.

O günlerde çevremde garip şeyler okluğunu hissetmiştim Eudoksia'ya, masum bir esir kız muamelesi yapmakla ne kadar yanıldığımızı anlamam bu tedirginliğin sonucuydu. Meğer bu kız Bizans için her şeyi yapabilecek kadar bilenmiş bir düşmandı. Orduda kimsenin ona güvenmemesi gerektiği#1
284

söylediğimde herkesin beni garipsemesi bundandı. Hâlbuki
önceleri, Kalkedon'a yeni geldiğimiz zamanlarda, Emîr'e, fidye karşılığında onu Bizans Sarayı'na göndermeyi teklif eden
de, sonra babasına acıyıp, onu kızından ayırmaya kıyamayan da ben idim.
Sonra sonra, daha dikkatle izlemem
gereken birisi olduğunu anlamıştım.
Fırsat buldukça üveyikleriyle oynaşıyor ve elindeki kaval ile onlara Bizans
şarkıları çalıyordu. Bu kız babasından
daha zeki bir büyücü olmalıydı. Yan
tutarak üflediği abanoz kavalından
bizim hasret dolu "yaleyl"lere benzeyen tılsımlı sesler çıkarıyor ve yalnızca üveyikleri değil, ordudaki kadınlar

başta olmak üzere herkesi etkiliyordu.
Dediğine göre üzerinde bulunan delikler ve onlara yakın mücevher kakma düğmeler ahengi sağlıyormuş.
O günün ikindisinde Gümüş'ü av için havalandırdım. Ebû Eyyûb'un öksürüğü artık göğsünü daraltmaya başlamıştı ve şöyle bol yağlı ve bol soğanlı bir güvercin yahnisinin boğazına ve göğsüne iyi geleceğini düşünüyordum. Gümüş gelinceye kadar Eudoksia'yı teftiş edeyim dedim. Gitgide kontrol edilmesi zor bir kız olmuştu. Daha iki hafta evvel ona neden kaçmadığını sorduğumda, kaşıyla babasının çadırını işaret etmişti. Kallinikos'a çok bağlı olduğunu zannetmiyordum. Yalan söylüyor olabilirdi. Üstelemeyip ayrıldım. Ama onunla ilgili her şeyi geriye doğru düşünmeye başladım. Kalkedon'a geldiğimizden bu yana karargâhta başıboş dolanıp duruyordu. Belki de ateş gecesi sonrasındaki gibi yeniden

285

ellerini bağlı tutmalıyım diye düşündüm. Çünkü son günler de onun olduğu yerde bir bela hemen hazır oluveriyordu. Üç gün her şeyini uzaktan izledim. Üç günün sonunda üç vaka ile karşılaştım. Genç bir

cengâver ağır bir hastalığa tutuldu. Emirlerden biri zehirlenip askerleri başka bölüklere dağıtıldı. Kahraman bir askerimiz de sebepsiz yere öldü. Hekimlere sordum. Hiçbiri bu garip vakaları izah edemedi. Yalnız her üç hastanın da bedeninde sinek ısırıkları veya iğneler bulmuşlardı. Eudoksia'ya gelince, o, üç gün boyunca, yemek dağıtım zamanlarında aşçı kadınlara kaval çalmaktan, gün batarken de üveyiklerini uçurmaktan başka bir iş yapmamış, hatta geri kalan zamanda çadırından bile çıkmamıştı. Üveyiklerde bir şey olmalı diye Gümüş'ü peşlerine saldım. Nafile! Bir şey bulamamıştım.

Kalkedon'daki Müslüman kadınların sayısı üç yüz civarında idi ve bunlardan evli olmayanlar görevleri icabı daha ziyade tepenin yamacındaki sıhhiye çadırlarında kalıyorlardı. Zudoksia'yı onların yanma yerleştirmeyi düşündüm. Kaldığı yeri değiştirdiğimde neler olacağını izlemek istiyordum. Bir hafta da öyle geçti ve sebepsiz ölümler ile hastalıklar devam etti. Hekimler çaresiz idiler. Bunların Eudoksia ile alakası olduğuna inanmaya başladım. Çünkü her olaydan önce onu yakınlarda bir yerde görmüş olanlar çıkıyordu. Gizliden gizliye soruşturdum. O kaval çalıyor, üveyik uçuruyor, hemen ardından da onun şarkılarını duyan

erkeklerden biriyle alakalı bir uğursuz haber ortaya çıkı veriyordu. Bazılarında yine iğneler bulunarak üstelik.
Emir, babasının eski dostuydu. Ona anlatmadan evvel görüşümü destekleyen delillere sahip olmalıydım. Kadınlarla konuştum. Kimisi Müslümanlık gayretiyle ona düşman ve bir cadı olduğunu söylüyor, kimisi zavallı bir esir gözüyle bakıp
286

hoşlarına giden güzel şarkılar çalmasından dolayı himaye ediyorlardı.
0 gün cephede kolumdan küçük bir sıyrık almış ve Ebû Eyyûb'un hizmeti için çadırıma erken dönmüştüm. Gümüş'ü havalandırdıktan sonra ona sevdiği solucanlardan bulmak için toprağı kazıyordum. Gözüm çadırın dağa bakan cephesinde Eudoksia'ya ilişti. Yine üveyiğiyle oynuyordu. Ama bu sefer elinde bir sicim görür gibi oldum ve sanki kuşun ayağına bir şey bağlamaya çalıştığını fark ettim. Gümüş, eli boş dönmüştü. Sessizce onu koluma yerleştirdim ve kendimi gizleyerek kıza yaklaştım. O sırada "Uç benim sevgili kuşum uç!" diyerek üveyiğini havalandırdı. Elbette ben de Gümüş'ü üzerine saldım. Tam o sırada bir çırpıya basmışım, beni fark etti:

"Hııh!.. Kim var orda? Yüce îsa adına..."

Tırnağımla kolumdaki sıynğı kanatıp atıldım:

"Benim!"

Çok pişkindi, hiç bozuntuya vermedi. Bir şey yakaladığımı konuşmasındaki alaycı üsluptan anladım:

"Oohoo!.. Muhafızım Hamed gelmiş! Yaralanmış da garibim. Yaranı sarmamı mı istiyorsun?!.."

"Yalnızca merhem söyle yeter! Bir de Ebû Eyyûb için ilaç

r

hazırla diyecektim."

Otları ve bitkileri iyi bildiğini, ilaç konusunda hekimler kadar başarılı olduğunu ve Ebû Eyyûb'un öksürüğüne rağmen dinç olmasına yarayan özel bir ilaç hazırladığını bilmeyen yoktu. Ona hiçbir şey hissettirmemiştim. îlacı hazırlarken havadan sudan söz edip kısa sürede uzaklaştım. Üveyiğini Gümüş'ün pençelerinde görsün istemiyordum.

Yanılmamıştım. Kuşun ayağında bezden bir pusula vardı. Su kız casusluk yapıyordu. Derhâl olup biteni Ebû Eyyûb'a

287

arz ettim. Emîr'e anlatmamı söyledi. Emîr'in çocukken Hris tiyanlann arasında büyüdüğünü, onlardan pek çok arkadaşı olduğunu, annesinin mensup olduğu Kelb kabilesinde hâlâ çokça Hristiyan akrabaları bulunduğunu biliyordum. Muhtemelen elimde tuttuğum yazıyı çözebilirdi. Ama o Kallinikos'a göstermemi söyledi. Kallinikos bez parçasını görünce bön bön yüzüme baktı.

"Ne diyor Kallinikos usta?"

"Hiç anlamış değilim. 'Dişi ejder, erkek arslan' ne demekse. Nerden buldun bunu?"

Sorusuna cevap vermemek için yanından ayrıldım. Ona hürmetim vardı ve eğer elimdeki cümle kötü bir maksat taşıyorsa kızının neler çevirdiğini benden duysun istemiyordum. Abdullah bin Zübeyir'e gidip pusulayı teslim ettim. Sonraki üç gün boyunca Eudoksia'yı belki de artık Genna demeliyim kuşunu defalarca havalandırır ve dönüşünü beklerken izledim. Zannederim gönderdiği mesajın yerini bulduğunu düşünüyordu ve bir gün cevap geleceğini umuyordu ama beyhude beklediğini benden başka bilen olmadı. Üçüncü günün akşamında Abdullah bin Zübeyr'in emriyle iki mücahid onu alıp götürdü ve ben kendisini bir daha hiç görmedim.

*

Eudoksia ile ilgilenmeyi bıraktım. Çünkü Ebû Eyyûb gitgide ağırlaşıyor, gözümün önünde eriyordu. Her gece neredeyse ağlayarak sabah ediyordum. Abdullahların üçü birden benim savaş hattına gitmemi men etmiş, yalnızca onunla ilgilenmemi istiyorlardı. Benim arzum da buydu. Böylece onunla daha sık zaman geçirebiliyor, daha fazla duasını alabiliyordum* Ben bu yola onun için çıkmıştım. O savaşırsa yanında ok atar, o otururs a aşını yedirirdim.
288

Ebû Eyyûb benim bilmem gereken her şeyi söylüyor, beni âdeta terbiye edip olgunlaştırıyordu. Hafızamı yokladım. Ondan öğrenip ezberlediğim, bazılarını başkalarının da te yid ettiği hadislerin sayısı otuz üçü bulmuştu. Yedi hadis daha öğrendiğimde kırk hadis tamam olacaktı, öksürüğü her geçen gün artıyor, ama zindeliği tazeleniyordu. Hayret ediyordum. Yaşı seksenin üzerindeydi ve her gün savaş hattına gidip düşmana birkaç ok atmadan akşam etmiyordu. Gazilerin arasında dolaşıp onlara cihad âyetleri ve hadisleri telkin ederken de çok dinç yürüyordu. Ne var ki geceleri bütün bu yorgunluk bir iniltiye ve öksürük

nöbetine dönüşüyordu. Bazı geceler onunla yıldızları seyre dalar, Bizans'ın alevli okları gelirken yıldızların birdenbire kalabalıklaştığını hisseder, her bir okun üzerimize gelirken alevlerini dil dil uzatmalarını seyrederdik. Artık ezberlemiştik: "Sagittariii!.. Parateeee!.. Conjicite!"1 Okların yere düşmeden gökte öylece asılı kalmasını ve yıldızlara karışmasını isterdim. Olmayacak hayallerle oyalanmaktan maksadım uyumamayı başarabilmekti. Ebû Eyyûbün uyuması için benim uyumamam gerekiyordu. O, Hz. Peygamber'in Hayber muhasarasında ne yaptıysa ben de burada, Kostantiniyye muhasarasında aynısını yapmalıydım.

Hayber denilince askerlerimizin aklına hemen Halîfe Ali gelirdi. Hayber Kalesi'nin alınmasında öyle kahramanlıklar göstermiş, o derece hizmet etmiş ki onu hatırlayan ashâb ile diğer mücahidler şimdi Bizans surlarına ulaşıp tıpkı onun gibi İslâm'ın önündeki büyük kapılan sökmenin hayalini kuruyorlardı. Ebû Eyyûb, Hayber Gengi'ni anlatırken gözleri doluyor, kâh uzak bir hatırayı özlemiş gibi hüzünlendiği, kâh geride bıraktığı dostlanmn hasretini gizlemeye çalışarak

1 "Okçulaaarl.. Kuuur!.. Gönder!"

289

başını yere eğdiği oluyordu. Kendisi asla söylemiyordu ama Hayber'de onun yaptığı kahramanlık da dillere destan idi. Bir ara sözü buraya getirdiğim zaman sükût edivermişti.

Ashâbm anlattıklarına göre, Hayber Yahudileri çok hilekâr imişler. Kuşatma ve fetih sonrasında Ebû Eyyûb onların Hz. Peygamber'e bir suikast yapmalarından şüphelenmiş. Savaş esirlerinden olup Müslümanlığı seçerek Kutlu Nebi ile evlenen Safiye Hatun'un ona bir kötülük yapmasından çekinirmiş. Geceler boyu Kutlu Elçi'nin çadırı etrafında, elinde silah nöbet tutmuş. Bir sabah Nebi hazretleri çadırından çıktığı vakit Ebû Eyyûb'u silahlı görünce nedenini sormuş. Safiye Hatun'un yeni Müslüman olduğu ve kendisine bir kötülük yapmasından endişe duyduğu için böyle yaptığını arz etmiş. Kâinatın Efendisi o an, duyduklarından gayetle memnun olmuş ve Ebû Eyyûb hakkında şöyle dua buyurmuş:

"Rabbim! Sabahlara kadar uykusuz kalıp nöbet bekleyerek beni korumaya çalışan Ebû Eyyûb'u Sen de dünyada ve ahirette koru!" Sonra da "Allah sana rahmet etsin... Allah sana rahmet etsin!" diye tekrar tekrar mırıldanmış. Ertesi gün yanma varınca da, "Yâ Ebâ Eyyûb! Sana şimdiden sonra hiçbir kötülük isabet

etmeyecek!" müjdesini vermiş. Kostan tiniyye önlerinde kâh içeride, kâh dışarıda onun çadırını hiç uyumadan, sabaha kadar beklemem işte bu yüzdendi. Belki Kutlu Nebi'nin kendi çadırını bekleyene ettiği dua mütesel siîen onun da çadırını bekleyeni içine alır diye umuyordum. Üstelik o duasının makbul bir dua olduğunu sefer boyunca çok kereler gördüm ve yaşadım. Yolda pek çok tehlike ile karşılaştık ama hiçbiri doğrudan Ebû Eyyûb'a isabet etmedi, öksürüklerinin iyiden iyiye artıp dermanını kestiği şu günlerde, yüzündeki tebessümden anlaşılıyordu ki manevi bir güç onu

koruyordu ve vefatı bir şehâdetle olacak, Kutlu Nebi'nin o bereketli duası da bedenini ilânihaye korumaya devam edecekti.

Çok geçmedi, Cosmidion'da bir yandan savaş diğer yandan hayat akarken Ebû Eyyûb'un hastalığı onu iyiden iyiye hâlsiz bıraktı. Artık merhemini hazırlayan Eudoksia da yoktu. Ağırlaştığını gören dostları ve sevenleri akşamlan daha sık ziyaretine gelmeye ve bazılan da helalleşmeye başladılar. Konuşması kısılıyor, hareketleri yavaşlıyordu. Bir akşam çok sevdiği Abdullah bin Ömer ile Abdullah bin Zübeyr

çıkagelmişler, tatlı tatlı konuşuyor, Hz. Peygamber'den ve onunla olan hatıralanndan bahsediyorlardı. Bilhassa Abdullah bin Ömer çok güzel anlatıyor, omuzlarına kadar uzanan saçlan ve yakışıklı yüzüyle herkesi ağzına baktırıyor, Ebû Eyyûb'un gönlünü de hoş ediyordu. Sohbetin tam ortasında Emîr ile Fadâle, onun ardından da şâir Ka'b çıkageldiler. Ziyaretler sıklaşınca vedalaşıp helalleştiği herkese Kutlu Nebi'nin bir hadisini belletmeye başlamıştı. Böylece o, kendisinde emanet olan hadisleri başkalarına teslim ediyor, ben de kırka tamamlanacak hadisleri sırayla öğrenebiliyordum. Abdullah bin Ömer ile vedalaşırken, "Kim Allah için mütevazı olursa Allah onu ve şanını yüceltir." buyurdu, Abdullah bin Zübe yir ayrılacağı zaman da "Kim bir mümin kardeşinin ayıbını dünyada örterse Allah da dünya ve ahrette onun ayıbını örter." diye yüksek sesle tekrar etti. Sonra da bu ikisinin hadis olduğunu oradakilere tebliğ etti. Hesap ettim; hafızamdaki hadis sayısı otuz beşi bulmuştu. Şair Ka'b için de bir hadis okur diye bekledim ama onunla yalnızca vedalaştı.

O gece çok ağırlaştı, ama hayır, o gece ölemezdi. Daha beş hadis rivayet etmesi gerekiyordu. Anlaşmamız böyleydi. Sabaha karşı hemen herkes ruhunu teslim

ediyor zannetse de ben o kadar endişe etmedim. Kırkıncı hadisi okumak üzere
291

dudaklannı daha beş kez açacağını biliyordum. Gecenin ilerleyen saatinde bir çalgı sesi duyulmaya başlandı. Kulak verdik, Bizans surlarından geliyordu. Ordumuzdaki hastalıklar ve kıtlık Bizanslılar tarafından öğrenilince kanala attığımız köprüleri yakmak için çok çaba sarf etmişlerdi. Kanalın kontrolünü yeniden ele geçirmek istiyorlar, bunun için arada sırada surlardan toplu çıkışlar yaparak hücuma kalkıyorlardı. Tam kırım hazırlığındayken kanalı elden çıkardıklarına ve burunlarının dibinde durmamıza tahammül edemiyorlardı. Geceleri surların üzerinde ateşler yakarak eğleniyor, böylece bizim askerin şevkini kırmaya çalışıyorlardı. Şimdiki çalgı ve çengi sesleri de bunlardandı. Ama Ebû Eyyûb bunu yanlış yorumladı ve kelimeleri zar zor heceleyerek sordu:
"Birileri benim Kutlu Misafirime gideceğimi öğrendi de uğurlama şenliği düzenledi anlaşılan?"
Herkes buz kesti. Kimse cevap vermek ve bir açıklama getirmek istemiyordu. Sessizliği görünce kızıl kumrala

boyadığı sakalını heybetli ve genç görünerek düşmanı ürkütmek için savaş zamanında bunu çoğumuz yapardık sıvazlayarak tekrar sordu:
"Ey İslâm ordusunun asil mücahidi! Sen vaktiyle kadılık yapardın, de bakalım hazır bu şenlik varken ben mekân değiştirip Sevgili'yle buluşsam caiz midir?"
Sorunun muhatabını kestirememiştim. Herkesin Fadâle'ye baktığım gördüm. Meğer Ebüdderdâdan sonra uzunca süre ümmetin kadısı o imiş. Hiç cevap vermedi, ama oraya hadis dinlemeye gelenlerden Nevf elBikâlî, "Aman efendim, neler diyorsunuz, Rabbim size afiyet ve şifa buyursun!" deyiverdi. Ebû Eyyûb yerinde kıpırdadı ve acele acele kekeleyerek mukabelede bulundu:
292

"Dostlarım, arkadaşlarım! Benim için böyle dualar etmeyiniz. Bilakis, 'Allah'ım Ebû Eyyûb'u mağfiret edip eceli gelmişse ona rahmet eyle, eceli gelmemişse cihad edebilecek şifa ihsan eyle!' deyiniz."
Hepimiz sustuk. Ben bunun bir işaret olduğunu anlayıp Errûr'e koştum. Herhâlde Altın Çekirge en hızlı sıçrayışını o gün yapmıştı. Emir atma atlayıp hızla geldi.

Hâline bakınca üzüldü ve eline yapışıp kendisiyle helalleşmek istedi:

"Peygamber'in mihmandârı! Bir arzun varsa yapayım. Bir vasiyetin varsa yerine getireyim!"

Bu teklif, herkesin gözünden yaşlar boşandırdı. Abdullah bin Ömer hıçkırmaya başladı. Ebû Eyyûb uzunca müddet sustu. Sonra metanetle ve yüzünde bir gülümseme ile Emîr'e cevap verdi. Arada baıa otuz altıncı hadisi de öğreterek:

"Ey emir! Senden ümmeti Muhammed için yine onun bir hadisine uygun hâl isterim. Bunu vasiyet kabul eyle ve Kutlu Nebi'nin 'Dinî meseleleri ehil insanlara bıraktığınız sürece din konusunda kaygınız olmasın. Ama ehil olmayanlara bırakırsanız, işte o zaman ağlayın.' dediğini hiç akimdan çıkarma. Sakın Allah'ın dinini bozma, müminler arasına fitne girmesine müsaade etme. Askere adalet ile muamele eyle ve düşman karşısında can kaygusu çekme. Bana gelince, senden ve senin ait olduğun şu dünyadan hiçbir şey istemediğimi bil ve herkese böylece ilan et. Şurada can oynatan cengâverler den son arzum odur ki, Azrail aleyhisselam bize uğradıktan sonra na'şımı Kostantiniyye surlarına yakın götürsünler. O gün savaş hattı nerede oluşursa, bedenimi o noktaya kadar

taşısınlar ve orada, savaşan mücahidlerin arasında beni defneylesinler. Ta ki atlarımızın ayakları bedenimi çiğnemiş olsun, Bizans dokunamasm. Ayrıca, eğer yapabiliyorlarsa, cenazemi kendi atımın arkasında bir sedyeye bağlayıp taşı293

smlar. Tıpkı Kutlu Nebi'yi getiren Kusvâ'nm Medine'de bizim hanemizi bulduğu gibi o da benim için nereye gideceğini ve nerede duracağını bulacaktır."

"Elbette bu dediğini yaparız, lakiıı neden Bizans'ı gören şu tepeye yahut hendeğin karşı yakasına değil de sahrada belirsiz bir yere? Bize belli bir noktayı gösterseniz de sizi oraya defnetmeye çalışsak."

"Rasûlullah'm sünnetine burada da uymak isterim., Allah'ın bana takdir ettiği mahalle gelince atım duracaktır. İşte orası benim için Kostantiniyye'ye yeterince yakın demektir. Çünkü Rasûlullah'm bir gün 'Kostantiniyye'de, kalenin yakınında salih bir kul defnolunacaktırV dediğini işittim. Umarım ki o salih kul ben olayım."

Söz bitmiş, vasiyet tamamlanmıştı. Ebû Eyyûb ile göz göze geldik. Otuz yedinci hadis de tamam olmuştu. Ben artık sussa diyordum. Sussa ve geriye kalan üç hadisi üç yılda söylese... Ama hayır o sözü tamamlamak ister

gibiydi. Yanağıma süzülen yaşlan göstermek istemiyordum, ama bunu başaramadığımı anladım:
"Üzülme Hamedcik. Çünkü Sevgili bir seferinde, 'Allah'tan başka ilâh bulunmadığına şehâdet ederek vefat eden kimse cennete girecektir.' buyurmuştu. Üstelik mezarımın üstünden İslâm atlılannm geçtiğini görür gibiyim. Bedenimi koyacağınız yerin, bir gün İslâm nuruyla yıkanacağım biliyorum. Daha üzüntüye ne hacet?"
Başkasının bilmeyip yalnız kendisinin bildiği hadisleri ardı ardına naklederek dinin emanetini müminlere teslim etmeye çalıştığını anladım. Gözyaşlarını akıyordu. Mecliste kimsenin konuşmaya mecali veya şevki kalmamıştı. Abdullah bin Ömer ayağa kalkıp izin istediğinde gözlerini yavaşça açıp mırıldandı:
294

"Abdullah, biraz yanımda kal da bana Kur'an oku. Ama önce deminki çalgı seslerinin ne olduğunu söyle bana. Umulur ki bir müjdeli haber verirsin."
Zoraki açıklama diğer Abdullah'tan geldi:
"Ey salih kul! Biliyorsunuz, askerlerimizle Bizans askerleri arasında hendek her gün el değiştiriyor. îki gün evvelki zaferimizde hendeği yeniden almıştık.

Cebele kızı Zeynep, kadınları toplayıp çadırın içinde def çalarak sevinç izhar etmiş, Bizans'a bunu duyurmuştu. Bugün de Bizans askerleri hendeğe hâkim olup büyük mücahidimiz Abdülaziz'i şehit ettiler. Duyduğunuz sesler Bizanslı kadınların çalgılarından geliyor. Surların üzerinde ateş yakmış teganni ediyorlar."

Ebû Eyyûb'un, o güçsüz hâliyle bile yumruğunu havaya kaldırarak "O hâlde biz de yarın, şafak vaktinde Cebele'nin kızını sevindirelim!" deyince, ölüm döşeğinde sayıkladığım düşünmüştük. Ama hayır, ertesi seherde, cemaatle kılınan namazdan sonra onu atma binmiş olarak buldum. Canlanmış, şevke gelmiş, âdeta gençleşmişti. Yerinde duramıyor ve diğer askerlerin de bir an evvel hazır olmasını bekliyordu. Saflar arasına katılmak, cihad üzere ruhunu teslim etmek arzusundaydı. Ben onu bu fikrinden vazgeçirmek için kime başvurayım derken îkrime gözüme ilişti. Ona Ebû Eyyûb'u gösterip hâl diliyle bir şeyler söylemesini rica ettim. îkrime yanma varıp atının dizginlerini tuttu:

"Buna inanmıyorum. Siz ne yaptığınızın farkında mısınız Ey Ebâ Eyyûb! 'Bile bile carımızı tehlikeye atmayındiyen, âyet var, hadis var. Rica ederim derhâl atınızdan ininiz!"

O güne kadar Ebû Eyyûbün bu derece buyurgan ve kelimelerin üzerine ısrarla basıp konuştuğunu görmemiştim ve Azrail ile buluşmak üzere seksen yaşını aşmış bir insanın azim dolu o cümleleri beni hayretten hayrete sürükledi:
295

"Çekil bre îkrime! Ben şimdi Ayasofya'da namaz kılmaya giderim. 0 âyet geldiğinde sen daha çocuktun. Sevgilim, “Bile bile canınızı tehlikeye atmayın ." buyurduğunda ise ben hemen yanındaydım. O hadisin anlamı ‘Cihad ilan edildiği vakit evinizde yatıp da canınızı tehlikeye atmayın/ mecazıdır. Bundan, savaşta öne geçip kendini tehlikeye atmayın anlamı çıkarmak hatadır."
İkrime'yi susturmadığıma pişmandım. Çünkü otuz dokuzuncu hadisi söylemesine o kapı aralamıştı. Son bir hadis kalıyordu. Ağzını açıp söyleyeceği son bir hadisin ardından ruhunu teslim edeceğini biliyordum. Yüreğime ateş işte o vakit düştü. Anladım ki Ebû Eyyûb rivayet ettiği hadisleri kırka tamamlamak veya kendisinde emanet son hadisi de bize duyurmak için çaba sarf ediyordu ve yazık ki bu çaba onu çok zayıf düşürmüştü. Sözleri biter bitmez atmın boynuna sarılıp

kalması bu yüzdendi. Bünyesinin tükendiği ortadaydı, Yere düşecek korkusuyla hâlsiz bedenini atından indirdik. Kendinde değildi. Ordu ileri atılmak üzereydi. Abdullah bin Ömer'i çağırırsam gözlerini açar diye düşündüm. Başında onun Kur'an okumasını arzu ederdi. Ömer'in oğlu yarını saat kadar sonra savaş hattını bırakıp geldi. Başını dizlerine aldı ve belli başlı sureleri art arda okumaya başladı. Bir ara dudaklarına baktım. Abdullah ile birlikte o da okuyordu, iki saat kadar sonraydı, Abdullah, okumaya ara verip kulağına eğilerek fısıldadı:

"Ya Ebâ Eyyûb! Hz. Peygamber'in 'Benim ashabımdan herhangi birisi, vefat ettiği memlekette mümin olarak göçecek kadın erkek ne kadar insan var ise, kıyamet gününde onların önünde yürüyecek ve nuruyla onların yolunu aydınlatacak, Allah'ın izni ile onlara şefaat edip tek tek hepsini cennetlere yerleştirecektir.' buyurduğunu biliyor muydun?"

296

r′

Ebû Eyyûb başını bilmiyordum anlamında kımıldatınca da devam etti: ö S

"İnşallah bu Kostantiniyye'yi bir gün fethederiz ve sen de bu memleket halkının önünde onları cennete götürürsün."

Mumların tükenmek üzereyken son bir alevle parladıkları gibi o da sekerâtı mevt durgunluğundayken son bir nefesle can bulup seslendi. Kelimeleri, uzak bir saadet ülkesinden geçici bir fasıla için Cosmidion önlerine gelmiş gibi elemli ve titrekti. Bir rüyadan uyanmış da bir an evvel rüyasına dönmek üzere acele ediyordu sanki. Sesi kâh kaybolup kâh yükseldi: "İnşallah dediğin gibi olur Abdullah. Ama bunun için otuz üç evlat ve bir de küçük Muhammed gerektir. Dilerim Rab bim'den, Kostantiniyye fethedilirken beni de o ordunun içine katar inşallah!"

Hepimiz "Âmin!" dedik ve Kostantiniyye'yi fethetmek için yola çıkan gönül sultanına gıpta ettik. Lâkin belli belirsiz telaffuz ettiği otuz üç evlat ile neyi kastettiğini anlayamadık. Rakamın yalnızca "üç" hecesini yüksek sesle söylemişti. "Otuz" kısmını ise baş ucunda olmak dolayısıyla yalnızca Abdullah ile ben duymuş ve neyi ima ettiğini merak ederek birbirimizin yüzüne bakmıştık. Abdullah Kur'an okumaya devam etti ve ben de son nefesinde ona bu otuz üçün neye işaret ettiğini sormaya cesaret edemedim. Belki Muhammed isimli

otuz üç cengâveri ön safa alarak hücum etmemiz gerektiğine dair bir işaretti bu. Evlat dediğine göre belki de babalarıyla birlikte bu kuşatmaya katılan Muhammed'lerden otuz üçünü seçmeliydik. Kırk bin cengâver içinde en az bin Muhammed olmalıydı. Bir de küçük Muhammed demişti. Ordudaki kadınları da soruşturup bebeklerinden bir de küçük Muhammed bulmak gerekebilirdi.
297

Zihnimden geçenlere benzer pek çok ihtimalin orada bulunanların zihninden de geçtiğini biliyordum. Abdullah okumayı bitirince "Otuz üç evlat ha!,. Çok uzak zaman!" diye mırıldandı. Acaba otuz üç nesil mi demek istemişti? Üzerinde durmadım. Efendiler Efendisi'nin "Yıldızlar gibidir, hangisine uysanız hidayet bulursunuz dediği ashâbmdan bir yıldız daha kayıyordu. Oradaki herkes, can havliyle söylediği cümlelerden sonra nefesinin tükendiğini düşünüyordu. Benim zihnimde bir yandan da hadislerin sayıları vardı. Acaba fark etmediğim bir zamanda bir hadis mi okumuş da ben ezberleyememiştim? Otuz dokuz hadis sayabiliyordum, Bunlardan bazılarının başka ravîleri de yoktu üstelik. Zihnim karmakarışıktı. Ahdimizi

unutmuş olamazdı. Nihayet beklediğim şekilde davranıp baş ucundakileri şaşırttı. Nefesinin tükendiğini zanneden herkes onun gür sadasım işitti:
"Unutmayın ey Müslümanlar, Kutlu Nebi'nin 'Birbirinize sırt çevirmeyin, birbirinizden kopmayın. Ey Allah'ın kullan! Kardeş olun!' dediğini unutmayın. Allah'ın dinine sarılın ve birbirinize yardım edin. Ve şimdi beni savaş hattına doğru ilerletin. Ta ki hücuma kalkmış vaziyette teslimi ruh edeyim. Vasiyetim üzre de defnetmeyi unutmayın. Eşhedü en lâîlâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abduhû ve rasûluhû."
En çok ağlayanın ben olduğumu zannediyordum ama hayır, herkes çok ağlıyordu. Kur'an sesleri ve gözyaşları arasında bedenini sedyesine bağladık. Kuşluk güneşi parlıyordu. İslâm ordusu o günkü hücumunda daha bir şevkli görünüyordu. Bazılarımız onunla birlikte Kelimei Şehâdet'i tekrar ederek, bazılarımız yüksek sesle tekbirler getirerek düşman saflarına doğru hücuma kalktık. Saflar arasında çarpıştık, çarpıştık... Tekbirler ve Kelimei Şehâdetler yükseldikçe yük298

seldi, bütün orduya yayıldı. Hendeği yeniden ele geçiresiye büyük bir coşkuyla cenk edildi.

Kostantiniyye surları önünde hiç böyle bir gün yaşanmamıştı. Kılıcımı kınına koyup yüzüne baktığımda çehresinde mutlu bir tebessüm gördüm. Sevgili'ye kavuştuğundan mıydı; hendeğin yeniden alınmasından mıydı; Cebele kızının sevindirilmesinden miydi, anlayamadım. Gözyaşlarını ırmak olmuştu. Ne vakit ruhunu teslim ettiğini kestiremedim ama bir ara güneşin ışıklarında azalma oluverdiğini hissettim. Zamanın ölümler alıp ölümler satan bir bezirgân olduğunu işte o sırada bildim. Güzel ölümler ile güzel cennetlerde güzel dostlarla buluşmak için, gecede ve gündüzde, yaşlıda ve gençte ölümler alıp ölümler satan o zamanı bildim. Yeryüzünde ışığın azalıverdiği o zamanı, güneşin, üzüntüden ışığını kesiverdiği o ânı. Bir ibret ile bir vuslat arasında, bir rüya ile bir gerçek arasında, dosttan ayrılmanın ne olduğunu anladım. Bir ucunda yanışlar, diğer ucunda aldanışlar olmadan gelen ölümlerdeki saadeti, göklerin bulutlandığı ve kalplerin yandığı bir eşikte, bu dünya ile öte dünyanın eşiğinde, gidenlerle kalanların eşiğinde kara mı ak mı, yakın mı uzak mı olduğunu bilemediğimiz bir vetirede ölümü bildim. Adı şehâdet idi...

îkindi vaktinde, vasiyeti yerine getirilirken herkes sanki ona değil de bana ağlıyor gibi hissettim. Çünkü onun

gidişiyle yetim kalan ben idim. Önünde el bağlayıp saf tutan on binlerce müminin sahraları ve denizi, yerleri ve göğü titreten tekbirlerinde bir aynlık ve bir de vuslat vardı. Vuslat ona, ayrılık bana düşmüştü... Doğumlu ölümlü dünya, gelimli gidim li dünya, vuslatı ayrılığa bağlamıştı.
Kabrinin başında bütün gece kımıldamadan bekledim. Te bârekeler, Fetihler, Yâsînler, Fâtihalar arasında. Ta sabaha ka299

dar... Aklımda sorular, sorular: "O Sevgili'ye kavuştu"da ben ne yapacağım şimdi? Bu hasrete nasıl dayanacağım? Bu gurbet sahrasında kime baba diyeceğim? Onu koruyamadığımı Medine'de babama nasıl söyleyeceğim?"
"Allah'ım bu Hamed kuluna Kostantiniyye'de, onun yakınında olmayı nasip et, Allah'ım bana da onun gibi burada şehitlik nasip et!"
300

MESİH ADINA KASEM EDERİM Kİ…
"Ooo! Bakın kimler gelmiş!.. Eski
dostum, umanm müjdeli haber ile

gelmiş sindir?"
"Evet, istediğini getirdim."
"Tam zamanında desene! Şu sırnaşık Arapları artık yakabileceğimi
söyle bana."
"On beş kulaç yaklaşanları evet.
Formülüm buna imkân tanıyor."
"Güzeeel!.. Hemen tatbikata başlayalım o hâlde. Görmek istiyorum
şu azgın şeyi."
"Kesinlikle olmaz. Önce karımı,
Oxy'yi istiyorum."
"Bana güvenini mi kaybettin
eski dostum!.. Oxy bir yere kaçmıyor ya!"
"Sana hiç güvenmedim!.. Onun
için önce karımı göreceğim, sonra
Greguvar'm formülünü sana veririm."

"Ne dedin, ne dedin?"
"Dedim ki önce kanm, sonra Gregıvar!"
"Adı bu mu, Greguvar mı?"
"Evet, adı Greguvar, seyyal ateş, sıvı ateş. Böyle dedim."
"HımmL. Şöyle adına 'Bizans'ın öfkesi' desek daha fazla yakışmaz mıydı?"

"İstersen sen öyle de! Lâkin önce bana karımı getir, yoksa sana Bizans'ın Öfkesi yerine Kallinikos'un öfkesini göstermeye kararlıyım."

Kallinikos'u hiç böyle görmemiştim. Aradan geçen yıllar onu tahmin ettiğimden ziyade kindar yapmış olsa gerekti. Karısını rehin alıp silahı getirmesini istediğimde bana kızacağını biliyordum, ama ülkesine hizmet için yaptığı çalışmalardan sonra bunu hoş göreceğini de tahmin ediyordum. Demek öyle olmamıştı. Bizans'm çocuklarına neler oluyordu böyle. Ülkeleri Araplar tarafından işgal ediliyor, şehirleri ellerinden almıyordu ama onlar kıllarını kıpırdatmıyorlardı. Yüce İmparator Herakleios'un bu millete aşıladığı ruh nereye gitmişti? Araplar bir yıldır şehrimizi kuşatmış, bize nefes aldırmıyorlardı ama yüce İsa'nın çocukları hâlâ şahsî hesaplar içindeydiler. Şehrimizi düşmanın elinden kurtarmak için her çareye başvuruyordum ama işte bu nankörler kıymet bilmiyorlardı. Surlarımız her gün hasar gördüğünde tamirlerini yaptırmak benim işim, ölen her askerin ailesine veya yakınlarına dert anlatmak benim işim, Konstantinos ve ailesi saraylarında keyif çatarken onların rahatını sağlamak benim işim, kiliselerde toplanan cemaatin ihtiyaçlarını gidermek bile benim işimdi. Gizli işler çevirmekte

mahir Andreas gibi bazı ukala senatörlerin ağız kokularına tahammül ederek bu şehri ayakta tutmanın ne demek olduğunu kimse anlamak is302

temiyor sanki. Şimdi de Kallinikos, bunca zamandır kuşatma altında olan kutsal kilisemizi değil de karısını düşünüyordu: "Anlaşmamızı dün gibi hatırlıyorum. Dilinden bir zehir gibi dökülmüştü: 'Azgın Ateş bende olunca, Oxy sende olacak!' Öyle değil miydi?"

Doğru söylüyordu. Anlaşmamız böyleydi. Ama o söz, yıllar önceydi. O zamanki hedeflerimiz farklı farklıydı. Şimdi surlarımız kuşatılmış iken kadınları düşünmenin zamanı olabilir miydi? Üstelik Oxy çok değişmişti. Onun karısı olan o hayat dolu, güzel, şirin ve konuşkan Oxy'den geriye yaklaşık yirmi yıllık bir yorgunluk ile içine kapalı bir manastır rahibesi kalmıştı. O anda aklıma geldi ki eğer Kallinikos karısını görürse Bizans'ın öfkesi'ni bana vermezdi. Onu oyalamanın yollarını bulmalıydım. Düşündüklerimden bazılarını paylaşmak istedim:

"Kallinikos, dostum! Bizans bedevilerin ayaklan altında çiğneniyor, şehirler kraliçesi Konstantinopolis'in kaderi Da mascus'a dönmek üzere, ama sen bir kadm peşindesin. Vatan sevgine ne oldu senin?"

"Benim vatanım ailem di, onu sen elimden aldın, şimdi geri istiyorum. Yoksa Greguvar'ı rüyanda görürsün!"
Karşımda öfkeli bir adam vardı. Ne desem ikna edemeyeceğimi anlamıştım. Ama bir ayazmaya kapanıp hayata küsen ve yıllardır tek kelime konuşmayan, solgun, bitkin Oxy'yi de ona gösteremezdim. Karısını.o hâliyle görürse silah benim için hayal olurdu. Öldüğünü söylemek en iyisiydi. O zaman çaresiz, icat ettiği silahı bana verirdi.
Planım ters tepti ve karşımda çaresizleşmiş bir adamın kararlılığını buldum:
"Oxy ölmüş olamaz. Genna'nm ona ihtiyacı var. Oxy öle mez. O ölürse Genna da ölür."
303

Kızını hâlâ eski adıyla anıyordu. Oysa Andreas ona Eudoksia demiş, Damascus'u unutturmak için her şeyini değiştirmişti. Ama şimdi babası onun öleceğinden bahsediyordu. Merak ettim:
"Gernıa neden ölsün ki?"
"Çünkü Arapların elinde. Onu casus diye ölüme mahkûm ettiler. İki gün sonra infaz edilecek."
"Nerede oldu bunlar?"

"Şu hendeğin öte yakasında. Gece bu tarafa kaçıp gelmemin sebebi bu. ölmeden bir kerecik olsun annesini görsün istiyorum!"

Kallinikos'a acıyasım geldi. Karısını kendisinden çok kızı için arıyor olması bana kendi kızımı düşündürmüştü. Verecek bir cevap bulamadım. Bir an içimden Oxy'nin yerini söylemek geçti ama hemen bu tehlikeli fikirden vazgeçtim. Onları buluşturmaktan hâsıl olacak zarar, yarın ölecek bir kızın bugün annesini görmesinin yararından daha büyüktü. Zaten ölecek bir mahkûma ekmek verip tok ölmesini sağlamak neyi değiştirirdi? Boynumu büküp sesime merhamet kattım:

"Çok üzüldüm, keşke annesi sağ olsaydı da bir kerecik olsun görüşebilselerdi."

Kallinikos söylediğim yalanın ağırlığında ezilmiş, büzülmüş, perişan olmuştu. Yerinden kıpırdamakta bile zorlanıyordu. Neden sonra ayağa kalkacak oldu. Yüzü sapsan kesilmişti. Ellerinin titrediğini görebiliyordum. Onca yıldır, Oxy'nin ölüm fikrine hiç ihtimal vermemiş olmalıydı. Derin derin nefes aldı. Yüzüme baktı. Gözlerinden kin okunuyordu. Nihayet yavaşça ayağa kalktı. Omuzlan düşmüş, kapıya yöneldi:

"Nereye dostum?"

"Kızımın yanma elbette, gerekirse onunla ölmeye."
304

* "İyi ama ya Bizans'ın Öfkesi; hani şu azgın ateş?"
"Anlaşmamız öyleydi. Oxy yok ise ateş yok!"
Onu böyle gönderemezdim. Bunca yıldır umutla beklediğim silahtan öyle kolayca vazgeçemezdim. Derhâl muhafızlarıma işaret ettim. Kıskıvrak yakaladılar. Ama o gayet sakin idi. Hiçbir şeye aldınş etmeyen insanların tavrını takınmıştı:
"Alçak, şerefsiz! Şimdi beni öldürsen de sana formülü asla verecek değilim. Karar verdiğim şeyi yapanm bilirsin, değil mi?"
Dediği doğruydü. Üstelik ona işkence yaparak vakit kaybetmeyi de istemiyordum. Bir çare düşünmeli ve elinden silahı almalıydım. Aklım durmuş gibiydi. Planlar işe yaramayacaktı. Neden sonra, küçük bir ihtimal, bana vermediğini belki İmparator Konstantinos'a verebileceğini düşündüm. Her işi bırakıp Blakhemai triklinosunun yolunu tuttum. Dört muhafız eşliğinde onu da peşimde sürükleterek elbette.
Blakhemai'da hayat kuşluk vaktinde başlardı. Heraklie os hanedanına mensup imparatorların hemen hepsi sabah geç uyanır, triklinostaki kahvaltı sofrasına senato

üyeleriyle otururlardı. İmparator Konstantinos buna bir yenilik getirip isimlerinin ya başında, ya sonunda kafiye oluşturacak şekilde yalnızca dört senatör ile sofrasını paylaşmaya; bu arada da salonda eğlenceli bir şeyler olmasına özen gösteriyordu. Mezezius'up karanlık bir suikasta kurban gitmesinden sonra tahta çıkan bu ahmak adam henüz tahtta bir yılını bile doldurmamıştı ama eğlencenin binbir türlüsünü tertiplemekte mahir çıkmıştı. Üstelik Araplar yüzünden diğer imparatorlardan daha erken uyanmak zorunda kalıyordu. Savaş her gün kuşluk vaktinden az önce başlıyor, ta gün batınıma kadar sürüyordu. Gece de kadınlarımızın ve fahişelerimizin savaşçılarla ilgilenmesi gerekiyordu. Bazen yaralarını sararak,
305

bazen gönüllerini hoş ederek, bazen yataklarına girerek... Bir yıldan uzun zamandır şehirde düzen bozulmuş, askerler ile halk arasında sık tartışmalar yaşanır olmuştu. Surların dışına gidip kılıç sallayan erkekler ertesi gün sokaklarda birer fatih edasıyla geziyor, kendilerine saygı duyulmasını istiyor, hatta esnaftan aldıkları şeylerin parasım ödemeye bile yanaşmıyorlardı. Halk bütün bunlara öfkeliydi ve

İmparatordan bir şeyler yapmasını bekliyorlardı. Araplar yüzünden şehre ancak deniz yoluyla ikmal malzemesi gelebiliyordu. Surlarımızın çevresinde onlann varlığı herkesi tedirgin ediyordu. Gel gelelim İmparator aynı tedirginliği hiç duymuyor gibiydi. Eğleniyor, gülüyor, saray kadınlarına eğlenceler düzenletiyor; bunu da Araplara duyurarak güya onlan önemsemediğini gösteriyordu. Bahar yaklaşırken Bosphorus ve Hipodrom'a bakan Akropolis'teki İmparatorluk Sarayı'ndan Altın Boynuz ve Cosmidion'a bakan Blakhemai triklinosuna taşınması şehrinin savunmasıyla ilgilendiği için değil, şarabını yudumlarken savaşı seyredip eğlenebilmek içindi, biliyordum. Çünkü arenada yeterince gladyatör ve ölüm görmüyordu artık.

Salona kabul edildiğimde sofrasında senatörlerden adlarının sonu kafiyeli dördü, Bülkas, Akritas, Leonidas ve And reas vardı. Dostum görünen hadım Andreas da dâhil hepsi alçak adamlardı. Yüksek tavanın nakışları arasına serpiştirilmiş çıplak ilâhe resimleri üzerine konuşarak kahvaltı yapıyorlar, bir yandan da fıskiyenin yanındaki mermerlerin üzerinde marifet gösteren hokkabaz ve ateşbazları seyrediyorlardı. Hokkabaz çok dikkat çekici bir adama benziyordu. On arşından uzun

bir sırığı başının üzerine koymuş, dengede tutarak oynuyor, raks ediyordu. Başımı kaldırdığımda sınğın tepesinde, on yaşlannda var yok, iki çocuk gördüm. îsa 306

Efendimizin gerildiği çarmıha benzeyen kanadın üzerine tünemişler, birbirleriyle uyumlu beden hareketleriyle herkesi hayran bırakan ikiz çocuklar. Bellerindeki peştamalı saymazsak çıplak sayılabilecek bedenlerini yılankavi kıvranışlarla oynatıp müsenna gösteriler sergiliyorlardı. Görülmeye değer bir hareketle peş peşe sırıktan aşağıya sarkıp önce ateşbazın omuzlarına, sonra dizlerine basarak yere indiler. Nihayet ikisi birlikte împarator'un önünde eğilip selam verirken İmparator beni gördü ve her zamankinin aksine sofrasına davet etti:

"Gel bakalım komutan! Sahrada savaş başlayalı bir saat oluyor, kamını doyur da yetiş askerlere."

"Yüce Sezar, sizinle savaştan daha mühim bir konuyu görüşmeye geldim."

"Bak sen!.. Savaştan daha mühim ha? Şu anda savaştan daha mühim tek şey, tabağımda duran kaymaklan yutmaktır kumandan. Gel otur şöyle!.."

İmparatorun dediğini yaptım. Gözüm dışandaydı. Askerlerim Müslümanlann hendeğe attıklan köprüyü yakmaya çalışıyor, onlar da mancınık ve oklarla karşılık veriyorlardı. Özellikle yumruk büyüklüğündeki taşlann yağmur gibi gelişi her gün bir taburumu yok ediyordu. Yanan taşlardı bunlar. Kime isabet ederse tutuşturuyor, her yanma bulaşıyor ve çığlıklar içinde ölesiye sönmüyordu. Çok vahşi bir manzaraydı. Bunu düşünürken Baalbekli Kallinikos'un Seyyal Ateş'inin ne kadar işe yarayacağını bir kere daha anladım. Onu mutlaka kandırmalıydım. Kandırmalı ve formülünü geliştirip bir silaha dönüştürmeyi başarmalıydım. İmparator Konstanti nos'un sesiyle irkildim:

"Neymiş bu savaştan önemli konu?"

"Arapları yenip savaşı bitirmek yüce Sezar!"

307

"Bir yıldır aynı şeyi söylüyorsun zaten be adam!.."

"Ama bu sefer onları yakmaktan söz ediyorum, diri diri yakan bir ateşten, ırmak olup akan bir ateşten..."

"Görüyor musun Bülkas, askerlerimizin başında büyücülere inanmaya başlamış bir adam var artık."

Senatörlerin hepsi buna zoraki güldüler. Gel gelelim îm parator'un keyfi de kaçmış gibiydi. Yanlış cümleler

kurarak konuya girdiğimi fark ettim. Toparlamak için ona Kallinikos ile olan anlaşmamızı ve icat etmesini istediğim silahın hikâyesini özetledim. Bu sefer hepsi beni ağzı açık dinlediler. Bilhassa Andreas çok ilgilendi. Sonra da muhafızlara işaret edip Kallinikos'u içeri getirmelerini söyledim:

"İşte yüce İmparator, Bizans'ın deha çocuğu Baalbekli Kallinikos! Size Damascus'tan Greguvar adında bir silahın formülünü getirdi. Bizans'ın öfkesi olacak bir silah."

Kallinikos hâlâ aldırışsızdı. Yüce İmparator Konstantinos'un huzuruna girmenin heyecanını duymuyordu. Kendisini süzen gözler altında salonun ortasına ilerledi. Andreas onu bir yerlerden tanıyor da sanki çıkaramıyor gibi bakıyordu. Herkes öylece durmuş birbirini süzüyordu.

"Nedir Greguvar?"

"Eğer hesaplamalarım doğru çıkarsa, yüce Sezar, küçük bir testi haznesinin içine bir sıvı dolduruyorsunuz, hazneye bir boru bağlıyorsunuz, borunun bir ucunu tutuşturup diğer ucundan üflüyorsunuz. Nefesinizin gücü ölçüsünde en az iki kulaç ötedeki bir nesneyi yakabilirsiniz artık. Bu bir asker, bir at, bir eşya olabilir..."

Kallinikos'un bir bilim adamı edasıyla açıkladığı tarifi ben tamamladım:

"Ve eğer hazneyi testiden değil de fıçıdan yapıp boruyu geniş tutar da üflemek yerine bir körük ile püskürtürseniz,

308

I

bir ok atımına denk gelen yanm stadion uzaklıktaki bir gemiyi veya düşmanı alevlere boğdunuz demektir."

"Ancak yüce Sezar, benim bu formülü size vermem için bana ya karım Oxy'yi yahut kızım Genna'yı teslim etmelisiniz."

Kallinikos'un koskoca İmparator ile bir pazarlık yapacak kadar küstah olduğunu düşünmemiştim. Herkesten evvel meseleyi kapatmam gerekiyordu ve "Genna yaşıyor ama Oxy öldü yüce Sezar!" deyiverdim. Salonda sesime karışan bir başka ses yankılandı:

"Oxy yaşıyor ama Genna öldü yüce Sezar!"

Bütün başlar sesin sahibine çevrildi. Andreas'tı bu. Hadım Andreas. Elbette hemen Konstantinos'un meraklı bakışlarını üzerimde hissettim. Ne diyebileceğimi bilmiyordum. Kallinikos duyduğu cümle ile ikinci bir sarsıntı yaşıyordu. Kafası karışmış, ikisi

birbirini yalanlayan cümleler arasında çıldırıyor olmalıydı. Sevinç mi üzüntüye çevriliyor, üzüntü mü sevince dönüşüyor, kestiremiyordu. Kızı mı ölmüştü, karısı mı? Yahut tersinden düşünüyor; kızı mı yaşıyordu, kansı mı? Ben ne diyecektim, ne demeli, vaziyeti nasıl kurtarmalıydım? Hâlim perişan sayılırdı. Neyse ki dışarıdan beni kurtaracak bir ses imdadıma yetişti. Cosmidioıı'da öyle bir gulgule koptu ki kuşatma boyunca böyle bir hâl hiç yaşanmamıştı. Askerlerimizin hendeği ele geçirdikleri hattın ilerisinde bütün Araplar hepsi birden "Allahu Ekber!" diye bağırıyorlar, "Allah! Allah!" diyerek cansiparâne ilerliyorlardı. İlerlemenin şiddeti askerlerimi bir hayli püskürtmüştü. Bir ara hepsinin bize doğru yönlerini çevirip bir dakika kadar ayakta kıpırtısız durduklarım; "Allahu Ekber" deyip sonra tekrar kıpırdamadan beklediklerini gördük. Sonraki "Allahu Ekber!" sesleri Bizans'ta halkın yüreğini ağzına getirecek derecelere ulaşan

309

bir savaş narasıydı. Hem de hepsini kırmayı planladığımız şu günlerde. Salondaki herkes hayret içindeydi. Müslümanların hiç böylesine çığlık attıklarım ve böyle durup bağırdıklarım duymamıştık. Bir savaş

hilesi de olabilirdi. Orada bir şeyler yanlış gidiyordu. Hepimiz pencereden savaş alanına baktık. Askerlerimiz iki stadion kadar gerilediler. Savaşın tam merkezinde, seslerin geldiği yerde ise alışık olmadığımız bir hareketlilik vardı. Müslüman askerler bir atın peşinden gidiyor, at gidebilsin diye de çevresini muhafızlarla örüyorlardı. Askerlerimizin çekilme ve ricat hattının sona erdiği noktada bir yoğunlaşma oldu. Müslümanların çektikleri at, tam orada duruyordu. Hemen savaş hattında geniş bir halka oluşturdular. Neler oluyordu, birbirimize soruyor, bakıyor ama anlayamı yorduk. Salondaki herkes şaşkındı. Neden sonra Araplar diıa etmeye başladılar. Artık savaşı bırakmışlardı. Bizim askerler de şaşkın, siperlerine girmiş onlan seyrediyor, savaş taktilde ri arasında böyle bir manevra olmadığı için hiç hareket edemiyorlardı. Akritas hepimizin gördüğü şeyi dillendirdi:

"Yeri mi kazıyor bu kâfirler?"

Dikkatle baktık. Aralarından bazıları toprağı kazıyor gibiydiler, tam da seçilemiyordu. Salondaki herkes bir yorum yapmaya başladı. Kimisi bir savaş biçimi, kimisi bir dua, kimisi son hücum, kimisi teslim gösterisi, dediler. Kallinikos olup bitenleri biliyor gibiydi ama konuşmuyordu. Sonuçta hiçbirimizin dediği çıkmadı ve

Müslümanların orada nö yaptıklarını bir türlü anlayamadık. Onlar duayı bitirdikten hemen sonra can havliyle ordumuzun üzerine tekrar hücuma kalktılar ve savaş hattını, sabah ele geçirdiğimiz hendeğin ucuna kadar ilerlettiler. Savaş şiddetlendi, ölümler çoğaldı. Ama İmparator'un salonunda ölülerimizin az veya çök olmasından ziyade Müslümanların orada ne yaptığı konuşuluyor310

du. Gerçekten de orada neler olmuştu? Savaş hattının tam da merkezinde, ok menzilinde bekleyip dua etmek de neyin nesi oluyordu? İmparator Konstantinos işaret parmağıyla göğsüme birkaç kez vurdu:
"Git komutan, bizzat kendin git ve orada ne yaptıklarını öğren bana!"
"Ama yüce Sezar, Greguvar..." diyecek oldum. Fırsat vermedi. Kallinikos'u orada bırakıp çaresiz dışan çıktım. Aslında biraz da sevindim. En azından Kallinikos'un sorularına veya soru soran bakışlarına muhatap olmaktan kurtulmuştum. Dışanda yanıma bir tercüman ile beyaz bayrak aldım, yirmi muhafızımla birlikte hendeğin yanma kadar gittim.
Temmuz güneşi adeta kor kesilmiş, zırhlarımızın içine giriyordu. Araplar sıcağı seviyorlar ve bilhassa öğle

sıcağında saldırıyorlardı. Çöl adamlarıydılar ne de olsa. Hiç bu kadar erken saatte savaş hattına çıkmamıştım. Atlan bile terleten bu kuşluk güneşinin altında savaşan askerlerime acıdım. Bizzat beni gönderdiği için de împarator'a. sövüp sayıyordum. Bir haberci gönderip burada neler olduğunu öğrenebilirdi pekâlâ.

Askerlerimin başına varıp kanalın serinliğini yüzümde hissettiğimde tercümanımı karşı cepheye gönderdim. Müslümanların komutanıyla görüşmek istediğimi söyleyecekti. Savaş hattı üç stadion ilerideydi ve askerlerim orada ölmeye devam ediyordu. Savaş hattına gidersem kendime hâkim ola mayıp kılıcımı çekebilirdim. Oysa şimdi beni bekleyen daha önemli işler vardı. Bu yüzden kanalın üzerinde, ara bölgede görüşmenin iyi olacağına karar verdim. Biraz da heyecanlıydım zannederim. Çünkü bir yıldır savaşmakta olduğum ordunun komutanını ilk kez görecektim. Onlar emîr diyorlardı. Gerçi adamın kim olduğunu ve ne zaman gelip ordunun yö311

I

netimini devraldığım biliyordum ama yüzünü hiç görmemiştim. Kendisiyle neyi konuşacağımı merak ettiğine şüphe yoktu. Kim bilir, şu son başarısından

sonra şehrin anahtarlarını teslim etmemi bile umuyor olabilirdi. Kısa sürede yanımıza gelmesinden ve sıcağın altında bizi fazla bekletmemesinden çıkardım bu sonucu ve içimden güldüm.

Koşum takımı bile olmayan çıplak bir atın üzerinde orta boylu, yaşı yüzünden belli olmayan bir adam geldi karşıma. Yanında yalnızca iki muhafızı vardı ve muhafızlarından biri atının terkisinde getirdiği bir hasırı yere sererken o da örme zırhım ve çelik tolgasını başından çıkanp atından indi. Selam veriş şeklinden, tolgasını sıcaktan bunaldığı için değil de bana güven vermek için çıkardığını anladım. Ardından eliyle hasın gösterip beni oturmaya davet etmesi de yine bu iyi niyetin eseriydi. Atımdan inmekle yetindim:

"Senin için akıllı birisi diyorlar ey Emîr. Umarım bizi yanıltmazsınız. Yüce Sezar Konstantinos bilmek istiyor, az evvel şu düzlükte askeriniz ne yaptı?"

Bana baktı, yüzünde berrak bir iyi niyet gülümsemesiyle tekrar hasırı gösterdiğinde tercümanım tekrarladı:

"Buyurunuz değerli general. Ayakta konuşmayalım. Korkmayın, oturun, Müslümanlar misafirlerine de, misafir bulun duklan makama da asla kastetmezler."

Kılıcımı muhafızıma verip yanına oturdum. Zavallı adam, benim korktuğumu sanmıştı. Ve bu heyecan vericiydi. Onu haklı çıkarır bir ses takındım:
"Sizi tanımaktan bahtiyarlık duydum Emîr hazretleri!"
Sakin ve güven verici bir tonda mukabele etti:
"Bana Emîr dediniz kumandan; doğrudur, ben emirlerden bir emirim, ama mutlaka bir emir kuluyum. Görüşmeyi siz talep ettiniz, buyurunuz, sizi dinliyorum!"
/
312

Hiç böyle bir karşılık beklemiyordum. Muamma gibi konuşmasına, az evvel sorduğum soruyu duymamış gibi davranmasına, emîr olup olmadığına dair fikir yürütmelerine fena hâlde öfkelenmiştim. Ne yani; bu adam şehrimizi kuşatan askerlerin emîri değil miydi? Ama aksini de söylemiyordu. Emîr ise neden böyle söylemeye ihtiyaç duyuyor, değil ise neden bir emîr gibi davranıyordu? Üstelik beni hasırına görüşmeye davet ettiğinde emirlere yaraşır bir edası vardı. Kafam karıştı. Beni yönlendirmesine ve,hele zihnîmi bulandırmasına müsaade edemezdim. Karar verdim, öfkemi belli etmeyecektim, ama sesim yine de sert çıktı:

"Peki, her kim isen, şimdi söyle, az evvel orada ne oldu?"

Yine sakin cevapladı:

"Değerli kumandan, İmparator hazretlerinin sorduğu yerde az evvel bir cenaze defnettik. İki Cihan Nebisi Muhammed Mustafa'nın çok sevdiği ashâbmdan bir zat idi."

"Her gün bir sürü insan ölüyor ama hiç diğerlerine bunu yapmadınız."

"Çünkü bu zat Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye gidince onun mihmandârlığını yaptı, onu evinde ağırladı. Ordumuzdaki herkes ona bu yüzden çok itibar ediyor. Müslümanlar arasında değeri yüce kişilerdendir."

"Neden diğerleri gibi tepenin sırtına değil de bu sahraya gömdünüz peki?"

"Bunu kendisi vasiyet etti. Surlara yakın olsun istedi."

"Demek yakın olsun istedi. O hâlde neden daha yakma getirmediniz?"

"Elbette getirebilirdik, ama bugün için yakın mesafe onu defnettiğimiz yerdir. Üstelik bu seçimi bizim yerimize onun atı yaptı. Dolayısıyla orada olmasının bizim için anlamı var, tam da arzu ettiği şekilde ve vasiyetine uygun."

313

(

Karşımdaki adamın hizmetkârı toprak kâseler içinde her ikimize de soğuk şerbetler sundu, önce içip içmemekte tereddüt ettim. Ama bu adamda bir kahraman ruhu vardı, karşısındakini zehirleyerek değil, kılıcıyla öldürmeyi tercih edeceği belliydi. Muhtemelen Muhammed'in gerçek arkadaşlarından biriydi. Hani "salıâbe" dediklerinden. Belki Fadâle, belki Ukbe, belki Süfyân. Hepsi düşmanlarımın emirleriydiler. Hatta üç Abdullah'tan biri. Şu itibarlı askerler. Belki de gerçekten Yezîd? Bilemiyordum. Ama daha kötüsü bunu hiç bilemeyecek olmamdı. Belki de bu yüzden onu aşağılamak, davranışındaki hatayı yüzüne vurmak istedim.

"Akıllı geçiniyorsun değil mi? Ama gerçekten de ben senin kadar ahmağını görmedim. Hatta hepiniz çok ahmaksınız. Halîfeniz için çok zeki, tedbirli ve dâhi bir siyaset ustası diyorlar. Bu deha nasıl oluyor da ordusuna senin gibi ahmaklardan emirler seçip ta buralara gönderiyor, şaşırdım kaldım."

"Bana neden ahmak dediğinizi anlayabilmiş değilim general."

"Ahmak, dedim, çünkü Peygamberin çok sevdiği birinin na'şmı düşmanının gözü önünde gömüyor ve bizim onu çıkarıp köpeklere parçalatacağımızı düşünmüyorsunuz. Siz burdan defolup gittiğinizde, neler yapabileceğimi nasıl bilemezsiniz?"

Bu cümleyi telaffuz ettiğime pişman olacağımı düşünmemiştim. Karşımdaki kimliğini bilmediğim adamın munis görünüşüne aldanmış tim galiba. Ben ömrümde hiç, söze hu derece yumuşak başlayıp da gitgide yükselterek o oranda Öfke ile bitiren bir askere rastlamamıştım. Aldığım cevabın ise ömrümün sonuna kadar omzumda ağır bir yük olarak kalacağını tahmin bile edemezdim:

314

"General!. Bize kalsa bu mübarek zatm na'şmı buralarda bırakmazdık. Ne çare ki onun vasiyeti böyle oldu. Şimdi kulağınızı açıp beni iyi dinlemenizi rica edeceğim. Elbette sizin bu cesedi yerinden çıkarıp çıkaramayacağınızı bilemeyiz. Ama Allah'a yemin ederim ki bu mübarek zatm na'şma bir ziyan eriştirdiğinizi duyarsak, ben veya benim gibi sayısız mücahid, Arap yurtlarında öldürmedik bir tek Hristiyan, yıkmadık bir tek kilise bırakmayız. Ve eğer

bu dediklerimi yapmazsam, Peygamber'i ve getirdiğini inkâr edenlerden olayım, îmdi general, işte size son bir tembih! Bundan böyle onu muhafaza etmek senin boynuna borç olsun, kabrine gözün gibi bak. Aksi takdirde, yerden havuç çekip kopanldığı gibi seni şu sisli puslu Kostantiniyye şehrinden koparıp soyunu kurutmak için her çareye başvurur, şu Cosmidion'da savaşan herkesi bunun için seferber ederiz. Bu sözlerimi ben arkadaşlarıma ve çocuklarıma da vasiyet edeceğim ki bu mübarek zatm mezarına bir ziyan erişirse hesabını senden ve senin ahfadından, torunlarından sorsunlar."

Öfkenin ne demek olduğunu ben orada öğrendim. Hiç böyle bir adamla karşılaşmamıştım. Kimdi bu adam? Müslümanların en iyisi ve en kahramanı olmadığını söylüyordu; ama sözleri beni iliklerime kadar titretmeye yetmişti. îki muhafızıyla birlikte onu şuracıkta öldürebileceğimden artık şüphe ediyordum. Yüzüme bakıyordu ve birdenbire gözümde heybetlenivermişti. Alttan almaya çalışacakken bir de taahhütte bulunmam işte o karışıklık anında oldu. Galiba ben o anda kendim olmaktan çıkmıştım. Yoksa şu cümleler, benim ağzımdan çıkacak sözler olabilir miydi? Hem de üzerine basa basa:

"Ey emîr, kimsin, hiç bilmedim ama akıllı ve mert olduğunu hep bileceğim. Mesih adına kasem eder ve sana izzetim
315

hakkı için derim ki, buraya gömdüğünüz kişiyi de, mezarını da bundan böyle muhafaza edecek, çocuklarıma ve torunlarıma bu görevi miras bırakacağım."
Zavallı ben. Bunca yıl Bizans ordularına komutanlık yaparak Müslümanları yeryüzünden silmek için yanıp tutuşurken az evvel onlara bir taahhüt ile şeref sözü verdim. Kendimi hiç affetmeyeceğim. Elbette sözümde de duracağım.
Blakhemai triklinosuna dönerken aklımda bir tek soru vardı: "Bu taahhüdümü kızım Pulcheria'ya nasıl söylerim?"
Peki ya yüce Sezar Konstantinos'a ne anlatacaktım şimdi? Ben ki onun gözünde îsa Efendimizin ve cennetteki Baha'mızın en sadık hizmetkârı General Dextus'um. Yazık bana!..

YİRMİ YIL BİRİKMİŞ NE KADAR SÖZ VARDI KONUŞACAK

"O gün, İmparator hazretlerinin
huzurunda hangisine inanacağımı
bilemedim elbette. Biri eşimin, diğeri kızımın sağ olduğunu, yine biri
eşimin, diğeri kızımın öldüğünü söylüyordu. İkinci ihtimal, uğursuz dünyanın başımda dönmesi demekti. Bir
anda her şeyimi kaybettiğimi, mücadele ettiğim davamı yitirdiğimi sandım. Hayatta tek başıma kalmanın
ağırlığını duymuştum. Ama
ortada bir yalan vardı ve o yalan benim hayatımı da pamuk
ipliğine bağlamıştı."
"Yüce İsa aşkına!" dedim,
"Neden böyle bir yalan söylesinler?"
Yüzünde müstehzi bir gülümsemeyle, İlâhî kaderin tecellisi der gibi anlattı.

"Birisi menfaatinden, diğeri boş bulunduğundan elbette! Dextus, o güne kadar benden çaldıklarım geri istememden rahatsız oldu. 0 hep almaya alışkındı.

Karımı elimden almıştı, sonra kızımı, ardından bütün çalışmalarımı, aklımla ürettiğim her şeyi, alm terim olan bilgilerimi, yıllarımı, bütün hayatımı."

"Benim hayatımı da..."

"Ve tabii ki benimkini de!"

"Andreas'a gelince, salona girdiğimde elbette onu tanımıştım, lâkin 'Oxy yaşıyor ama Genna öldü yüce Sezarl' diyecek kadar beni tanıyor olmasından hayrete düştüğümü de itiraf etmeliyim. Beni asıl meraklandıran ise neden öyle öne atıldığı olmuştu."

"Toros geçidinde benim öldüğümü sandığı için vicdan azabından böyle söylemiş olmalı."

"Senin öldüğünü sanması işime gelirdi sevgili kızım, ama ben yine de annenin ve senin isimlerini bilebilmesinin sebebini merak ediyordum. Düşünsene, Damascus'ta elçi olarak tanıdığım adam, Konstantinopolis'te benim kızım hakkında hüküm yürütüyordu. İmparator Konstantinosün yüzüne bakarak bunu onun da merak etmesini sağladım. Meğer Andre as tilkiden kurnaz biriymiş; hemen mazeret uydurdu."

"Dişi Ejderler'den bahsedecek değil ya!"

"Bahsetmesini daha sonra, Dextus savaş alanında Müslümanların ne yaptığım öğrenmeye gittikten sonra

ben sağladım. Meğer İmparatorun, Toros geçidinde ölen yirmi iki muhafızının yanında on bir suikastçı genç kızın gönderildiğinden haberi yokmuş. Andreas, bunları hangi amaçla gönderdiğini İmparator'a açıklayamadı. Senin Sakarya Vadisi'nde söyle' diklerinden yola çıkarak akıl yürütmeye başladığımda sena'

318

törlerden Leonidas birden atılıp 'Dişi Ejderler' adım telaffuz etti. Bu bilgiyi Efendi Andreas ile arasındaki siyasi rekabete borçluydum. Çorap söküğü Leonidas'm ağzından saçaklandı. İmparatorun bilgisi dışında kurulan gizli suç örgütü, işlediği cinayetler ve kraliyet ailesine yönelik suikastlar bir bir o salonda ortaya döküldü. İmparator, kendi bilgisi dâhilinde olmayan böyle bir örgütü elbette affedemezdi. Zaten böyle bir örgütten şüphelenir dururmuş; Toros geçidine gönderdiği muhafızlarına, kurulacak tuzaktan sonra yanlarındaki kadınlan da öldürme emri vermiş. Yani eğer o gece alevler her yanı kaplamasaydı, sen de ölmüş olabilirdin sevgili Genna'm."

"O şapşal muhafızlar bizi biraz zor öldürürlerdi."

Genna babasına söylediği bu cümleden sonra başım yere eğdi. Galiba utanmıştı ve işlediği cinayetlerden

dolayı kendinden nefretini yenmeye çalışıyordu. Saçlarını okşayıp başım göğsüme yasladım. Yanağında iki damla yaş vardı. Pişmanlıktan mıydı, yoksa şefkatle başım okşayan ellerden mi, kestiremedim. Kallinikos cümleye takılıp kalmadı, hatta aramızdaki bu sıcaklığı da fark etmedi, anlatıyordu:

"İmparator Konstantinos, Andreas'ı tutuklamak üzere muhafızlarını çağırdıktan sonra bana Greguvar'ı sordu. Dextus henüz geri dönmemişti ve onun çalışmalarım hakkında ne kadar bilgi verdiğini bilmiyordum, önce sıvı bir ateşin formülünden bahsettim; istendiğinde yönetilip yönlendirilebilecek, bir borudan püskürtüldüğünde on beş kulaç uzaktaki düşmanı yakabilecek bir güçten söz ettim. Sevindi ve derhâl görmek istedi. 'Karımı bana vermeden olmaz!' dedim elbette. Andreas'tan Sirkeci1 Limanı civarındaki Ayia Menas Ayazmasının adım öğrenmek zor olmadı. İmparator bana seni getir1 Fosforion

319

tinceye kadar ben de malzeme temini ile bir deneme yaptım. Gerisini biliyorsun."

"'Gözlerime inanamamıştım. Herkes borudan püsküren ateşe bakıp hayret ederken ben senin yüzündeki

çizgilerin ve şakağındaki beyazlıkların sana ne kadar yakıştığını düşünüyordum. Ama asıl hoşuma giden de silahı izah edişin olmuştu. İşte, dedim içimden, benim sevdiğim adam; yıllardır hiç değişmemiş, yine öyle anlatıyor."

"Nasıl anlatıyordum ki?"

Kallinikos, sevindiği zaman hep böyle çocuklaşır, kabuğuna sığmaz bir afacan olurdu. Onun bu hâlini çok özlediğimi hissetmiştim. Sevindirmek için sesimi ona benzeterek, bir nutuk verir gibi ciddiyetle tekrarladım:

"Gördüğünüz gibi yüce Sezar, sıvı ateşi sizin huzurunuzda imal ettim. Ancak bu henüz bir başlangıç. Bir silaha dönüşebilmesi için üzerinde birkaç yıl çalışılıp geliştirilmesi gerekir. Çünkü ateşin içine katılan maddelerden birinin ölçüsü değiştiğinde, ateşin gücü azalıyor veya çoğalıyor. Gerçi bu bir teferruattır, ama ateşi o kontrol eder ve ben onu tespit edebilmek için tam on iki yıl harcadım. Demem o ki Greguvar'm güç aldığı maddeyi ne kadar çoğaltırsanız, söndürülmesi o derece zorlaşıyor. Müsaadenizle yüce Sezar, o maddenin ne olduğunu ve hangi maddeyle ne ölçüde kanştınlacağmm formülünü size söylemeyeceğim. Diyelim ki birinin adı Oxy, di ğerininki Genna olsun. Siz

Oxy'yi bana verdiğinizde yansını, Genna'ya kavuştuğumuzda da diğer yansını takdim ederim."
"Aynen böyle mi dedim?"
"Aynen böyle dedin. OxyGenna dedin. Senin bana ihanet etmediğine ve Damascus'tan gitmeme beni sevdiğin için müsaade ettiğine, ancak bunu duyduğum an inandım. Tam yi*1, mi yıl içimi kemiren soruyu ve şüphe ettiğim gerçeği o anda öğrendim/'
320

"Genna'yı da arkandan bu sebeple göndermiştim oysa!"
"Ne zor bir gündü Tann'm. Ağlaya ağlaya geçen iki aylık bir yolculuk ve seni gördüğüm zaman öldürmeyi aklıma ilk koyduğum gün."
"Evet, birileri sırf kendi keyiflerine baksınlar diye üçümüzün ömür boyu çektiğimiz acılar."
"Kızının yüzünü unutan bir anne!"
"Annesini tanımadan büyüyen bir kız!"
"Ve onları kurtarmak için ömrünü ateşler arasında kükürt soluyarak geçiren bir baba!"
"Merhameti tanımamış bir çocuk!"
"Yirmi yıl konuşmayan bir ^ anne."
"Yirmi yıl karısını özleyen bir koca!"

"Ve annesinin yaşayıp yaşamadığını bilemeyen bir genç kız..."

Hepimiz içimizdeki özlemleri, çözümsüz dertleri ve cevapsız sorulan art arda sıralamaya başlamıştık. Sanlarak ve gözyaşlan içinde... Sevinçle hüznün arasında bir yerde... Gecenin ılık mavisinde... Sıralamaya saatlerce devam edebilirdik. Daha fazla kederlenmemek için anlatmayı seçtim:

"Duyuyordum ama konuşmuyordum. Tam yirmi yıl, Kalli nikos, yirmi yıl, kızıma kavuşmadan konuşmamaya yemin ettiğim o günden sonra, Konstantinopolis'i, sokaklan, insanla n hep duydum ama hiç konuşmadım. Evlatlığım Pulcheria'ya zaruretten söylediğim birkaç kelime dışında..."

Onun da hüzünleri dağıtmak istediğini biliyordum. Galiba soru da bunun içindi:

"Pulcheria kim?"

"General Dextus'un kızı elbette babacığım."

"öyle mi gerçekten, Dextus'un kızı senin yanında mı yetişti?"

321

Geıına'yı sayıklıyordum; onun da bakıma muhtaç, öksüz kalmış bir kızı vardı..."

"Nasıl olabilir?m

başlangıçta ben de kabulleıememiştim, ama babasının zalimliğini masum bir kız çocuğuna yükleyemezdim. Üstelik Zeynep isminde Müslüman bir esir de bana yardımcı oluyordu. Arada yalnızca hasretlik vardı."

"Alçaklık bul Masum bir kadından yabancı bir kıza annelik yarmasını isleyeceksin, sonra da kendi kızının hasretine a*, m m aya c a si s .in.

"Nasıl bir hasret olduğunu bir ben bilirim, bir Allah bilir!"

Genna mn bu cümlesi yoğunlaşan hüzün bulutlarını yağmura döndürmeye yetti. Üçümüz yeniden birbirimize sarıldık. Birbirimizden ayn, geride bıraktığımız yirmi yılın hasretine, özlemine, kederine ve elemine ağlıyorduk. Gözyaşlarının elem kadar mutluluk için de akıtılabildiğini o gece öğrendim.

Ne kadar zaman öylece kaldık bilemiyordum. Ağlamamız dinmişti ama kollarımız hâlâ sımsıkı birbirimize dolanmış durumdaydı. Hangimiz önce gevşetirse o mağlup sayılacak^ nnş gibi öylece bekleşiyor, sevgimizin derecesini kollarımızın gücüyle göstermeye çalışıyorduk. Nefeslerimiz ortaktı. Kalplerimiz aynı ritimle atıyordu. Kâbuslarla geçen yıllarımın en derin uykusuna dalmak geliyordu

içimden. Gözlerim yorulmuş, başım Kallinikos'un omzuna düşmek üzereydi. Ama uyu mamalıydım, uyuyamazdım. Bu mutlu ânın lezzeti dimağıma dokunsun istiyordum. Bir ara Genna'nm başının ağırlaştığını hissettim; o da benim omzumda kendini bırakır gibi oluyor ama buna direniyordu. Aile olmak bu demekti galiba; yirmi yıl sonra bir aile sıcaklığını hissetmek bu demekti. îçimde tarifsiz hisler vardı. Galiba sevincimden konuşuyordum:

"Oxy ile Genna nedir Kallinikos?"

322

"OxyGenna Greguvar üzerinde çalışırken kullandığım maddelerin içindeki bir tür görünmez madde, belki bir asit, belki bir duman, bir toz, bilemiyorum. Bildiğim, kazanıma giren maddelerin bazısında az, bazısında çok olduğu."

Sitemle karışık güldüm:

"Yani bir aside, bir toza, dumana mı bizim adlarımızı verdin?"

"Hayır, hayat kaynağım olduğunuz için... Güneş ışığında, havada ve suda bol miktarda OxyGenna var çünkü. Ateşin onun sayesinde yandığını düşünüyorum. Hayatın ona bağlı olarak sürdüğünü anlayabiliyorum.

Son deneylerim suda bol miktarda olduğunu gösterdi. Greguvar'm sim da bu olacak zaten. Sıvı ateş, su ile buluşunca sönmek yerine daha fazla tutuşacak."

"Yani insanlar yanan bir şeyi su ile söndürmeye çalışırken bilmeden ateşi çoğaltmış mı olacaklar? Sıvı ateşten ziyade zalim bir ateş bu!"

"Bulmaya çalıştığım şey tam da o işte?"

"Bu bir vahşet Kallinikos, bunu onlara vermeyeceksin, değil mi?"

"Söz verdim. Oxy bende olduğunda Vahşi Ateş Dextus'ta olacaktı. Ama şimdi formülü imparatora vereceğim. O ailemi bana verdi diye."

"Grajuva'ya Greguvar yerine neden böyle dediğimi bil miyordum\ sahip olunca daha fazla insanın canını yaksınlar diye mi? Allah hepsinin belasını versin!"

"Anne! Sen ne dediğini biliyor musun?"

"Elbette biliyorum kızım, neden bilmeyeyim?"

"Allah onların cezasını verirse Kutsal Incil'i kim korur, anne?"

323

Evet, bu itiraz üzerine bir aile olduğumuza tamamen inandım. Birbirimize hitap ederken kullandığımız "anne, baba, kızım" gibi kelimeler değildi yalnızca bunun

sebebi, bilakis münakaşa etmeye bile başlamıştık. Yirmi yıl öncesinden özlemiş gibi:

"Kutsal Incil'i bulursak hep birlikte koruyalım kızım, hatta uğrunda ölelim. Lâkin İsa Efendimizden yıllarca sonra birtakım adamların yazdığı kitaplan koruyor görünenlerin insanlara çektirdikleri eziyetlere bir bak. Kudüs ile Konstan tinopolis neredeyse azgınlıkta ve zulümde yarışır olmuşlar. Din bu mudur sence? Allah böyle bir şeyi emreder mi? Hem sen nasıl bir müminsin böyle?"

"Anne!.. Üzerime gelme lütfen!.. Canımı kurtarmak için Müslüman olmuş gibi Şelıâdet Kelimesi'ni söyledim diye hemen mümin olmadım ben. Olsaydım, Ebû Eyyûb, Muham med'in 'Şayet siz hiç günah işlemeyecek olsaydınız, and olsun ki Allah, günah işleyecek başka bir topluluk yaratır ve (tövbe edip af dilediklerinde) onları bağışlardı.' dediğini nakledince, nefis sahibi bir insanı tanımlayan o muhteşem tasviri öğrenince Müslüman ve mümin olurdum. Ama ellerimde bunca kan, yüzümde bunca kir var iken..."

"Şehâdet getirince yıkandın ya işte kızım, arınmış bir Müslüman oldun."

"Allah'ın sevgili kulu oldun."

"Canım aldığım insanların son bakışları gözümün önün deyken, cinayetler zihnime kıymık gibi batarken nasıl sevgili kul olabilirim anne?"
"İslâm dini işte buna imkân verdiği için de gerçek dindir benim güzel Genna'm. Daha dün Hamed, Kur'an'da Allah'ın 'Kim yaptığı zulüm ve haksızlıktan sonra tövbe edip hâlini
324

ve işini düzeltirse, Allah tövbesini kabul eder. Çünkü Allah'ın affı ve merhameti boldur.' dediğini anlatmamış mıydı?1"
"Buna benzer şeyleri İsa Efendimiz de söylüyor. İtibar edecek olsam onunkine itibar ederdim."
"Yavrucuğum, hâlâ Mesih İsa'ya tanrı diye inanan sapkınlardan olmayı istiyor olamazsın?"
"Sapkınlar ha, babacığım, sapkınlar... Efendi Andreas'm bana Kutsal Kitap'tan ezberlettiği ilk âyet , 'Yerde ya da gökte ilâh diye adlandırılanlar varsa da bizim için tek bir Tanrı Baba vardır. O her şeyin kaynağıdır, bizler O'nun için yaşıyoruz. Tek bir Rab var, O da İsa Mesih'tir. Her şey O'nun aracılığıyla yaratıldı, biz de O'nun aracılığıyla yaşıyoruz'2 âyetidir."

"Kur'an ise her zaman'Allah birdir, ondan başka ilâh yoktur.' buyuruyor. Sence Allah'ın tek olması, eşi benzeri bulunmaması, tasavvur edilebilir bir şekli olmaması gerekmez mi? İsa'yı tamı diye bize anlatanların, ondan neredeyse üç yüz elli yıl sonra İznik'te3 toplanan konsülde bunu dillendirdiklerini ve Bizans imparatoru I. Konstantinos'un zaaflarından istifadeyle İsa'yı tanrı ilan ettiklerini bilmiyor olamazsın. Hatta bununla da yetinmediler..."

Cümlemin gerisini Genna getirdi. Üstelik sesinin tonunu bir âyindeki kadar ciddileştirerek:

".. .bir yemin içtiler. Yirmi yıldır her gece yatmadan kendime tekrarladığın yemin: 'Her şeye gücü yeten, görülen ve görülmeyen, bütün şeylerin Yaradanı olan bir tek Baba Allah'a inanıyoruz; Bir tek Rab İsa Mesih'e inanıyoruz: Allah'ın Oğlu, Baha'dan doğan biricik Oğul, yani Baha'nın özvarlığnıdan

1 Kur'an, Maide, 39

2 İncil, Korintliler, 8

3 Nikea

325

oluşan Allah'tan Allah, Nurdan Nur, gerçek Allah'tan gelen gerçek AUah, yaratılmış değil, doğurulmuş,

Baha'nın aynı öz varlığına sahip olan, kendi aracılığıyla gökteki ve yerdeki her şey yapılmış, biz insanlar için ve kurtuluşumuz için gökten inmiş, insan bedeni almış ve insanlar arasında yaşamış, sıkıntı çekmiş ve üçüncü günde ölümden dirilmiş, göğe yükselmiş, dirilerle ölüleri yargılamaya gelecek olan O'dur.' Ve şimdi siz bana bu yemininden dön diyorsunuz, İsa'ya hizmet etmekten vazgeç diyorsunuz; doğduğum şehri, Damascus'u aldıkları gibi şimdi yaşadığım şehri, şehirler kraliçesi Kons tantinopolis'i de almaya gelen şu bedevi Hagarenoi Araplar ile savaşı bırak, onlarla aynı dine inan diyorsunuz, ha?"

"Hayır kızım, annenle biz onu demiyoruz; seni gerçeğe çağırıyoruz. Bir Allah'ın hidayetine. Herkesin eşit olduğu, Allah ile kul arasında aracıların bulunmadığı imana çağırıyoruz. Puta tapmamaya, karşına resimler, ikonalar koyarak önünde diz çökmeden Allah'a doğrudan secde etmeye çağırıyoruz. Mumlardan, çamlardan medet ummadan, günün herhangi bir saatinde, herhangi bir mekânda Allah'a yönelebileceğini bdmms kalbini dosdoğru hakikatin kendisine yöneltmeye ruz. Elçi Muh.amm.ed bütün insanların eşit olduğunu scy kilisenin kul ile Allah araşma koyduğu papalara,

papazlara, piskopos veya arşeveklere, rahip ve rahibelere itibar etmemeye çağırıyoruz. Birilerinin menfaatleri adına kul ile Allah arasına girip cenneti tekeline alan adamlara aldan mamaya çağırıyoruz. Bunların hiçbiri İslâmiyet'te yok. İslâmiyet sevmeyi, dost olmayı, müsamahayı anlatıyor. Kendini dine adamak istersen ibadet ile adamanı söylüyor; din adına adam öldürerek, suikastlar düzenleyerek mümin olmayı değil. Senden, benden ve babandan hayatlarımızı çalanlar bunu İncil adına yaptılar, sana o cinayetleri İsa adma işlettiler.

326

I

Kur'an, Incil'in aksine din adına almayı değil, din adına vermeyi emrediyor."

Kızımı anlıyordum. Zorlanması normaldi. Benim yıllara yayarak sorguladığım ve sonunda çekmeye başladığım sancıyı o daha iki aydır çekiyor ve ruhunda büyük sarsıntılar geçiriyordu. Efendi Andreas onun ruhunu yıllarca kinlerle, nefretlerle doldurmuş, kendisine itaat edecek bir köle hâline getirirken hep merhametli İsa adını kullanmıştı. Elbette şimdi her düşünceyi, her

hareketi sorguluyordu. Yaptığı onca kötü şeyden sonra...

Genna, kendisini casusluk suçuyla tutup yargılayan Zü beyir'in oğlu Abdullah'a Müslüman olacağını söylediğinde, o da şüphesiz bunu, canını kurtarmak isteyen bir casusun ucuz sözleri diye dinlemiş ama Müslüman olacağım diyen herkes gibi, bile bile onu da bağışlamıştı. O gün telaffuz ettiği 'Eşhedü en lâİlâhe illa'llah ve eşhedü enne Mühamme den abduhû ve rasûluhû.' cümlesi dilinden yuvarlanırken gönlünün ve zihninin derinlerinde bir yerde, belki de temiz ruhunun ışığında iz bırakmıştı ama onu Müslüman yapmaya yetmemişti. Şimdi bocalayıp durması normaldi. Onu yeniden kucakladım. Başım bağrıma yasladım. Ona kendi maceramı anlatarak fırtınalı ruhunu teselliye çalıştım:

"Sevgili Genna'm. Kallinikos ile şu Ayvansaray triklino sundan, İmparator Koıstantinos'un huzurundan ayrılıp beyaz bayraklarla hendeği geçtiğimizde ne hâlde olduğumuzu anlatamayız sana. 'Oxy bende, ateş sende!' anlaşması hâlâ dilimizde pelesenk idi. Müslüman askerlerin arasından geçerken belki de infaz edildiğini ve geç kaldığımızı, seni sağ bulamayacağımızı düşünüp kahroluyorduk. Baban, küçükken ne kadar inatçı

olduğunu söyleyip durdukça hafakanlar geçiriyordum. Elli yaşma merdiven dayamış iki divaneyi, Cos327

mîdion çayırlarında can havliyle koşturan güç, hiç şüphesiz seni sağ bulacağımıza inanmanın gücüydü. O gün dizlerimize bir arslan veya ceylanın gücünü bağışlayan Allah'a şükrederken, tıpkı ben de senin gibi şüpheler içinde kalmıştım. Ama seni hapsedildiğin yerde bulamayınca ikimizin de hâlini bir görmeliydin. îki üveyik, orada dolanıp durmadaydı. Çırpınarak ve çığlıklar atarak. O anda seni bana bağışlayacak birisine canımı istese verirdim. Yirmi yıldır aynı şehirde yaşayıp da bana gösterilmeyen kızımı bir kez görebilmenin heyecanını benden esirgeyenlere ne derece lanet okuduysam..."

Cümlemin tam ortasında Dextus gözümün önüne geliverdi birden. Lanet okumamam gerektiğini bile bile ona da lanet okudum. Kallinikos, Ebû Eyyûb'un, Peygamber Efendimizden "Kim ana ile yavrusunun arasını ayırırsa Allah da kıyamet günü onunla sevdiklerinin arasını ayırır." hadisini duyduğunu anlatalı daha bir gün geçmemişti. O hadisi hatırlayarak öte dünyada Dextus'u Pulcheria'dan mahrum etmesi için

Allah'a yalvarmak geldi içimden. Genna hâlâ cümlemin devamım getirmemi bekliyordu:

"... O anda seni bana geri getirecek kişiye de o ölçüde kul köle olmaya hazırdım. Ve yıllardır kendime sorduğum soruyu bir kez daha sordum: Gerçek nedir? Yirmi yıldır cevabmı bulamadığım. şüphelerimle yaşadığım bir soruydu bu, sevgili kızım. Baban ve sen olmadan gerçekleri görmek imkânsızmış gibi geliyordu bana. Sonra Tanrı seni çıkardı karşıma. Ölüm mahkûmu bir esir olarak. O gün anladım ki gerçek, seni yalnızca bir kere, %â ilahe illallah Muhammed Easûlullah' dedin diye bağışlayan anlayıştan başka bir şey değildi. Böyle bir tek cümleye bağlı olarak kurtuluşa erme anlayışım ancak eşi ve benzeri olmayan bir 'Tanrı' kullarına verebilirdi. Ve ben o anda, o Tann'nın adına Allah dedim, sonra da eşi

328

ve benzeri olmadığına inandım. Oysa o gerçeği bulmak için Sokrates'ten, Plotinus'tan ve daha başka Yunan bilgelerin anlattıklarından pek çok öğretiyi araştırmış, defalarca Incil'i, hatta Tevrat'ı okumuştum."

Sözümün burasında Genna yüzüme hayranlıkla baktı. Sonra bir ıslık ile üveyiklerini çağırdı. Dizine kondurup

okşamaya başladı. Bu onun mutluluğunu anlatıyordu. Galiba annesinin kim olduğunu öğreniyor olmanın mutluluğu. Bakışında "Eee.. Sonrasını da anlat..." der gibi bir anlam görünce cümlemi tamamladım.

"Müslümanların arasında seni gördüğüm an tanımıştım kızım. Gerçek işte tam da buydu. Boynuna sarılıp ağladığımı hatırlarsın hani?!.. Bana doğru yolu göstermesi için Allah'a o anda dua ettim. Ve o gece, ilginç bir rüya gördüm. Rüyamda bir kız ve Kâbe vardı."

"Kâbe'yi o vakit biliyor muydun ki?"

"Asla!.. Yıllar önce, Kâbe adını on altısında bir kızdan duymuştum. Dımaşk'tan Konstantinopolis'e gelirken yoldaşlık yaptığım Müslüman bir kız. Adı Zeynep'ti. Dextus'un, köyünden kaçınp köle pazarına götüreceği esirlerinden biri... Kendisine işkence yapan askere durmadan 'Allah birdir.' sözünü tekrar edip durmuştu. Çok acımıştım. Kızcağıza kendi hâlimi unutturacak derecede incitici ve kötü işkenceler yapmışlardı. Konstantinopolis'e geldiğimizde esir pazarından onu ben satın aldım ve kaderini benim kaderime yükledim. Bir yıl sonra Dextus beni Ayia Menas Ayazması'na gönderdiğinde o da yanımdaydı. Gizliden gizliye Müslüman gibi yaşıyordu ve ben de asla müdahale etmiyordum. Kâbe adını ilk ondan duymuştum.

Mekke'de olduğunu, İbrahim ve İsmail tarafından yapıldığını söylüyordu."
"Zeynep ne oldu?"
329

"Garip bir tecelli olarak o günlerde Pulcheria öksüz kalmıştı ve ayazmada bakmam için yanıma gönderildi. Henüz altı yaşındaydı ve ben Zeynep'e söyleyip ona dadılık yapmasını istedim. Sevgili Genna, biliyor musun Zeynep ne yaptı?"
"Ne yaptı?"
"Önce Pulcheria'mn bana emanet edildiğini, dolayısıyla kendini benim yerime koyarak onu terbiye etmezse adaletten sapacağım söyledi. İstese onu kendi dinine uygun yetiştirebilirdi, ama küçük de olsa bir haksızlığa meydan vermemek için, kendini benim yerime koydu ve bir tek gün bile çocuğa İslâm'a dair bir yönlendirmede bulunmadı. 'Gerçek nedir?' sorusunu işte o zaman sormaya başlamıştım kendime. Gerçek, zulme uğradığında bile dosdoğru olmaktı. Kendisine sayısız haksızlık yapan bir adamın kızına haksızlık yapmayı haddi aşmak olarak görmekti. Bunu bir Müslüman'da görüyor olmak beni sarsmıştı. O günden sonra Zeynep'in hareketlerini izledim. Kendine göre

doğruları vardı ve bu doğrular gücünü İslâmiyet'ten alıyordu. Ona göre dinin Müslümanlara biçtiği davranış biçimlerinin tamamı insanlığın ihtiyacı olan erdemleri kuşatıyordu. İslâm, insana iyi ahlak sayesinde insan olunabileceğini söylüyordu. Ben de sürekli olarak huylarımı güzelleştirmenin yolları aradım. Zeynep, inandığı için güçlüydü ve hiçbir şeyden, hatta zalim işkencelerden bile yılmamıştı. Böylesine güçlü bir imamn ne olduğunu öğrenmek istedim. Her ne yaparsa önce Allah'ın adını anıyordu ve bu yüzden gönlü barış içindeydi. Her şeye Allah adıyla başlamak bir tılsım gibiydi; onu mutlu ediyor, sanki koruyordu. Hâlbuki ona işkence yapanların aralarında sürekli bir çekişme, kavga, huzursuzluk ve rekabet vardı. Eziyete maruz kalanın huzurlu olup da eziyet edenlerin huzursuzluk içinde bunalıyor olmaları bana İslâmiyet ile Hristiyanlık arasında muka330

yeseler yaptırmaya başlamıştı. Böylece Zeynep'ten İslâmiyet'i öğrenmeye, onunla iman meselelerini irdelemeye başladım. Şiddetli kışlardan sonra ilkbaharın ılık ve tatlı eli toprağa nasıl tesir ederse onunla konuşmak da benim ruhuma öyle tesir eder, kalbimi ısıtırdı. Anlattığı din, şimdinin ve geleceğin

insanlığı adına bütün maddi ve manevi ihtiyaçlarına çözüm getiriyordu. Sevgiyi anlatıyordu, selamı ve barışı anlatıyordu. Kilisenin menfaat dünyasından uzak bir yardımlaşma ve iyilik öngörüyor, paylaşmayı tavsiye ediyordu. Çalışmayı, araştırmayı, bilmeyi öngörüyordu."

"Belki de her şeyi o sana böyle anlatıyordu?"

"Bunu da düşünürdüm. Zeynep dindar bir kızdı. Eğer bir din, özünde bunları emretmese bile, inananlarını böyle davranmaya yönlendirebiliyorsa, mutlaka evrensel, hatta semavî bir yan taşıyor olmalıydı. Bunu araştırdığım zamanlar bile oldu."

Araştırmadan bahsedince Kallinikos söze karıştı:

"İslâmiyet'in beni etkilemesi de işte tam bu araştırma gayretiyle başladı sevgili kızım. Ebû Eyyûb bir gün Peygam ber'in 'îlim Çin'de de olsa gidip alın.' dediğini söylemişti. Oysa papazlar bilgiyi yalnızca kendilerine saklıyor, kilisenin dışında bir ilme nahoş bakıyorlar, araştırmayı da neredeyse yasaklıyorlardı. Bu yüzden benim yaptıklarımın hiçbiriyle ilgilenmedikleri gibi aralarından beni tekfir edenler bile çıkardı. İslâm'a göre akıl, yaratılmış her şeyden üstündü."

"Dur, dur, babacığım dur biraz!. Yazıya, bilgiye, kitaba bunca uzak duran, senin araştırmalarına bile büyücülük nazarıyla bakan şu Müslümanlar mı akla

önem veriyor? Bu söylediğine inanmamı beklemiyorsun herhâlde?"
İslâmiyet'e göre insan yalnızca aklı olduğu ve aklını kullandığı için diğer varlıklardan üstün yaratılmıştır. Müslü331

inanların durumu bu gerçeği değiştirmiyor kızım. Düşünsene, aklım kullanmayan birinin bir hayvandan ne farkı olurdu ki? Yine Ebû Eyyûb'un dediğine göre, İslâmiyet araştırmayı, gerçeğin peşine düşmeyi, kâinatı bilmeyi, ondaki gizemleri öğrenmeyi önemsiyor ve bunu tavsiye ediyor; Kur'arı'da sık sık 'Akdetmez misiniz? Düşünmez misiniz?' gibi suallerle insanın aklî özelliklerini kullanması emrediliyormuş. Beri yanda kilisenin, herkesi ilimden uzak tutup âdeta 'Sizin yerinize biz biliriz!' dediğini de göz ardı edemezdim. Elçi Muhammed, İsa Efendimizden sonra yaşamış, Hristiyanlığın bozulma devrinde putperestleri Allah'ın yoluna sevk ederek tek Allah'a inanmayı yaymış. Tıpkı îsa Mesih gibi. Müslümanlar Mesih'i peygamber kabul ederken kilise Elçi Muhammed'i resmen peygamber ilan edemiyor. Mademki bu kadar insanı Allah'ın sevgisine yöneltmiş, insanları iyi ahlak ve erdemlerle donatmış; Kutsal Babamızın cennetine Elçi Muhammed

değilse kim girecektir kızım? Papazlar için İslâm koca bir 'Acaba?'dan ibaret şimdi. Bencileyin bilimle uğraşanlar acabalan kabul etmez, bir ağacı meyvelerinden tanır. Elçi Muhammed'in getirdiği din, hiç şüphesiz kiliseden daha iyi meyveler veriyor."

"Üstelik kızım..."

"Yeter, ikiniz de susun lütfen! Beni rahat bırakın!"

Söylemek üzere hazırlandığım cümleyi yutup sustum. Yirmi yıl sonra adım kızımla, nazlı çiçeğimle birlikte anılsın, bana Oxy diyenler ardından Genna'yı da hatırlasınlar diye sustum. Kallinikos'un gözleriyle gözlerimiz buluştuğunda onu sevdiğimi bakışlarımdan anlasın diye sustum. İki ay evvel bir cümle söyledi diye kızıma hayat bağışlayan din, bu uygulamasının nuruyla beni aydınlatıyordu ama inancını belirleme konusunda şimdi ona baskı yapmamı engelliyordu.

Bunun için de sustum. Şehâdet Kelimesi'ni diliyle değil de kalbiyle söylemesini umut ederek sustum. Oysa o gece aramızda konuşacak ne kadar çok söz vardı. Yirmi yıldır içimde birikmiş sözler... Kallinikos'a ve Genna'ya söylenememiş sözler...

Ve sustuğum anda Kallinikos'un heyecanlı sesini duydum: "Hah!.. İşte Hamed de geldi."

"esSelâmu aleykum!.."
"Aleykumu'sselam ve rahmetullah Altın Çekirge. Demek ayrılık gelip çattı ha? Gidiyor musun?"
333

KOSTANTİNİYYE'DE SALİH BİR KUL...
Ateş her şeyi tutüşturuverdi. Ve
Kallinikos'un yüzünü gördüm. Dostumun yüzünü. Dostumun icadı olan
alevler arasında... Bir zamanlar karısıyla kızma karşılık Bizans'a verdiği formülün ürettiği azgın alevler
arasında... Grajuva'nm azgın bir silah olduğunu, Seyyal Ateş'in gerçeğini öğrendiğim andı.
Gerisini hatırlamam çok zaman
almış. Beni ziyaret için gelen
genç mücahidler, üç gündür
bir sedyede yattığımı söylüyorlar. Etlerim çekilir gibi oluyor. Yanmış bedenimde su
kalmadığını hissediyorum.
Hafızam gidip geliyormuş.
Hayır, bir mecnun değilim,

olmadığımı biliyorum. Aklımı da yitirmedim, ama arada

sırada dalıyorum, o kadar. Ve tabii ki her şeyi hatırlıyorum. Beş yıl evvel olması önemli değil,, daha dün gibi hatırlıyorum. Mücahid gazilere anlatabilecek kadar hatırlıyorum.

Gözyaşları içinde, surların önünden çekilip giderken Kos tantiniyye'nin artık benim için bir tutkuya dönüşeceğini hiç mi hiç düşünmediğimi söyleyerek başladım anlatmaya. Ebû Eyyûb'un kabrinin başmda Kallinikos, Oxy ve Eudoksia nedense ona Genna demeye hiç alışamamıştım ile vedalaştığımda meğer güzel günlerimdeymişim. Ebû Eyyûb'un kabrini koruyacaklarına beni inandırmışlardı. Vedamızdan birkaç zaman evvel, Eudoksia'mn Şehâdet getirip serbest bırakılmasının haftasında, Zübeyir oğlu Abdullah sulh görüşmelerini yürütmüş, İslâm ordusu da belli miktarda cizye karşılığında muhasarayı kaldırmıştı. Sonbahar rüzgârları bedenleri titretirken alman bu karar olmasaydı Kalkedon'da bir kış daha geçiremezdik. Bunun için ne takatimiz ne de erzakımız vardı. Üstelik mücahidler arasında hastalık gittikçe yayılıyordu. Donanmamız ise hemen hemen elden çıkmış sayılırdı. Derme çatma yüzdürmeye çalıştığımız

birkaç gemi de ancak yaralılar ve hastalar için kullanılacaktı. Yenilmemiştik, ama Cos midion'da kalırsak yenileceğimiz kesindi. Yenememiştik ama Kalkedon'da kalsak da yenemeyecektik. Kış geldiğinde Bizans bir çatının altında olacaktı ama biz karlan ve yağmurlan, yeni hastalıklan ve açlıklan ancak bir çadmn kuytusunda karşılayacaktık. Mamafih Bizans'ın da hesapları tutmamış, toplu bir kıran harekâtı hayal eden General Dextus muhasaralarda çok kayıp vermişti. İmparator'un ise surlann önünde bir tehdit istemediğini biz bile biliyorduk. Üstelik şehri döven ateşli güllelerimiz halkın üzerinde korku yaratmaya da başlamıştı. Bütün bunlara Bizans senatosunun karamsarlığı da eklenince şehirdeki her şey âdeta tersyüz oluyor ve kuşatma

336

onlan bizden daha fazla bıktırıyordu. Banş görüşmelerinde iki tarafın da makul olanda anlaşması bu yüzden kolay oldu.

Bizans Müslümanlara cizye verecek, biz de on beş gün içinde çekilip gidecektik. Ama bazı emirler Ayasofya'yı görmeden gitmek istemediler. Abdullah, banş şartlan arasına bir madde daha ilave ettiğinde Bizans tarafı

önce itiraz etmiş, sonra güvenlik sebebiyle ancak beş yüz kişinin ziyaretine izin vereceklerini bildirmişlerdi. Bunu öğrendiğimde keşke Ebû Eyyûb sağ olsaydı diye çok hayıflandım. Ayasofya'da namaz kılmayı ne kadar çok istiyordu oysa. Gideceklerin arasına sırf ona vekâleten bir ziyaret yapacağımı söylediğim için katılabildim. Vefat ettiği gün atına binerken "Ben şimdi Ayasofya'da namaz kılmaya giderim." demişti. Üstelik o gün oruçluydu. Efendiler Efendisi'nin "Ramazan orucunu tutup buna şevval ayından da altı oruç ekleyen kişi, bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibidir." hadisini hem bize tebliğ ettiği hem de şevval karşılaması olarak beşinci orucunu tuttuğu gündü.

Ayasofya'ya varmak üzere yola çıktığımızda ben de oruçluydum. Bizanslı muhafızlar bizim çok kalabalık olduğumuzu, Sirkeci1 Limanı'nda iki gruba ayırıp surlardan içeri öyle alacaklarını söylediler. Üç gemiye doluşarak limana gelen beş yüz kişinin İslâm ordusunun en seçkinleri olduğunu biliyorlardı. Bizi bölerek tuzak kurmaları ihtimal dışı değildi. Çaresiz, razı olduk. Ama bununla yetinmediler, şehir kapısından girerken silahlarımıza el koymaya kalkıştılar. Uzun tartışmalar yaptık ve barışı ihlal etme derecesine kadar direndik. Nafile!.. Halkı korkutmamak için şehirde

silahlı dolaşmamıza izin verilmedi. Silahsız olmak da bizi korkutmaya yetmişti. Ayasofya'ya kadar tedirgin yürüdük. Allah'ın evi olarak kabul

1 Fosforion

337

ettiğimiz ulu kilisenin kapısından girdiğimizde bile yüreğimiz küpür küpür atıyordu. Nihayet mabedin ferah ortamında Allah'ın huzuruna durunca bütün keder ve vesveselerimizden kurtulabildik. Hacet namazları kılanlar, ağlayanlar, sevinenler, secdeye kapananlar, Kur'an okuyup münacatta bulunanlar... Çok görkemli ve bereketli bir zamandı. Huzur içinde Allah'a yalvardık. Ve çoğumuzun duası aynıydı:

"Allah'ım! Bu ulu mabedi Müslümanlara nasip eyle!. Âmin!.."

îki saat kadar sonra ziyaretin bittiğini söylediklerinde bizi bekleyen muhafızların sayılarının arttırıldığını fark ettik. Bir şeyler ters gitmeye başlamıştı anlaşılan. Dediklerine göre şehir halkı galeyana gelip bize saldırmak için limana yığılmışlar. Bunun bir tuzak olup olmadığını bilemezdik. Bu bahane ile bizi yüzer kişilik gruplara ayırdılar ve kara yoluyla şehirden çıkaracaklarını söylediler. îtiraz etmedik. Çünkü iki yıl

bazılarımız için dokuz ay boyunca almaya çalıştığımız, uğruna kanımızı akıttığımız ihtişamlı şehrin taş döşeli şoselerini, mermer saraylarım, görkemli kiliselerini velhasıl merak ettiğimiz her şeyini görmek hoşumuza gidecekti. Belki de Bizanslılar, bize şehirlerini göstererek övünmek veya sulh anlaşması dolayısıyla neyi kaçırdığımızı göstererek morallerimizi bozmak istiyorlar diye yorumladık. Her ne maksatla olursa olsun, bir yıldan ziyade, dışından baktığımız şehre içeriden bakma fikri hoşumuza gitti.

Benim de içinde bulunduğum Mesleme idaresindeki yüz kişi, Ayvansaray altındaki kapıdan1 çıkacaktı. Buraya kadar her şey normaldi. Kostantiniyye'nin her zaman ihtişamlı bir şehir olduğunun, Bizans'ın oraya "Şehirler Kraliçesi" deme1 Kiliomene

338

sinin bir efsaneden ibaret kalmadığını gördük. Hepimiz binaları, meydanları ve o meydanları süsleyen taş döşeli patikaları hayran hayran seyrettik. Ve Ayvan Saray'daki triklinos önünden geçerken birden irkildik. Yığınla asker bizi izliyor ve öfkeyle bağırıyorlardı. Küfrettikleri aşikârdı. Özel muhafız birlikleriymişler. Ne kadar görmezden gelmeye çalışsak olmadı. Biz

sükûnetimizi muhafaza ettikçe onlar taşkınlıklarını artırdılar. Ve nihayet biz de gayrete geldik, karşılıklı sataşmalar şiddetlendi. Aklıma takılan ilk şey, bizi kışkırtarak tuzağa düşürmek istedikleri oldu. Belki de başından beri hep bir plan dâhilinde hareket etmişlerdi. Silahlarımız alınmış, gücümüz beşe bölünmüştü. Şimdi itidal ve sabır zamanıydı. Ama bazı mücahidler üzerimize yürüyen birkaç askere karşı sabredemedi. Mesele büyüdü. Biz de ele geçirebildiğimiz tahtalar, ağaç dallan, taşlar ile karşılık verdik. Bir anda ortalık karıştı ve can havliyle çarpışmaya başladık. Bir de baktık ki Bizans askeri ikiye ayrılmış, kimisi bizimle savaşıyor, diğerleri onları durdurmaya çalışıyordu. O zaman bunun planlı bir saldırı olmadığını anlayıp geri çekildik. Ne çare, olan olmuştu. Meğer İmparator triklinosun terasından her şeyi görmüşmüş. Derhâl içimizden üçünü yanına çağırttı. Yaşananlara üzüldüğünü, bunun sulhu bozmayacağını, bozmaması gerektiğini bizzat söylemiş ve askeri adına özür dilemiş. Şeybe ile Muhammedü'lEnsarî başta olmak üzere altı şehit vermiştik. On kadar da yaralımız vardı. Dahası, çarpışma sesleri surların dışından duyulup İslâm askeri denklerini çözmeye, yeniden savaş vaziyeti almaya, hatta yağlı paçavralara sarılı taş gülleleri mancınıklara

koyup tutuşturmaya hazır bekliyorlarmış. İmparator surlara çıkıp beyaz bayrağı
339

bizzat kendisi sallamasaydı, herhâlde dışandan içeriye ateş toplan düşmeye başlayacaktı. Biz böyle bir şey olması hâlinde kapılan gözümüze kestirmiş, bekliyorduk. Kapılan açabilirsek hezimetimiz bir zafere bile dönüşebilirdi. Ama öyle olmadı ve imparator elçi üstüne elçi göndererek hem bizden, hem Emîr'den özür diledi. Biz kendimizi saray yakınında emniyete alıp beklemeye başladık. Çevremizde de bizi korumak için Bizans askerleri vardı. İmparator'un Emîr'e gönderdiği elçiler döndüklerinde rahatladık. Meğer surlann arkasında yeniden bir cihad meclisi toplanmış ve Ebû Eyyûb için yapılan koruma anlaşması geçerli olmak üzere şehitlerimizin tam da can verdikleri mahallere gömülmeleri ve tespit edilen cizyenin iki katma çıkanlması şartıyla sulhun yürürlüğüne karar verilmiş. İmparator bu teklifi olduğu gibi kabul etti ve hemen o gün Şeybe'nin mübarek na'şını Ayvansaray surlarının içine, Muhammedü'lEnsarî'yi de surun hemen bitişiğinde olacak şekilde deniz cephesine

defnetmemize imkân tanındı. Şeybe'nin bedenini toprağa indirenler arasında ben de vardım. Geri dönerken son bir kez kabre bakan Şeybe'nin yakın dostu Zeyd, kulağıma fısıldadı:

"Farkında mısın Altın Çekirge?"

"Neyin efendim, neyin farkında mıyım?"

"Kutlu Nebi'nin müjdesine mazhar bir şehrin surları içine defnedilme bahtiyarlığının..."

"Hiç şüphesiz doğru söylüyorsunuz efendim. Keşke Ebû Eyyûb'un na'şı da buraya defnedilebilseydi!"

"Hayır, Altı Çekirge, bunun için üzülme. Çünkü o, tam da istediği yere defnedildi."

O sırada içimden, "Keşke burada şehit olan ben olsaydım da buraya defnedilseydim!" diye geçirdim. Böylece Ebû Eyyûb'un yakınında olur, salih kullara karışırdım.

340

Sonbahar rüzgârları başladığında, ordumuz geldiği yoldan Dımaşk'a dönüyordu. Evet, zafer kazanamamıştık, fetih gerçekleşmemişti ama Allah'ın adını yaymak üzere cihad emrini yerine getirmiştik. Hepimizin içi rahattı. Vebalardan, kesilmiş kellelerden, acılar ve üzüntülerden sonra nihayet Kos tantiniyye'yi

kendi hâline bırakıp gidiyorduk. Mücahidlerden bazıları neredeyse iki yıla yakındır evlerinden uzaktaydılar ve şimdi, ailelerine, çocuklarına götürebilecekleri küçük birer ganimetin de sahibiydiler. Dönüşte boyunları bükük olmayacaktı yani.

Kallinikos ile ailesine veda ettiğim o günün üzerinden artık beş yıl geçti. Dönüş yolculuğu başladığında bütün ordunun içinde yegâne boynu bükük sanki benmişim gibi hissetmiştim. Bütün hâzinemi, amacımı, hayallerimi Kostantiniyye'de bırakıp gidiyordum çünkü. Geri döndüğümde Halîfe'ye yahut babama vereceğim cevabın iyi olmayacağını bilmenin üzüntüsü içimdeydi. Efendiler Efendisi ve Sevgililer Sevgilisi Mu hammed'i görmüş tam otuz üç sahâbi bu sefere katılmıştı ve bunlardan yedisi artık geri dönmüyordu.

Boynu bükük bir benmişim dedim ya, hatırlıyorum, yollar ayağımın altında uzadıkça uzamıştı. Pişmanlığım daha ikinci gece Adapazarı Vadisi'nde* başlayıverdi. Ebû Eyyûb ile geldiğim yollan onsuz gitmenin yükü çöktü omuzlanma, adımlanın kurşun gibi ağırlaştı. Onunla diktiğimiz fidanlan suladıkça, topraklannı eşeleyip otlanın ayıkladıkça teselli bulacağımı zannediyordum; ama hepsi bana ayn bir keder oldu, her biri ayn hatıralan canlandırarak yaktı yüreğimi.

Yalnız Toros yamaçlannda kar ayazında diktiğim fidanın çabucak büyümüş de olgun meyveler vermiş olduğunu görünce

1 Bithynia

341

çok sevindim. Meyvelerinden bolca topladım. Dua etmiş, "Ha medcik" demişti, "sen niyetini halis tut. Canı veren Rabb'im, eğer isterse toprağa değil, kara diktiğin fidandan bile sana meyve yedirir." Keramet buyurmuş, lezzetli meyvelerinden toplayıp torbama doldurdum. Dımaşk'a götürmek üzere. Gel gelelim iş meyve toplamakla kalmıyordu. Bütün yol boyunca içimden bir ses beni tazyik edip durdu:

"Kostantiniyye'de kalmalı, emanetini beklemeliydin, onun kabri muhafazaya muhtaç ve başında daim Kur'an okunmaya layıktır. Sen ise orayı henüz Müslüman olmuş bir aileye emanet edip geldin, yazık sana!.."

"Kallinikos!.. Yalvarırım ona ziyan eriştirme. Yoksa yaşayamam."

*

Dımaşk'a döndüğümüzde kimse beni suçlamadı, hatta gazâmı tebrik edenler bile oldu. Babam ve Halîfe, bana onu neden korumadığımı, ihtiyarlığında onun

hastalığına neden çare bulamadığımı sormadılar. Sorsalardı, Kutlu Nebi'nin o müjdeli hadisi varken onu ve onun gibi daha yedi sahâbiyi korumanın mümkün olamayacağını "Onlar ihtiyar idiler, doğru, ama Kostantiniyye önünde şehit olmayı çok istediler ve ön safta genç yiğitler gibi koştular" diyerek anlatmaya çalışacaktım. Ebû Eyyûb başta olmak üzere sahâbenin şehit olmalarına elbette çok kişi, çok çok üzüldü. Ama hiçbirisi asla benim kadar üzülemezdi. Çünkü artık Dımaşk, benim için eski Dımaşk değildi. Gerçi Halîfe bana eski görevimi vermişti; ulak olarak da artık daha hızlı koşabiliyordum, ama aklım hep Kostantiniyye'deydi. Ebû Eyyûb'u çok özlüyordum. Her gece uykularım bölünüyordu: "Ya kabrine bir şey olduysa? Ya Kallinikos sözünde duramazsa? Ya BizanslIlar ona bir kötülük düşünürlerse? Bedeninin çürümeyeceğini biliyordum da/

342

ya çılgının biri mezarı tahribe kalkışırsa? Ya Eudoksia... Ya Dextus... Ya... Ya..." Günler ve geceler, aylar ve yıllar bu soruların arasında uykusuz geçiyordu. Ebû Eyyûb ile alakalı hatıraları toplamaya, onun rivayet ettiği kırk hadisi başkalarına da öğretmeye ve tıpkı onun gibi

yaşamaya çalışarak kendimi teselli ediyordum. Yine de zihnim ve kalbim beni zorluyor, beynimde aynı soru yankılanıyordu:

"O ki, Kutlu Nebi'ye zarar eriştirmemek için çadırının etrafında geceleri nöbet tutmuştu; sen nasıl olur da onu tek başına küffar elinde bırakır gelirsin?"

Hasret ve ayrılık yarası soğudukça acısı ciğerime batmaya başladı. Çok geceler alıp başımı Bizans'a gitmeyi kurar oldum. Bazen bir kervan, bazen bir Bizanslı tacire rastladıkça yanma takılıp gidivereyim istiyordum. Kendi kendime konuşmaya başlamıştım:

"Diktiğimiz fidanlar ağaç olmuştur, varayım onları sulayıp budayayım, meyvelerini toplayıp dağıtayım!"

Fidanlarımızın ağaca durup meyve verdiklerini görmek beni teselli edebilir zannediyordum. Nasıl ki onun dua ettiği fidan karlar altında bile kök salıp bir yılda meyve vermişti!..

Günlerden birinde Dımaşk sokaklarında çok hayırlı bir haber dolaşmaya başladı. Sevincimden uçabilirdim. Herkes Halîfe'nin Kostantiniyye'ye yeni bir sefer düzenleyeceğini konuşuyordu. Daha teşkilatlı bir ordu, daha tecrübeli askerler ve daha bilindik bir şehir. Elbette yolları iyi bilen bililerine de ihtiyaç olacaktı, işte ben hazırdım.

Önceki seferin üzerinden geçen dördüncü yılda, yeni bir Kostantiniyye kuşatması için gerekli ne varsa tedarik edilerek, üstelik hem karadan, hem de denizden yüksek miktarlarda asker sevkiyatı için şartlar oluşturularak hazırlıklar tamamlandı. Beşinci yılın kış sonlarına doğru yola çıkma

vakti geldiğinde, önceki seferden farklı olarak Dımaşk sokaklarında günlerce süren şenlikler yapıldı. Bu seferki ordunun dilinde "Kostantiniyye İslâm şehri" cümlesi durmadan tekrarlanıyordu. Umutlar ve hayaller önceki seferimizden çok ötelere uzanıyordu, önceki iki kuşatmanın tecrübesini bu sefer iyi kullanacaktık. Bencileyin daha önceki kuşatmaya katılan gaziler de bu umutla yollara döküldüler. Küçük büyük her mücakid, Sevgililer Sevgilisi'nin müjdesine nail olacağına yürekten inanıyorlardı. Bense Ebû Eyyûb Sultanıma kavuşacak olmanın heyecanıyla koşuyordum. Gazilere fidanlarımızın meyvelerini ikram ederek ve meyve ile birlikte Ebû Eyyûb dilinden öğrendiğim hadisleri tebliğ ederek.

Hayatımın bu en güzel yolculuğunda, hiçbir mukavemetle karşılaşmadan Bizans topraklarım şevkle, coşkuyla ve neşeyle kat ettik. Ama Kostantiniyye'de bizi

Grajuva diye bir silahın beklediğini bilemezdik. Bizim yeni bir kuşatma harekâtı için yaptığımız hazırlıkların bir fazlasını Bizans, yeni bir savunma harekâtı için yapmıştı. Üstelik beş yıl önce terk edip gittiğimiz şehir artık daha zengindi ve elbette surlan da daha sağlam. Konstantinos ise daha tecrübeli bir imparator. Yine de biz üstün sayılırdık; çünkü önceki sefer gibi bir salgın hastalığımız ile sayısız hastamız yoktu.

*

Beş yıl sonra yine bir bahar gününde ulaştık Kalkedon'a. Ve hiç beklemeden karşıya geçecek ilk gemiye binenlerin ilki olmuştum. Kuşatma elbette ki ikinci amacımdı. önce dostuma gitmeliydim. Altın Boynuz Halici'ne girmek yine imkânsızdı ve Kostantiniyye'nin ana girişi olan Yedikule'deki1 Altm

1 Kyklobion

Kapı açıklarından geçip ta Bakırköy1 sahilinde karaya ayak basınca artık bekleyeınedim. Koşa koşa, hiç durmaksızın ve hiç yorulmaksızın, Altın Çekirge lakabını sanki ilk kez hak edermiş gibi ta Cosmidion'a kadar vardım. Ona vardım. Huzura çıkmaya vardım. O, hayatıma şekil veren kişiydi. O, her şeyini Kutlu Nebi'ye benzetendi. Ben de Kutlu Nebi'ye giden yolu ona

benzemekte arıyordum. Bulmak umuduyla ve koşa koşa. Beş yılın hasreti vardı içimde. Sesi kulaklarımda, de vapılı gülümseyen yüzü gözlerimin önündeydi. Ve ona yaklaştıkça kokusunu da duymaya başladım.

Cosmidion'da çevre fazla değişmemiş gibiydi. Uzaktan dostuma doğru baktım. Kıble cihetine diktiğim cevizin dallanıp yükseldiğini fark edince sevindim. Bir yandan Kaliini kos'un verdiği sözde durduğuna çünkü o bakmamış olsaydı şu ceviz fidanı büyüyüp meyve verecek çağma gelemezdi, diğer yandan Ebû Eyyûb'un temiz kalpliliğine ve ihlâsma yeniden inandım. 'Kim bir fidan dikerse, AÜah o ağaçta ye tişen meyve sayısınca amel defterine sevap yazar.' hadisini ondan öğrenmiştim ve inşallah Rabb'im bana o ağaçta tomurcuklanan cevizler sayısınca ecir verecekti.

Hedefimi gördükten sonra Altın Boynuz Halici'ne doğru meyilli araziden inmeye başladığımda ağacın hemen yanı başında bir çatı dikkatimi çekti. Kim buraya bir ev yapardı? Vanp öğrenecektim elbette.

Ayaklanın toprağa binbir hatıra ile basıyordu. Bir zamanlar can verip kanlarımızı döktüğümüz kanal kendiliğinden dolmuş, savaş alanı yeşermişti. Çevresinde koyunlar ve inekler otluyordu. Uğrunda şehitler verdiğimiz Bayrampaşa2 Deresi

1 Hebdoron

2 Lycus

345

yine Bizans surlanna doğru akmaya devam ediyordu. Ebû Eyyûb'u defnettiğimiz yere yaklaştığımda heyecanımın arttığını hissettim. Artık kalbim daha hızlı çarpıyordu. Ama hayret, şu ev, hem de tam kabrin bulunduğu yerdel İhtiyatla yaklaştım. Evet, işte mezan tam şuraya kazmıştık. Ama neden kabir bir evin bahçesinde kalmıştı ki? Üstelik üzerine bir de tavan çakılmıştı. Bu evi Kallinikos'un yaptırdığını tahmin etmek kolaydı, ama bahçeye ve çevreye bakıldığında buralara kadın eli değdiği de hemen görülebiliyordu. Yoksa Oxy Ana veya ele avuca sığmaz kızı Eudoksia da burada mı duruyorlardı? Hayır canım; Bizans'ın dışında bu dağ başında ne işleri olabilir? Bu ev her kimin olursa olsun, Ebû Eyyûb'a ulaşmak için içinde kilerden izin almam gerekiyor olması canımı sıkmaya başladı. Bahçede otlayan iki keçi ve birkaç tavuğun arasından geçip kapıyı çaldım. Bir anda kalbimin sesi tokmağın sesinden baskın çıktı zannetmiştim. Dizlerim titriyordu. Çünkü kapıyı tanımadığım bir kadın açtı. Hiç beklemediğim bir şeydi bu. Üstelik beni görünce

tedirgin oldu. Kostantiniyye önlerinde Arap giysileri içindeki bir delikanlıyı kim yadırgamazdı:

"Evet?"

"Şey.. Beben... Kallinikos..."

"Neden arıyorsun onu?"

"Siz onu tanıyor musunuz?"

"Neden anyorsun dedim?"

"Eski bir dostluk işte... Damascus'tan..."

Kadının bakışlarından ürkmeye başlamıştım. Rahibe giy sileri içinde olması da ayrıca beni tedirgin ediyordu, içimden, "Eyvah, gaf yaptım." diye geçirmeye başladım. Ebû Eyyûb'un kabri başında bir rahibenin ne işi olabilirdi, özür dileyip geri dönmek üzereyken titrek ama coşkulu bir ses işittim:

"Hamedcik!.."

"Kallinikos! Dostum!"

Kapı eşiğinde sarıldık. Çökmüş, arıklaşmış, ruhu ve nefesi çekilmiş bir ihtiyara dönmüştü. Kulağıma fısıldadı:

"Çıldırmak üzereydim, iyi ki geldin?"

îlk cümlenin şikâyet olması içimdeki güzellikleri alıp götürür gibi oldu. Ebû Eyyûb'un kabrini korumak için rahibeler arasında bu adamcağızın neler çektiğini düşünerek kendime öfke yağdırdım. Bunca yükü, hem

de yeni Müslüman olmuş birine emanet edip gittiğim için kendimden bir kez daha utandım. Kollarımdan tutup yüzüme baktı. Gülümsemeye çalıştı:

"Pulcheria!. Bak işte Hamedcik bu. Dımaşk günlerinden bu yana dostluğunu taşıdığım genç adam. İşte bu o, sana durmadan anlattığım Altın Çekirge!"

Kallinikos, adını telaffuz edince hatırlar gibi oldum. Pulcheria, General Dextus'un kızıydı ve önceki kuşatmada BizanslI askerlerin üstün başarı gösterdikleri günlerin gecesinde, Bizans surlarının üzerindeki çadırda kıvrak rakslar ve coşkulu şarkılarla babasının askerlerini eğlendirip Müs lümanlara nispet yapardı. Demek şimdi bir rahibe olmuştu. Neyse, şimdi bununla ilgilenecek durumda değildim. Kallini kos'a göz ucuyla bahçeyi işaret ettim.

"Evet evlat!.. Emanetini emanetim bildim, tek bir ziyan eriştirmedim!"

Hemen koştum. Selam verdim. Baş ucuna oturdum. Üzerinde biten otlara elimi koydum ve hıçkırırken akan gözyaş lanını toprağına karıştırdım. Üç saat kadar hafızamdaki bütün sureleri okuyup mezarına üfledim. Toprak mı titriyordu, benim ellerim mi bilemedim, ama o üç saatin sonunda, daha evvel yaşamadığım şeylere şahit oldum. Anlatamayacağım Şeyler. Belki

anlatmamam gereken şeyler. Üstelik çok güzel bir kokunun yayıldığı bu kabrin başında.
347

Oracıkta hatıralara dalmıştım. Oturduğum yere baktım, iki askeri barıştırırken "Müslüman'a, din kardeşiyle üç günden fazla dargın durması caiz değildir." dediği an gözümün önüne geldi ve munis sesi kulaklarımda çınladı. Cosmidion'a ilk geldiğimiz günlerden birinde, "Evlat, Kutlu Nebi'nin 'Benim yolumdan sapan benden uzak düşmüştür.' hadisini akimdan çıkarma sakın; hangi şart, zaman ve zeminde olursan ol, bu ikazı sakın akimdan çıkarma." dediğinde de yine buralarda Gümüş ile üveyiklerin oynayışlarını seyrediyorduk. Yanımızda Eudoksia da vardı. Keşke Gümüş ölmeseydi de buralara getirebilseydim. Kim bilir, ne kadar neşeli uçardı?
Akşam olmak üzereydi ve ben dostumun başından ayrılamamıştım. Gün inerken kıble cihetinde on adım kadar mesafeye bir fidan diktim. Bu sefer bir çınar dalıydı ve onun anısına diktiğim son fidandı. Ulu bir ağaç olsun, kabrin yerini belli etsin diye yaptım bunu. Allah'ın bu çınara uzun ömür vermesi içiıı de dua ettim ve ısrarla beni çağıran Kallini kos'un yanma döndüm. O

sırada îslâm askerleri yürüyüşünü tamamlamış, sahradaki eski savaş alanına karargâh kurmaktaydılar ve alacakaranlıkta sesleri bize kadar geliyordu. Mü cahidler her şeyi beş yıl önceki gibi ama bu sefer tıkır tıkır ve düzenle yapıyorlardı. Kallinikos ise onlara baktıkça hayıflanarak başını sallayıp duruyordu. Merakla sordum:

"Neden böyle yapıyorsunuz ki?"

"Çoğu şehit olacak da ondan!"

"Yanılıyorsun Kallinikos, bu sefer çok daha hazırlıklı ve planlı geldik. Gayemiz de önceki şehitleri küfrün ayaklan altında ezilmekten kurtarmak."

"Şüphesiz öyledir, lâkin yine de hepsi şehit olacaklar."

Ne demek istediğini o vakit anlamamıştım. Yanıldığını düşünüp üzerinde de durmadım. Karargâhta tek tük kandiller

yakılırken kabrin başında uzun uzun konuştuk. Pulcheria da yanımızdaydı. Ben gittikten sonra, beş yıldır neler neler olmuş meğer? Kallinikos'u çökerten dertler yığın yığındı. Ve artık dünya umurunda değil gibi. Anlatırken sanki başkasımn başından geçmiş şeyleri hikâye ediyordu, öylece sakindi:

"Sen gidince..." diye başlamıştı söze, derin bir soluk aldıktan sonra ve heyecanla sürdürmüştü, "Sen gidince evlat, önce Dextus, ardından Andreas, şatafat ve görkemle Cosmidion'a geldiler. Maksatları beni etkilemekti zannederim. Ben şu gördüğün su kuyusunu kazıyordum. Tahmin edeceğin gibi ikisi de Greguvar'm formülünü istiyor ve onu Azgın Ateş'e veya 'Bizans'ın Öfkesi'ne dönüştürebilmek için hangi maddeden ne kadar kullanacaklarım, elde etmek istedikleri ateşin büyüklüğünü nasıl belirleyeceklerini soruyorlardı."

"İmparator'a verdiğiniz bilginin gerisini yani, öyle mi? Pahalıya s ats aydınız!.."

"Satsaydım bu yüzden zengin olabilirdim. Ama birisi kızımı, diğeri karımı benden çalmış iki adamla pazarlık yapamazdım. Hem Oxy, hem de Genna o formülün hiç yazılmamış olmasını istiyorlardı çünkü. Oysa Bizanslı papazlar, împa rator'a verdiğim formüllerin üzerinden, kısa sürede silahın menzilini bir stadiona çıkarmaktan söz etmeye başladılar."

Kallinikos'un söylediğinden Grajuva'nm, yüz ayak ötedeki her şeyi tutuşturabilecek güce eriştiği anladım ve askerlere bakıp "Hepsi şehit olacak." derken neyi kastettiğinin farkına vardım. Demek beş yıl evvel Kallinikos'un icat etmek üzere olduğu Seyyal Ateş artık

ele avuca gelir bir silah olmuştu. Hayıflanarak mırıldandım:

"Keşke formülü onlara hiç vermeseydiniz!"

"împarator'a söz vermemiş olsaydım bu kolaydı Hame dcik, ama sözümde durmak zorundaydım. O bana kızımı ve

349

kanmı vermişti. Ama öte yandan Dextus ve Andreas başıma birer bela kesildiler. Dertleri elbette İmparator Konstanti nos'un Grajuva'ya sahip olması değil, silahı onun adına kendilerinin kontrol ediyor olma hesaplarıydı. Ve yazık ki Dex tus daha acımasız çıktı. Alçak herif, silahı elde etmek üzere Oxy'yi tekrar kaçırdı benden."

Gizlice Pulcheria'yı işaret ettim. Babası hakkında konuştuklarına dikkat etsin istiyordum. Anladı ve sözüne o bahisle devam etti:

"Rahibe kıyafetine bakma sen onun. Dilinde Allah zikri daimdir. Gerçi Ebû Eyyûb hazretlerinin kabrini tahrip etmek için ilk gelen o olmuştu. Babasının Emir'e verdiği sözü ilk o bozmak istemiş; mezarı tahribe o kalkışmıştı. Kuyu inşaatını bitirdiğim gündü. Biliyorsun bu tür işlerde kimse elime su dökemez."

"Bilmez miyim, ateşleri bile önce kuyulardan çıkardığını..."

"Zavallı Oxy ne kadar dil döktü yapmaması için, bilemezsin. O da sana söz vermişti zâhir, mezarı koruyacaktı ve sözünden de hiç dönmedi. Pulcheria'ya yalvarıp durdu bu yüzden; kendi yetiştirdiği bir insanın ona sözünü çiğnetecek bir şey yapmasma dayanamayacağını, buna babasının da razı olmayacağını tekrar tekrar anlattı."

"Belki de dayanamazdı!"

"Evet, sevgili Pulcheria, yapsaydın muhtemelen dayanamazdı?"

"Allah Oxy Ana'ma rahmet etsin!"

Oxy Ana'nm vefatını böyle öğrenmek istemezdim. Ama karşımdaki insanların acılarını tazelemenin de anlamı yoktu. Başka zaman Kallinikos'a anlattırırım diye üzerinde durmadım. Rahmet dileyerek konuyu yine mezara çekip Pulcheria'ya baktım:

"Peki ne oldu?"

350

"Ne olacak, mezara yaklaşırken her adımda kendimi biraz daha titrer buldum. Ben burayı tahribe güç ve

kuvvetle gelmiştim ama gitgide dizimin dermanı kesiliyordu. Sıtma nöbeti geçiriyordum sanki. Terliyor, titriyordum. Bir şeyi fark ettim; mezardan uzaklaşınca sakinleşiyor, yaklaşınca titremem artıyordu. Yine de inadım inattı, gece olunca her şeye yeniden başladım. Mezarın içindekini ve hatta toprağını bile dışarı atmaktı niyetim. 0 günlerde Kostantinopolis'te bir hikâye anlatılmaya başladı. Meğer kocası kuşatmada ölen BizanslI bir kadın benden önce Ebû Eyyûb'un kabrini tahrip etmek istemiş ve bu niyetle gelip eline kazmayı alınca birden hastalığa yakalanmış. Elbette buna inanamazdım ama o gün başıma gelenler beni inandırmaya yetti. Çünkü mezara ilk kazmayı vurduktan sonra şuurum gitti, düşüp bayılmışım. Kendime gelir gibi olduğum sırada bir rüya gördüm: Bulunduğum yerde bir pınar varmış ve o pınarın suyunda yıkanmam gerekiyormuş"

"Sabahleyin kabrin içinde baygın bulduk. Bedeni ateş gibi yanıyordu. Hemen kuyudan su çekip ıslattık. Biraz ferahladı. O arada rüyasını anlattı. Rüyasında kendisine telkin edilen su işte şu kuyunun suyuydu."

"Rüyamda tarif ettikleri pınar da Kallinikos Usta'nm şu kuyuda biriktirdiği pınar!"

Hayretler içindeydim. Kallinikos ile Pulcheria'nın dostluğu kadar onun gördüğü rüyadan da etkilenmiştim. Kallinikos'a bakıp sordum:

"Sonra?"

"Dextus, kızının başma gelenleri benden bildi ve acısmı Oxy'den çıkartmaya yemin etti. Çaresizdim. Yaşadıklarımız Genna'yı etkilemişti. Beyaz güvercinim benim, durup dururken flüt çalmaya merak saldı. Evimizde acılar yaşanıyordu ama o eski Bizans şarkılarıyla, askerleri öven zafer şarkıla

nnın ezgileriyle meşguldü. Neyse ki Pulcheria çabuk iyileşti. Onu iyileştiren şeyi çok sonra anladık?"

"Neymiş peki?"

"Ebû Eyyûb'un ayak ucundan çıkan su tabii ki."

"Buna inanmamı beklemiyorsunuz ya?"

"İster inan, isten inanma Altın Çekirge. Çünkü Bizans topraklarında irtiaş illetine yakalanmış ne kadar insan varsa buraya geliyor ve iyi olup gidiyorlar. İrtiaş yanında sıtmayı da iyileştirdiğine dair tevatürler oluştu. Geceleri mezara nur inmeye başladığında ise..."

"Nur mu indi?"

"Her Cuma gecesi hem de... Bekle az sonra, karanlık çöker, sen de görürsün. İşte o vakitten sonra Ebû

Eyyûb'un kabri her yerde meşhur oldu. Halk, Bizans ayazmaları gibi burayı da ziyarete başladı."

"Hristiyan azizleri gibi itibar gördü senin anlayacağın."

Bunu duyunca Kallinikos'u çökerten şeyin ona emanet ettiğim mezan koruma gayreti olmadığına sevindim. Efendiler Efendisi'nin Ebû Eyyûb hakkmdaki hadisi hatırıma geldi ve gülümsedim. Kallinikos neden güldüğümü sorunca da Hay ber'deki hikâyeyi anlatıp dualı hadisi söyledim: "Rabbim! Sabahlara kadar uykusuz kalıp nöbet bekleyerek beni korumaya çalışan Ebû Eyyub'u Sen de dünyada ve ahirette koru!"

Kallinikos, böyle bir hadisin varlığına hayret ediyor, gerçekten de Ebû Eyyûb'un kendi kendini koruduğunu ve mezan muhafaza için kendisinin bir şey yapmadığını söylüyor, Allah'ın onun varlığına bir hırz nasip ettiğine imada bulunuyordu ama benim aklım hâlâ Oxy Ana ve Dextus alçağında; Andreas ve Eudoksia'daydı:

"Sonra?"

"Sonra işler karıştı. Genna'nm burda olmadığı bir gün Andrejas, askerler ile evimizi bastı. Gözümü bağlayıp ben1

352

izbe bir yere götürdüler. Tam yedi gün işkenceye maruz kaldım. Beni Genna ile tehdit ediyorlardı. Bildiklerimi söylemekten başka çarem kalmamıştı. Bana bir ilaç içirdiler. Kendime geldiğimde burada Genna'nm dizinde yatıyordum. Meğer Genna önce beni bulmuş, sonra da hepsini haklamış. Adamların neden öldüğünü hiç kimse bilememiş. Genna'ya sordum; ama cevap alamadım. îşi şakaya vurdurup 'Onlara şarkılar çaldım!' deyip geçiştirdi. Tabii eski efendisi Andreas'ı öldürmenin ruhunda yarattığı sarsıntıdan kurtulması da çok zor oldu. Günlerce rüyalarında sayıkladı ve bir sabah kalktığında şükreden cümlelerle hayata yeniden başladı. O gün bana içini döktü ve 'Yaptığım en ustaca işin, kendi ustama nasip olmasmdan bahtiyarım, babacığım!' dedi. Ne yaptığını bilmiyordum, ama kızımın mutlu olmasına sevindim. Öte yandan Andreas'm faili meçhul ölümü Dextus'u rahatlatmış, hatta cesaretlendirmişti. Fakat beni bulamadığı bir hafta boyunca Oxy'ye işkence edip nereye saklanabileceğimi sorup durmuş. Oxy kesinlikle bilmediğini söyleye söyleye can vermiş."

"Başınız sağ olsun efendim. Çok üzüldüm. Nereye defnettiniz, başmda Kur'an okuyayım."

"Buna çok sevinirim evlat. Şu yamaca defnettik, bak işte şu ağacın altına."
"Okurum efendim, Allah size uzun ömür versin efendim."
"Hayırlı ömür de Altın Çekirge, artık hayırlı ve uzun olmayacak bir ömür istiyorum çünkü. Bir an evvel karımla kızımın yanma, cennete gitmek için."
"Nasıl yani, Eudoksia?"
Cümlemin gerisini getiremedim. Kallinikos'un beş sene içinde neden ihtiyarlayıverdiğini bu temennisinden sonra çok iyi anlamıştım. Eğer yanlış duymadıysam sanki kızım da kaybetmişti. Ama şimdi bunu konuşmanın fazla yaran ol353

mazdı. Konuyu değiştirmem gerekiyordu. Pulcheria'yı incitmemek için sesimi alçaltarak sordum:
"Dextus'a ne oldu?"
"Konağında düzenlediği bir eğlencenin sabahında ölü bulunmuş. Genna'nın da katıldığı o eğlencenin sonunda. Sabaha karşı Genna'm, benim nazlı çiçeğim eve geldi ve son defa flütüne üflediğini, artık rakkaselere şarkılar çalarak erkeklerin önünde şehevî oyunlar oynamalarına fırsat vermeyeceğini falan anlattı ve çok sevdiği flütünü ocakta yanan ateşe atıverdi.

Flütü yanarken gözlerinden akan yaşlar arasında bana intikamımızı aldığını söyledi ve çıkıp gitti. Neden bahsettiğini de neler olduğunu da anlayamadım. Sonraki günlerde kimse onu ne gördü, ne izine rastlayabildik. Beş yıl ondan hep bir haber bekledim durdum. Nihayet birkaç hafta evvel Altın Boynuz'un Cibali1 Kapısı önlerine bir kadın cesedi vurmuş. Tesadüfen bir balıkçı söyledi. Gidip baktım. Elbisesi benziyordu ama vücut tanınmaz hâldeydi. Pulcheria'nm zoruyla getirip Oxy'nin yanma gömdük ama ben onun Genna olduğuna inanmıyorum. Eğer o benim nazlı çiçeğim idiyse ölmemeli, ta yürekten şehâdet getirmeden son nefesini vermemeliydi. Hâlâ umut ediyorum ki sevgili Genna'm ben gözlerimi yummadan çıkıp gelecek, Pulcheria ile birlikte iki kızım olacak."

Kallinikos gerçekten de çıldırma raddelerine gelmiş olmalıydı. Bunca dert üst üste yığılırsa buna kim dayanabilirdi? Andreas ve Dextus ile aralarındaki garip tecelliyi düşündüm. Başkalarının çocuklarına babalık yapan ve dostlukları kin ile sona eren adamlar. Ve hayatlarını etkileyen, kaderlerini birbirine düğümleyen bir silah: Grajuva. Namı diğer Seyyal Ateş. Kostantiniyye halkının şimdilerde buna Rum Ateşi dediğini

1 Eis Pegas
354

Pulcheria söyledi. Kallinikos'un bu ateşi icat ettiğine çok pişman olduğunu ve zaman zaman kederinden kendini kaybettiğini anlattı.
O gece ordugâha dönmedim, önce Oxy Ana'nın mezan başında Yâsîn okudum. Eudoksia ile yaptığımız yolculuklara dair hatıraları düşündüm. Eğer sağ ise bir gün babasını görmeden ölmemesi için dua ettim. Babası onun idam edileceğini öğrenince annesini dünya gözüyle bir kerecik olsun gösterebilmek için hayatını ortaya atmış, her fedakârlığa katlanmıştı madem; o hâlde son nefesini vermeden onu bir kere daha görmeyi hak etmiş sayılırdı.
Oxy Ana'nm mezarı başından Ebû Eyyûb'un kabrine geçtim. Sabaha kadar bir hatim okudum. Ve ben okurken na'şı mn üzerine nur yağdığını gözlerimle gördüm. O kadar ki huzmeler toprağı delip ta aşağıya iniyordu.
*
Sonraki zamanlar hızlı aktı. Yeni askerler ile yeni kuşatmamız devam ediyordu. Elbette her gün orduyla cihada katıldım, her gece Ebû Eyyûb'un kabrine ve

Kallinikos'un bahçesine geldim. Eski iki dostumu ziyaret etmek üzere...

Bu sefer emîrimiz Büsr bin Ebû Ertat idi. Önceki tecrübeme dayanarak çok başarılı bir emirlik yaptığını söyleyebilirim. Ne çare ki Bizans bu defa bizden hiç korkmamıştı. Şehri kuşattığımızda hiçbir Bizanslı normal hayatında değişiklik bile yapmadı. Ne çarşıda pazarda fiyatlar arttı, ne un veya buğday karaborsası başladı. Sokakları, "Rum ateşimiz varken, isterse iki katı askerle gelsinler!" tarzında bir sohbetin dolaşıp geçtiğini öğrendik, o kadar.

Büsr bin Ebû Ertat, herkes tarafından çok seviliyordu. Mücahid ve gazilerin tamamı bu yüzden peşine takılıp gel şp

mişlerdi. Sahâbeden on kadar yaşlı insan ve genç cengâver den oluşan hareketli, cevval bir ordu... Neler yapmazdı? Ama yapamadı. Bizans buna fırsat bırakmadı. Altın Boynuz Ha lici'nde donanması şahin gibi bekliyordu. îster istemez kuşatmanın ağırlık noktasını Cosmodion yerine Topkapısı1 ile Mevlanakapısı2 arasına kurduk. Mancınıklar kurup günlerce surlan dövdük ama nafile. Gemilerimiz ne zaman halice girmek için manevra yapsalar, biri veya

ikisi yanarak geri döndüler. Kallinikos'un bir zamanlar icat etmeye çalıştığı Seyyal Ateş, Grajuva adıyla geliştirilmiş, alevleri neredeyse iki sta dion uzaktaki her şeyi tutuşturacak güce ulaşmıştı. Dediğine göre bu "Zalim Ejderha" o artık böyle diyordu kendi bulduğu silahın başka bilginlerce geliştirilmiş hâliydi ve formülünü de yalnızca imparator ailesi biliyordu. Müslümanlar da ona Kostantiniyye halkı gibi "Rum Ateşi" dediler. Bana göre bu Zalim Ejderha her ne vakit Müslümanlar üzerine püskürse Kallinikos bir kez daha tövbe ediyor, en az beş müminin daha şehit oluşunun hesabını kendine yazıyor, bütün İlmî hayatına lanetler okuyordu; yoksa her patlamada bir insan bu derece ürküp titremezdi.

Emîr Büsr, kuşatmanın ikinci ayında, Bizans'ın elinde Rum Ateşi olduğu müddetçe bir sonuç alınamayacağını, zafer veya fethin nasip olmayacağını anlamıştı. Başka çareler düşünüp kuşatma noktalarını değiştirdik. îşe yaramadı. Altı ay böylece geçip gitti.

îlk yaz sonunda, umutlarımızı sonraki yaza çevirip kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldık, önceki kuşatmadan sonra BizanslIlar, senatörlerin önerisiyle Kalkedon'a bir thema askerinin yansı kadar asker yığdılar. Teşekküllü bir garnizon

1 Aziz Romanos
2 Rhesium Kapısı
556

demekti ve orada barınmamız artık ihtimal dışıydı. Ordumuz çaresiz Erdek'e1 çekildi. Burada kışlayıp sonraki bahan bekleyecekti. Ben elbette Ebû Eyyûb'un yanında, Kallinikos ile birlikte kaldım. Niyetim hem Ebû Eyyûb'un kabrine sahip çıkmak, hem de Kallinikos'u biraz teselli edebilmekti. Fakat o yaşamak istemiyor gibiydi. Kış ortasında, fırtınanın göz açtırmadığı bir günde Pulcheria'nm çığlıklannı duydum:
"Hamed yetiş, Kallinikos Ustam kuyuya düştü!"
Koşup güçlükle çıkardık. Başından kanlar akıyordu. Anlaşılan çakılmıştı. Çevreye baktım, evet, yerler buzluydu, yamaçtan kaymak mümkündü, ama kuyuya düşmek için özel çaba gerekirdi. Meğer Pulcheria önünden ilerliyormuş. Ona söylemedim, ama ben düşmediğinden, kendisinin kuyuya atladığından şüphelendim. Çok sevdiği Oxy'ye bu dünyada veda etmiş, ötede kavuşmak için kendisi atlamış olmalıydı. Zaten o günden sonra bir daha kendini hiç bilmedi ve asla iyileşmedi. Zannederim iyileşmeyi de istemedi. Hayata bunca kötülüğü verdikten sonra ondan ne iyilik

alabilirdi ki? Üç hafta kadar sonra ruhunu teslim etti. Onu da Oxy Ana'nın yanma, karların altına ellerimle defnettim. Ertesi gün de Pulcheria, Ayia Menas Ayazması'na geri döndü. Oraya gelen çocuklara İslâm'ı anlatmak için.

Kallinikos'un ayrılığı üzücüydü ama Ebû Eyyûb'un yanında zaman pek çabuk geçti. Kış, Kostantiniyye'ye beş sene önceki gibi gelmedi üstelik. Altın Boynuz bir kere bile donmadan mevsimler değişti. Tabi Emir Büsr, İslâm ordularım yeniden çekip getirdi. Müslüınanlar kuşatmayı yeniden başlattıkları gün Cosmodion'da iki keçi ve birkaç tavukla ben vardım. Bir de Rum Ateşi. Bizans, yalnızca kılıç kalkana, ok

1 Arktonnesos

İ57

a

ve yaya istinat eden savaşları çoktan terk etmişti. Hatta eski âdeti olan düşmanlarını parayla kandırıp bölme, küçük parçalara ayırdıktan sonra da ya kendilerini birbirine kırdırma veya kendisi kırma yolunu da artık istemiyordu. Elinde Rum Ateşi varken bunlara ihtiyacı yoktu.

Kuşatma baharının ilk günlerinden itibaren Zalim Ejderha mücahidler arasında bir vahşetin adı olmuştu. Herkes surlara tedirgin yaklaşıyor, gemilere helalleşerek biniyordu. O günkü büyük taarruza kalkıp da ön safta surlara yaklaştığımız sırada bu vahşeti bizzat yaşadım. Ateş her şeyi tutuştu ruverdi. Ve Kallinikos'un yüzünü gördüm. Dostumun yüzünü. Dostumun icadı olan alevler arasında... Bir zamanlar karısıyla kızma karşılık Bizans'a verdiği formülün ürettiği azgın alevler arasında... Grajuva'nm azgın bir silah olduğunu, Seyyal Ateş'in gerçeğini öğrendiğim andı. Gerisini hatırlamam çok zaman almış. Beni ziyaret için gelen genç mücahidler, üç gündür bir sedyede yattığımı söylüyorlar. Hafızam gidip geliyormuş. Bunu bazen ben de hissediyorum. Tıpkı şimdiki gibi. Başım dönüyor ve zihnim bulanıyor. Ama hatırlamak istiyorum. Gücümü toplamalı ve hatırlamalıyım. Ben bir mecnun değilim, aklımı da yitirmedim. Benim Kostantiniyye ve muhasara hakkında bildiklerimi şu koca ordunun içinde kaç kişi biliyor ki? Ama neden sık sık başım dönüyor ve zihnim bulanıyor. Ah başım!.. Yine mi? Aklım! Alı aklım!.. Evet evet, hatırlıyorum, duyuyorum... Yok, hissediyorum... Başıma gelen her şeyi, yaşadıklarımı hissediyorum. İşte savaş son

savletiyle devam ediyor. Mücahidler surların önünde siperlere gizlenmiş ok atıyorlar. Görüyorum; mancınıklar ateş gülleler fırlatıyor, Kostantiniyye'den dumanlar yükseliyor. Bir alev geldi. İçinde Kallinikos'un yüzünü gördüğüm alev... Çok büyük... Çok büyük... Çe.vremde çığlıklar var:
358

"Yaralandı!.. Yaralandı!.."
"Ateşten uzaklaştırın hemen!"
"Başına bir temren saplanmış, kanı durduramıyoruz!"
Boşluk... Duygusuzluk... Ne zaman gözümü açtığımı bilmiyorum. Zamanı veya günü bilmiyorum. Aklım başımda mı diye düşünüyorum. Başımdaki insanların benden bahsettiklerini biliyor ama cevap veremiyorum. Derinden, çok derinden adımın çağrıldığını duyuyorum. Emîr Büsr'ün sesi bu.
"Hamed! Hamed!.. Uyanık mısın Hamed? Altın Çekirge! Beni duyuyor musun yiğidim?"
Gözlerimi bir açabilsem, ah! Göğsüme bir dağ oturtmuşlar gibi ağırlık altındayım. Fidanların ağaç olduklarını, bazılarının dallarından meyveler topladığımı görüyorum. îşte yine o ses:
"Hamedcik!.. Bizden bir isteğin, bir vasiyetin var mı?"

Emîr Büsr mü bu konuşan, Ebû Eyyûb mu, bilemiyorum. Seste munis bir şefkat var. Beni çağırıyor. Zihnim bulanıyor. Gözlerimi açmak istiyorum. Bana bir şeyler söylemesini istiyorum. O da bu arzumu bilir gibi konuşuyor. Konuşan kim? Nedense zihnim duymak istediklerimi değil de başka sesleri duyuyor gibi. Bu ses Ebû Eyyûb'un sesi, evet, evet...

"Humeyd, evladım, 'Sadakanın en makbulü dargın akrabaya verilendir.' biliyorsun değil mi?" Bunun Kutlu Nebi'ye ait bir badis olduğunu biliyorum ama Azrail ile merhabalaşmayı beklerken neden bana bir akraba vasiyeti söylendiğini kestiremiyorum. Tek akrabamı, babamı düşünüyorum. Bana dargın değildi. Yola çıkarken sarılmış, helalleşmiştik. Benden razı idi. Benim ondan razı olduğum gibi.

Sesler üst üste binmeye başlıyor. Benden razı olmayan bir akrabam yok ki! Başka akrabam yok ki! Konuşan Emîr Büsr mü, Ebû Eyyûb mu kestiremiyorum. Soru tekrar ediyor:

0

"Hamedcik!.. Bizden bir isteğin, bir vasiyetin var mı?" Gücümü topluyorum ve Ebû Eyyûb'un söylediklerini tekrar ediyorum:

"Sizden ve sizin dünyanızdan hiçbir şey istemem. Ancak arzum odur ki Azrail aleyhisselam bize uğradıktan sonra na'şımı Kostantiniyye surlarına yakın götürün. Bu gün savaş hattı nerede oluşursa, bedenimi o noktaya kadar götürün ve orada, savaşan mücahidlerin arasında beni defnedin. Eğer mümkünse kale altına."

Eliyle saçlarımı okşayarak tekrar soruyor. Bu sefer sesini tanıyorum, Emir Büsr bu:

"Elbette bu dediğini yapacağım Altın Çekirge, lâkin neden Bizans'ı gören şu tepeye yahut hendeğin karşı yakasına, hatta Ebû Eyyûb'un ayak ucuna değil de kale altına?"

Gözlerimi açabiliyorum. Başımda onlarca kişi var. Zihnim yerinde işte!.. Neden bana hasta muamelesi yapıyorlar ki? Emir Büsr gülümsüyor.

"Emîr hazretleri. İnşallah bugün surlardan girersiniz. Ebû Eyyûb'dan, Rasûlullah'm bir gün 'Kostantiniyye'de kalenin yakınında salih bir kul defnolunacaktır!' dediğini duymuştum. Umanm ki Ebû Eyyûb'dan sonra bir salih kul da ben olayım."

"Bayıldı... Bayıldı... Haydi götürelim!"

Sarsılıyorum. Zihnim gittikçe berraklaşıyor. Kendimi askerlerin arasında sedye ile surlara doğru giderken

buluyorum. Şehâdet getirmeye başlamalıyım. îşte mücahidler de şehâdet getiriyorlar. Ve tekbirler yükseliyor. Düşünebiliyorum. Aklım başımda... Görüyorum... Sur kapısı bu, yakınımda, çok yakınımda...

Hz. Peygamber Ebû Eyyûb'un evine hicret etmişti, Ebû Eyyûb da şehirler kraliçesi Kostantiniyye'ye... Kostantiniyye fethi benim için Sevgililer Sevgilisi'ne hicret olacaktı. Hep öyle isterdim. Ama olmadı. Belki de bedenim surların içinde yer bulur da hicretimi tamamlarım, fetih benim için gerçekleşir. Azrail ile buluşma vaktimi ertelememeliyim. İşte surun kapısı karşımda. On adım sonra Ayvansaray triklinosu altına girmiş olacağız. Beni taşıyan mücahidlere bakıyorum. Alm lannda nurlar parlıyor. Son gücümü toplayıp sesimi yükseltiyorum:

"Ey müjdelenen askerler!.. Hakkınızı helal ediniz; şimdi ben Rasûlullah'a ve Ebû Eyyûb'a gidiyorum. Kalanlardan Allah razı olsun..."

Çevremi kaplayan bu ışık da ne? Yoksa?!.. Yoksa Ebû Eyyûb Sultan'ımm nuru mu bu? Ama me... Melekler... Sa... Sanki... Habîb... Habîb... Habîbî... Başımı okşayan bu el? E.. Evet o sensin, bildim seni ve sana geldim ey Allah'ın Kutlu Elçisi! Sana salat ve selam oolsun.

tbnmetliğine kabul et beni!.. "Eşhedü en lâtlâhe iüa'üah ve eşhedü enne Muham meden abduhû ve rasûlühû."

VE SONRASI…

"Kim Allah için mütevazı olursa Allah onu ve şanını yüceltir!'

Hadîsi Şerif (Rivayet eden Ebû Eyyûb)

Kabir taşlarının arasından farklı

bir mekâna ulaştıklarında adam oğlunun yüzüne baktı. Dünyayı geride

bırakarak girilen bu manevi iklimin

etkisini yüzünden okumak ister gibiydi. Ulu çınarın gölgelediği avluda

ellerini açmışa dua etmekte olan her

yaştan büyük bir kalabalık vardı ve

camide okunan Kur'an sesiyle dışarıdan gelen satıcıların sesleri birbirine karışıyordu. Yanlarından

geçen gelin ile damat, devinim hâlindeki kalabalığı yarmaya çalıştılar.

Çocuğunu elinden kaçırmış bir anne

onu yakalama gayretiyle koşuştururken bir adama çarpıp okumakta olduğu duaları şaşırttı. Kümelenmiş

güvercinler aynı anda havalandı. Dilencilerin sırnaşık ellerinden biri daha

uzandı. Çocuk cebindeki harçlığım yokladı. Babası ona yardım demeğinin kulübesindeki nur yüzlü Ersin Amca'yı gösterdi. Amcanın yüzündeki gülümseme daha da arttı. Mekânın huzuruna ruhun huzuru eklendi. Baba, vaktin geldiğini düşündü; sesine yeni bir şefkat katarak oğluna anlatmaya başladı: "Hani şehzadem, geçenlerde bir hikâye okumuştuk, hatırlayacaksın, Fatih Sultan Mehmet 'Ya ben İstanbul'u alırım, ya da İstanbul beni.' deyip yola çıkıyordu ya, işte o hikâyenin geçtiği zamanlarda, şehir surlarının önünde kuşatma uzadıkça uzamış, fetih bir türlü nasip olmuyormuş. Padişahın canı pek sıkkınmış... 24 Mayıs akşamı, karargâhlarını kurdukları Edimekapısı önlerinde hocası Akşemseddin ile sohbete başlamışlar. Ta sabaha kadar... Delikanlı sultan bir ara, 'Hocam/ demiş, 'şu Haliç civarında bir yerde Ebû Eyyûb elEnsarî'nin kabri olduğu söyleniyor, keşke neresi olduğunu bilebilsek de üzerine bir kubbe inşa etsek!' Meğer o günlerde Akşemseddin hazretlerinin gözüne geceleri bir nur görünür, göklerden tepenin yamacında, Haliç'in yakınında bir yere akar dururmuş."

"Nur nasıl olur babacığım?"

"Hmmi.. Kar gibi bembeyaz bir ışık düşün şehzadem. Hani havai fişeklerden saçılır, gibi, hani güvercin tüylerinden süzülür gibi..."
"Hıı!"
"Akşemseddin hazretleri sultana gördüğü o nurdan bahsetmiş, belki kabir oradadır diye araştırmaya söz vermiş. İstihare yapmayı düşünmüş."
"İstiare ne?"
"İstiare değil, istihare şehzadem. Hani babaannen arada sırada bir işin veya niyetin hayırlı veya hayırsız olduğunu görebilmek üzere rüyaya yatıyor ya, işte ona istihare diyorlar."
"Anladıım!"

"Dinle şimdi. Sultan Mehmet bu civarda sık sık ok talimleri yaparmış. O gün de göğe doğru bir ok atmış. Hayreti ok, attığı istikametten uzak bir yere düşmesin mi?!.. Sultan önce bunu rüzgârdan bilmiş, üzerinde durmamış. Sonra üç ok daha atmış, onların da aynı şekilde, aynı yöne gittiklerini görünce 'Elimin mizam bozuluyor, hayırdır inşallah!' deyip kemanını elinden bırakmış. Onu izleyen subaşı çok zeki bir adammış, delikanlı sultanın vezirleri ve lalası, okların hedefine gitmediğini görüp kendisini ayıplamasınlar diye böyle

söylediğini anlamış. Zaten o günlerde Kostantiniyye kuşatması da uzamış, herkes hükümdara mesafeli yaklaşır olmuşmuş. Askerde bıkkınlık görülüyormuş. Akşemseddin'e türbenin yerini sorar gibi ağzını aramasının asıl sebebi de buymuş. Eğer Ebû Eyyûb'un kabri bulunabilirse, bunun askere moral olacağını ve fethe giden kapıları açacağını düşünüyormuş. Otağına dönerken hocasından o gece rüyaya yatması için ricada bulunmuş. Hatta ısrar etmiş. Ertesi gün de nurun indiği yeri görmeye gideceklermiş."

"Gitmişler mi?" C

"Evet şehzadem!.. Ertesi gün beraberce çıkmışlar. Yanlarında da muhafızlar. Akşemseddin pek heyecanlıymış. Âdeta yerinde duramıyor, acele ediyormuş. Padişah sebebini sorunca da 'Anlatacağım, sultanım, gidelim hele, anlataca ' ğım!' diyormuş. Yolda bir çobana rastlamışlar, Çoban onlara ne aradıklarını sormuş. 'Mübarek bir mezar.' demişler. Çoban düşünmüş, düşünmüş, 'Olsa olsa şurada olabilir.' diye bir çınar ağacının gölgesini işaret etmiş elindeki sopasıyla, 'Şu kuruyan yaşlı cevizin yamndaki büyük çınarın gölgesinde. Çünkü koyunlanm hiç orada otlamaz ve asla buraya ayak basmazlar, hep çevresinden dolanırlar.'"

"Çınar ağacı nasıl bir ağaç babacığım?"

"îşte şu gördüğün ağaç şehzadem, çoban o vakit bu ağacı işaret etmiş."
"O zaman da burada mıymış bu ağaç?
"Buradaymış tabi şehzadem, burada olmaz mı, ta Ebû Ey yûb elEnsarî hazretleri, yani Eyüp Sultan şehit olduğu zamanlarda dikilmiş buraya. Genç bir gazi dikmiş."
"Ebû Eyyûb ile Eyüp Sultan aynı kişi mi babacığım?"
"İyi bildin şehzadem. Aynı kişi. Gerçek adı Hâlid. Oğlunun adı Eyyûb imiş."
"O hâlde neden Hâlid Sultan değil de Eyüp Sultan diyoruz?"
"Bak bunu hiç düşünmemiştim. Haklısın, ona Hâlid Sultan demek lazım. Üstelik oğlu Eyyûb İstanbul'a hiç gelmemiş. Dahası da onun adını yanlış söyleyip Ebâ Eyyûb diyoruz! Doğrusu Ebû Eyyûb şeklinde olmalıdır."
"Peki Eyüp Sultan'm, yok yok, yanıldım; Hâlid Sultan'm tahtı neredeymiş?"
"Ha?!.. Anladmmm! Sen onu hükümdar zannettin. Hâlid, gerçekte bir sultan değil, bir hizmetkâr, ama muhteşem bir hizmetkâr. Ona biz 'Sultan' diyoruz, onun tahtı gönüllerimizde olduğu için. Bir sultana hürmet

eder gibi ona hürmet ediyoruz sonra. Çünkü o pek çok sultandan daha değerli sayılıyor. Hatta pek çok sultanlar ona hizmet etmişler."

"Kim mesela?"

Fatih Sultan Mehmet ve sonraki her Osmanlı sultanı diyebiliriz. Birisi onun için türbeyi, birisi camiyi yaptırmış. Mesela şu tunçtan kapıyı I. Abdülhamid yaptırıp içeriye de kendi eliyle yazdığı bir 'Maşallah' levhası hediye etmiş. Pek çok sultan tebdil gezerek...

"Ne?"

"Tebdil gezmek dedim şehzadem! Tebdil gezmek, tanınmamak için değişik giysilerle dolaşmak demektir."

"Süpermen gibi mi?"

"Haydi Süpermen gibi olsun. Sultanlar tebdil gezerek onun türbesinin önünde diz çöküp Kur'an okumuşlar."

"Buranın neresinde diz çöküp Kur'an okumuşlar?"

"Haklısın, şimdi türbe yalnızca ziyaret için açık tutuluyor. Ama eskiden, İstanbul'da daha az insan yaşadığı zamanlarda, türbenin içinde de namaz kılmabiliyormuş. Bilhassa sultanların hatim dualarıyla şehzadelerin sünnet merasimleri burada yapılırmış. Ama sen bu sorularınla konuyu dağıtıyorsun bak!.. Akşemseddin hazretlerini anlatıyorduk hani?"

"Peki babacığım, Akşemseddin ne yapmış?"

"Çobanın dediği yeri görünce aradığı mezarı bulduğunu anlamış. Meğer gece rüyasında burayı görmüşmüş. Rüya bu ya, gelip tam şuradaki çimenlere seccadesini sermiş. Sonra da namaz kılıp uzun süre iç dünyasına dalmış. Sanki rüyada olduğunu biliyormuş. Neden sonra Eyüp Sultan'm ruhu ile konuşmasın mı? Ona, 'Beni küfürden kurtarmaya geldiniz, fethiniz mübarek olsun.' diyormuş. Akşemseddin heyecanla uyanıp gördüğü rüyayı düşünmüş. Çok sevinçliymiş. Sabahı zor beklemiş. Adaşın Sultan Mehmet'e tam burada başından geçenleri anlatmış ve 'Aha şurası hünkârım.' demiş, 'Gece rüyamda seccademi serdiğim yet tam şurası idi. Ebû Eyyûb Hazretlerinin kabri şerifi, inşallah bu seccadenin altındadır. Başı da şu toprağa sapladığım çubuğa denk gelmeli.' Padişah onun gösterdiği yere bir çubuk da kendisi sokup lalasının verdiği bu müjdeli haberi o ikindi vakti, mehter vurulurken askerleriyle paylaşmış. Fethi onlara müjdelemiş. Askerler coşmuşlar, ertesi gün için büyük fetih rüyaları görerek uyumuşlar. Uyumayan bir tek Sultan Mehmet imiş. 'Ya Akşem seddin'in haberi doğru çıkmaz ise, ya Şeyh Efendi yanılıyorsa. Üstelik kabir bulundu diye askere de duyurduk.' diye

hayıflanıp duruyormuş. Sonra onu smamak istemiş. Bostancı çavuşlarından birini yanma alıp gecenin bir vakti, aynı yere tekrar gitmiş. Toprağa sokuşturuverdikleri çubukları çıkanp yerine yüzüğünü gömmüş, çubukları da çınarın diğer yakasına, taa şuraya dikmiş."

"Neden böyle yapmış ki?"

"Hocasının sözünün doğru olup olmadığını teftiş için elbette. Nitekim ertesi sabah, beraberce yola çıkmışlar. Çınar ağacının yanma vardıklarında, Akşemseddin çubuğunun yerini değişmiş görünce önce şaşırmış, sonra yeniden eski yerine vanp toprağı eşelemeye başlamış. Sultanın yüzüğü çıkınca da yanındakilere 'Burayı kazın,' demiş, 'iki arşın derinlikte bir taş bulacağız.'

"Bulmuşlar mı?"

"Bulmuşlar elbette. Üzerinde 'Hz. Peygamber'in mihmandarı Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb elEnsarî burada gömülüdür.' yazan bir taş bulmuşlar."

"Zeyd kim babacığım?"

"Zeyd de Hâlid'in babasının adı şehzadem. Zeyd'in oğlu Hâlid oluyor yani. Biliyor musun, eskiden insanların henüz soyadları yokmuş. Bu yüzden birbirine

karışmasın diye isimleriyle değil lakaplarıyla çağrılır, lakaplarını da çocukları olunca alırlarmış. Hâlid'in ilk oğlu doğunca Eyyûb adını vermiş. İnsanlar da ona Ebû Eyyûb diye lakap takmışlar. Yani Eyyûb'un Babası."

"Annesine de Eyyûb'un annesi demişler mi peki?"

"Afferim benim oğluma! Ona da Eyyûb'un Annesi demişler: Ümmü Eyyûb."

"Eyyûb'un benim gibi kardeşleri de var mıymış?"

"Üç tane. İkisi erkek birisi kız. Kızın adı Amre, erkeklerinki Abdurrahman ve Hâlid. Soyunun hâlen devam ettiğini zanne

diyorum. Ama bırakalım şimdi bunu, Fatih Sultan Mehmet'in sonra ne yaptığını merak ediyor musun?"

"Ne yapmış?"

"Muhafızlarına, Eyüp Sultan'm kabri üzerindeki taşı kaldırmalarım söylemiş, içeride safranla boyanmış bir kefen. Kefeni açınca bir de görmüşler ki Eyüp Sultan Hazretleri, yüzünde tatlı bir tebessüm ile orada öylece yatıyor. Gözleri açık olsa sanki kendilerine bakıp gülümsediğini sanacaklarmış. Bedeni hiç çürümeden, hiç bozulmadan öylece duruyormuş. Derhâl kapatıp mezara koyarak bir cenaze namazı daha kılmışlar, Ardından da Akşemseddin bir fetih duası yapmış. Herkes âmin demiş!"

"Âmiiin!".

"Ertesi gün şehzadem, ertesi gün Fatih'in askerleri de coşmuş ki coşmuş. O heyecan ile atılıp bir iki gün içinde Kostan tiniyye'yi fethetmişler."

"Ulubatlı Haşan da orda mıymış?"

"Orda olmaz mı şehzadem? Hani surlara bayrağı o dikmişti ya?"

"Baba ya, Eyüp Sultan gerçekten de mezarında diri gibi duruyor muymuş?"

"Duruyormuş oğlum, duruyormuş."

"Şimdi de duruyor mudur?"

"Duruyordur şehzadem, duruyordun"

"Ama nasıl?"

"Çünkü şehzadem, Peygamberimiz Muhammed Mustafa Efendimiz onun için dua edip 'Allah'ım! Sabahlara kadar uykusuz kalıp nöbet bekleyerek beni korumaya çalışan Ebû Eyyûb'u sen de dünya ve ahrette koru.' demiş. Hatta bu duanın bereketiyle Bizanslılar bile onun kabrini koruyup hürmet etmişler, onu bir Hristiyan azizi gibi yüzyıllarca ziyaret edip onun başında yağmur dualan yapmışlar."

^ "Ama sen demiştin ki, türbede yatanlardan bir şey dilen t mez."

"Türbede yatandan elbette bir şey dilenmez; dilenecek her şey yalnızca Allah'tan dilenir. Türbelerdeki yüce zatlar ise duaya vesile yapılıp, Allah'tan o sevgili kulunun yüzü suyu hürmetine dilenir benim akıllı oğlummm."

"Babacığım yine bir şeyi merak ettim, sorayım mı?"

"Sor bakalım!"

"Madem BizanslIlar onun mezarında dua ediyorlardı, o hâlde mezar nasıl kayboldu da Akşemseddin onu buldu?"

"Güzel!.. Hem de akıllıca... Sen adam olacaksın! Şimdi bak, tarihçiler diyorlar ki, BizanslIlar yüzyıllarca Eyüp Sultan'm kabrini bir aziz gibi koruyup ziyaret ettiler, kıtlık ve kuraklık zamanlarında mezan'başında Allah'a toplu dualar yaptılar. Hatta mezannı dört sütun üzerine süslü bir kubbe ile kapattılar. Fetih'ten iki yüz elli sene evvel o zamanki adıyla şehirler kraliçesi Konstantinopolis, Latin Haçlı orduları tarafından yağmalanmcaya kadar bu sütunlar mevcutmuş. İmparator Alexios Haçlı ordularına nedense karşı koyamamış. Onlar da geçtikleri yerlerdeki her şeyi altüst etmişler. Haçlı Seferleri için yola çıkmışlar ama

Kaliç'e gemilerini sokunca Kostantiniyye'de bir taht kavgası olduğunu görüp bundan istifadeyle şehre girivermişler. Sonra vahşi bir istila başlamış. Üç gün hiç durmaksızın şehri yağmalamışlar şehzadem. İstanbul, tarih boyunca hiç o kadar zulüm görmemiş. Ayasofya başta olmak üzere ne kadar anıt ve mabet var ise barbarca saldırmışlar; kitapları yakmış, insanları öldürmüşler. Elli yıl boyunca da şehir tahribe ve yağmalanmaya devam edilmiş. Kıymetli her şeyi gemilerle Avrupa'ya götürüp satıyorlarmış. İşte bu sırada Eyüp Sultan'm kabri de yağmadan nasibini almış. O vakit burada kabri bekleyen bir aile varmış. Dextus
370

adlı bir generalin torunlarından imiş bu aile, batinler gelince kubbedeki mozaik nakışları ve sütunları çok beğenmişler, Avrupa'da satarsak çok para eder diye aileyi katledip sütunları yerinden çıkarmış, nakışlan kalıp hâlinde sökmüş, kabri de tahrip ederek toprağa kanştırmışlar. Sonra Bizans yeniden şehri Latinlerden almış ama artık o kadar fakir bir şehir imiş ki, Eyüp Sultan'm mezarı bir yana, yüzlerce ayazma ve aziz kabirleri bile bir daha hiç içaar edilememiş. Üstüne üstlük, kabrin başındaki kuyu harap olup pınarın da

suyu çekilince halk yavaş yavaş burayı unutmaya başlamış. Kostantiniyye fethedildiğinde bazı Bizanslı aileler ve papazlar mezarın yerini hâlâ biliyorlarmış ama Akşemseddin'in onlardan birini bulma ihtimali yokmuş."

"Yani Peygamberimiz Efendimizin duası Eyüp Sultan'm hem bedenine, hem kabrine geçmiş o hâlde?"

"işte benim oğlum! Sana boşuna Mehmet adını vermemişim. Ama unutma, adaşın senin yaşındayken hükümdar idi, sen hâlâ şehzadesin."

"Ona hükümdarlığı babası vermişti. Bizim babamız ise..."

"Seni yaramaz, uyanık... Sünnet oldun diye popona şaplağı yemeyeceğini zannetme!.. Babaya böyle mi teşekkür edilir. Oysa senin adaşın kabir bulunduktan sonra Akşemseddin'e hediyelerle teşekkür etmiş; onun hakkında 'İstanbul'un fethine sevindiğimden ziyade keramet sahibi Akşemseddin'in yanımda olmasından iftihar ederim!' diye iltifatta bulunmuş. Akşemseddin de ona Eyyûb Ensarî'nin neden başka yerde değil de illa İstanbul'da can vermek için çırpındığını izah etmiş tabii."

"Nedenmiş peki?"

"Akşemseddin'in anlattığına göre Eyüp Sultan hazretlerinin, seksen yaşını geçmiş iken, onca yol meşakkatinden yıl

mayarak ta Medine'den buralara kadar gelmesinin sebebi, bir gün İslâm'ın hilafet merkezinin İstanbul'a taşınacağına işarette bulunmak istemesiymiş. Nasıl ki iki cihan güneşi Peygamberimiz Medine'de onun büyük büyük, dedesi Semul'den kalma evinde konaklamış, nuruyla orayı şereflendirmişti, Eyüp Sultan ile de o nur İstanbul'a gelmiş. Mezarında yüzyıllardır parlayan nur, Fatih'in Kostantiniyye'yi almasıyla İstanbul'a yerleşmiş, böylece ta Yemen Meliki Tübba'nm kalbinde yanan iman ateşi, İstanbul'da yüzyıllarca parlamış. Tabii bunun için Fatih'in torunu Yavuz Sultan Selim zamanında da halifelik İstanbul'a getirilmiş, biliyorsun."

"Biliyorum tabi... Yoksa kardeşimin adını Yavuz Selim koyar mıydınız?"

"Ne o, isminden memnun değil misin yoksa? Fatih Mehmet veya Yavuz Selim. Yeter ki o isimlere layık evlat olun. Hem senin adaşına, fetihten sonra bir gün 'İstanbul'un neresinde bir saray yaptırmak istersiniz hünkârım?' dediklerinde verdiği cevabı biliyor musun sen?"

"Nasıl olsa onu da anlatırsın?"

"Demiş ki, 'Biz sahâbenin türbesi ve camisinden önce kendimiz için bir taş dahi koymaktan hayâ ederiz.'"
"Hımm!. Demek bu camiyi o yaptırmış?"
"Evet ya!.. Hani ok atmış da, okları uçup gitmişti ya. Meğer kabri ziyarete geldiği bir keresinde, çimenlerde birazcık din . lenmek istemiş. Birkaç adım atınca oklarından birini görmesin mi? Toprağa saplanmış, öylece duruyormuş. Onu çıkanp sadağına koyarken diğer oklannı da aramak gelmiş aklına."
"Bulmuş mu peki?"
"Bulmuş. Hem de toprağa eşit aralıklarla saplanmış olarak. Oklannı çıkardığı dört yere şu caminin dört köşesindeki temelleri kazdırmış. Bir yıl içinde caminin kubbesini geçir372

tip altı yıl sonra da etrafına imaret, medrese odaları, hamam, evler, dükkânlar inşa ettirmiş. O günkü açılışta kendisi ve Akşemseddin, Mülk Suresini birer defa okumuşlar ve Peygamberimiz ile Eyüp Sultan'm ruhlarına hediye etmişler. Ardından Akşemseddin çok güzel bir duaya başlamış. Cemaat öylesine coşkun "Âmiiin!" demişler ki, o gün İstanbul surları içinde henüz altı yaşında bir çocuk gibi olan Osm anlı Devleti o âminlerin hürmetine, zaman ilerledikçe serpilip

gelişmiş, hayırlı ve güzel işler yaparak cihana barış ve hayır getiren bir delikanlı, bir alperen olmuş; kocayıp devlete durmuş. îşte bu yüzden İstanbullular, çocukları okula başlayacağı vakit yahut senin gibi sünnet olduğunda buraya gelirler ve daha sonraki hayatlarını o duanın bereketiyle yaşamak, o devlet gibi güçlü kuvvetli olmak isterler."

"Buraya neden geldiğimizi şimdi anladım."

"Elbette şehzadem, sen de büyüdüğünde Akşemseddin'in ve Fatih'in Hz. Peygamber'i ve Eyüp Sultan'ı sevdiği gibi sevesin, Eyüp Sultan'm ona hizmet ettiği gibi onun yolunda hizmet edesin diyedir bu ziyaret. Bunu yalnızca ben yapmam. Bütün anne babalar çocuklarım buraya bunun için getirirler. Gelinler ile damatlar, evliliklerini bu ruh ve manevi iklim ile güzelleştirmek için gerdekten evvel buraya gelip Allah'a dua ederler. Müminler Hz. Peygamber'in ravzasmı ziyaret etmek istediklerinde buraya gelip onun ruhuna Fatihalar okuyarak niyetlerini temizler, tövbeler ederler. Hacca veya umreye gidecek hacı adayları önce Eyüp Sultan'ı ziyaret ederek ziyaretlerini buradan başlatır, sevgili Peygamberimize onun selamını götürürler."

"Demek bu türbe o kadar önemli!"

"önemli olmaz mı şehzadem! Bir defa burayı Fatih yaptırmıştır, ama daha da önemlisi burasının İstanbul'daki ilk Türk J

eseri olmasıdır. Elbette sonraki yıllarda başka hükümdarlar da Ebû Eyyûb'a hizmet için yarışmışlar. Mesela I. Ahmet türbenin duvarlarını çinilerle süsletip kabri şerifi gümüş kafesle şebekelendirmiş. Sultan İbrahim baş ve ayak ucuna gümüşten iki şamdan koydurmuş. Sultan Mustafa zamanında zelzeleden hasar görünce binası yenilenmiş ve saire. Şu duvardaki Kademi Şerif, Sultan Mahmut tarafından buraya konulmuş mesela."

"Kademi Şerif ne demek babacığım?"

"Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın mübarek ayak izine Kademi Şerif denir. Ondan bir hatıra işte... Biliyor musun Sultan Bayezîdi Veli zamanından sonra padişah olacak bütün Osmanlı şehzadeleri buraya gelerek kılıç kuşanmışlar. Kılıç kuşanmak bir tür yetkinlik kabul edilmiş ve padişah namzetleri, ancak bu merasimden sonra gerçek birer hükümdar olabilmişler."

"Burdan giderken bana şehzadem yerine sultanım mı diyeceksin yani?"

"Seni muzip çocuk! Eğer her gelen burada sultan olup gitseydi yönetecek tebaa bulunmazdı. Bırak şimdi dalga geçmeyi de Yâsîn okumaya hazırlan bakalım. Biliyor musun, tam beş asır, bu türbenin içinde, Ebû Eyyûb'un baş ucunda, hiç aralıksız Kur'anı Kerim okunmuş, hatimler indirilmiştir. Gece ve gündüz, hiç durmaksızın..."

"Şimdi neden okumuyorlar?"

"Ihırn!.."

"Şimdi de okumak gerekmez mi?"

"Elbette gerekir yavrum, elbette gerekir."

"Ve bir.de şehzadem, Osmanlılar yüzyıllarca bu semte abdestsiz girmemeye özen göstermişler, halk burayı kutsal

saymış, türbenin ayak ucundaki kuyu, Zemzem kuyusu gibi kabul edilmiş, âdeta burayı İslâm'ın beşinci Harem'i olarak görmüşler."

"Harem ne demek?"

"Cami diyelim..."

"Nasıl yani?"

"Başta Kâbe, ona Haremi Şerif denir, sonra Medine'de Ravzai Mutahhara, Peygamberimiz Efendimizin evi ve mescidi, aynı zamanda kabri şerifi. Hem biliyor musun

vaktiyle Ravzai Mutahhara, Eyüp Sultan'm evi ile yirmi adım mesafede imiş. Şimdi Eyüp Sultan'm evi Ravza'nm kıble cihetinde kalmış."

"Evi duruyor mu peki?"

"Keşke duruyor olsaydı... Keşke Hazreti Peygamber'in Medine'de ilk kaldığı o ev duruyor olsaydı. Hicret'in ne anlama geldiği işte o eve bakarak daha iyi anlaşılırdı. Her neyse; İslâm tarihindeki üçüncü harem, Kudüs'te Mescidi Aksa'dır. Dördüncüsü Dımaşk'ta Emeviye Camii ve nihayet Eyüp Sultan Camii. Osmanlı hükümdarlarından bazıları, sırf bu yüzden Eyüp Sultan yakınma gömülmek istemişlerdir, unutma?"

"Sahi babacığım, burada neden bu kadar kabir var?"

"Çünkü şehzadem, Peygamberimiz Muhammed Mustafa Efendimiz bir defasında, 'Benim ashabımdan herhangi bir kişi, bir memleket halkından iman ehli olarak vefat eden kadın erkek ne kadar kimse varsa, kıyamet gününde o müminlerin önünde Allah'ın vereceği nur ile ortalığı aydınlatacak, önlerine düşerek hepsini Allah'ın izniyle şefaat edip yüce cennetlere yerleştirecektir.' Buyurmuş.1 İstanbul'da yaşayan1 Tirmizî, Menakıp, 59

375

lar o kişinin Eyüp Sultan olduğuna inanırlar ve sırf onun şefaatine kavuşmak için onun yakınma gömülmeyi ister, adak kurbanlarım burada keserler."

"Eyüp Sultan hazretleri için kurban mı kesiyorlar?"

"Hayır, hayır, hiç olur mu öyle şey? Adak kurbanı fakir fukara yesin, açlar doysun ve bu da hayır olsun diye kesilir. Türbedeki mübarek kişiden bir şey istenmeyeceği gibi ona kurban da sunulmaz. Bunun yerine o vesile edilerek duada bulunulabilir. Dilekler yalnızca Allah'tan istenir çünkü. Yoksa Eyüp Sultan kimsenin talebini yerine getirecek değildir. Belki onun hürmetine Allaıı dualarımızı kabul eder. Biz duayı onun hürmetine yapıyoruz, işte o kadar. Hani Eyüp Sultan hazretlerinin, kendi baş ucunda okunan ezanı duyabilecek mesafedeki insanlara şefaat edeceğine inanılması gibi."

^"Anladım! O yüzden burada bu kadar çok kabir var!"

"Afferim sana!. İstanbulluların çoğu ebedî hayatlarına belki de Eyüp Sultan'm şefaatini umarak başlamayı istedikleri için buraya gömülmeyi vasiyet edip durmuşlar. Ama bence, aziz milletimizin bu mekânı kıyamete kadar koruyup hürmet edeceğini bildikleri için buraya gömülüyorlar."

"Sen de buraya mı gömülmek isterdin?"

"Mümkün olsa hemen ayak ucuna; değilse en yakınma... Her neyse, şimdi artık Yâsîn'imizi ve Fâtiha'mızı okuma vakti geldi." (

Baba ile oğul, ellerini açıp başta Peygamberimiz olmak üzere bütün geçmişlerinin ruhları için Kur'an okudular. Ellerini yüzlerine sürdükleri sırada babası oğlunun elini tekrar sımsıkı tuttu. Ruhları ferahlamıştı. Çocuk, sünnet olarak erkekliğe adım attığını o anda hissetti. Babasına bakıp gülüm

sedi. Babası başını okşarken sordu. Sesinde coşku ve huzur vardı:

"Şimdi de Toklu Dede Kabristanfna, Humeyd bin Bekir'i ziyaret edip ruhuna Fâtiha okumaya ne dersin? Onu sana anlatmıştım ya hani! Hamedcik, biliyorsun..."

"Biliyorum... Altın Çekirge!.."

KAYNAKÇA

ABDULLAH b. elHac Salih; Eyyûb Sultan Türbesi ve Ziyaret Âdabı Hakkında Bir Riskle, Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi, nu. 745, Müstensih: Ali Attar Efendi, istinsah tarihi: H.1222/M. 1807

ABDULLAH b. elHac Salih, Hikâyei Ebû Eyyûb elEnsarî, Sü leymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 4032, yazılış tarihi: H.1300/M.1882.

ADEVİ, İbrahim Ahmed, elÜmeviyyûn ve'lBizantiyyûn, Kahire: edDârü'lKavmiyye (ts).

ADIGÜZEL Mehmet, Emeviler ve Abbasiler Döneminde İstanbul Kuşatmaları, Marmara Ü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010s.

ALGÜL, Hüseyin, "Ebû Eyyûb elEnsarî", DİA, X, 123125.

ALGÜL, Hüseyin, Eyyûb Sultandan Fatih'e Kutlu Yolculuk, İstanbul, 2004.

ATİK, Kayhan, Gazavâtı Mesleme, Erciyes Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İmparatori, 1990.

AVCI, Casim, ÎslkmBizans İlişkileri, İstanbul, 2003.

AYÇAN, İrfan, Saltanata Giden Yolda Muâviye bin Ebî Süf yan, Ankara, 1990.

BAILLY, Auguste, Bizans Tarihi, çev. Haluk Dımaşkan, İstanbul (ts).

BANOĞLU, Niyazi Ahmet, Eyüp Sultan Hazretleri, İstanbul, 1960.

BELÂZÜRÎ, Ahmed b. Yahya, Futûhu'lBûldan, çev. Mustafa Fayda, Ankara, 1987.

CANARD, Marius, "Tarih ve Efsaneye Göre Arapların İstanbul Seferleri", çev. 1. H. Danişmend, İstanbul Enstitüsü Dergisi, İstanbul, 1956, S. II, 213259.

ÇAKAN, İsmail Lütfi, Eyüp Sultan Hazretlerinden Kırk Hadis, Marifet Yayınlan, İstanbul, 1982.

DEMİRKENT, Işm, "Bizans", DİA, VI, 230244; "Haçlılar", XIV, 525546; "Herakleios", XVII, 210215.

EBÜ'LFEREC,BarhebraeusYuhannaîbnüT'lbrî (ö. 685/1286), Abû'l Farac Tarihi, trc. Ömer Rıza Doğrul, Ankara, 1945.

EBÜ'LFİDÂ, îsmâil b. Ali (ö. 732/1331), Târîhu Ebüi Fidâ (elMuhtasar fi AhbâriiBeşer), thk. Mahmud Eyyûb, III, Beyrut, 1997.

EFENDİOĞLU, Mehmet, Ebû Eyyûb elEnsari'den Kırk Konuda Kırk Hadis, Ankara, 2011.

ERDEM, Sargon, Tövbenin Tadı, Allah'la İletişim, İstanbul, 2010.

ESER, Midhat, Engelli Sahâbiler, İstanbul, 2013.

EVLİYA ÇELEBİ, Seyahatnâme, (Haz. Orhan Şaik Gökyay,) Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Bağdat Bl. 304 no.lu yazmanın TranskripsiyonuDizini 1. Kitap, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996.

HAMİDÜLLAH, Muhammed, İslâm Peygamberi, (Hayatı ve Faaliyeti) çev. Salih 1\ığ, III, İstanbul, 2003.

HASKAN, Mehmed Mermi, Eyüp Sultan Tarihi, Eyüp Belediyesi Kültür Yayınlan, C. III, Ankara, Ocak 2008.

HİTTİ, Philip K, Arap Tarihinin Mimarları, trc. Ali Zengin, İstanbul, 1995.

HONlGMANN, Emest, Bizans Devletinin Doğu Sının, trc. Fikret Işıltan, İstanbul, 1970.

İBRAHİM LÜTFİ (Beypazarlı) , elÂsâru'lMecîdiyye fi'lMenâkıbi'lHâlidiyye, İstanbul, 1314 h.

İBNi ASAKİR, Târihu Medîneti Dimeşk, Dârü'lBeşir, y.y. t.y, C. 5, s. 427446;

İBN KEMAL; Tevârihi Âli Osman VII. Defter, (Haz. Şerafettin Turan) TTK Yayınlan, Ankara, 1954, s. 9899 (tıpkıbasım).

İBN KESİR, Ebü'l Fida İmadüddin İsmail b. Ömer (ö. 774/1373), ElBidâye ve'nNihâye (Büyük İslâm Tarihi), çev. Mehmet Keskin, İstanbul, 1994.

İBN SA'D, Ebû Abdullah Muhammed (ö. 230/845), Kitâbu'tTa bakâti'lKebîr, thk. Ali Muhammed Ömer, IX, Kahire, 2001.

İMAMZÂDE, Mehıhed Es'ad Efendi, Değeri ve Tesiri Açısından Fetih Hadisi, haz. Necdet Yılmaz, İstanbul, 2002.

İŞLİ, Necdet, İstanbul'da Sahâbe Kabir ve Makamları, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Türkiye Vakıflar Bankası Kültür Yayınlan, Ankara, t.y.

KAEGİ, Walter E, Bizans ve tik İslâm Fetihleri, çev. Mehmet özay, İstanbul, 2000.

KAFESOĞLU, İbrahim, "İstanbul", İA, İstanbul 1988, V/II, 11731180.

KANDEMİR, Yaşar, "Abdullah b. Ömer b. Hattâb", DÎA, 1,126 128; "Fedâle b. Ubeyd", XII, 292293.

KAVRUK, Haşan, RUDUKOĞLU, Selim, Battalname, Malatya, 2012

KILIÇ, Ünal, Tartışmalann Odağındaki Halîfe Yezîd b. viye, İstanbul, 2001.

KILIÇ, Ünal, Ebû Eyyûb elEnsarî, Ankara, 2008

KÜÇÜKAŞÇI, Mustafa Sfcbri, "Anadolu'da ArapBizans Mücadelesi ve Sâife Seferleri", Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, S. 4, İstanbul, 2000, 930.

LEMERLE, Paul, Bizans Tarihi, çev. Galip Üstün, İstanbul, 1994.

LEVÇENKO, M. V. Kuruluşundan Yıkılışına Kadar Bizans Tarihi, çev. Maide Selen, İstanbul, 1999.

LEWIS, Bemard, Tarihte Araplar, çev. H. Dursun Yıldız, İstanbul, 1979.

MEÇHUL, Menâkıbı Ebû Eyyûb elEnsarî, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih nr. 5437, t.y.

MEÇHUL, Menâkıbı Ebû Eyyûb elEnsarî, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 4032, yazılış tarihi: H.1300/M.1882.

MEÇHUL, Menâkıbı Sultânü'lEvliya vü Alemdârı Resû lullah Ebû Eyyûb elEnsarî, Taksim Atatürk Kitaplığı, nu. MCK 564, cönk.

MUHTELİF, Eyüp Sultan Sempozyumu: Tebliğler c. IX, Eyüp Sultan Belediyesi Yayınlan, 19972006.

ORUÇ BEĞ, Osmanlı Tarihi (12881502) Giriş, Metin, Kronoloji, Dizin, Tıpkıbasım, Haz. Necdet Öztürk, Çamlıca BasınYayın, İstanbul 2007, s. 107108.

ÖĞÜT Cemal, Meşhur Eyyûb Sultan, Ahmed Said Matbaası, İstanbul, 1957.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, "Büsr b. Ebû Ertât", DİA, VI, 494.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Âteşi Rûmî", DİA, IV, 57.

RAMSAY, W. M, Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, çev. Mihri Pektaş, İstanbul, 1960.

TABERÎ, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, (310/923) Târi hu'lÜmem ve'l Mülûk, thk. Mühammed Ebü'l Fazl İbrahim, Beyrut: Dârü Süveydân, 1967.

THEOPHANES (ö. 202/818), The Chronicle of Theophanes, trc. Harry Turtledove, Philadelphia, 1982.

TOKALAK, İsmail, BizansOsmanlı Sentezi, İstanbul, 2006.

UÇAR, Şahin, Arapların Anadolu Seferleri, İstanbul, 2007.

UMAR, Bilge, Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İstanbul, 1993.

UYANIKEL, Nursel, Eyüp Sultan Türbesi Etrafında Teşekkül Etmiş Efsanelerin Tespiti ve İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul, 2011.

VASILIEV, A. A, Bizans İmparatorluğu Tarihi, çev. Arif Müfit Mans el, Ankara, 1943.

YAZIR, Muhammed Hamdi, Hak Dîni Kur'an Dili, IX, İstanbul, 1999. YENEN, Z; AKIN, O; YAKAR, H, Eyüp Dönüşüm Sürecinde SosyalEkonomikMekânsal Yapı, Eyüp Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2000.

YILDIZ, Hakkı Dursun, "İstanbul'un Müslümanlar Tarafından Muhasaraları", Lale, Yıl 1, S. I, İstanbul, 1982,2732.

YILMAZ, CoşkunYILMAZ, Necdet, İstanbullu SahâbiZer, İstanbul, 2003.

ZEHEBÎ, Siyeru A'lâmi'nNübelâ, c. II, Beyrut H.776/M.1374 *Tarama ve Düzenleme: OMERZEN©2014*